

ДЖИЙН УЛФ

ЦИТАДЕЛАТА НА АУТАРХА

Част 4 от „Книга за новото слънце“

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2002

chitanka.info

1.

МЪРТВИЯТ ВОЙНИК

Никога не бях виждал война, дори не бях разговарял с хора, които са се сблъскали с нея, но бях млад и знаех нещичко за насилието. Затова и си мислех, че войната не е нищо повече от поредното ново изживяване — подобно на останалите преमेждия, с които се бях сблъскавал — като заемането на държавния пост в Тракс например или бягството ми от Дома на Абсолюта.

Войната не е ново изживяване. Тя е нов свят. Обитателите му се различават от човешките същества повече, отколкото Фамулимус и нейните приятели. Законите му са различни, дори географията му е различна — защото е география, в която и най-незначителните хълмчета и дерета са въздигнати до значимостта на големи градове. Както в нашата позната Ърт се крият ужасни създания като Еребус, Абая и Ариох, така и в света на войната бродят чудовища, наричани сражения, чиито клетки са отделни личности, но самите сражения притежават свой живот и интелект, и към които се доближаваш през все по-плътните редици на поличбите.

Една нощ се събудих много преди да се зазори. Всичко наоколо изглеждаше притихнало. Изплаших се, че врагът може незабелязано да се промъкне до мен, и застанах нащрек. Изправих се и се огледах. Хълмовете се губеха в тъмнината. Намирах се сред високата трева, в която си бях утъпкал нещо като гнездо. Свиреха щурци.

Нещо на север привлече погледа ми — експлозия, помислих си аз — виолетова светлина, точно над линията на хоризонта. Загледах се в мястото, откъдето ми се струваше, че се появи. Тъкмо бях решил, че съм станал жертва на зрителна измама или на някакъв страничен ефект от опиата, който ми бяха дали в дома на хетмана, когато вляво от точката, в която гледах, проблесна друга светлина — този път пурпурна.

Продължих да гледам натам цяла стража или повече и от време на време бях възнаграждаван с тайнствени светлинни проблясъци.

Най-сетне, след като се убедих, че се намират много далече, не се приближават, нито пък честотата им се променя (тя беше около пет стотни от честотата на биенето на сърцето ми), легнах отново. И тъй като вече съвсем се бях разбудил, ясно усетих как земята под мен съвсем леко потрепери.

Когато на сутринта отново отворих очи, всичко бе свършило. Известно време старателно оглеждах хоризонта, но не забелязах нищо тревожно.

Не бях ял два дни и вече не чувствах глад, но знаех, че силите ми са на изчерпване. През този ден на два пъти се натъквах на малки разрушени къщи и влизах във всяка в търсене на храна. Но дори да е било оставено нещо, то отдавна беше прибрано. Дори плъховете си бяха отишли. Във втората къща имаше кладенец, но преди много време в него бяха хвърлили нещо мъртво, а и без това нямаше с какво да се добера до зловонната вода. Продължих, като си мечтаех за нещо за пиене и за по-добра тояга вместо гнилите пръчки, които използвах. В планините, когато бях използвал Терминус Ест като тояга, открих, че така се ходи много по-лесно.

Някъде към обед попаднах на пътека. Тръгнах по нея и скоро чух конски тропот. Скрих се така, че да мога да наблюдавам пътя. Миг по-късно на хълма се появи конник и препусна покрай мен. Зърнах го само за миг, но забелязах, че носи доспехи, наподобяващи онези на командирите на димарчиите на Абдиесус, само че наметалото му беше зелено вместо червено, а шлемът му имаше нещо като козирка, приличаща на клюн. Който и да беше, екипировката му бе великолепна. По устата на коня му имаше пяна, а хълбоците му бяха лъснали от пот, но се носеше така, сякаш участва в конно надбягване.

При положение че се бях натъкнал на един конник, можех да очаквам и други. Но никой друг не се появи. Дълго вървах необезпокояван, слушах пеенето на птиците и многократно забелязвах следи от дивеч. След това — за мое неописуемо удоволствие — пътеката излезе на малко поточе. Повървах малко покрай него, докато намерих едно място, където беше по-дълбоко и дъното беше застлано с бели речни камъчета. Малки рибки се пръснаха пред ботушите ми — сигурен знак за чиста вода. Потокът все още пазеше хладината на

планинските върхове, водата му беше сладка и с привкус на сняг. Пих, после пих отново и отново, докато вече не можех да погълна повече, след което свалих дрехите си и се измих, без да обръщам внимание на студа. Когато приключих с тоалета си, се облякох и се върнах на мястото, където пътеката пресичаше потока. На отсрещния бряг забелязах две следи в меката пръст — бяха една до друга, явно някакво животно се бе навело да пие вода. Покриваха отпечатъците от копитата на офицера и всяка от тях бе с размерите на чиния, но не забелязах признаци на нокти под меките възглавнички на пръстите. Старият Мидан, който се грижеше за ловните кучета на чичо ми по времето, когато бях момичето Текла, веднъж ми бе казал, че смилодоните пият вода само след като са се натъпкали до пръсване. А след като са утолили глада и жаждата си, не са опасни, стига да не ги безпокоиш. Продължих през гората.

Пътеката се виеше през гористата долина и продължаваше през седловина между два хълма. Близко до най-високата точка забелязах едно дърво. Стъблото му бе дебело около две педи и беше прекършено (както ми се стори) на височината на очите ми. Краищата на дънера и на останалата част бяха назъбени и изобщо не приличаше, че дървото е било отсечено с брадва. През следващите две-три левги попаднах на още няколко подобни дървета. Доколкото можеше да се съди по липсата на листа, по кората и по младите вейки, които излизаха от пъновете, бяха прекършени най-малко преди година, ако не и по-отдавна.

Най-накрая пътеката стигна до истински път — нещо, за което често бях слушал, но по което никога не ми се бе случвало да вървя, освен когато бях в период на упадък. Много приличаше на стария път, блокиран от уланите, когато изгубих доктор Талос, Баландерс, Йолента и Доркас, по времето, когато напускахме Несус. Но не бях подготвен за облака прах, който висеше над пътя. Нямаше никаква трева, въпреки че пътят бе по-широк от повечето градски улици.

Не ми оставаше нищо друго, освен да продължа по него. Дърветата покрай пътя растяха гъсто едно до друго, а пространството между тях бе заето от храсти. Отначало се боях, тъй като си спомнях огнените копия на уланите. Все пак личеше, че законът, забраняващ използването на пътища, тук явно вече не е в сила. В противен случай пътят нямаше да изглежда толкова интензивно използван, колкото

очевидно беше. И когато малко по-късно чух зад себе си гласове и звук на маршируващи крака, направих само една-две крачки към дърветата и спокойно загледах минаващата колона.

Първо се появи офицер. Яздеше красиво синьо пръхтящо животно, чиито бивни бяха оставени дълги и бяха украсени с тюркоаз в тон с цвета на доспехите и ефеса на шпагата на стопанина му. Хората, които крачеха след него, бяха антепилани от тежката пехота — широкоплещести и с тесни талии, с бронзови от слънцето и нищо не изразяващи лица. Носеха тривърхи корсеки, демилуни и вулги с тежки наконечници. Смесеното въоръжение, както и очевидните несъответствия в униформите и значките им ме наведоха на мисълта, че мората им е събрана от участници в предишни бойни съединения. Ако това бе вярно, флегматичността им явно бе резултат от преживените сражения. Бяха около четири хиляди, мъкнеха се без никакво въодушевление, но и без да се съпротивляват и да показват никакви признаци на изтощение, без да обръщат внимание на външния си вид, но и без да бъдат немарливи. Сякаш вървяха в крачка напълно машинално и без усилия.

Следваха ги фургони, теглени от грухтящи и тръбящи трифолодонти. Когато се изравниха с мен, се приближих, защото по-голямата част от товара им очевидно беше храна. Но между фургоните имаше конници. Един от тях ме извика, запита ме към кое подразделение се числя и ми нареди да отида при него. Но аз избягах и макар да бях съвсем сигурен, че няма да може да ме преследва между дърветата, нито пък би изоставил бойния си кон, за да ме преследва пеш, продължих да тичам, докато останах без дъх.

Когато най-последно спрях, се намирах на тиха полянка, а слънчевата светлина изглеждаше зеленикава през листата на тънките дървета наоколо. Земята бе покрита с толкова дебел мъх, че имах чувството, че крача по плътния килим в онази тайна стая с картини, в която се сблъсках със Стопанина на Дома на Абсолюта. Известно време почивах, облегнат на един тънък ствол, и се ослушвах. Не чувах никакъв звук, освен тежкото си дишане и приливния рев на кръвта в ушите ми.

След малко долових и трети звук — тихо бръмчене на муха. Избърсах мокрото си от пот лице с края на плаща си. Беше ужасно износен и избелял и едва сега осъзнах, че е същият онзи плащ, който

майстор Гурлойс ми беше праметнал през раменете, когато станах калфа. Вероятно щях и да умра в него. Попитата от плаща пот беше студена като роса, а въздухът около мен силно миришеше на влажна пръст.

Бръмченето спря, после започна отново — по-настойчиво, а може би само така ми се струваше, защото дишането ми се бе успокоило. Разсеяно се огледах за мухата. Видях я да пресича един слънчев лъч на няколко крачки от мен и да каца върху нещо кафяво, стърчащо изпод едно повалено дърво.

Ботуш.

Нямах никакво оръжие. При обичайна ситуация не бих се обезпокоил особено да се изправа с голи ръце срещу един-единствен противник — особено на тясно място като това, където бе невъзможно да размахаш свободно меча си. Знаех обаче, че съм изгубил по-голямата част от силите си. Освен това открих, че гладът унищожава и част от смелостта на човек — или може би поглъща част от нея, оставяйки по нещо за останалите нужди.

Както и да е, приближих се предпазливо, като се движех безшумно и настрани, докато не го видях. Лежеше възник, единият му крак бе подгънат под него, а другият — изпънат. До дясната му ръка лежеше къса сабя. Коженият ѝ ремък още висеше около китката му. Простият му шлем бе паднал от главата му и се търкаляше наблизо. Мухата запълзя по ботуша, докато не стигна до оголената плът точно под коляното и отново излетя със звука на мъничък трион.

Разбира се, знаех, че е мъртъв, и почувствах облекчение, но отново ме връхлетя усещането за самота, макар и дотогава да не осъзнавах, че изобщо ме е напускало. Хванах го за рамото и го преобърнах. Тялото му още не се бе подуло, но се долавяше миризмата на смърт, макар и съвсем слаба. Лицето му бе омекнало, подобно на восъчна маска в близост до огън. Невъзможно бе да се каже какво е било изражението му в мига на смъртта. Беше млад и рус с красиво открито лице. Потърсих някаква рана, но не открих.

Ремъците на раницата му бяха така стегнати, че не можех да ги смъкна, нито дори да отслабя закопчалките. Накрая взех камата от пояса му и ги прерязах, след което забих острието в дървото. Одеало, къс хартия, почернял от огъня тиган с дръжка, два чифта груби дълги чорапи (идеално) и — най-важно от всичко — лук и половин пита

черен хляб, завити в чиста кърпа, както и пет ивици сушено месо и бучка сирене, завити отделно.

Първо се заех с хляба и сиренето и като видях, че не мога да се стърпя да не бързам, се усилих да ставам и да правя по няколко крачки на всеки трети залък. Хлябът също ми помогна, тъй като трябваше да дъвча доста усилено. Вкусът му беше абсолютно същият като на черния хляб, с който хранехме затворниците в кулата Матачин — бях го откраднал веднъж или два пъти по-скоро за да напакостя, отколкото от глад. Сиренето беше сухо, вмирисано и солено, но и страшно вкусно. Стори ми се, че никога не съм опитвал такова чудесно сирене и че никога друг път няма да ми се случи да попадна на подобно. Сякаш поглъщах живот. От него ожаднях и научих колко добре се справя с жаждата лукът, който стимулираше слюноотделянето ми.

Когато стигнах до месото, което също беше много солено, вече бях достатъчно сит, за да се замисля дали да не си оставя малко храна и за вечерта. Накрая реших да изям само едната ивица, а останалите четири да запазя.

Въздухът бе неподвижен още от сутринта, но сега задуха слаб вятър, който охлаждаше бузите ми, разпиля нападалите листа, подхвана хартията, измъкната от раницата на мъртвия войник, и я издуха през мъха до едно дърво. Без да спирам да дъвча и да гълтам, отидох до листа и го вдигнах. Беше писмо. Мъртвецът не бе имал възможност да го изпрати или довърши. Почеркът му бе ъгловат и по-дребен, отколкото бях очаквал, но може би просто се беше мъчил да побере прекалено много букви на малкия лист, може би единственият, с който бе разполагал.

„Мила моя, намираме се на сто левги северно от мястото, откъдето ти писах за последен път. Стигнахме дотук след усилен марш. Имаме достатъчно храна и през деня е топло, но някои нощи са доста хладни. Макар, за когото вече ти писах, се разболя и му разрешиха да не продължи с нас. Мнозина също се престориха на болни, но ги накараха да вървят пред колоната без оръжия, под стража и с двоен товар на раменете. През цялото време не открихме следа от асцианите, но лохагът ни каза, че се намират на още няколко дни път. Три нощи подред бунтовници избиваха стражите ни, докато не поставихме по трима души на пост и не изпратихме и други патрули

извън пределите на лагера. Още първата нощ ме сложиха в един от тези патрули и това се оказа доста неприятно, тъй като се страхувах, че в тъмнината ще ме заколи някой от собствените ми другари. През цялото време се спъвах в корените на дърветата и слушах песента около огъня:

Утрешната нощ ще спим на пропита с кръв земя. Затуй сега ний пием здраво, пуснете чашата да обикаля! Приятелю, дано, когато стрелят, стрелите им да минат покрай нас. Трофеи пожелавам ти аз днес, и аз самият да съм жив до теб. Пуснете чашата да обикаля! На пропита с кръв земя ний утре през нощта ще спим.

Разбира се, не видяхме никого. Бунтовниците наричат себе си «водаларии» по името на водача си и се говори, че били изкусни бойци. Плащали им добре, тъй като асцианите ги поддържали...”

2. ЖИВИЯТ ВОЙНИК

Вдигнах очи от наполовина прочетеното писмо и погледнах човека, който го бе написал. Смъртта не беше пропуснала целта си. Сега той гледаше слънцето с угасналите си сини очи — едното леко примижало, другото широко отворено.

Отдавна би трябвало да се сетя за Нокътя, но дотогава не бях. Или може би просто потиснах мисълта за него в жаждата си да открадна порция от раницата на мъртвия, без да си дам сметка, че той вероятно с радост би разделил храната си със спасителя, измъкнал го от онзи свят. Сега, при споменаването на Водалус и последователите му (бях убеден, че биха ми помогнали, стига да можех да ги открия), веднага се опомних и извадих Нокътя. Стори ми се, че ярко искри под лятното слънце — всъщност дори по-ярко, отколкото когато беше в сапфирения си обков. Докоснах го с него, а след това, подтикнат от някакъв необясним импулс, го сложих в устата му.

Когато и това не донесе никакъв ефект, хванах Нокътя с палец и показалец и натиснах с острия му край меката кожа на челото му. Войникът не помръдна, нито пое дъх, но една струйка кръв — прясна и гъста, като на жив човек — потече по челото му и изцапа пръстите ми.

Отдръпнах пръстите си, изтрих ръце в някакви листа и щях да продължа с четенето, ако не ми се стори, че чувам как някъде далеч изпука клонка. За миг се зачудих какво да направя — да се скрия, да побягна или да се бия. Но шансовете за първото бяха малки, а от второто вече ми бе дошло до гуша. Взех сабята на убития, увих се в плаща си и зачаках.

Никой не се появи — или поне никой, когато да успея да забележа. В короните на дърветата тихо зашумя вятър. Мухата, изглежда, се махна. Може би бях чул просто елен, проправящ си път сред сенките. Толкова дълго пътувах без оръжие, годно за лов, че

съвсем бях забравил за тази възможност. Сега погледнах сабята и ми се прииска да беше лък.

Нещо зад мен се раздвижи и се обърнах.

Беше войникът. Сякаш го беше обхванала треска — ако не бях видял трупа му, щях да си помисля, че това са предсмъртни гърчове. Ръцете му се тресяха и нещо в гърлото му бълбукаше. Приклекнах до него и докоснах лицето му. Беше студено както преди и импулсивно ми се прииска да запала огън.

Не открих нищо подходящо в раницата, но знаех, че всеки войник е длъжен да носи приспособления за палене на огън. Прерових джобовете му и открих няколко аеса, пригоден за закачване малък слънчев часовник, огниво и кремък. Наоколо имаше много сухи дърва — имаше сериозна опасност да предизвикам пожар. Разчистих един малък участък с ръце, събрах съчките в центъра му и ги запалих, след което подбрах няколко по-големи клони, начупих ги и ги хвърлих в огъня.

Беше по-ярък, отколкото очаквах — денят преваляше и скоро щеше да се стъмни. Погледнах мъртвеца. Ръцете му вече не трепереха и той лежеше неподвижно. Плътта на лицето му изглеждаше по-топла, но несъмнено това се дължеше на горещината на огъня. Кръвта по челото му почти бе изсъхнала, но пречупваше лъчите на залязващото слънце подобно на скъпоценен камък, сякаш някой беше изпуснал от съкровищницата си кървавочервен рубин. Макар че димът беше малко, на мен ми се стори като кадилница на благоухания и точно като от кадилница се издигаше нагоре и се губеше в сгъстяващата се тъмнина, смътно напомняйки ми нещо, но не се сетях какво точно. Тръгнах за още дърва. Чупих и мъкнах клони, докато не натрупах достатъчно голяма купчина за цялата нощ.

Тук, в Орития, вечерите не бяха толкова студени колкото в планините или дори в района на Дютурна. Затова, въпреки че си спомних за одеялото, което открих в раницата на мъртвия, не изпитах нужда да го използвам. Работата ме беше сгряла, изядената храна възстанови донякъде силите ми и известно време крачех напред-назад в здрача и размахвах заплашително сабята, когато подобни войнствени жестове съответстваха на мислите ми. Но през цялото време внимавах да стоя между огъня и мъртвеца.

Както често споменавам в тази хроника, спомените ми винаги са толкова ярки, сякаш халюцинирам. Онази вечер имах чувството, че мога да се изгубя завинаги в тях и животът ми от права линия да се превърне в кръг. И не се възпротивих на изкушението, а му се отдадох. Всичко онова, което ви описах дотук, ме споходи отново, заедно с хиляди други неща. Видях лицето на Еата и покритата му с лунички ръка, когато се мъчеше да се промъкне през пръчките на портала на некропола, бурята, която веднъж наблюдавах как яростно стоварва мълните си върху кулите на Цитаделата. Усетих как по лицето ми се стича дъжд, по-студен и свеж от сутрешна чаша чай в трапезарията. Гласът на Доркас прошепна в ухото ми: „Седнал до прозореца... подноси и разпятие. Какво смяташ да правиш, да призовеш еринии да ме унищожат ли?“

Да. Наистина, така и бих направил, стига да можех. Ако бях Хетор, бих измъкнал от кошмара на онзи свят птиците с глави на вещици и езици на пепелянки. По моя заповед те щяха да изпочупят горите подобно на класове пшеница и да изравнят със земята градовете с могъщите си криле... и все пак, ако можех, щях да се появя в последния момент и да я спася... не, щях да я вдигна на ръце и да я прегърна, не бих си тръгнал хладнокръвно, както мечтаехме като деца — представяхме си как спасяваме и унижаваме любимия човек, който се е отнесъл с пренебрежение към нас.

За първи път си дадох сметка колко ужасно би трябвало да е това за нея — когато смъртта я е настигнала, тя е била почти дете и бе лежала мъртва прекалено дълго, за да бъде съживена.

Както бях унесен в тези мисли, изведнъж се сетих за мъртвия войник, чиято храна бях изял и чиято сабя се намираше в ръката ми. Спрях и се ослушах дали не диша или помръдва. Но все пак бях толкова дълбоко залутан в световите на спомените си, че сякаш меката горска почва под краката ми е от гроба, който Хилдегрин Язовеца ограби в името на Водалус, а шумоленето на листата бе шепотът на кипарисите и пурпурните рози в нашия некропол. Напразно напругах слух да чуя дъха на мъртвата жена в белия саван, която Водалус вдигна с въже, завързано през гърдите ѝ.

Накрая дойдох на себе си от крясък на козодой. Стори ми се, че бялото лице на войника се взира в мен, заобиколих огъня, взех одеялото и завих трупа.

Както разбирах сега, Доркас принадлежеше към онази огромна група жени (включваща сигурно всички жени изобщо), които ни предават — и по-точно към онзи тип, които ни предават не заради някакъв настоящ съперник, а заради собственото си минало. Точно както Морвена, която екзекутирах в Салтус, бе отровила мъжа и детето си, така и Доркас ме остави, защото не съществувах (не можех да съществувам, както несъзнателно е разбрала тя) преди момента, в който я е настигнала злата орис.

(За мен това също бе златно време. Мисля, че трябва да пазя спомена за недодяланото дружелюбно момче, донесло книги и цветя в килията ми, главно защото знаех, че той ще е последната любов преди съдбовния удар. Както разбрах в затвора, този удар не бе в момента, когато върху мен хвърлиха килим, за да заглушат виковете ми, нито при пристигането ми в старата Цитадела на Несус, нито трясъкът от затворената врата на килията зад гърба ми, нито дори в момента, когато, обгърната от ярка светлина, каквато никога не свети на Ърт, почувствах как тялото ми се вдига на бунт срещу мен, а в мига, когато прекарах острието на донесения от него мръсен кухненски нож през собственото си гърло. Вероятно всички ние имаме подобни моменти. И това е волята на Каитания — всяка жена да прокълне себе си за онова, което е извършила. И все пак можем ли да бъдем мразени толкова силно? Можем ли изобщо да бъдем мразени? Не, щом все още помня целувките му по гърдите си, които не се опитвах да вдишат аромата на тялото ми — както целувките на Афродизиас или на онзи младеж, племенника на хиларха на компаньоните — а сякаш жадувах да вкусят от плътта ми. Дали някой ни е наблюдавал? Сега вече той вкуси от мен. Събудена от спомена, аз вдигам ръка и прокарвам пръсти по косата му.)

Спах до късно, завит в плаща си. Природата се отплаща на онези, които са изпаднали в беда — на тях по-малките трудности, срещу които би възнегодувал всеки, свикнал на лесен живот, им се струват почти удобства. На няколко пъти се събуждах и се поздравявах при мисълта колко лека бе тази нощ в сравнение с другите, които бях изкарал в планините.

Накрая се разбудих от слънчевите лъчи и пеенето на птиците. От другата страна на угасналия огън войникът помръдна и сякаш промърмори нещо. Седнах. Беше отметнал одеялото и лежеше,

обърнал лице към небето. Бледо лице с хлътнали бузи. Под очите му имаше черни сенки, а от устата му тръгваха дълбоки бръчки. Но все пак лицето бе живо. Очите бяха затворени, сякаш спеше, а от ноздрите му се долавяше дишане.

За миг се изкуших да избягам, преди да се събуди. Сабята му все още бе у мен — понечих да я върна, но след това се отказах от страх да не ме нападне с нея. Камата му все още стърчеше забита в дървото и ми напомняше за извития кинжал на Аджиа и капациите на къщата на Каздое. Измъкнах я и я пъхнах в ножницата на пояса му, засрамен от мисълта, че аз, въоръжен със сабя, може да се страхувам от човек с нож.

Клепачите му трепнаха и се отдръпнах — спомних си как се бе изплашила Доркас, когато се събуди и ме видя надвесен над нея. За да не изглеждам мрачна фигура, разтворих плаща си и разкрих голите си ръце и гърдите, почернели от многобройните слънчеви дни. Слушах дишането му. И когато ритъмът му се промени на границата на пробуждането, това ми се стори почти толкова вълшебно, колкото самото връщане от смъртта към живот.

Той седна и се огледа с пусти като на дете очи. Устните му помръднаха, но от тях се разнесе само звук, лишен от смисъл. Заговорих му, като се стараех тонът ми да бъде колкото се може по-приятелски. Той слушаше, но сякаш не разбираше нищо, и тогава си спомних колко объркан беше онзи улан, когото съживих на пътя към Дома на Абсолюта.

Искаше ми се да му предложа вода, но нямах. Извадих парчето солено месо, което бях измъкнал от раницата му, разделих го на две и му подадох единия къс.

Той задъвка и сякаш се почувства малко по-добре.

— Ставай — казах му. — Трябва да намерим вода.

Той хвана ръката ми и ми позволи да го вдигна, но едва се държеше на крака. Очите му, които досега гледаха спокойно, се разшириха и погледът му стана напрегнат. Имах чувството, че се страхува да не би дърветата да не се нахвърлят срещу нас подобно на лъвовете. Но все пак не измъкна камата си, нито пък се опита да си върне сабята.

Когато направихме първите три-четири стъпки, той се спъна и едва не падна. Оставих го да се опре на ръката ми. Тръгнахме през

гората към пътя.

3.

ПРЕЗ ПРАХА

Не знаех накъде да тръгнем — на север или на юг. Някъде на север се намираше армията на асцианите и имаше риск, ако се доближим прекалено много до тях, да ни заловят. Но в същото време колкото по на юг отивахме, толкова по-малко шансове имахме да намерим помощ, а и бе по-вероятно да ни арестуват като дезертьори. В края на краищата тръгнах на север. Няма съмнение, че действах преди всичко по навик. И досега не съм напълно убеден, че постъпих правилно.

Росата вече бе изсъхнала и не се виждаха никакви следи. На три разкрача или повече от двете страни на пътя тревата бе покрита със сив прах. Скоро излязохме от гората. Пътят продължи надолу по хълма към мост, прехвърлен над малка рекичка, течаща по дъното на каменисто дере.

Отбихме встрани и се спуснахме към водата, за да пием и да изплакнем лицата си. Не се бях бръснал, откакто напуснах езерото Дютурна, и въпреки че не намерих нищо, докато ровех в раницата на войника за огниво, все пак реших да го попитам за бръснач.

Споменавам този незначителен случай само защото ми се стори, че за първи път ме разбира. Той кимна и извади от ризницата си едно от онези малки остриета, които използват селяните — техните ковачи ги изработват от остатъците на негодни за по-нататъшна употреба подкови. Наострих го с помощта на счупеното точило, което все още мъкнех със себе си, след това го изгладих в кожата на ботуша си и попитах войника дали няма и сапун. Дори и да имаше, той не ме разбра и седна на един камък, откъдето можеше да гледа водата. Това силно ми напомни за Доркас. Копнеех да го разпитам за полетата на Смъртта, да науча всичко за онова време, което (вероятно) е тъмно само за нас. Но вместо това напписах лицето си със студената вода на реката и изстъргах, доколкото можех, бузите и брадичката си. Когато

сгънах бръснача и понечих да му го върна, той сякаш не знаеше какво да прави с него. Задържах го у мен.

През останалата част от деня предимно вървахме. На няколко пъти ни спираха и ни разпитваха. Но по-често ние спирахме и разпитвахме другите. Постепенно намислих една засукана лъжа — че съм ликтор на граждански съдия, който съпровожда аутарха — сиреч Самодържеца. Натъкнали сме се на този войник на пътя и господарят ми е заповядал да се погрижа за него. Той не може да говори и затова не знай към кое подразделение се числи. Това последното си беше самата истина.

Пресичахме други пътища и понякога свивахме по тях. На два пъти се доближавахме до големи лагери, където десетки хиляди войници живееха в истински градове от палатки. И в двата лагера онези, които се грижеха за болните, ми обясняваха, че биха превързали раните на спътника ми, ако кървели, но не можели да поемат отговорност за него в този му вид. Когато говорех с втория лекар, вече не питах къде са Пелерините, а само молах да ни упътят към някое място, където можем да намерим подслон. Беше почти нощ.

— На три левги оттук има лазарет, където може да ви приемат. — Човекът, който ми каза това, ни изгледа последователно и сякаш изпитваше точно толкова съчувствие към мен, колкото и към войника, който стоеше мълчалив и объркан. — Вървете на северозапад, докато отдясно не видите път, който минава между две големи дървета. Пътят е около два пъти по-тесен от този, по който дойдохте. Тръгнете по него. Въоръжен ли си?

Поклатих глава. Бях прибрал сабята на войника в ножницата му.

— Принуден бях да оставя меча си у слугите на господаря си. Не бих могъл да го нося и едновременно да помагам на този човек.

— Тогава трябва да внимаваш за диви зверове. Най-добре би било да имаш нещо, с което да стреляш, но не мога да ти помогна.

Обърнах се да тръгна, но той постави ръка на рамото ми, спря ме и каза:

— Ако те нападнат, остави го. И ако ти се наложи да го оставиш, не съжалявай много-много. Виждал съм подобни случаи и преди. Малко вероятно е да се оправи.

— Той вече се оправи — казах аз.

Въпреки че този човек не ни разреши да останем, нито пък ми даде оръжие, все пак ни даде храна. Разделих се с него в поповдигнато настроение, отколкото бях преди. Намирахме се в долина и хълмовете на запад бяха скрили слънцето преди една стража или повече. Докато крачех до войника, открих, че вече не е нужно да го държа за ръката. Пуснах го и той продължи да върви до мен, сякаш бяхме приятели. Лицето му не приличаше на лицето на Йонас — то бе дълго и тясно, — но когато го погледнах от страни, долових такова сходство със стария ми приятел, че сякаш гледах призрак.

На лунна светлина сивият път изглеждаше зеленикавобял, а дърветата и храстите от двете му страни станаха черни. Докато крачехме, започнах да говоря. Да си призная, това отчасти се дължеше на чувството ми за пълна самота. Но все пак имаше и други причини. Разбира се, съществуваха зверове като алзабото, които нападат хора, както лисиците се хвърлят върху кокошките, но бях чувал, че съществуват и много други животни, които бягат, щом усетят човешко присъствие. Така че си помислих, че ако говоря на войника, както разговарям с всеки друг, евентуалните зложелатели надали биха се досетили колко малко вероятно е той да не окаже никаква съпротива.

— Помниш ли предишната вечер? — започнах аз. — Спеше много дълбоко.

Отговор нямаше.

— Може и да не съм ти казвал, но имам способността да си спомням всичко. Невинаги мога да го открия тогава, когато искам, но то е винаги някъде там, сред останалите спомени. Разбираш ли, някои спомени са като избягали затворници, блуждаещи из подземие. Можеш и да не си в състояние да ги извадиш, когато поискаш, но те са винаги в теб и не могат да изчезнат. Всъщност, ако се замислиш, не е точно така. Четвъртото, най-дълбокото ниво на нашата тъмница е изоставено — никога няма достатъчно затворници, за да се запълнят по-горните, и сигурно след време господарят Гурлойс ще се откаже и от третото. Сега го използваме само за лудите, които никой официален служител не идва да види. Ако ги държим на горните нива, шумът от тях ще пречи на останалите. Е, разбира се, никой от тях не е особено шумен. Някои са кротки като тебе.

Отново нямаше отговор. На лунната светлина не можех да определя дали изобщо ми обръща внимание, но си спомних, че все пак ми даде бръснача.

— Веднъж аз самият минах по този път. Тоест, през четвъртото ниво. Имах куче и го държах там, но то избяга. Тръгнах след него и открих тунел, който водеше извън тъмницата. Накрая се измъкнах от един разрушен пиедестал на място, наречено Атриум на времето. Навсякъде имаше слънчеви часовници. Срецнах една млада жена, по-красива от всички, които бях виждал дотогава — по-хубава дори от Йолента, като се замисля, но не по същия начин.

Войникът не продума, но нещо ми подсказа, че ме чува. А може би това бе просто слабо движение на главата му, което долових с периферното си зрение.

— Казваше се Валерия и мисля, че беше по-млада от мен, макар и да изглеждаше по-стара. Имаше черна къдрава коса като на Текла, но очите ѝ също бяха тъмни. А очите на Текла бяха виолетови. Имаше най-красивата кожа на света, като мляко, смесено със сок от гранати и ягоди. Но не смятах да говоря за Валерия, а за Доркас. Тя също е красива, макар и прекалено тъничка, почти като дете. Лицето ѝ е като на пери, а цветът му — като злато. Косите ѝ бяха дълги, преди да ги отреже. Винаги носеше цветя в тях.

Отново замълчах. Вях заговорил за жени, защото ми се стори, че това привлича вниманието му. А сега не можех да кажа дали ме слуша, или не.

— Преди да напусна Тракс, отидох да видя Доркас. Беше в стаята си в един хан — „Патешкото гнездо“. Лежеше гола в леглото, но се бе завила с чаршаф, сякаш никога не бяхме спали заедно — ние, които бяхме изминали толкова път заедно, бяхме лагерували на места, където не е стъпвал човешки крак от времето, когато сушата се е издигнала от морето, бяхме се качвали на хълмове, където нямаше никакви други следи, освен на слънцето. Тя ме напускаше и аз я напусках, и никой от нас не искаше нещо друго, макар че накрая тя се изплаши и ме помоли да тръгне с мен.

— Каза, че според нея Нокътя има същата власт над времето, каквато казват, че огледалата на отец Инир имат над пространството — продължих аз. — Тогава не ѝ обърнах много внимание — не съм особено интелигентен и изобщо не съм философ, — но сега намирам

думите ѝ за интересни. Каза ми: „Когато възкреси онзи улан, това стана възможно, защото Нокътя е завъртял за него времето назад до момента, когато все още е бил жив. А когато почти излекува раните на приятеля си, Нокътя е придвижил времето напред, когато те е трябвало почти да са заздравели.“ Не мислиш ли, че наблюдението е интересно? Малко след като те убодох по челото с Нокътя, ти издаде някакъв странен звук. Може би това е било предсмъртното ти хъркане.

Зачаках. Войникът не проговори, но неочаквано усетих ръката му върху рамото си. Дотогава говорех почти лекомислено. Докосването му ме върна към действителността и ме накара да осъзная сериозността на онова, което бях казал. Ако то бе истина — или поне отдалечено да се доближаваше до истината, — тогава си играех със сили, които разбирах не по-добре от сина на Каздое, когато се опитах да направя свой, без да разбирам смисъла на огромното колело, отнело живота му.

— Така че няма нищо чудно, че си объркан. Сигурно е ужасно да се върнеш назад във времето, а още по-ужасно — да преминеш назад през смъртта. Искам да кажа, това е като да се родиш втори път, но сигурно е много по-зле — нали детето е живо в утробата на майка си. — Поколебах се. — Аз... имам предвид, че Текла... никога не е носила в себе си дете.

Може би защото мислех за неговото объркване, аз самият се обърках до такава степен, че вече не знаех кой съм.

— Трябва да ме извиниш — продължих тромаво. — Когато съм уморен и понякога, когато почти заспивам, сякаш ставам друг човек. — Поради някаква причина при тези думи той стисна рамото ми по-силно. — Това е дълга история и няма нищо общо с теб. Искан да кажа, че в Атриума на времето счупването на пиедестала беше наклонило циферблата на слънчевия часовник и гномоните не показваха точното време. Чух, че когато се случи подобно нещо, дневните стражи спират или известно време се движат назад. Имаш джобен слънчев часовник и знаеш, че за да показва точното време, трябва да насочиш гномона му към слънцето. Слънцето е неподвижно, а Ърт танцува около него и по танца му можем да определим времето, също както глухият може да свири ритъма на тарантела само като гледа движенията на танцьорите. Ами ако самото слънце затанцува? Тогава времето може да тръгне назад.

— Не зная дали вярваш в Новото слънце — аз самият не съм сигурен — продължих. — Но ако то дойде, това ще бъде повторно идване на Помирителя. Ето защо „Помирител“ и „Ново слънце“ са две имена на една и съща личност и можем да се запитаме защо тази личност трябва да се нарича Ново слънце. Какво мислиш? Може ли това да е заради властта му да управлява времето?

Сега наистина почувствах как самото време е спряло. Дърветата около нас се изправяха тъмни и мълчаливи. Нощта беше разведрила въздуха. Не можех да измисля какво друго да кажа, а се срамувах да продължа да дрънкам глупости — по някакъв начин чувствах, че войникът внимателно слуша всяка моя дума. Забелязах пред нас два бора с много по-дебели стебла от стеблата на дръвчетата покрай пътя, между които минаваше бледа зеленикавобяла пътека.

— Натам! — възкликнах аз.

Но когато доближихме дърветата, ми се наложи да спра войника с ръце и да го обърна за раменете, за да ме последва. Забелязах нещо тъмно и влажно в праха и се наведох да го докосна.

Беше съсирена кръв.

— На прав път сме — отбелязах. — Оттук са пренасяли ранените.

4.

ТРЕСКА

Не мога да кажа с точност колко разстояние изминахме, нито колко бе напреднала нощта, когато се добрахме до местоназначението си. Зная само, че известно време след като отбихме от главния път, започнах да се спъвам. За мен това се бе превърнало в нещо като болест — също както някои болни хора започват да кашлят и не могат да спрат, а други не са в състояние да спрат треперенето на ръцете си, така и аз се спъвах, правех няколко крачки, после се спъвах отново и отново. Веднага щом се замислех за нещо друго, пръстите на левия ми крак закачаха петата на десния и не можех да се съсредоточа — мислите ми се разбягваха с всяка крачка.

Сред дърветата от двете страни на пътеката блещукаха светулки и дълго време предполагах, че светлините пред нас са просто още насекоми и затова не ускорявах крачка. След това съвсем неочаквано (както ми се стори) се озовахме под засенчен покрив, където мъже и жени с жълти фенери в ръце се движеха между дълги редици застлани болнични легла. Някаква жена в дрехи, които предположих, че са черни, ни посрещна и ни отведе до някакво друго място, където имаше столове от кожа и рог и в един мангал гореше огън. Чак тогава видях, че роклята ѝ е аленочервена и носи качулка със същия цвят. За миг реших, че е Кириака.

— Приятелят ти е много болен — каза тя. — Знаеш ли какво му е?

И войникът поклати глава и отговори:

— Не. Дори не зная кой е той.

Бях толкова сащисан, че не можах да кажа нищо. Тя ме хвана за ръката, после ме пусна и хвана ръката на войника.

— Има треска. Ти също. От настъпването на летните горещини болестите се увеличават с всеки ден. Трябва да преварявате водата, която пиете, и да се пазите от въшки.

Тя се обърна към мен.

— Освен това имаш множество малки порязвания, някои от които са се инфектирали. Да не са те замеряли с камъни?

— Не аз съм болният — успях да кажа. — Аз доведох приятеля си.

— И двамата сте болни и подозирам, че сте се довели един друг. Чудя се дали щяхте да се доберете дотук поотделно. И така, от камъни ли е? Или от вражеско оръжие?

— От камъни. Оръжието на приятел.

— Както съм чувала, най-лошото нещо е по теб да стреля някой от твоите. Но треската е главният проблем. — Тя се поколеба, местейки погледа си от войника към мен и обратно. — Бих искала да ви сложа да си легнете, но първо трябва да се изкъпете.

Пелерината плесна с ръце и се появи един здравеняк с бръсната глава. Хвана ни за ръцете и ни помъкна нанякъде, след това спря, взе ме на ръце и ме понесе, както аз навремето носех малкия Севериън. След малко бяхме голи и седяхме във вана, водата, в която се стопляше от нагорещени камъни. Здравенякът ни поля с вода, след което ни накара да излезем един по един, за да може да ни остриже с груби ножици. После ни остави да покиснем още известно време.

— Вече можеш да говориш — обърнах се към войника.

Видях го да кима на светлината на лампата.

— Защо тогава не ми говореше, докато идвахме насам?

Той се поколеба и леко сви рамене.

— Мислех за много неща, а и ти самият не говореше много-много. Изглеждаше уморен. Веднъж те попитах дали да не спрем, но ти не отговори.

— На мен ми изглежда точно обратното, но може и двамата да сме прави — казах аз. — Можеш ли да си спомниш какво се е случило с теб, преди да се срещнем?

Отново последва мълчание.

— Не помня дори как съм се срещнал с теб. Вървахме по тъмната пътека и ти беше до мен.

— А преди това?

— Не зная. Може би музика и дълъг поход. Отначало под слънчевите лъчи, но по-късно в тъмнина.

— Това вървене беше заедно с мен — казах аз. — Помниш ли нещо друго?

— Как летя в тъмното. Да, бях с теб и стигнахме на място, където слънцето висеше точно над главите ни. Пред нас имаше светлина, но когато пристъпих в нея, тя се превърна в тъмнина.

Кимнах.

— Тогава не беше много на себе си. Понякога в горещ ден ти се струва, че слънцето виси точно над теб, а когато се скрие зад някоя планина, ти се струва, че настъпва нощ. Спомняш ли си името си?

Той се замисли, после тъжно се усмихна.

— Май съм го изгубил някъде по пътя. Така казал ягуарът, когато обещал да изведе козата на паша.

Здравеният с бръснатата глава беше дошъл отново, без да го забележим. Помогна ми да се измъкна от ваната и ми даде кърпа, с която да се избърша, една роба и брезентова торба с моите неща, от която силно миришеше на дезинфектант. Ден по-рано бих изпаднал в безумна ярост, ако Нокътя не е с мен дори за миг. Но тази нощ изобщо не бях разбрал, че го няма, до мига, в който не ми го върнаха и не проверих дали е непокътнат, докато не се озовах на легло под плетен параван. Нокътя блещукаше в ръката ми с мека лунна светлина. А и по форма напомняше лунния сърп. Усмихнах се на мисълта, че бледозеленото му светене е било отражение на слънчевата светлина.

През първата нощ, когато спях в Салтус, се бях събудил с мисълта, че се намирам в спалнята на учениците в нашата кула. Сега изпитах същото, но обратно — спях и сънувах, че тъмният лазарет с мълчаливите фигури и движещите се фенери не е нищо повече от халюцинация.

Седнах и се огледах. Чувствах се добре — всъщност даже по-добре, отколкото всеки друг път, но имах температура. Имах чувството, че горя отвътре. Рош спеше на едната си страна, червената му коса се беше разрошила, устата му бе полуотворена, а лицето — отпуснато и момчешко, без характерната умствена енергия зад него. През прореза в стената можех да видя, че в Стария двор е навалял нов сняг, без следи на хора или животни по него. Но се досетих, че некрополът вече е изпъстрен с множеството отпечатъци на малките същества, които намираха подслон там и бяха любимци на мъртвите и техни другари в игрите; бяха излезли да търсят храна и забавление в

новата среда, предоставена им от Природата. Облякох се бързо и тихо, като поставях пръста си до собствените си устни, когато някой от учениците се размърдваше, и забързах надолу по стръмната стълба, виеща се около центъра на кулата.

Отне повече време от обикновеното и открих, че ми е трудно да преминавам от стъпало на стъпало. Винаги сме наясно с пречките на гравитацията, когато се катерим нагоре, и смятаме за естествено, че същата тази сила ще ни помага на слизване. Сега тази помощ бе изчезнала или почти изчезнала. Трябваше да полагам усилия при всяка стъпка надолу, като го правех така, че да попреча да не излетя нагоре, когато кракът ми се окаже на следващото стъпало. По онзи тайнствен начин, по който разбираме нещата в сънищата си, осъзнах, че кулите на Цитаделата най-сетне са излетели и пътуват отвъд кръга на Дис. Почувствах се щастлив от това осъзнаване, но все пак ми се искаше да отида до некропола и да подебна малко коатиси и лисици. Бързах надолу колкото можех, и изведнъж чух стон. Стълбището вече не се спускаше, както би трябвало, а водеше към някаква кабина, също както стълбата в замъка на Баландерс минаваше покрай стените на покоите му.

Това беше болничната стая на учителя Малрубиус. Учителите имаха право на просторни жилища, но тази беше много по-голяма от обикновена стая. Имаше два тесни прозореца — точно както си спомнях, но те бяха огромни — очите на планината Тифон. Леглото на учителя Малрубиус беше много голямо, но въпреки това се губеше в помещението. Над него се бяха навели две фигури. Макар дрехите им да бяха тъмни, с изненада открих, че не са одежди на членове на гилдията. Приближих и когато бях достатъчно близко, за да чувам тежкото дишане на болния, фигурите се изправиха, обърнаха се и погледнаха към мен. Бяха кюмианката и слугинята й Мерин, вещиците, които срещнахме върху гробницата в разрушения каменен град.

— А, сестро, ето те и теб — каза Мерин.

Тогава разбрах, че не съм ученикът Севериън, както си мислех. Бях Текла по времето, когато беше с неговия ръст, тоест, на тринадесет или четиринадесет години. Почувствах се съвсем объркана — не заради момичешкото си тяло или мъжките дрехи (които доста ми харесваха), а защото не го бях забелязала преди. Почувствах също, че в думите на Мерин има нещо магическо — което бяхме виждали и преди

както Севериън, така и аз, но че тя по някакъв начин го е изместила на заден план. Кюмианката ме целуна по челото и след това избърса кръвта от устните си. Макар и да не каза нищо, разбрах, че в известен смисъл аз съм станала и войника.

— Когато спим, се преместваме от преходното във вечното — каза ми Мерин.

— А когато се събуждаме — прошепна кюмианката, — губим способността да виждаме отвъд настоящия момент.

— Тя никога не се събужда — каза Мерин.

Учителят Малрубиус се размърда и изстена. Кюмианката взе гарафа с вода от масата до леглото и наля малко в една чаша. Когато върна гарафата на мястото ѝ, в нея помръдна нещо живо. Не знам защо реших, че е ундина. Отстъпих назад, но там се оказа Хетор — не по-висок от дланта ми, притиснал сивото си брадясало лице в стъклото.

Гласът му приличаше на писукане на мишка.

— Понякога, гонени от фотонните бури, от въртенето на галактиките по часовниковата стрелка и обратно на нея, летящи със светлината по тъмните морски дълбини, очертани от сребърните ни платна, нашите демонични огледални платна, мачтите ни, високи стотици левги и тънки като конец, като сребърни игли, бродиращи звездната светлина и самите звезди по черното кадифе на небето, и платната се изпълват с ветровете на Времето, което препуска покрай нас. Пяната, летящата пяна на Времето се хвърля на бреговете, където старите моряци вече не могат да държат костите си далеч от неуморната развълнувана вселена. Къде е тя? Къде е моята дама, другарката на душата ми? Изчезна през прииждащите приливи на Водолея, на Рибите, на Стрелеца. Няма я. Изчезна със своята малка лодка, зърната ѝ са притиснати в черния кадифен капак, изчезна завинаги надалеч от митите от звездите брегове, от сухите плитчини на обитаемите светове. Тя сама си е кораб, тя самата е носовата украса на кораба си, тя е и капитанът. Боцмане, боцмане, готов за тръгване! Моряко, вдигни платното! Тя ни остави зад себе си. Ние я оставяме зад себе си. Тя е в минало, което никога не сме познавали, и в бъдеще, което не ще видим. Вдигни още платна, капитане! Вселената ни изпреварва...

До гарафата имаше звънец. Мерин позвъни, сякаш за да заглуши гласа на Хетор. Когато учителят Малрубиус едва навлажни устните си,

Мерин взе чашата от кюмианката, изля останалата вода на пода и сложи чашата върху гарафата. Хетор замълча, но водата се разля по пода и забълбука, сякаш се подхранваше от някакъв невидим извор. Беше леденостудена. Смътно си помислих, че гувернантката ще ми се ядоса за измокрените обувки.

В отговор на позвъняването се появи прислужница — прислужницата на Текла, чийто одран крак прегледах в деня, когато спасих Водалус. Беше по-млада — толкова млада, колкото трябва да е била по времето, когато Текла е била все още момиче, но кракът ѝ вече беше одран и кървеше.

— Съжалявам. Ужасно съжалявам, Хуна — казах аз. — Не бях аз... беше учителят Гурлойс и някой от калфите.

Учителят Малрубиус седна в леглото и едва сега забелязах, че то е във формата на женска длан — пръстите ѝ бяха по-дълги от ръката ми, а ноктите напомняха нокти на хищна птица.

— Ти си добре! — каза той, сякаш аз бях онзи, който умира. — Или поне почти добре.

Пръстите започваха да се свиват към него, но той скочи от леглото във водата, която сега стигаше до колене, и застана до мен.

Кучето — моят стар Трискъл — очевидно се бе крило под леглото или просто бе лежало в другата му половина, където не можех да го забележа. Сега се приближи към нас, разплискваше водата с предните си лапи и широките си гърди и лаеше радостно. Учителят Малрубиус хвана дясната ми ръка, а кюмианката — лявата. Двамата ме поведоха към едно от огромните очи на планината.

Гледката беше същата, която бях виждал, когато Тифон ме беше завел там — светът се разстилаше като килим и се виждаше целият. Този път обаче беше много по-величествено. Слънцето беше зад нас. Лъчите му сякаш се бяха усилили хилядократно. Като чрез алхимия сенките се превърнаха в злато и всяко зелено нещо ставаше все по-тъмно и наситено. Можех да видя как пшеницата зрее по полетата и дори безбройните риби, които удвояваха и учетворяваха броя си с разрастването на тънкия слой повърхностни водорасли, които ги хранеха. Водата от стаята зад нас се изливаше от окото и уловила слънчевата светлина, падаше надолу като огромна дъга.

Тогава се събудих.

Докато съм спал, някой ме бе завил с чаршафи, натъпкани със сняг (по-късно научих, че го доставят от планинските върхове с товарни животни). Треперех и мечтаех да се върна в съня си, макар и наполовина да осъзнавах какво огромно разстояние ме отделя от него. Усетих в устата си горчивия вкус на лекарство. Опънатият брезент ми се стори толкова твърд, колкото и подът под мен, а Пелерините в алени дрехи и с фенери се движеха из помещението и се грижеха за мъжете и жените, стенеци в мрака.

5. ЛАЗАРЕТЪТ

Не ми се вярва да съм спал отново през тази нощ. Може би съм дремел. Когато настъпи утрото, снегът се беше стопил. Две Пелерини махнаха чаршафите ми, дадоха ми кърпа, с която да се избърша, и донесоха сухо бельо. Помислих да им дам Нокътя (вещите ми бяха в торбата под леглото), но моментът не ми се стори подходящ. Вместо това легнах и заспах.

Събудих се по обяд. Лазаретът беше тих, колкото може да е тих един лазарет. Някъде в другия край двама мъже приказваха, някой изкрещя, но гласовете само подчертаваха тишината. Седнах и се огледах с надеждата да открия войника. От дясната ми страна лежеше мъж с късо остригана коса, което отначало ме наведе на мисълта, че е един от робите на Пелерините. Повиках го, но когато се обърна, разбрах, че съм сгрешил.

Очите му бяха по-празни от очите на всеки, когото ми се бе случвало да срещна. Имах чувството, че наблюдават някакви призраци, невидими за мен.

— Слава на Групата на седемнадесетте — каза той.

— Добро утро. Знаеш ли какви са правилата тук?

По лицето му пробяга сянка и почувствах, че въпросът ми по някаква причина го е направил подозрителен.

— Всички усилия се ръководят добре или зле — точно в зависимост от това дали са в съгласие с Правилната мисъл.

— Едновременно с мен тук постъпи още един човек. Искам да говоря с него. Той ми е в известна степен приятел.

— Онези, които изпълняват волята на народа, са приятели, макар и никога да не говорим с тях. Онези, които не изпълняват волята на народа, са врагове, дори да сме седели заедно на един чин като деца.

— Нищо няма да измъкнеш от него — обади се мъжът от лявата ми страна. — Той е затворник.

Обърнах се. Лицето на човека, макар и слабо до такава степен, че приличаше по-скоро на череп, беше запазило някакво чувство за хумор. Твърдата му черна коса изглеждаше така, сякаш не се бе ресал от месеци.

— През цялото време бръщолели такива неща. Нищо друго. Хей, ти! Ей сега ще те пребием!

— За Народните армии поражението е само трамплин към победа, а победата е стълба към следваща победа — отговори онзи.

— Този е доста по-добре от останалите — каза човекът отляво.

— Каза, че е затворник. Какво е направил?

— Какво е направил ли? Ами не е умрял.

— Нещо не разбирам. Да не е бил избран за някаква самоубийствена мисия?

Пациентът зад човека от лявата ми страна седна в леглото си — млада жена със слабо, но красиво лице.

— Всички са избрани — каза тя. — Най-малкото, не могат да си отидат по домовете, преди да спечелят войната, а много добре знаят, че никога няма да я спечелят.

— Външните сражения вече са спечелени, когато вътрешните битки се водят с Правилна мисъл.

— Значи е асцианин — казах аз. — Значи това имате предвид. Никога не съм срещал асцианин.

— Повечето асциани умират — каза чернокосият мъж.

— Това имах предвид.

— Не знаех, че могат да говорят нашия език.

— Не могат. Едни офицери, които дойдоха да го разпитат, казаха, че бил преводач. Вероятно е разпитвал наши войници, които са попадали в плен. Само че нещо се е издънил и са го разжалвали.

— Не вярвам да е наистина луд — каза младата жена.

— Повечето от тях обаче са. Как се казваш?

— Извинете, че не се представих. Казвам се Севериън.

За малко да добавя, че съм ликтор, но знаех, че тогава едва ли ще поискат да продължат да разговарят с мен.

— Аз съм Фойла, а това е Мелито. Аз съм от Сините хусари, а той е хоплит.

— Стига си говорила глупости — изръмжа Мелито. — Аз съм хоплит. Ти си хусар.

Помислих си, че се намира много по-близко до смъртта от нея.

— Надявам се да минем в запаса, след като се оправим достатъчно, че да ни изпишат — каза Фойла.

— И какво ще правим? Ще доим чужди крави и ще пасем чужди свине ли? — Мелито се обърна към мен. — Не се подвеждай от приказките й. И двамата сме доброволци. Тъкмо щяха да ме повишат, когато ме раниха. А когато ме повишат, ще мога да издържам съпруга.

— Не съм обещала, че ще се омъжа за теб! — обади се Фойла.

— Вземи я, за да си затвори устата най-сетне! — високо извика нечий глас няколко легла по-нататък.

При тези думи пациентът от другата страна на Фойла се изправи.

— Тя ще се омъжи за мен. — Беше едър светлокож и светлокос мъж. Говореше бавно и отмерено, както е характерно за жителите на ледените острови на юг. — Аз съм Халвард.

За мое учудване, военнопленникът асцианин също се намеси.

— Обединени, мъжете и жените са по-силни. Но храбрата жена иска деца, а не съпрузи.

— Воюват дори когато са бременни — каза Фойла. — Виждала съм ги мъртви на бойното поле.

— Народът е коренът на дървото. Листата падат, но дървото остава.

Попитах Мелито и Фойла дали асцианинът сам съчинява фразите си, или цитира някакво непознато за мен литературно произведение.

— Имаш предвид дали сам ги измисля? — попита Фойла. — Не. Никога не го правят. Всяка тяхна дума е взета от одобрен тексту. Някои изобщо не говорят. Други наизустяват хиляди — а може би и десетки хиляди цитати.

— Това е невъзможно — казах аз.

Мелито сви рамене. Беше успял да се подпре на лакът.

— И все пак го правят. Или поне така се говори. Фойла знае за тях повече от мен.

Тя кимна.

— В леката кавалерия правим много разузнавателни походи и понякога ни изпращат специално да заловим пленници. Не научаваме кой знае колко от разговорите с тях, но все пак Генералният щаб успява да разбере доста неща по екипировката и физическото им състояние.

На северния континент, откъдето идват, само малките деца говорят така, както го правим ние.

Помислих си за учителя Гурлойс, който се занимаваше с работата на нашата гилдия.

— Как тогава ще кажат нещо като „Вземи трима души и разтовари онази каруца?“

— Изобщо не го казват. Просто хващат няколко души, сочат им каруцата и ги бутат в гърба. Ако се заловят за работа — чудесно. Ако не го направят, тогава началникът им рецитира нещо за нуждата от труд, за да се осигури победата, и привежда няколко доказателства. Ако човекът, на когото говори, отново не се залови за работа, го убива — като може да го посочи и да цитира нещо за необходимостта да се ликвидират враговете на народа.

— Виковете на децата са викове на победата — каза асцианинът. — Но все пак победата трябва да се научи на мъдрост.

— Това означава, че макар и да са необходими, те говорят безсмислици — преведе Фойла. — Повечето асциани биха ни помислили за неми, дори и да изучим езика им, защото словосъчетанията, които не са от одобрени текстове, за тях нямат смисъл. Ако признаят — дори пред самите себе си, — че подобни изрази означават нещо, тогава биха могли да чуят нелоялни изказвания и дори да ги правят. А това е страшно опасно. Докато разбират и цитират само одобрените текстове, никой не може да ги обвини.

Обърнах се към асцианина. Очевидно бе, че слуша внимателно, но не можех да определя какво изразява лицето му.

— Онези, които пишат одобрените текстове, не могат да цитират други одобрени текстове, докато пишат — казах му аз. — Затова дори одобреният текст може да съдържа елементи на нелоялност.

— Правилната мисъл е мисълта на народа. Народът не може да предаде народа или Групата на седемнадесетте.

— Не обиждай народа или Групата на седемнадесетте — каза Фойла. — Може да се опита да се самоубие. Понякога го правят.

— Ще се оправи ли изобщо някога?

— Чувала съм, че някои от тях в крайна сметка започват да говорят повече или по-малко като нас, ако имаш предвид това.

Не можех да измисля какво да кажа и за известно време замълчах. На места като това, където почти всички са болни,

настъпват дълги моменти на тишина. Знаехме, че имаме да запълваме още стражи след стражи. Знаехме, че ако не сме си казали всичко този следобед, ще имаме друга възможност вечерта и утре сутринта. Всъщност тук всеки, който говори по начина, по който говорят здравите хора (след ядене например), би бил непоносим.

Но казаното ме накара да мисля за севера и открих, че не зная за него почти нищо. Когато бях момче и търках подовете и изпълнявах разни поръчки из Цитаделата, самата война ми се виждаше безкрайно далечна. Знаех, че повечето матроси, които обслужваха по-големите батареи, са участвали в нея, но го знаех по начина, по който знаех, че светлината, падаща върху ръката ми, произлиза от слънцето. Щях да ставам палач, а като такъв няхах причина да постъпвам в армията, нито пък да се страхувам, че ще ме принудят да вляза в нея. Никога не бях очаквал да видя войната пред портите на Несус (всъщност самите порти бяха за мен нещо като легенда), никога не бях предполагал, че ще напусна града, нито дори онази част на града, в която се намираше Цитаделата.

Северът — Асция — ми се струваше безкрайно далечен, почти толкова далечен, колкото някоя друга галактика — нали и едното, и другото бяха еднакво недостижими. Мислено бърках Асция с умирация пояс тропическа растителност, който лежеше между нашата земя и тяхната, макар и да можех лесно да ги разгранича една от друга, ако учителят Палемон ме попиташе по време на час.

Но за самата Асция няхах никаква представа. Не знаех дали има големи градове, или няма. Дали е планинска, като северната и източната част на Общността, или е равна като нашите пампаси. Имах впечатлението (макар и да не знаех дали е вярно), че е един-единствен земен масив, а не е верига острови, подобна на нашия юг. Но най-ясната ми представа бе за огромния брой хора — асцианския народ — неуморим рояк, който се е превърнал в живо същество сам по себе си, подобно на мравуняк. Да мислиш за милионите и милиони хора, които не говорят или повтарят като папагали фрази, които със сигурност много отдавна са изгубили по-голямата част от значението си, беше нещо почти на границата на поносимото.

— Това е или някакъв трик, или лъжа, или грешка — промърморих сам на себе си. — Такава страна не може да съществува.

— Как може държавата да стане могъща? — отговори асцианинът с толкова тих глас, колкото бе и моят, а може би и още по-тих. — Тя ще е най-могъща, когато в нея няма конфликти. А как могат да се премахнат конфликтите? С премахването на разногласията. Но как да се пропъдят разногласията? Като се пропъдят четирите причини за тях — лъжата, глупавите дрънканици, самохвалството и думите, способни да разпалят спорове. Как да се премахнат четирите причини? Като се говори само Правилната мисъл. Тогава в държавата няма да има разногласия. Без разногласия в нея няма да има конфликти. А без конфликти тя ще е могъща, силна и сигурна.

Бях получил отговор на въпросите си. При това с лихвите.

6.

МИЛЕС, ФОЙЛА, МЕЛИТО И ХАЛВАРД

През онази вечер станах жертва на страха, който от известно време се опитвах да махна от главата си. Макар и да не бях виждал никое от чудовищата, които Хетор беше донесъл отвъд звездите, откакто аз и малкият Севериън избягахме от селото на вълшебниците, не бях забравил, че той ме търси. Докато пътешествах из пущинаците или по водите на езерото Дютурна, не се страхувах особено, че може да ме настигне. Но вече не пътувах и чувствах слабостта на крайниците си — независимо от храната, която ядях, бях по-слаб дори от времето, когато гладувах в планините.

Освен това се страхувах от Аджиа даже повече, отколкото от нотюлите на Хетор, от неговите саламандри и плужеци. Познавах смелостта, ума и злонамереността ѝ. Всяка от облечените в червено жрици от Пелерините, който се движеха между леглата, можеше съвсем спокойно да се окаже Аджиа с отровна кама в ръкава. Спах лошо. И макар да сънувах, сънищата ми бяха толкова неясни, че няма да ги споменавам тук.

Събудих се уморен. Треската, за която дори не подозирах, когато дойдох в лазарета, и от която изглеждаше, че съм се излекувал предишния ден, се върна. Усещах горещината навсякъде по себе си — струваше ми се, че горя, че дори южните ледници биха се разтопили, ако се разходя по тях. Извадих Нокътя и го притиснах към себе си, дори го лапнах за известно време. Треската отмина, но ме остави слаб и объркан.

На сутринта дойде да ме види войникът. Носеше бяла мантия, която Пелерините му бяха дали вместо доспехите му, и изглеждаше съвсем здрав. Каза ми, че се надява да го изпишат на следващия ден. Отговорих, че бих искал да му представя новите си познати от лазарета, и го попитах дали вече си спомня името си.

Той поклати глава.

— Спомням си много малко неща. Надявам се, че когато мина през подразделенията, ще се намери някой, който ме познава.

Все пак го представих. Нарекох го Милес — не можах да измисля нищо по-добро. Не знаех името на асцианина и открих, че никой не го знае, дори и Фойла. Когато го попитахме, той отвърна, че е „Верен на Групата на седемнадесетте“.

Известно време ние с Фойла, Мелито и войника разговаряхме. Мелито сякаш особено хареса войника, макар това да се дължеше може би на близостта в имената. След това войникът ми помогна да седна.

— Трябва да говоря с теб насаме — тихо ми каза той. — Казах ти, че смятам да си тръгна утре сутринта. Доколкото виждам, няма да можеш да се справиш още няколко дни или дори седмици. Може никога повече да не се видим.

— Да се надяваме, че не си прав.

— И аз се надявам. Но ако намеря легиона си, може да ме убият, преди да се справиш. А ако не го намеря, най-вероятно ще се запиша в друг — иначе могат да ме арестуват като дезертьор.

Той замълча. Усмихнах се.

— А аз пък мога да умра тук от треската. Не искаше да го кажеш. Нима изглеждам толкова зле, колкото бедния Мелито?

— Не, не чак толкова — поклати глава той. — Мисля, че ще се справиш...

— Точно това пеел дроздът, когато рисът гонел заека около лавровото дърво.

Сега беше ред на войника да се усмихне.

— Прав си. Нещо такова.

— Това ли е обичайният израз по местата, където си израснал?

Усмивката му изчезна.

— Не зная. Не мога да си спомня къде е домът ми. Всъщност точно затова исках да поговорим. Помня как вървах с теб по пътя през нощта — това е единственото, което наистина си спомням, преди да дойда тук. Къде ме намери?

— В гората, на около пет-десет левги оттук. Помниш ли какво ти разказвах за Нокътя, докато вървахме?

Той поклати глава.

— Май споменавах нещо такова, но не помня какво точно.

— Какво помниш? Разкажи ми всичко и аз ще ти кажа онова, което зная и за което се досещам.

— Помня как вървах с теб. Пълна тъмнина... падах, а може би летях през нея. Виждах собственото си лице, умножаващо се отново и отново. Някакво момиче с коса като червено злато и огромни очи.

— Красавица ли беше?

— Най-красивата на света.

Повиших глас и попитах дали някой може да ни послужи с огледало. Фойла измъкна едно изпод леглото си и аз го приближих към войника.

— Това ли е лицето?

Той се поколеба.

— Май да.

— Сини очи?

— Не съм много сигурен.

Върнах огледалото на Фойла.

— Ще повторя онова, което ти казах на пътя, но бих искал да намерим някое по-закътано място. Преди известно време в ръцете ми се оказа един талисман. Стана по съвсем невинен начин, но не ми принадлежи. Много е ценен. Понякога — невинаги, само понякога — има способността да лекува болни и дори да възкресява мъртъвци. Преди два дни пътувах на север и се натъкнах на тялото на един мъртъв войник. Стана в гората, далеч от пътя. Беше мъртъв от по-малко от ден. Бих казал, че смъртта го е застигнала някъде през нощта. Бях много гладен, разкъсах ремъците на раницата му и изядох повечето храна, която бе носил. После се почувствах виновен от постъпката си, извадих талисмана и се опитах да го съживя. Често преди това подобни опити бяха неуспешни и този път отначало помислих, че пак няма да излезе нищо. Но стана обратното, макар че той се върна към живота бавно и дълго време сякаш не знаеше къде се намира и какво е станало с него.

— И този войник съм бил аз?

Кимнах и го погледнах в откритите му сини очи.

— Мога ли да видя талисмана?

Извадих го и го поставих в дланта си. Той го взе, огледа го внимателно от двете страни и опита острието му на палеца си.

— Не ми прилича на магически.

— Не съм сигурен, че думата „магически“ изобщо му подхожда. Срещал съм магьосници, но нищо от онова, което правят те, не напомня за талисмана или за начина, по който действа. Понякога излъчва светлина — сега е много слаба и надали ще я забележиш.

— Не я виждам. И по него няма никакви надписи.

— Имаш предвид заклинания или молитви. Не, никога не съм забелязвал такива, а е с мен от доста време. Всъщност не зная много за него, освен че от време на време действа. Но мисля, че той е от онези неща, с помощта на които се правят заклинания и молитви, а не е техен продукт.

— Казваш, че не ти принадлежи.

Отново кимнах.

— Принадлежи на тукашните жрици. На Пелерините.

— Но ти току-що пристигна тук. Преди две вечери, заедно с мен.

— Търсех ги, за да им го върна. Бил им е отнет — не от мен — преди известно време в Несус.

— И ще им го върнеш? — Той ме погледна, сякаш се съмняваше.

— Да.

Той се изправи и пригладя робата си с ръце.

— Не ми вярваш, нали? — Попитах го. — Не вярваш на нито една моя дума.

— Когато дойдох, ти ме представи на съседите си, с които си разговарял, докато си лежал. — Говореше бавно, сякаш подбираше всяка дума. — Естествено, аз също се запознах с хората, при които ме сложиха. Там има един, който е ранен наистина лошо. Почти момче, младок от някакво малко селце далеч оттук. През цялото време седи на леглото си и гледа пода.

— Носталгия?

Войникът поклати глава.

— Имал е енергийно оръжие. Корсек — така ми казаха. Да ти е познато?

— Не много.

— Изстрелват един лъч право напред и в същото време — два други, малко вляво и малко вдясно. Обхватът им не е голям, но казват, че били много подходящи при масови атаки. Нищо чудно.

Той се огледа да види дали някой не ни подслушва, но за чест на лазарета, всеки разговор, който не е предназначен лично за теб, се

игнорира. Ако не беше така, пациентите скоро биха се хванали за гушите.

— Неговата стотна е била подложена на такава атака. Повечето не издържали и побягнали. Той останал, но не успели да се доберат до него. Един друг ми разказа, че пред момчето се образували три стени трупове. Покосявал ги, а асцианите се катерели по телата и скачали отгоре му. Тогава той отстъпвал малко и започвал да издига следващата стена.

— Сигурно е получил медал или повишение — казах аз. Не знаей дали треската се завръщаше, или беше просто горещо, но чувствах, че съм потен и се задъхвам.

— Не, пратили са го тук. Казах ти, че е най-обикновено селско момче. През онзи ден е убил повече хора, отколкото изобщо е бил виждал, преди да постъпи в армията. Все още не може да дойде на себе си, а може би никога няма да се оправи.

— Нима?

— Струва ми се, че и ти си нещо подобно.

— Не разбирам.

— Говориш така, сякаш току-що си пристигнал от юг, и предполагам, че ако си напуснал легиона си, това е най-безопасният начин на говорене. Но все пак всеки може да разбере, че това не е истина — хората не получават порязвания като твоите, освен в бой. Бил си ударен от летящи парчета скала. Точно това е станало и Пелерината, която разговаря с нас първа, веднага го разбра. Така че мисля, че си бил на север по-дълго, отколкото твърдиш. Може би по-дълго, отколкото си мислиш. Ако си убил много хора, може би ти е удобно да мислиш, че разполагаш със средство да ги върнеш към живот.

Опитах се да му се ухия.

— Тогава ти къде оставаш?

— Където съм си. Не искам да кажа, че не съм ти длъжник. Имал съм треска и ти си ме открил. Може би съм бълнувал. По-вероятно е дори да съм бил в безсъзнание и това да те е накарало да мислиш, че съм умрял. Ако не ме беше довел тук, сигурно щях да съм мъртъв.

Започна да става, но сложих ръка на рамото му и го спрях.

— Трябва да ти кажа някои неща, преди да си тръгнеш. За самия теб.

— Нали каза, че не знаеш кой съм.

— Не, всъщност не съм казвал подобно нещо. — Поклатих глава. — Казах, че те открих в гората преди два дни. В смисъла, който влагаш, не зная кой си. Но в друг смисъл може и да знам. Мисля, че ти си две личности и че познавам едната от тях.

— Никой не е двама души.

— Аз съм. Може би повечето хора са такива, но не го знаем. Но първото, което искам да ти кажа, е много просто. Чуй ме сега. — Подробно му описах как да стигне до онази гора и когато се убедих, че е разбрал, продължих: — Раницата ти сигурно е все още там, с разрязани ремъци, така че ако намериш мястото, няма начин да го объркаш. В раницата ти имаше писмо. Извадих го и прочетох част от него. Нямахте името на получателя, но ако си го завършил и само си чакал сгоден момент да го пратиш, то накрая би трябвало да пише името ти. Бях го оставил на земята, но задуха и вятърът го закачи на едно дърво. Може би ще успееш да го намериш.

Лицето му се напрегна.

— Не е трябвало да го четеш, още по-малко да го изхвърляш.

— Не забравяй, че те мислех за мъртъв. Освен това бях объркан. Не зная, може да е било и от треската. А сега — и останалата част. Няма да ми повярваш, но за теб е важно да ме изслушаш. Ще ме изслушаш ли?

Той кимна.

— Добре. Чувал ли си за огледалата на отец Инир? Знаеш ли как действат?

— Чувал съм за Огледалото на отец Инир, но не мога да ти кажа откъде точно. Казват, че можеш да минеш през него, сякаш минаваш през врата, и да излезеш на някоя звезда. Не ми се вярва да е истина.

— Огледалата са истински. Виждал съм ги. Дотогава винаги мислех за тях, че са кораб, но много по-бърз. Сега изобщо не съм толкова сигурен. Така или иначе, един мой добър приятел влезе в тези огледала и изчезна. Пред очите ми. Нямахте никакъв трик или суеверие. Отиде там, където те пренасят огледалата. Тръгна, защото обичаше една жена и не беше цял човек. Разбираш ли ме?

— Нещастие ли му се е случило?

— Да, но не там е работата. Каза ми, че ще се върне. Думите му бяха: „Ще се върна за нея, когато се оправя, когато отново съм здрав и

цял“. Тогава не знаех какво да мисля, но сега вярвам, че се е върнал. Аз те съживих и желях завръщането му — може би в двете неща има нещо общо.

Настъпи мълчание. Войникът погледна отъпканата пръст, върху която бяха поставени леглата, после вдигна очи към мен.

— Може би когато човек губи приятел и намира друг, има чувството, че старият му приятел се е завърнал.

— Йонас — така се казваше — имаше характерен начин на говорене. Когато му се налагаше да каже нещо неприятно, винаги го смекчаваше, обръщаше го на шега и гледаше да го представи в комична светлина. През първата вечер, когато пристигнахме тук, те попитах дали помниш името си, а ти ми отговори: „Май съм го изгубил някъде по пътя. Така казал ягуарът, когато обещал да изведе козата на паша.“ Помниш ли?

— Говоря какви ли не глупости.

— За мен беше чудно. Защото Йонас би казал нещо подобно, но би вложил повече смисъл, отколкото изглеждаше, че влагаш ти. Може би щеше да каже: „Това е история за една кошница, която напълнили с вода“. Нещо от този род.

Изчаках го да каже нещо, но той мълчеше.

— Разбира се, ягуарът изял козата. Някъде по пътя погълнал месото и раздробил костите й.

— Да ти е минавало през ума, че подобна поговорка може да е характерна за някой определен град? Приятелят ти може да е от същото място, откъдето съм и аз.

— По-скоро време, а не място. Преди много време някой е трябвало да обезоръжи страха — страха, който са изпитвали хората от плът и кръв, когато са се изправяли срещу стомана и стъкло. Йонас, знам, че ме слушаш. Не те обвинявам. Човекът бе мъртъв, а ти още си жив. Разбирам го. Но, Йонас, Йолента вече я няма — видях как умираше, опитах се да я върна към живота с помощта на Нокътя, но не успях. Не зная, може би беше прекалено изкуствена. Ще трябва да си намериш някоя друга.

Войникът стана. Вече не беше ядосан. Лицето му бе пусто като лицето на сомнамбул. Обърна се и си тръгна, без да каже нито дума.

Може би цяла стража лежах в леглото си с ръце под главата. Мислех за хиляди неща. Халвард, Мелито и Фойла разговаряха, но не ги слушах. Когато една от Пелерините донесе обяда, Мелито привлече вниманието ми, като почука с вилицата си по чинията.

— Севериън, искаме да те помолим за една услуга.

Жадувах да се освободя от мислите си, затова ги уверих, че ще направя за тях всичко, което е по силите ми.

Фойла, която бе надарена от Природата с прекрасна лъчезарна усмивка, направо засия.

— Виж какъв е проблемът. Тези двамата се дърпат заради мен цяла сутрин. Ако можеха, щяха да се дуелират, но докато бъдат в състояние да го направят, ще мине доста време и аз май няма да издържа дотогава. Днес мислех за майка си и баща си, как обичаха през дългите зимни вечери да седят до огнището. Ако се омъжа за Халвард или за Мелито, някой ден ще правим същото. Затова реших да се омъжа за по-добрия разказвач. Не ме гледай така, не съм луда — това е единственото разумно нещо, което съм правила през живота си. И двамата ме искат, и двамата са много красиви, и двамата са бедни и ако не уредим въпроса, или единият ще убие другия, или аз ще убия и двамата. Ти си образован, личи си по начина, по който говориш. Така че слушай и решавай. Халвард е първи. И историите трябва да са истински, а не взети от някоя книга.

Халвард, който можеше по малко да ходи, стана от леглото си и седна при краката на Мелито.

7.

РАЗКАЗЪТ НА ХАЛВАРД. ДВАМАТА ЛОВЦИ НА ТЮЛЕНИ

— Това е истинска история. Зная много такива. Някои са измислени, макар че сигурно и измислените са били истински в отдавна забравените времена. Зная много истински истории, защото на южните острови стават много странни неща, за които вие, северняците, не сте и сънували. Избрах тази, защото аз самият ѝ бях свидетел.

Аз съм от най-източния от южните острови, който се нарича Ледник. На нашия остров живееха мъж и жена, моите баба и дядо, които имаха трима синове. Казваха се Анскар, Халвард и Гундулф. Халвард е моят баща, и когато пораснах достатъчно, за да мога да му помагам с лодката, той престана да ловува с братята си. Излизахме само ние двамата и всичко, което улавяхме, носехме вкъщи на майка ми, на сестрите ми и на по-малкия ми брат.

Чичовците ми не се ожениха и затова продължиха да използват заедно една и съща лодка. Когато хващаха нещо, го изяждаха сами или го даваха на дядо ми и баба ми, които вече нямаха сили да се справят сами. През лятото обработваха земята на дядо ми. Тя бе най-добрата на острова, единствената, която бе закътана от ледения вятър. На нея можеха да се отглеждат растения, които не вирееха никъде другаде на Ледник, защото сезонът на поникването там е две седмици по-дълъг.

Когато започна да ми расте брада, дядо извика мъжете от семейството — баща ми, двамата ми чичовци и мен. Баба беше умряла и бе пристигнал свещеник от големия остров, за да я погребее. Синовете ѝ плачеха. Аз също.

Онази вечер, когато седнахме на масата (дядо седна на едната ѝ страна, а свещеникът — на отсрещната), дядо каза: „Време е да се разпоредя с имуществото си. Бега я няма. Никой от рода ѝ не може да претендира за нищо, а скоро и аз ще я последвам. Халвард е женен и

има зестрата на жена си. Така издържа семейството си и макар да не е богат, няма да гладуват. Ти, Анскар. И ти, Гундулф. Ще се жените ли изобщо?“

Двамата ми чичовци поклатиха глави.

„Тогава чуйте волята ми. Призовавам Всемогъщия и слугите му. Когато умра, всичко, което имам, ще отиде у Анскар и Гундулф. Ако единият от тях умре, другият ще получи неговата част. Когато умрат и двамата, Халвард ще наследи всичко, а ако умре той, тогава наследството трябва да разделят синовете му. Вие четиримата, ако не сте съгласни с волята ми, говорете сега.“

Никой не проговори и решението бе взето.

Измина една година. От мъглите се появи кораб от Еребус и два други кораба за кожи, моржова кост и солена риба. Дядо умря, сестра ми Фауста роди момиче. След жътвата чичовците ми излизаха на риболов с другите мъже.

Когато на юг идва пролет, още не е време за сеитба, защото често се случват мразовити нощи. Но когато хората виждат, че дните набъбват бързо, започват да издирват колониите тюлени. Те са по скалите далеч от брега, където е мъгливо, и макар че растат, дните са все още къси. Често се случва да умират не тюлените, а хората.

Така стана и с чичо ми Анскар и чичо Гундулф се върна сам в лодката.

Трябва да знаете, че когато нашите мъже излизат в морето — за тюлени, за риба или за нещо друго — те винаги се завързват към лодките си. Въжето се прави от моржова кожа и е достатъчно дълго, за да позволява на човек да се движи свободно в лодката, но само толкова. Морската вода е много студена и бързо убива всеки, който падне в нея, но нашите хора се обличат в дрехи, съшити от тюленови кожи, и често партньорът ти може да те измъкне от водата и така да ти спаси живота.

Ето какво разказа чичо Гундулф. Излезли далеч навътре в търсене на колония, до която другите още не били стигнали, когато Анскар видял голям мъжки тюлен да плува в морето. Хвърлил харпуна си и когато тюленът се гмурнал, примката на харпуна се оплела в крака на Анскар и тюленът го отнесъл в морето. Гундулф се опитал да го измъкне — беше много силен мъж. Но той дърпал в едната посока, а тюленът — в другата, и въжето на харпуна, което било завързано за

основата на мачтата, преобърнало лодката. Гундулф успял да се покатери на лодката и срязал въжето на харпуна с ножа си. Когато лодката отново се обърнала в нормално положение, той се опитал да издърпа Анскар, но осигурителното му въже се било скъсало. Той показва оръфания му край. Чичо Анскар бил мъртъв.

В моя край жените умират на сушата, а мъжете — в морето, затова наричаме гробовете „женски лодки“. Когато някой мъж умре като чичо Анскар, се разпъва кожа, изрисува се и се окачва в къщата, където се събират мъжете, за да си говорят. Не се сваля, докато има хора, които да помнят кой е почетеният. Такава кожа бе приготвена и за Анскар и художниците се заловиха за работа.

Едно слънчево утро, когато двамата с баща ми приготвяхме инструментите за новата сеитба — много добре го помня! — в селото дотичаха някакви деца, пратени да събират птичи яйца. Казаха, че на камъните на южния залив лежи тюлен. Всеки знае, че тюлените никога не излизат на суша там, където живеят хора. Но понякога се случва тюлен да умре в морето или да бъде ранен. Така и помислихме и двамата с баща ми и заедно с мнозина други изтичахме на брега — тюленът е на първия, който го прониже с оръжието си.

Бях най-пъргав от всички и носех вила. Подобно нещо не е лесно за мятане, но неколцина млади мъже бяха по петите ми и затова когато се намирах на стотина крачки от тюлена, аз я хвърлих. Тя полетя право към тюлена и се заби в гърба му. И стана нещо, което не искам да видя никога повече. Тежестта на дългата дръжка на вилата обърна тюлена и...

И видях лицето на чичо Анскар, запазено в студената солена вода. В брадата му се бяха оплели тъмнозелени водорасли, а осигурителното въже от моржова кожа бе прерязано само на педя от тялото му.

Чичо Гундулф не го видя, тъй като беше отишъл на големия остров. Баща ми вдигна Анскар. Аз му помагах. Отнесохме го в дома на Гундулф. Поставихме края на въжето на гърдите му, така че Гундулф да го види, и заедно с няколко други мъже от Ледник седнахме и зачакахме.

Когато видя тялото на брат си, Гундулф изкрещя. Не приличаше на женски писък — по-скоро рев на тюлен самец, който заплашва другите мъжкар в стадото. И избяга в тъмното. Поставихме стража

при лодките и започнахме да го търсим из целия остров. Духовете на далечния юг светеха със светлините си цяла нощ и знаехме, че Анскар го търси заедно с нас. Светлините станаха особено ярки, преди да избледнеят, и тогава открихме Гундулф сред скалите на нос Радбост.

Халвард замълча. Всъщност мълчанието се бе възцарило навсякъде. Всички болни наоколо слушаха разказа.

— Убихте ли го? — попита Мелито.

— Не. В старите времена би станало точно тъй, но това е лошо. Сега за убийството отмъщава законът на континента, и така е по-добре. Завързахме го за ръцете и краката, оставихме го да лежи в къщата си и аз го пазех, докато по-възрастните подготвиха лодките. Той ми каза, че обичал една жена от големия остров. Никога не съм я виждал, но той ми каза, че името ѝ било Ненок и че била хубава и помлада от него, но никой мъж не я искал, защото родила дете от мъж, който умрял предишната зима. Казал на Анскар в лодката, че ще доведе Ненок в дома си, а Анскар го нарекъл клетвопрестъпник. Чичо Гундулф беше силен. Хванал Анскар и го изхвърлил от лодката, след което омотал въжето му около ръцете си и го скъсал, както правят жените, когато свършат с шиенето.

Каза, че стоял там, хванал се с едната ръка за мачтата, и гледал брат си във водата. Видял как проблеснал нож, но си помислил, че Анскар искал да го заплаши или да метне ножа по него.

Халвард отново млъкна.

— Не разбирам — казах аз, когато разбрах, че няма да продължи. — Какво е направил Анскар?

Под русите му мустаци се появи едва забележима усмивка. Когато я видях, изпитах чувството, че виждам ледените острови на юга — сини и ужасно студени.

— Срязал въжето си, въжето, което Гундулф вече бил скъсал. Така хората, които открият тялото му, са щели да разберат, че е бил убит. Разбираш ли?

Разбрах и за известно време не казах нищо.

— И така — каза Мелито на Фойла — прекрасната земя преминала в ръцете на бащата на Халвард и с този разказ той успя да ти каже, че макар и да няма свое имущество, може да стане наследник. Естествено, разказа също, че е от семейство на убийци.

— Мелито ме смята за много по-умен, отколкото съм в действителност — изръмжа русият мъж. — Не съм и помислял подобни неща. Сега не са важни земите, кожата или златото, а кой ще разкаже най-добрия разказ. И аз, който зная множество истории, разказах най-добрата. Онова, което казва той, е истина — мога да наследя част от семейното имущество след смъртта на баща си. Но неомъжените ми сестри ще получат своята част като зестра, а онова, което остане, ще бъде разделено между мен и брат ми. Всичко това няма никакво значение, тъй като не бих завел Фойла на юг, защото там животът е много тежък. Откакто нося пиката, съм виждал много по-добри места.

— Мисля, че чичо ти Гундулф е обичал много Ненок — каза Фойла.

Халвард кимна.

— Каза го, докато лежеше вързан. Но всички южняци обичат жените си. Заради тях излизат през зимата срещу морето, бурите и ледените мъгли. Казва се, че когато мъжът избутва лодката си по каменистия бряг в морето, дъното на лодката казва „моята жена, моите деца, моите деца, моята жена“.

Попитах Мелито дали не иска да започне разказа си. Той обаче поклати глава и заяви, че тъй като всички са под въздействието на историята на Халвард, ще изчака и ще го разкаже на следващия ден. Тогава всички започнаха да разпитват Халвард за живота на юг и сравняваха наученото с живота по своите места. Асцианинът мълчеше. Аз си спомних за плаващите острови на Дютурна и разказах за тях на Халвард и останалите, макар и да пропуснах битката в замъка на Баландерс. Унесени в приказки, не усетихме кога дойде време за вечеря.

8.

ПЕЛЕРИНАТА

Когато привършихме с вечерята, вече беше започнало да се стъмва. По това време бяхме винаги по-тихи — не само защото бяхме отпаднали, но и защото знаехме, че смъртно ранените са по-предразположени да умрат след залез-слънце и особено късно през нощта. Това беше времето, когато битките събираха своето.

А и нощта ни караше да осъзнаваме войната по-силно. Понякога (особено онази нощ) изстрелите на големите енергийни оръжия разсичаха небето като светкавици. Можеше да се чуе как караулните обикалят постовете си, така че думата „стража“, която толкова често се използва не за друго, а за означаване на една десета част от нощта, придобиваше слухова реалност с тропота на крака и неразличимите заповеди.

Настъпи момент, когато никой не говореше. Той продължаваше и продължаваше, нарушаван единствено от мърморенето на здравите — Пелерините и техните роби мъже, — които идваха да се осведомят за състоянието на един или друг пациент. Една от облечените в алено жрици се приближи до леглото ми и седна до него, но мислите ми се влачеха толкова бавно и сънено, че мина доста време преди да осъзная, че си е донесла стол.

— Ти ли си Севериън, приятелят на Милес? — попита тя.

— Да.

— Той си спомни името си. Помислих си, че ще искаш да го научиш.

Попитах какво е то.

— Милес, разбира се. Нали ти казах.

— Мисля, че след време ще си спомни още нещо.

Тя кимна. Изглеждаше минала средната възраст, с добро, загрижено лице.

— Сигурна съм. Ще си спомни дома и семейството си.

— Ако ги има.

— Вярно, някои нямат. Някои дори са неспособни да си създадат дом.

— Намекваш за мен.

— Не, в никакъв случай. А и тази неспособност не е нещо, което да зависи от човека. Но е много по-добре — особено за мъжете — да си имат дом. Подобно на човека, за когото разказваше приятелят ти, повечето мъже мислят, че създават своите домове за семействата си. Всъщност те създават и домовете, и семействата си за самите себе си.

— Значи си чула историята на Халвард.

— Да. Хубав разказ. Една сестра дойде и ме извика точно в момента, когато дядо му съобщаваше последната си воля. Чух останалото. Знаеш ли какво не е било наред у лошия чичо? У Гундулф?

— Предполагам, това, че се е влюбил.

— Не, това си е било в реда на нещата. Разбираш ли, всеки човек е като растение. Има красива зелена част, често с цветя или плодове, която расте нагоре към слънцето, към Несътворения. Но има и една тъмна част, която расте в обратната посока, натам, където не достига светлина.

— Никога не ми се е случвало да изучавам писанията на посветените, но дори и аз зная, че доброто и злото съществуват у всекиго.

— Да съм споменавала за добро и зло? Корените са онези, които дават на растението сила да се стреми към слънцето, макар и да не знаят за това. Да предположим, че коса среже стъблото. То ще падне и ще загине, но от корените може да тръгне ново.

— Значи твърдиш, че злото е добро.

— Не. Твърдя, че качествата, които харесваме и ценим у себе си и у останалите, произлизат от други неща, които не виждаме и за които дори не се замисляме. Подобно на останалите мъже, у Гундулф е бил силен инстинктът за упражняване на власт. Подходящото развитие на властта е в създаването на семейство — жените също имат подобен инстинкт. Но у Гундулф той дълго е бил потискан, както и у много от войниците тук. Офицерите имат своите подчинени, но обикновените войници нямат. Затова страдат и не знаят защо. Разбира се, някои създават групи с други от същия ранг. Понякога неколцина споделят една и съща жена или мъж, който прилича на жена. Други отглеждат

домашни любимци, а трети вземат за приятели осиротели от войната деца.

Спомних си за сина на Каздое.

— Разбирам защо протестираше.

— Не протестираме, или поне не срещу това и не срещу неща, които са много по-малко естествени. Говоря само за инстинкта за упражняване на власт. В случая с лошия чичо този инстинкт го е накарал да се влюби в жена — и то такава, която вече има дете — така че той да се сдобие с по-голямо семейство още от момента, когато си създаде такова. Разбираш ли, по този начин той би наваксал част от изгубеното време.

Кимнах.

— Само че вече е било изгубено твърде много време и инстинктът се е проявил по друг начин. Видял се е като пълновластен господар на земите, които е притежавал само временно от името на брат си, и си е въобразил, че има власт и над живота му. Измамна представа, не мислиш ли?

— Така е.

— Другите също могат да имат представи — също толкова измамни, но не чак толкова опасни. — Тя ми се усмихна. — Ти смяташ ли, че притежаваш някаква особена власт?

— Аз съм калфа от ордена на Търсещите истина и покаяние, но това звание не носи никаква власт. Ние от нашата гилдия само изпълняваме волята на съдиите.

— Мислех, че гилдията на палачите отдавна е закрыта. Значи е станала нещо като братство на ликторите?

— Все още съществува — казах аз.

— Няма спор, но преди няколко века е била истинска гилдия, като гилдията на майсторите на сребърни изделия. Поне така съм чела в някои истории, запазени от нашия орден.

Докато я слушах, за миг изпитах прилив на гордост. Не защото смятах, че е права. Може би съм луд в някои отношения, но зная кои са те и самозалъгването не е сред тях. Независимо от всичко, стори ми се чудесно — само за миг — да съществувам в свят, в който е възможен подобен начин на мислене. За първи път разбрах, че в Общността съществуват милиони хора, които не знаят нищо за висшите форми на съдебното наказание, нито пък за кръговете от интриги, обкръжаващи

Самодържеца. Това ми подежда като вино... не, като бренди. Почувствах как главата ми се замайва.

— Значи не смяташ, че имаш някаква особена власт? — попита Пелерината, без да подозира за нищо от това.

Поклатих глава.

— Милес ми каза, че вярваш, че у теб е Нокътя на Помирителя и че си му показал малък черен нокът, може би от оцелот или лешояд. И че си твърдял, че си съживявал хора с негова помощ.

Значи моментът бе настъпил. Моментът, в който трябваше да се предам. Още когато стигнахме в лазарета, знаех, че този момент трябва скоро да настъпи, но се надявах да го отложам до времето, когато ще мога да си тръгна. Сега извадих Нокътя — за последен път, както си мислех — и го поставих в ръката ѝ.

— С негова помощ ще можете да спасите мнозина. Не съм го откраднал и винаги търсех начин да го върна на ордена ви.

— И с него си съживявал мъртъвци ли? — меко попита тя.

— Аз самият щях да умра преди няколко месеца без него — казах ѝ и започнах да разказвам историята за двубоя си с Аджилус.

— Чакай малко — прекъсна ме тя и ми върна Нокътя. — Той трябва да остане у теб. Както виждаш, вече не съм млада. Догодина ще отбележа тридесетгодишнината си като пълноправен член на ордена. На всеки от петте главни празници в годината, до миналата пролет, виждах Нокътя на Помирителя по време на поклоненията. Той беше голям сапфир — горе-долу колкото орихалк. Сигурно струва повече от много вили и затова крадците са го отмъкнали.

Опитах да я прекъсна, но тя с жест ме накара да замълча.

— Що се касае до чудотворните изцеления и дори до възкресяването, нима мислиш, че ако беше така, в нашия орден щеше да има болни? Ние сме малко — много по-малко, отколкото сме нужни за работата, която трябва да свършим. Но ако никой от нас не беше умирали до миналата пролет, сега щяхме да сме много повече. Мнозина от онези, които обичах, моите учителки и приятелки, щяха да са все още сред нас. Невежите се нуждаят от своите чудеса, дори да им се наложи за това да събират калта от ботушите на някой епопт и да я поглъщат. Ако все още съществува, както се надяваме, а не е нарязан на парчета, Нокътя на Помирителя е последната реликва, останала ни от най-великия от добрите, и ние го пазехме, както все още пазим като

скъпоценност паметта за него. Ако той беше нещо като това, което смяташ, че притежаваш, щеше да е скъпоценен за всеки и самодържците отдавна щяха да са ни го отнели.

— Но това *наистина* е Нокътя... — започнах аз.

— Това е просто дефект в сърцевината на скъпоценен камък. Помирителя е бил човек, ликторе Севериън, а не котка или птица. — Пелерината се изправи.

— Удари се в скалите, когато великанът го изхвърли през парапета...

— Надявах се да те успокоя, но както виждам, само те разгорещявам — каза тя. След това неочаквано се усмихна, наведе се и ме целуна. — Тук срещаме мнозина, които вярват в неща, които не са точно такива, каквито ги описват. Но малцина са онези като теб, чиито вярвания им правят чест. Трябва да поговорим отново някой път по тази тема.

Гледах дребната, облечена в алена дреха фигура, докато не се изгуби от погледа ми в мрака и мълчанието на редиците болнични легла. Докато говорехме, повечето болни бяха заспали. Някои стенеха. Влязоха трима роби. Двама носеха един ранен в носилка, а третият им осветяваше пътя с фенер. Светлината се отразяваше от лъщящите им от пот бръснати глави. Поставиха ранения на едно легло, скръстиха ръцете му, сякаш е покойник, и излязоха.

Погледнах Нокътя. Когато Пелерината го видя, той бе безжизнено черен, но сега от основата към острия му връх тихо пробягваха бели искри. Почувствах се добре — всъщност започнах да се чудя как съм успял да издържа цял ден, без да ставам от тесния матрак. Но когато се опитах да стана, краката едва ме държаха. Уплашен, че всеки момент ще се строполя върху някой ранен, успях да преодолея двадесетината крачки до човека, когото току-що бяха донесли.

Беше Емилиан, контето в двора на Самодържеца. Така се изненадах от срещата, че извиках името му.

— Текла — промърмори той. — Текла...

— Да. Текла. Ти си спомни за мен, Емилиан. Сега се оправяй. — Докоснах го с Нокътя.

Той отвори очи и изкрещя.

Побягнах, но паднах на половината път към леглото си. Бях толкова слаб, че не вярвам, че щях да успея дори да пропълзя останалото разстояние. Успях да прибера Нокътя и се изтъркалях под леглото на Халвард, където не можеха да ме видят.

Когато робите се върнаха, Емилиан седеше и можеше да говори — макар да съм сигурен, че надали са намерили много смисъл в думите му. Дадох му някакви билки, един от тях остана, докато ги сдъвче, след което тихо си тръгна.

Измъкнах се изпод леглото и успях да се изправа. Отново всичко бе стихнало, но знаех, че мнозина от пациентите са ме видели, преди да падна. Емилиан не спеше, както очаквах, но изглеждаше замаян.

— Текла — промърмори той. — Чух Текла. Казват, че е мъртва. Това да не са гласове от оня свят?

— Сега ги няма — казах му. — Беше болен, но скоро ще се оправиш.

Вдигнах Нокътя над главата си и се опитах да съсредоточа мислите си върху Мелито и Фойла, както и върху Емилиан... върху всички болни в лазарета. Нокътя проблесна и помръкна.

9.

РАЗКАЗЪТ НА МЕЛИТО. ПЕТЕЛЪТ, АНГЕЛЪТ И ОРЕЛЪТ

Не много отдавна и недалеч от мястото, където съм роден, имало една чудесна ферма. Била особено известна с птиците си — ята бели като сняг патици, гъски с размерите на лебеди и толкова тлъсти, че едва можели да ходят, и пилета с разноцветни пера като папагали. Селянинът, построил тази ферма, имал доста странни представи за селското стопанство, но така преуспял, че малцина от здравомислещите му съседи биха намерили кураж да му кажат, че е глупак.

Една от тези смахнати идеи се отнасяла до отглеждането на пилета. Всеки знае, че когато се излюпят петлета, те трябва да се скопят. За всички кокошки е достатъчен само един петел, а ако са два, ще се бият.

Но онзи селянин си спестил цялото това главоболие. „Нека си растат — казал той. — Нека се бият. Ще ти кажа нещо, съседе. Най-добрият и най-силният петел ще победи и той ще остави най-многочислено потомство, което ще изпълни двора ми. И освен това пиленцата му ще са най-здравите и най-малко ще боледуват — когато твоите измрат, можеш да се обърнеш към мен и ще ти продам отбрана стока по мои цени. Що се касае до победените петли, аз и семейството ми ще ги изядем. Нито един скопен петел не е вкусен като петела, който се е бил до смърт. Също както най-доброто телешко е от бик, умрял на арената, а най-доброто еленово месо — от самец, преследван цял ден от хрътки. Освен това яденето на скопени петли убива мъжката сила.“

Този странен селянин смятал също за свой дълг да избира за храна винаги най-лошата птица. „Нечестиво е да се колят най-добрите птици. Те трябва да се оставят да процъфтяват под взора на Всесъздателя, който е създал петлите и кокошките, също както и

мъжете и жените.“ Може би защото наистина вярвал в това, птиците му били толкова хубави, че понякога изглеждало, че сред тях не може да се избере нито една лоша.

От всичко, което разказах дотук, е ясно, че петелът в двора бил прекрасен. Бил млад, силен и смел. Опашката му била красива като опашката на фазан, а гребенът му без съмнение — също, макар и да бил пострадал в многобройните ужасни схватки, които му осигурили положението. Гърдите му били аленочервени — също като робите на Пелерините, — но гъските шушукали, че били бели, преди да се обагрят от собствената му кръв. Крилете му били толкова силни, че летял по-добре и от белите патици, шпорите му били по-дълги от средния пръст на човек, а клюнът му — остър като меча ми.

Този прекрасен петел имал хиляди кокошки, но най-скъпа на сърцето му била една — красива като него, с благороден произход и призната кралица на кокошките на левги наоколо. Колко гордо само крачели между тъгла на обора и езерцето на патиците! Не можете да се надявате да видите нищо по-красиво, дори да видите самия Самодържец да показва фаворитката си при Кладенеца на орхидеите — още повече, чувам, самият Самодържец бил евнух.

За щастливата двойка всичко вървяло по мед и масло, докато една нощ петелът не се събудил от ужасна врява. В кокошарника се вмъкнал огромен бухал и се хвърлил към кокошките, сякаш си избирал вечерята. Разбира се, спрял се върху любимката на петела. Сграбчил я с ноктите си и разперил широките си безшумни криле, за да отлети. Бухалите виждат много добре в тъмното и затова трябва да е видял как петелът се втурва към него като някаква перната фурия. Някой да е виждал изненадан бухал? Но точно, изненадан бил онази нощ бухалът в кокошарника. Петелът въртял шпори по-бързо, отколкото професионалният танцьор движи краката си, а клюнът му блъскал кръглите блестящи очи на бухала, както кълвач удря по стеблото на дърво. Бухалът пуснал кокошката, излетял от кокошарника и никога повече не се появил.

Несъмнено петелът имал право да се гордее, но се възгордял прекалено много. След като победил бухал в тъмното, той си въобразил, че е в състояние да победи всяка птица при всякакви обстоятелства. Започнал да говори, че ще спаси жертвите на ястребите и ще даде урок на тераторниса — най-голямата и страховита птица.

Ако се бе обградил с мъдри съветници, с лама и свиня например, които помагат на повечето принцове да си вършат делата, сигурен съм, че екстравагантностите му бързо, но любезно са щели да бъдат прекратени. За съжаление такива съветници нямало. Петелът слушал само кокошките си, които били луди по него, и патиците и гъските, които си давали сметка, че покрай съседа си по двор и те намазват по нещо от славата му. Накрая настъпил денят, който винаги настъпва в подобни ситуации — петелът прекалил.

Било на разсъмване — най-опасното време за онези, които вършат нередности. Петелът полетял нагоре и нагоре, докато не му се сторило, че ще пробие самото небе, и накрая, в апогея на полета си, кацнал на ветропоказателя на обора — най-високото място в цялата ферма. И когато слънцето прогонило сенките със своите пурпурни и златни лъчи, той изкукуригал високо и ясно, че е господар на всички пернати същества. Ако го бил изкрещял само седем пъти, можело и да му се размине — нали седем е щастливо число. Но той не можел да се задоволи само с толкова. Изкрещял го за осми път и скочил долу.

Още не бил успял да кацне обаче, когато точно над него, високо в небето, станало нещо странно. Сякаш стотици слънчеви лъчи се сплели в едно, както става, когато котенце се оплита в кълбо вълна и се търкаля с него, както жената меси тесто. От това кълбо светлина се появили крака, ръце, глава и криле, и нещото се спуснало в двора. Това бил ангел с криле в червено, синьо, зелено и златно, и макар да не изглеждал по-голям от петела, когато той погледнал в очите му, веднага разбрал, че вътрешно е много по-малък от него.

„Чуй сега справедливото решение — казал ангелът. — Ти твърдиш, че нито едно пернато същество не може да се изправи срещу теб. Ето ме мен, аз съм също пернат. Оставил съм всички могъщи оръжия на армията на светлината. Ще се бием само ние двамата.“

Тогава петелът разперил криле и се поклонил толкова ниско, че раздърпаният му гребен докоснал праха. „До края на дните си ще се гордея с честта, че към мен е отправено такова предизвикателство, пред каквото не се е изправяла никоя друга птица — казал той. — Но за мое дълбоко съжаление трябва да заявя, че не мога да приема, и то поради три причини. Първата е, че макар и да имаш пера по крилете си, аз няма да се бия срещу тях, а срещу главата и гърдите ти. Така ти не си пернато създание, с което да се сражавам.“

Ангелът затворил очи, докоснал с ръце тялото си, и когато ги вдигнал, косата му се превърнала в пера, по-ярки и от перата на най-красивото канарче, а ленът на робата му — в пера, по-бели от перата на най-расовия гълъб.

„Второ — продължил петелът, без изобщо да се смути — ти, както току-що съвсем ясно показва, притежаваш силата да се преобразяваш и по време на боя може да решиш да се превърнеш в същество без пера — например в голяма змия. Така че ако се изправя срещу теб, нищо не ми гарантира честен двубой.“

Тогава ангелът разтворил гърдите си и като показал на насъбралата се публика всички свои качества, извадил способността си да сменя облика си. Предал я на най-дебелия гъсок да я държи по време на двубоя и гъсокът моментално се преобразил — превърнал се в сив морски гъсок от онези, които прелитат от полюс до полюс. Но не излетял, а запазил способността на ангела в безопасност.

„Трето — безразсъдно продължил петелът, — ти несъмнено си служител на Всесъздателя и като такъв твое задължение е да се застъпваш за правото. Ако се бия с теб, както ме молиш, ще извърша смъртно престъпление срещу единствения владетел, който почитат храбрите птици.“

„Добре — казал ангелът. — Предполагам, че си мислиш, че си се измъкнал. Но в действителност ти сам проправи пътя към собствената си смърт с доводите си. А аз смятах само малко да ти изкълча крилете и да ти оскубя опашката.“ И ангелът вдигнал глава и надал странен, див крясък. На мига в небето се появил орел и се спуснал като мълния в двора.

Били са из целия двор, и до езерцето на патиците, и на пасището, и отново в двора, защото орелът бил много силен, а петелът — бърз и смел. До една от стените на обора имало стара каруца със счупено колело. Орелът не можел да стигне под нея и там петелът намерил убежище, за да поотдъхне на сянка, преди да се изправи за последен път срещу противника. Но петелът кървял толкова силно, че преди орела (окървавен почти колкото него) да успее да стигне до него, се спънал, паднал, опитал се да стане и паднал пак.

„Бяхте свидетели как справедливостта възтържествува — обърнал се ангелът към насъбралите се птици. — Не се възгордявайте!

Не се хвалете, защото възмездието няма да закъснее. Ето го как лежи, бит и унищожен, жертва не на орела, а на собствената си горделивост.“

Тогава петелът, когото всички вече смятали за мъртъв, вдигнал глава. „Ти несъмнено си много мъдър, ангеле — казал той. — Но нищо не знаеш за петлите. Един петел не е победен, докато не обърне опашката си и не покаже белите пера, които растат под нея. Моята сила, която събрах в полети, тичане и многобройни битки, ме напусна. Но не и духът ми, който съм получил направо от ръката на Всесъздателя, твоя господар. Ореле, аз не искам милост от теб. Ела и ме убий. Но ако държиш на честта си, никога не казвай, че си ме победил.“

Като чули думите на петела, орелът и ангелът се спогледали. „Всесъздателят е безкрайно далеч от нас — казал ангелът. — Дори от мен самия, а аз летя много по-нависоко от теб. Само се досещам за желанията му — никой не би могъл да направи друго.“

И отново отворил гръдта си и си върнал способността да се преобразява. След това двамата с орела отлетели, а не след дълго гъсокът ги последвал. Това е краят на историята.

Докато говореше, Мелито лежеше по гръб и гледаше над разпънатия отгоре му брезент. Имах чувството, че е прекалено слаб, за да може дори да се повдигне на лакът. Останалите го бяха изслушали също толкова тихо, колкото и Халвард.

— Чудесен разказ — най-накрая казах аз. — Ще ми е много трудно да отсъдя между двамата. Ако ти, Халвард и Фойла не възразявате, бих искал да ми дадете малко време да помисля.

— Недей да отсъждаш. — Фойла седеше със свити крака, опряла брадичка в коленете си. — Състезанието още не е приключило.

Всички се обърнаха към нея.

— Утре ще обясня — каза тя. — Просто не избирай, Севериън. Какво мислите за тази история?

— Ще ти кажа — измърмори Халвард. — Мисля, че Мелито е умен по начина, по който твърдеше, че съм умен аз. Не е толкова добър като мен, не е толкова силен, и затова се опитва да предизвика женското състрадание. Хитър план, малък петльо.

— Това е най-лошата история, която зная. — Гласът на Мелито изглеждаше по-слаб, отколкото докато разказваше за битката между птиците.

— Най-лошата ли? — повторих аз. Всички бяха удивени.

— Да, най-лошата. Това е една глупава приказка, която разказваме на малчуганите, които не познават нищо друго, освен праха, селските животни и небето над главите си. Личи си по всяка думичка в нея.

— Да не би да не искаш да победиш, Мелито? — попита Халвард.

— Разбира се, че искам. Ти не обичаш Фойла колкото мен. Бих умрял, за да я имам, но по-скоро бих предпочел да умра, вместо да я разочаровам. Ако историята, която току-що разказах, спечели, тогава никога няма да я разочаровам — поне не и с разказите си. Зная още хиляди други, които са по-добри.

Халвард стана, приближи до леглото ми и седна на него, както бе направил предишния ден. Спуснах крака на пода и седнах до него.

— Онова, което говори Мелито, е много умно — каза ми той. — Всичко, което казва, е умно. Но все пак ти трябва да съдиш по историите, които разказахме, а не по онези, които знаем, но сме премълчали. Аз също зная много други истории. Зимните нощи при нас са най-дългите в Общността.

— Казах, че по поръчка на Фойла, която бе предложила състезанието и бе неговата награда, засега изобщо няма да взимам решение.

— Всички, които говорят Правилната мисъл, говорят добре — обади се асцианинът. — В какво е тогава превъзходството на едни ученици пред други? В умението да се говори. Умните ученици казват Правилната мисъл умно. Слушателят разбира по интонацията им, че те разбират. Така Правилната мисъл може, подобно на огън, да се предаде от един на друг.

Никой не бе подозирал, че асцианинът също е слушал. Затова малко се стреснахме, когато заговори.

— Иска да каже, че не трябва да се съди по съдържанието на историите, а по начина, по който са разказани — каза Фойла. — Не съм сигурна, че споделям мнението му, но все пак в това има нещо.

— Аз пък не го споделям — изръмжа Халвард. — Слушателите бързо се уморяват от триковете на разказвача. Най-простият разказ е и най-добрият.

Останалите също се включиха в спора и още дълго разговаряхме за това и за петела.

10.

АВА

Докато бях болен, не обръщах много внимание на хората, които ни носеха храна, макар че като се замисля, мога да си ги спомня съвсем ясно — както и всичко останало. Понякога бяха Пелерини — като онази, с която разговарях предишната нощ. Друг път идваха робите с бръснатите глави или послушници в кафяви дрехи. Вечерта, когато Мелито разказа историята си, вечерята ни донесе послушница, която не бях виждал дотогава — стройно момиче със сиви очи. Станах и ѝ помогнах да разнесе чиниите.

Когато приключихме, тя ми благодари.

— Няма да останеш още дълго тук.

Казах ѝ, че трябва да направя нещо тук и че нямам къде да отида.

— Имаш легиона си. Ако е унищожен, ще те зачислят в някой друг.

— Не съм войник. Дойдох на север с мисълта да се запиша като доброволец, но се разболях.

— Трябвало е да изчакаш в родния си град. Чувам, че вербовчиците обикалят всички градове поне два пъти годишно.

— Родният ми град е Несус — Тя се усмихна. — Но го напуснах преди известно време, а не ми се ще да стоя на едно място и да чакам половин година. Пък и изобщо не съм и помислял за подобно нещо. И ти ли си от Несус?

— Май ти е трудно да стоиш на крака.

— Не, чувствам се отлично.

— Залитайш. — Тя докосна ръката ми — плах жест, който ми напомни за опитомения елен в градината на Самодържеца. — Дори треската да е минала, още не трябва да ставаш. Разбери го. Прекарал си в леглото няколко дни. Искам пак да легнеш.

— Ако го направя, ще мога да разговарям само с хората, с които говоря по цял ден. Мъжът от дясната ми страна е асциански пленник, а онзи отляво е от някакво затънтено село.

— Добре, ще си легнеш, а аз ще седна и ще си поговорим. И без това нямам друга работа до вечерната служба. От кой квартал на Несус си?

Докато ме водеше до леглото ми, аз ѝ казах, че не толкова ми се говори, колкото ми се слуша, и я запитах кой квартал тя нарича свой дом.

— Когато си с Пелерините, дом е всяко място, където те разпъват палатките си. Орденът се превръща в твое семейство и приятел, сякаш изведнъж всички твои приятелки са станали сестри. Но преди да вляза в него живеях в северозападната част на града, недалеч от Стената.

— До Кървавото поле ли?

— Да, на две крачки от него. Познато ли ти е това място?

— Веднъж се сражавах там.

— Сериозно? — с разширени от възхищение очи попита тя. — Понякога ходехме да гледаме. Не ни беше позволено, но все пак го правехме. И спечели ли?

Никога досега не се бях замислял по този въпрос.

— Не — след кратък размисъл отговорих аз. — Изгубих.

— Но си жив. Определено е по-добре да изгубиш и да останеш жив, отколкото да отнемеш живота на друг човек.

Разтворих робата си и ѝ показах белега на гърдите, оставен от листа аверна на Аджилус.

— Извадил си голям късмет. Често ни докарват войници с подобни рани на гърдите, но рядко успяваме да ги спасим. — Тя боязливо докосна белега. В лицето ѝ имаше нещо много сладко, каквото не бях забелязвал у никоя жена дотогава. За миг погали кожата ми, след това рязко отдръпна ръка. — Раната не би могла да е много дълбока.

— Не беше.

— Веднъж гледах двубой между офицер и ликуващ по време на карнавал. Като оръжия използваха отровни растения — защото в противен случай офицерът щеше да има нечестно преимущество с меч си. Ликуващият беше убит и аз си тръгнах, но тогава настана страхотна врява, защото офицерът полудя. Профуча покрай мен, размахвайки растението си, но някой метна една сопа в краката му и го повали. Мисля, че това беше най-вълнуващият двубой, който съм гледала.

— Смело ли се сражаваха?

— Не кой знае колко. Имаше много спорове за правилата — нали знаеш какво правят мъжете, когато не им се започва.

— „До края на дните си ще се гордея с честта, че към мен е отправено такова предизвикателство, пред каквото не се е изправяла никоя друга птица. Но за мое дълбоко съжаление трябва да заявя, че не мога да приема, и то поради три причини. Първата е, че макар и да имаш пера по крилете си, аз няма да се бия срещу тях, а срещу главата и гърдите ти. Така ти не си пернато създание, с което да се сражавам.“ Знаеш ли тази история?

Тя се усмихна и поклати глава.

— Много е хубава. Някой път ще ти я разкажа. Щом си живеела близо до Кървавото поле, значи семейството ти е високопоставено. Да не си армигетата?

— На практика, всички ние сме армигети или ликуващи. Боя се, че орденът е доста аристократичен. Понякога се приема и някоя дъщеря на оптимат, подобно на моя случай, но само ако оптиматът от дълго време е приятел на ордена. Такива сме само три. Чувала съм, че някои оптимати вярват, че ако направят голямо дарение, ще осигурят място на дъщерите си, но в действителност не е така — те трябва да помагат дълго време и по най-различни начини, не само с пари. Разбираш ли, светът не е толкова покварен, колкото смятат хората.

— Мислиш ли, че е подобни ограничения в ордена са правилни?
— попитах я аз. — Вие служите на Помирителя. Той да не би да е питал възкресените дали са армигери или ликуващи?

Тя се усмихна отново.

— Този въпрос многократно е бил обсъждан в ордена. Но има и други ордени, които са отворени за оптиматите и за по-низшите съсловия. Като оставаме такива, каквито сме, ние имаме големи приходи, които да използваме за делата си, а също така и голямо влияние. Ако се грижехме само за определен тип хора, тогава щях да кажа, че си прав. Но ние не правим така. Когато можем, помагаме дори на животните. Конекса Епихарис казваше, че трябва да спрем до насекомите, но после видяла как една от нас — послушничка, искам да кажа — се опитвала да изправи крилото на една пеперуда.

— А не те ли безпокои фактът, че тези войници са правили всичко възможно, за да убиват асциани?

Отговорът ѝ бе коренно различен от всичко, което очаквах.

— Асцианите не са хора.

— Нали ти казах, че съседът ми е асцианин. Доколкото виждам, вие се грижите за него по същия начин, по който и за нас.

— А аз ти казах, че когато можем, помагаме и на животни. Не ти ли е известно, че хората са в състояние да изгубят човешкото в себе си?

— Имаш предвид зоантропите. Срещал съм такива.

— Да, именно тях. Те преднамерено са се отказали от човешкото в себе си. Има и други, при които това е станало неволно, често дори когато си мислят, че се усъвършенстват и се издигат до някакво по-висше състояние от онова, в което са се родили. А трети, подобно на асцианите, просто са били лишени от човешката си същност.

Помислих си за Баландерс — как падаше от стената на замъка си във водите на Дютурна.

— Но, разбира се, тези... неща заслужават съчувствието ни.

— Животните заслужават съчувствието ни. Затова и орденът се грижи за тях. Но не е убийство, когато човек убие животно.

Седнах и хванах ръката ѝ. Едва сдържах възбудата си.

— Мислиш ли, че ако нещо — да кажем, ръката на Помирителя, — може да изцери човешко същество, то няма да успее да направи същото и за някой, който не е човек?

— Имаш предвид Нокътя. Затвори си устата, ако обичаш — караш ме да се смея, като говориш такива неща. А не ни е позволено да се смеем пред външни хора.

— Значи знаеш!

— Твоята болногледачка ми разказа. Заяви, че си луд, но мил и че не вярва, че си способен да нараниш някого. Тогава я разпитах и тя ми разказа, че Нокътя уж е у теб и че понякога можеш да лекуваш болните и дори да възкресяваш мъртъвци.

— И ти ли вярваш, че съм луд?

Без да престава да се усмихва, тя кимна.

— Но защо? Няма значение какво ти е казала Пелерината. Да съм казал нещо, което да те кара да мислиш, че съм луд?

— Може би е в чара ти. Ти изобщо нищо не каза. Или поне не много. Но ти не си един човек.

И млъкна. Може би ме чакаше да отрека, но и аз млъчах.

— Има нещо в лицето ти и в начина, по който се движиш... знаеш ли, че аз всъщност дори не знам името ти? Тя така и не ми го каза.

— Севериън.

— Аз съм Ава. Севериън е от двойните имена, нали? Севериън и Севера. Имаш ли сестра?

— Не зная. И да имам, тя е вещица.

Ава пропусна това покрай ушите си.

— Говоря за твоето друго аз. Тя има ли си име?

— Значи знаеш, че е жена.

— Да. Докато разнасях храната, за миг си помислих, че някоя от сестрите ликуващи е дошла да ми помага. Огледах се и видях теб. Отначало сякаш бе само когато те виждах с крайчеца на окото си, но понякога и сега, докато седим тук, я забелязвам дори когато гледам право в теб. Понякога, като извъръщаш поглед, като че ли изчезваш и вместо теб се появява висока бледа жена, която сякаш ползва лицето ти. Само не ми казвай, моля те, че съм прекалила с постенето. Всички ми казват така, но не е вярно. Пък дори и да е вярно, не се отнася за този случай.

— Казва се Текла. Нали помниш какво каза преди малко за загубата на човешки облик? Да не би да намекваше за нея?

— Не. — Ава поклати глава. — Но исках да те питам нещо. Има още един пациент като теб. Чух, че сте дошли заедно.

— Имаш предвид Милес. Не, между моя и неговия случай няма нищо общо. Няма да ти разказвам за него. Би трябвало да го направи само той и никой друг. Мога обаче да ти разкажа за себе си. Чувала ли си за трупоядците?

— Ти не си от тях. Преди няколко седмици имахме трима пленени бунтовници. Зная какво представляват.

— Но как се различават те от нас?

— При тях... — Тя затърси подходящите думи. — При тях нещата са извън контрол. Говорят си сами — разбира се, мнозина го правят, — но и виждат неща, които не съществуват. У тях има самота и нещо себично. Ти не си такъв.

— И все пак съм — казах аз. И без да влизам в подробности, й разказах за пира на Водалус.

— Накарали са те — каза тя, когато завърших. — Ако си показал чувствата си, са щели да те убият.

— Не е там работата. Там пих алзабо. Ядох от плътта ѝ. И отначало ми беше гадно, както казваш, макар че ми харесваше. Тя беше в мен и споделих живота, който беше неин, макар че бе мъртва. Можех направо да усетя как се разлага. През първата нощ сънувах един неин сън, беше чудесен. Когато бродя из спомените си, той е една от най-големите ми скъпоценности. След това се случи нещо ужасно и понякога сякаш сънувах наяве — мисля, че точно това са приказването и погледите ми, за които спомена. Сега, а изглежда и за дълго, тя сякаш отново е оживяла, но вътре в мен.

— Не мисля, че и останалите са такива.

— Аз също. Не и от онова, което съм чувал за тях. Има ужасно много неща, които не разбирам. Това, което току-що ти разказах, е едно от главните.

Ава помълча известно време, после очите ѝ се разшириха.

— Ами Нокътя? Онова нещо, в което вярваш. Тогава беше ли у теб?

— Да, но не знаех какво може да прави. Не действаше... или всъщност действаше, беше съживил една жена, Доркас, но не знаех какво се е случило, откъде е дошла. Ако знаех, бих могъл да спася Текла, да я върна.

— Но е бил у теб, нали?

Кимнах.

— Не разбираш ли? Той я е върнал. Току-що каза, че може и да е действал, без ти самият да знаеш. Ти си го имал и си имал и нея, разлагаща се, както сам се изрази, вътре в теб.

— Без тялото...

— Ти си материалист като всички невежи. Но това не прави от материализма истина. Не разбираш ли? В крайна сметка най-важни са духът, мечтите, мисълта, любовта и действието.

Бях така поразен от идеите, които се заблъскаха в главата ми, че за известно време загубих дар-слово и просто седях, обгърнат от собствените си мисли. Когато най-сетне отново дойдох на себе си, се учудих, че Ава все още не си е отишла. Опитах се да ѝ благодаря.

— Приятно ми е да седя тук. Ако се появи някоя сестра, ще кажа, че стоя за всеки случай — някой от болните може да се почувства зле.

— Все още не съм решил за думите ти за Текла. Ще ми се наложи здравата да помисля, може би няколко дни. Казват, че съм доста тъп.

Тя се усмихна и трябва да призная, че казах последните думи (които не бяха далеч от истината) предимно за да я накарам да се усмихне.

— Не бих казала. По-скоро си задълбочен.

— Както и да е, имам един друг въпрос. Често, когато се опитвам да заспя или когато се събуждам нощем, се опитвам да свържа провалите и успехите си. Искам да кажа, когато използвах Нокътя и съживявах някого, и когато не успях да го направя. Струва ми се, че тук не става въпрос просто за късмет, макар и да не зная за какво точно.

— И мислиш, че сега си открил?

— Когато спомена за хората, губещи човешката си същност... това може и да е част от отговора. Имаше една жена... мисля, че тя би могла да бъде именно такава, макар да бе много красива. И един мъж, мой приятел, който беше излекуван, но не напълно. Ако някой изгубва човешката си същност, нищо не пречи някой друг да я открива. Винаги когато някой губи нещо, някой друг го намира. Мисля, че при него беше точно така. Освен това ефектът, изглежда, е по-слаб, когато смъртта е била насилствена...

— Така и предполагам — меко каза Ава.

— Нокътя излекува един маймуночовек, чиято ръка бях отсякъл. Може би защото аз го бях направил. И помогна на Йонас, но аз... Текла... използвахме едни и същи бичове.

— Силите на изцелението ни предпазват от Природата. Защо му е на Несътворения да ни предпазва от себе си? Ние сами можем да се предпазваме от себе си. Може би ще ни помогне само когато съжаляваме за онова, което сме сторили.

Кимнах, все още замислен.

— Отивам в параклиса. Ти си достатъчно добре, за да ходиш. Искаш ли да дойдеш с мен?

Докато се намирах под широкия брезентов покрив, си мислех, че той е целият лазарет. Едва сега видях, макар и смътно в тъмнината, че той се състои от множество палатки и павилиони. Повечето, в това число и нашата, бяха открити, за да се проветряват — стените им бяха

навити като платна на пуснал котва кораб. Не влязохме в никоя, а тръгнахме по лъкатушешите между тях пътечки — сториха ми се безкрайни — и стигнахме до една палатка, чиито стени бяха спуснати. Беше от коприна и светеше в яркочервено от лампите вътре.

— Някога сме имали голяма катедрала — каза Ава. — В нея можели да се поберат десет хиляди души, а когато била сгъната, се побирала в един фургон. Домницелата ни я изгорила малко преди да вляза в ордена.

— Зная. Виждал съм я — отговорих аз.

В копринената палатка коленичихме пред прост олтар, отрупан с цветя. Ава се молеше. Тъй като не знаех никакви молитви, аз без думи заговорих на онзи, който понякога бе вътре в мен, а понякога, както казал онзи ангел — безкрайно далеч.

11.

РАЗКАЗЪТ НА ВЕРНИЯ НА ГРУПАТА НА СЕДЕМНАДЕСЕТТЕ. ЧЕСТНИЯТ ЧОВЕК

На следващия ден, когато всички се бяхме събудили и закусили, се осмелих да попитам Фойла дали не е време да избира победителя между Мелито и Халвард. Тя поклати глава, но преди да успее да каже нещо, се намеси асцианинът.

— Всеки трябва да даде своята лепта в службата на народа. Волът тегли ралото, кучето пази овцете, а котката лови мишки. Така мъжете, жените и дори децата могат да служат на народа.

Фойла пусна ослепителната си усмивка.

— Нашият приятел също иска да разкаже история.

— Какво! — За миг си помислих, че Мелито наистина ще вземе да се изправи в леглото си. — Да не би да си готова да му позволиш... да позволиш на един от тях... като имаме предвид...

Фойла вдигна пръст и той объркано замълча.

— Защо пък не? — Нещо потрепна в ъгълчетата на устата ѝ. — Какво пък, защо не, наистина? Естествено, ще ми се наложи да ви превеждам. Става ли, Севериън?

— Щом искаш.

— Това не е първоначалната уговорка! — изръмжа Халвард. — Помня я много добре.

— Аз също — каза Фойла. — И участието му не е против уговорката, а точно съответства на духа ѝ, според който претендентите за моята ръка — боя се, че не особено нежна и красива, макар и да изглежда малко по-добре, откакто съм прикована тук — встъпват в състезание помежду си. Асцианинът ще стане кандидат за ръката ми, ако мисли, че може да се справи. Не сте ли забелязали как ме гледа?

— Обединени, мъжете и жените са по-силни — изрецитира асцианинът. — Но храбрата жена желае деца, а не съпрузи.

— Иска да каже, че би искал да се ожени за мен, но не мисли, че намеренията му ще бъдат приети добре. Греша. — Фойла погледна Мелито и Халвард и усмивката ѝ се превърна в насмешка. — Вие двамата да не би наистина да сте се уплашили от конкуренцията в състезанието? Значи бягате като зайци при вида на асцианин на бойното поле.

Никой от двамата не проговори и след известно време асцианинът започна:

— В отдавна отминалите времена верността към делото на народа можела да се открие навсякъде. Волята на Групата на седемнадесетте била воля на всеки един.

— „Имало едно време...“ — преведе Фойла.

— Никой не трябва да безделничи. Ако някой безделничи, да се събере с други безделници и да се прати да търсят страна на безделието. Нека всеки, който ги срещне по пътя, да им показва посоката. По-добре да пребродиш пеш хиляда левги, отколкото да седиш в Дома на глада.

— „... една отдалечена ферма, с неколцина стопани, които били съдружници, а не роднини.“

— Единият бил силен, другият — красив, а третият — изкусен майстор. Кой от тях е най-добрият? Онзи, който служи на народа.

— „В тази ферма живеел един добър човек.“

— Нека мъдрият отговорник по разпределение да разпределя работата. Нека справедливият отговорник за храната разпределя храната. Нека свинете се угояват. Нека плъховете да гладуват.

— „Другите го измамили при разпределянето на дяловете от реколтата.“

— Хората, които са се събрали на съвет, могат да произнасят присъди, но никой не трябва да получава повече от сто удара.

— „Човекът възразил и другите го пребили.“

— Как се хранят ръцете? Чрез кръвта. Как кръвта стига до тях? По вените. Ако вените са запушени, ръцете ще окапят.

— „Той напуснал фермата и тръгнал на път.“

— Там, където се намира Групата на седемнадесетте, се произнася върховната присъда.

— „Отишъл в столицата и се оплакал от начина, по който се отнесли с него.“

— Нека има чиста вода за онези, които се трудят. Нека ги чака топла храна и чисто легло.

— „Върнал се във фермата, уморен и гладен след дългия път.“

— Никой не трябва да получава повече от сто удара.

— „Пак го пребили.“

— Винаги зад нещо се намира нещо друго. Така дървото е зад птицата, камъкът е под земята, слънцето е зад Ърт. Нека зад нашите усилия се намерят нашите усилия.

— „Честният човек не се предал. Отново напуснал фермата и отишъл в столицата.“

— Могат ли да се изслушат всички просители? Не, защото всички крещят едновременно. Кой тогава ще бъде чул — може би онзи, който крещи най-силно? Не, защото всички крещат силно. Ще бъдат чути онези, които крещат най-дълго, и те ще получат правосъдие.

— „Когато стигнал столицата, той се установил пред самата врата на Групата на седемнадесетте и молел всеки, който минавал покрай него, да го изслуша. След много време го пуснали в двореца, където онези, които имали власт, изслушали със съчувствие оплакването му.“

— Така казва Групата на седемнадесетте — вземете всичко на онези, които крадат, тъй като те нямат нищо, което да е тяхна собственост.

— „Казали му да се върне във фермата и от тяхно име да нареди на лошите хора да се махнат.“

— Както доброто дете слуша майка си, така и гражданинът трябва да слуша Групата на седемнадесетте.

— „Той направил точно както му поръчали.“

— Какво представлява глупавото говорене? Вятър. Влиза в ушите и излиза през устата. Никой не трябва да получава повече от сто удара.

— „Подиграли му се и отново го пребили.“

— Нека зад нашите усилия се намерят нашите усилия.

— „Честният човек не се предал. За трети път отишъл в столицата.“

— Гражданинът отдава на народа онова, което е дължимо на народа. А какво е дължимо на народа? Всичко.

— „Бил много уморен. Дрехите му се превърнали в дрипи и обувките му се изпокъсали. Няма нито храна, нито какво да продаде.“

— По-добре да си честен, отколкото добър, но само добрият съдия може да бъде справедлив. Нека онези, които не могат да са справедливи, да бъдат добри.

— „В столицата той живеел от просия.“

Тук не можах да се стърпя и ги прекъснах. Казах на Фойла, че начинът, по който успява да разбере и преведе всеки цитат на асцианина, е великолепен, но не разбирам как го прави — откъде знае например, че фразата за добротата и справедливостта означава, че героят на разказа е станал просяк.

— Ами да предположим, че някой друг — Мелито например — разказва нещо и в определен момент от разказа си протяга ръка и започва да моли за милостиня. Би разбрал какво означава това, нали?

Съгласих се.

— Тук е същото. Понякога попадаме на асциански войници, които са прекалено гладни или болни, за да продължат с останалите, и след като разберат, че няма да ги убием, казват точно тази фраза за справедливостта и добротата. Това са думите, които използват просящите в Асция:

— Ще бъдат чути онези, които крещят най-дълго, и те ще получат правосъдие.

— „Този път трябвало да чака много дълго, преди да го пуснат в двореца, но накрая го приели и изслушали каквото имал да каже.“

— Онези, които не служат на народа, ще служат на народа.

— „Казали му, че ще пратят лошите хора в затвора.“

— Нека има чиста вода за онези, които се трудят. Нека ги чака топла храна и чисто легло.

— „Той се върнал у дома.“

— Никой не трябва да получава повече от сто удара.

— „Отново го пребили.“

— Нека зад нашите усилия се намерят нашите усилия.

— „Но той отново не се предал. За пореден път тръгнал към столицата да се оплаче.“

— Онези, които се борят за народа, се борят с хиляда сърца. Онези, които се борят срещу него, нямат сърца.

— „Сега лошите хора се уплашили.“

— Никой не трябва да се противопоставя на решенията на Групата на седемнадесетте.

— „Казали си: той отива в двореца отново и отново и сигурно всеки път казва на управляващите, че не се подчиняваме на заповедите им. Сигурно този път те ще изпратят войници, които да ни убият.“

— Ако са ранени в гърбовете, кой ще спре кръвта им?

— „Лошите хора избягали.“

— Къде са онези, които в отдавна отминалите времена са се противопоставяли на решенията на Групата на седемнадесетте?

— „Никой никога повече не ги видял.“

— Нека има чиста вода за онези, които се трудят. Нека ги чака топла храна и чисто легло. Тогава те ще работят и ще пеят, и работата ще им се струва лека. Тогава те ще пеят по време на жътва, а реколтата им ще бъде богата.

— „Честният човек се върнал в дома си и живял щастливо до края на живота си.“

Всички започнаха да ръкопляскат, затрогнати от самия разказ, от остроумието на асцианина, от възможността, която ни даде да зърнем част от живота в Асция. Но мисля, че най-вече ги впечатли виртуозният превод на Фойла.

Няма начин да разбере дали вие, които евентуално четете тези записки, сте харесали разказите. Ако не сте, то сигурно сте прехвърлили тези страници, без да им обърнете внимание. Признавам, че на мен ми харесаха. Всъщност често ми се струва, че от всички хубави неща на света единствените, за които човечеството може да претендира, че са негово достояние, са историите и музиката. Всичко останало — милосърдието, красотата, сънят, чистата вода и топлата храна (както би се изразил асцианинът) — е дело на Несътворения. Така тези разкази, макар и съвсем мънички неща според мащабите на вселената, не могат да останат незабелязани. Кой би могъл да не обича нещо, което е лично негово? Аз лично не мога.

Макар и да е най-кратката и най-простата от записаните в тази книга, от тази история научих няколко много важни неща. Първото е каква огромна част от онова, което ни се струва свежо и остроумно,

когато го произнасяме, е всъщност набор готови изрази. Асцианинът очевидно говореше само със сентенции, които бе запомнил съвсем механично, макар че никой от нас не ги беше чувал до този момент. Фойла пък говореше по начина, по който говорят повечето жени, и ако ме запитат откъде е научила тези изрази, бих казал, че не ги е научавала — но много често можеш да разбереш какъв ще е краят на изречението, още щом чуеш първите му думи.

На второ място, разбрах колко е трудно да се елиминира стремежът към изразителност. Хората от Асция могат да използват единствено изразите на господарите си. Но от тях те са успели да създадат нов език, и след като чух асцианина, не се съмнявах, че са способни да изразят всяко нещо, което пожелаят.

И на трето място, за пореден път се убедих колко многостранно нещо е самото разказване. Разбира се, никой разказ не може да бъде по-прост от разказа на асцианина, но какво означаваше той? Дали целеше да възхвали Групата на седемнадесетте? Само ужасът от името им е достатъчен, за да накара злосторниците да побегнат. Или целта му бе да ги порицае? Те изслушали жалбите на честния човек, но въпреки това не направили нищо, освен да го подкрепят с думи. Нищо не навеждаше на мисълта, че ще предприемат по-сериозни стъпки.

Но докато слушах асцианина и Фойла, така и не научих нещата, които най-много исках. Какво я накара да позволи на асцианина да участва в състезанието? Просто за да си направи шега? Лесно бих могъл да повярвам на това, като гледах смеещите ѝ се очи. Или той наистина я привличаше? В това бе по-трудно да се повярва, макар и да не бе невъзможно. Кой не е виждал жени, привлечени от мъже без никакви забележими достойнства? Очевидно тя бе имала много вземане-даване с асцианите, а той не беше обикновен войник, тъй като беше научил нашия език. Да не би да се надяваше да измъкне от него някаква тайна?

Ами той самият? Мелито и Халвард се бяха обвинили един друг, че разказват истории със скрит смисъл. Дали той не бе направил същото? Ако бе така, то със сигурност бе казал на Фойла — и на всички нас, — че никога няма да се предаде.

12. ВИНОК

Същата вечер имах още един посетител — един от робите с бръснатите глави. Бях седнал и се опитвах да разговарям с асцианина, когато той дойде и седна до мен.

— Помниш ли ме, ликторе? Казвам се Винок.

Поклатих глава.

— Аз те изкъпах и се погрижих за теб в нощта, когато дойде тук — каза той. — Чаках да се оправиш дотолкова, че да можеш да говориш. Щях да дойда вчера вечерта, но ти разговаряше с една от послушниците.

Попитах го за какво иска да говорим.

— Преди малко те нарекох ликтор и ти не отрече. Наистина ли си ликтор? Беше облечен като такъв.

— Бил съм ликтор — отговорих аз. — Това са единствените ми дрехи.

— Но сега не си, така ли?

Поклатих глава.

— Отивах на север, за да се запиша в армията.

— А — каза той и отклони поглед.

— Със сигурност има и други като мен.

— Да, но не са много. Повечето се присъединяват на юг или ги принуждават да се присъединят. Малцина идват като теб на север, защото искат да служат в някое специално подразделение, където вече имат приятели или роднини. Войнишкият живот...

Изчаках го да довърши.

— Мисля, че прилича на робския. Аз самият никога не съм бил войник, но съм говорил с доста войници.

— Толкова нещастен ли е животът ти? Стори ми се, че Пелерините са добри господарки. Да не би да те бият?

Той се усмихна и обърна гърба си към мен.

— Бил си ликтор. Какво ще кажеш за белезите ми?

На слабата светлина едва ги различавах. Прокарах пръст по тях.

— Само че са много стари и са от камшик.

— Сдобих се с тях, когато бях на дванадесет. Сега съм почти на петдесет. Направи го мъж в черни дрехи като твоите. Дълго ли си бил ликтор?

— Не.

— Значи не знаеш много за задълженията.

— Достатъчно, за да си върша работата.

— И това е всичко? Мъжът, който ме нашиба с камшика, ми каза, че е от гилдията на палачите. Помислих си, че си чувал за тях.

— Да.

— Наистина ли съществуват? Някои твърдят, че са изчезнали много отдавна, но не и онзи мъж.

— Доколкото зная, все още съществуват. Можеш ли да си спомниш името на палача?

— Нарече се калфа Палемон... А, ти го познаваш!

— Да. Известно време беше мой учител. Сега е много стар.

— Значи все още е жив? Ще го видиш ли някога пак?

— Едва ли.

— Бих искал да се срещна с него. Може би някога ще успея. В края на краищата, всичко е в ръцете на Несътворения. Вие младите живеете луд живот — аз също, когато бях на твоята възраст. Но знаеш ли, че именно той придава форма на всичко, което правим?

— Може би.

— Така е, повярвай ми. Видял съм много повече от теб. Така че може да е писано никога да не видя отново калфа Палемон, а ти да си се озовал тук като мой вестител.

И точно когато очаквах да съобща посланието си, той замълча. Болните, които слушаха с такова внимание разказа на асцианина, сега разговаряха помежду си. Някъде в купчината мръсни чинии, събирани от един възрастен роб, една чиния се изплъзна с тихо дрънчене.

— Какво знаеш за законите за робство? — запита ме най-накрая той. — Искам да кажа, как е възможно по законен начин мъж или жена да стане роб?

— Почти не съм запознат. Но един мой приятел (помислих си за зеления човек) беше наричан роб, а беше само чужденец неудачник, заловен от безскрупулни хора. Зная, че това не бе законно.

Той кимна в знак на съгласие.

— Тъмнокож ли беше?

— Може да се каже така.

— В миналото, поне така съм чувал, робството се е определяло според цвета на кожата. Колкото по-тъмна е тя, толкова повече роб е човекът. Зная, че не е за вярване. Но в ордена имахме една наставница, която беше много веща в историята. Тя ми го каза. Беше жена, на която можеш да се довериш.

— Несъмнено е започнало от това, че робите са почернявали от работата на открито — предположих аз. — Много от обичаите в миналото ни се струват странни приумици.

При тези думи той малко се ядоса.

— Повярвай ми, млади момко, живял съм в старите времена, живея и днес и зная много по-добре от теб как стоят нещата.

— Така казваше и учителят Палемон.

Както и се надявах, това го накара да се върне към първоначалните си мисли.

— Има само три начина, по които човек може да стане роб — каза той. — Макар че при жените е малко по-различно поради брака и разни подобни работи. Ако един мъж е доведен — като роб — в Общността от друга страна, той си остава роб и господарят му, който го е довел, може да го продаде, ако иска. Това е единият начин. Военнопленниците — като този асцианин — са роби на Самодържеца, Господаря на господарите и Роб на робите. Ако пожелае, Самодържецът може да го продаде. Той често прави така и тъй като повечето асциани не стават за нищо друго, освен за най-черната работа, често ще ги срещнеш като гребци по реките. Това е вторият начин.

Той замълча и добави:

— Третият е човек сам да се продаде на някого, защото свободният човек е господар на собственото си тяло и оттам — роб на самия себе си.

— Робите рядко биват бити от палачи — отбелязах аз. — А и защо да се прави, след като това могат да направят и собствените им господари?

— По онова време не бях роб. Точно затова исках да питам Палемон. Бях просто младеж, хванат в кражба. Калфа Палемон дойде

да поговори с мен на сутринта, когато щях да получа наказанието си. Помислих си, че това е много мило от негова страна, макар че именно тогава той ми каза, че е от гилдията на палачите.

— Ако можем, винаги се стараем да подготвим клиентите си — казах аз.

— Посъветва ме да не се опитвам да сдържам виковете си — каза ми, че не боляло толкова, ако изкрещяваш точно в мига, когато те удря камшикът. Обеща ми, че няма да ми нанесе нито един удар повече от определения от съдията, така че ако искам, мога да ги броя и така да знам колко са точно. Каза още, че няма да ме удря по-силно от необходимото — ще разсече кожата ми, но няма да ми счупи нито една кост.

Кимнах.

— Помолих го за една услуга и той ми каза, че ако може, ще я направи. Поисках да дойде и да поговорим отново след бичуването. Отговори ми, че ще се постарее да дойде, след като се възстановя поне малко. Тогава дойде един монах да прочете молитвата. После ме завързаха на един стълб с ръце над главата. Присъдата бе закачена отгоре. Може би ти самият си го правил.

— Доста често — казах аз.

— Едва ли моят случай е бил по-специален. Останаха ми белези, но, както сам каза, те са избледнели. Виждал съм хора с много по-страшни белези. Надзирателите ме довякоха до килията ми, но мисля, че бях в състояние да ходя и сам. Не болеше толкова, колкото ако ти отрежат крак или ръка. Тук неведнъж съм помагал на хирурзите.

— Слаб ли беше тогава?

— Много. Ребрата ми се четяха.

— Значи си имал преимущество. Камшикът се врязва много дълбоко в гърба на дебелия човек и от него тече кръв като от заклано прасе. Хората казват, че търговците не ги наказват достатъчно заради удрянето в кантара и подобни измами, но онези, които го казват, не подозират какви мъки изпитват, когато ги бичуват.

Винок кимна.

— На следващия ден се чувствах почти толкова силен, колкото обикновено. Калфа Палемон дойде, както беше обещал. Разказах му за себе си — как живея — и го попитах за него самия. Сигурно ти е чудно, че съм разговарял с човека, който ме е бичувал?

— Не. Често съм слушал за подобни случаи.

— Той ми разказа, че се е провинил пред гилдията. Не каза в какво точно, но за известно време бил пратен в изгнание. Разказа ми за това какво е чувствал и колко самотен е бил. Как се е опитвал да повдигне духа си с мисли за това как живеят останалите хора, които не принадлежали към никоя гилдия. Но бързо започвал да ги съжaliaва, а след това — и самия себе си. Каза ми, че ако искам да съм щастлив и да не ми се случва отново да изтърпявам това, трябва да намеря някакво братство, към което да се присъединя.

— И какво?

— Реших да го послушам. След като излязох на свобода, говорих с майсторите на много гилдии. Отначало ги избирах, но след това се обръщах към всеки, който би могъл да ме вземе, дори към касапите и свещарите. Никой не желаше чирак на моята възраст или пък такъв, който няма пари или характерът му е труден — разбираш ли, поглеждаха гърба ми и веднага решаваха, че само ще създавам неприятности. Мислех да стана моряк или да се запиша в армията. И досега често съжaliaвам, че не го направих, макар че ако го бях направил, сега сигурно щях да съжaliaвам — ако изобщо бях жив, за да имам някакви желания. След това — не зная защо — си втълпих, че трябва да се присъединя към някой религиозен орден. Говорих с мнозина и някои се съгласиха да ме приемат, дори след като им казах, че нямам пари и им показах белезите по гърба си. Но колкото повече научавах за начина на живот, който трябва да водя, толкова по-малко ми допадаше тази идея. Доста пиех, обичах момичетата и не исках това да се променя.

Един ден висях на някакъв ъгъл и забелязах човек, който принадлежеше към някакъв орден, който ми бе непознат. По това време обмислях да се запиша моряк на един кораб, но той нямаше да вдигне котва още цяла седмица. Един моряк ми беше разказал доста подробно за тежката работа преди отплаването, затова бях решил да изчакам и да си я спестя. Всичко това било лъжа, но тогава не го знаех.

Така че последвах човека и когато той спря — разбираш ли, беше пратен да купи зеленчуци — аз го приближих и го попитах за ордена му. Той ми каза, че е роб на Пелерините и че това е същото като да членуваш в някой орден, само че по-добре. Можеш да обърнеш едно-две пътиета и никой няма да възрази, стига да си трезвен на работното

си място. Можеш също да спиш с момичета, при това шансовете ти никак не били лоши, защото момичетата си мислели, че и ти по един или друг начин си свят човек. Освен това непрекъснато пътуваш къде ли не.

Попитах го дали ще ме приемат и добавих, че не мога да повярвам, че животът в ордена е толкова хубав, колкото го описва. Той каза, че със сигурност ще ме приемат и макар да не може да докаже още на момента казаното за момичетата, е готов да обърне бутилка червено с мен.

Отидохме в една кръчма до пазара и всичко се оказа точно според думите му. Каза ми, че много приличал на моряшкия живот — най-добрата част от него е възможността да видиш най-различни места, а те правят точно това. Приличал също и на войнишкия, защото носели оръжия, когато орденът пътува из пущинаците. И на всичкото отгоре ти плащат, за да се запишеш. А всеки друг орден взема пари от хората, които искат да му се посветят. И ако човек реши да напусне ордена, му връщат само част от парите, като приспадат част от сумата за времето, което е прекарал в него. Но за робите, обясни ми той, всичко било точно обратното. На роба му плащат, когато постъпва. Ако реши да напусне, трябва да се откупи, но ако остане, може да задържи всичките си пари.

Имах майка и макар че не я навестях, знаех, че няма нито аес. Докато си мислех за религиозните ордени, аз самият бях станал понабожен и не знаех как мога да служа на Несътворения, когато тя тежи на съвестта ми. Подписах (естествено Гослин — робът, който ме вербува — получи награда) и занесох парите на майка си.

— Сигурен съм, че това е направило и двама ви щастливи — казах аз.

— Тя отначало помисли, че това е някакъв номер, но все пак й оставих парите. Разбира се, трябваше веднага да се върна в ордена — бяха ме пуснали с придружител. И така — вече тридесет години.

— Заслужавах похвала.

— Не зная. Животът ми бе тежък, но от всичко, което съм виждал, всеки живот е тежък.

— Така е. — Да си призная, взе да ми се приспива и ми се искаше да си тръгне. — Благодаря ти, че ми разказа историята си. Беше много интересна.

— Искам да те помоля за нещо — каза той. — Ако някога отново срещнеш калфа Палемон, да го попиташ нещо вместо мен.

Кимнах и зачаках.

— Ти каза, че според теб Пелерините са добри господарки и мисля, че си прав. Видял съм много добрини от някои от тях, а и никога не са ме били — нищо по-лошо от един-два плесника. Но трябва да знаеш как става така. Просто робите, които не се държат добре, ги продават. Може би не ме разбираш.

— Не особено.

— Много мъже се продават на ордена, защото също като мен си мислят, че животът им ще е лек и изпълнен с приключения. Най-често е точно така, а и чувството, че помагаш на болните и ранените, е хубаво. Но онези, които не допадат на Пелерините, ги продават, при това за много по-висока сума от онази, за която са били купени. Разбираш ли? Ето защо не им се налага да бият никого. Най-лошото наказание, което може да те сполети, е да те пратят да чистиш клозетите. Но ако не им се понравиш, може да се озовеш в някоя мина. А през всички тези години искам да попитам калфа Палемон... — Винок замълча и прехапа долната си устна. — Бил е палач, нали? Така каза, а и ти също.

— Да, беше. И все още е.

— Искам да знам дали онова, което ми каза той, е било с цел да ме измъчи. Или ми е дал най-добрия съвет, който е можел? — Той извърна глава и не можех да видя лицето му. — Ще го попиташ ли? Може би някой ден отново ще се срещнем.

— Сигурен съм, че ти е дал най-добрия съвет, който би могъл — казах му аз. — Ако беше останал такъв, какъвто си бил, отдавна можеше да бъдеш екзекутиран от него или от някой друг палач. Някога виждал ли си как се екзекутира човек? Но палачите не знаят всичко.

Винок се изправи.

— Робите също. Благодаря ти, млади момко.

Докоснах го по ръката и го спрях.

— Мога ли и аз да те попитам нещо? Аз самият бях палач. Ако си се страхувал през цялото това време, че учителят Палемон ти е наговорил всичко онова само за да те накаже още повече, откъде знаеш, че аз в момента не правя същото?

— Защото щеше да кажеш обратното — отговори той. — Лека нощ, млади момко.

Известно време размишлявах над думите на Винок и над онова, което навремето му е разказал учителят Палемон. Той също е бил скитник по онова време, може би десет години преди да се родя. И въпреки това се е върнал в Цитаделата, за да стане майстор на гилдията. Спомних си как Абдиесус (когото предадох) искаше да ме направи учител. Разбира се, каквото и престъпление да беше извършил учителят Палемон, по-късно то е било скрито от братята в гилдията. Сега беше учител, но както бях виждал през целия си живот (макар и да бях прекалено свикнал, за да се замисля), всички дела на гилдията се въртяха от учителя Гурлойс, въпреки че беше много по-млад. Топлият вятър на северното лято си играеше с въжетата на палатката, а на мен ми се струваше, че отново се катеря по стълбите на кулата Матачин и слушам как студентите пориви свирят сред подпорите на Цитаделата.

Накрая, с надеждата да прогоня болезнените спомени от главата си, станах и полека отидох до леглото на Фойла. Беше будна. Поговорихме и аз я попитах дали да й кажа мнението си за разказите още сега. Тя обаче ми отговори, че трябва да изчакам най-малко още един ден.

13.

РАЗКАЗЪТ НА ФОЙЛА. ДЪЩЕРЯТА НА АРМИГЕРА

— Халвард, Мелито и дори асцианинът имаха своя шанс. Не мислите ли, че и аз имам право? Дори онзи, който ухажва някоя девица и мисли, че няма съперници, всъщност има един — и това е самата тя. Тя може да му се отдаде, но и да реши да се запази за самата себе си. Той трябва да я убеди, че с него тя ще бъде по-щастлива, отколкото само със себе си. И макар че мъжете често убеждават девиците в това, то невинаги е истина. Аз самата също ще участвам в това състезание, за да спечеля самата себе си — стига да мога. Щом се омъжвам за разказвач, трябва ли избраникът ми да е по-лош разказвач от мен самата?

Всеки от мъжете разказа история от своя край. Ще направя същото. Моята страна е страна на далечни хоризонти и широко небе. На трева, вятър и галопиращи коне. През лятото вятърът може да бъде горещ като дихание на пещ, а когато в пампасите избухне пожар, димът се разпростира на стотици левги и за да му избягат, лъвовете яхват говедата ни, подобно на същински дяволи. Мъжете в моя край са смели като бикове, а жените — свирепи като соколи.

Когато баба ми била млада, в моя край имало една вила. Била толкова отдалечена, че никой не ходел там. Принадлежала на един армигер, васал на сенъора на Паскуа. Земите ѝ били плодородни, а самата къща — прекрасна. Гредите на покрива били влачени от волове цяло лято, за да ги докарат на това място. Стените били от пръст, като стените на всички къщи в моя край, и били дебели цели три стъпки. Хората, които живеят в гористите земи, се надсмиват над подобни стени, но те задържат прохладата, изглеждат много красиво, когато са белосани, и освен това не горят. Къщата си имала кула и голяма банкетна зала, а едно хитроумно изобретение от въжета, колела и кофи, задвижвано от два мерихипа, поливало градината на покрива.

Армигерът бил галантен мъж, жена му — очарователна дама, но от всичките им деца само едно преживяло повече от година. Дъщеря им била висока, мургава и гладка като олио, косата ѝ — с цвета на най-светлото вино, а очите — тъмни като буреносни облаци. Но вилата, в която живеели, била толкова отдалечена, че никой не знаел за нея и никой не идвал да поиска ръката ѝ. Тя често яздела по цял ден самичка, ловувала със своя сокол или препускала след петнистите си ловни котки, когато те подгонвали някоя антилопа. Друг път седяла по цял ден сама в спалнята си, слушала песента на чучулигата в клетката и разгръщала страниците на старите книги, донесени от майка ѝ.

Когато наближила двадесетата си година, баща ѝ решил, че ѝ е време да се омъжи — иначе скоро никой нямало да я поиска. Разпратил слугите си навсякъде в околните триста левги и им заръчал да оповестят на висок глас красотата на дъщеря му и обещанието, че след неговата смърт съпругът ѝ ще наследи цялото му имущество. Пристигнали мнозина красиви конници със сребърни седла и украсени с корали ефеси на сабите. Бащата развличал всички, а дъщеря му, скрила косата си в мъжка шапка и затъкнала дълъг нож в мъжки пояс, се смесила с кандидатите. Така ги слушала как се хвалели с многобройните си любовни похождения и как открадвали по нещо, когато мислели, че остават незабелязани. Всяка вечер отивала при баща си и му казвала имената им, а когато се оттегляла, той ги викал и им разказвал за стълбовете в пустинята, където не ходи никой и на които завързвали престъпниците с въжета от сурова кожа и ги оставяли да умрат от лъчите на слънцето. На следващата сутрин те оседлавали конете си и се махали.

Не след дълго останали само трима. Дъщерята на армигера не можела вече да ходи сред тях, тъй като се страхувала, че ще я познаят. Отишла в спалнята си, разпуснала косата си и я сресала, после свалила дрехите си и се изкъпала в ароматна вода. Сложила си пръстените и гривните, поставила големите обеци на ушите си, а главата си украсила с тънка диадема от чисто злато, каквато можела да носи само дъщеря на армигер. С две думи, направила всичко по силите си, за да изглежда красива. И понеже и сърцето ѝ било храбро, сигурно на света нямало по-хубаво момиче от нея.

Когато се приготвила, изпратила да повикат баща ѝ и тримата кандидати.

— Вижте ме добре — казала тя. — Виждате златния пръстен на челото ми и по-малките в ушите ми. Ръцете ми, които ще се обвият около един от вас, са обвити с още по-малки кръгли гривни, а на пръстите ми има пръстени. Ковчежето ми за скъпоценности е отворено пред вас и в него няма други пръстени. Но въпреки това в стаята има още един — онзи, който не съм сложила. Може ли някой да го открие и да ми го даде?

Тримата кандидати претърсили цялата стая, гледали дори зад гоблените и под леглото. Накрая най-младият свалил клетката на чучулигата от куката ѝ и я подал на дъщерята на армигера. На дясното краче на чучулигата имало мъничък златен пръстен.

— Сега ме изслушайте. Съпруг ще ми стане онзи, който отново ми покаже тази малка кафява птичка.

И с тези думи тя отворила клетката, пхнала ръката си в нея, извадила чучулигата, занесла я до прозореца и я пуснала на свобода. За миг тримата кандидати видели как златният ѝ пръстен проблясва на слънчевите лъчи. Чучулигата се издигнала високо в небето и се превърнала в мъничка точка.

Кандидатите хукнали надолу по стълбите и извикали конете си, своите бързоноги приятели, пренесли ги толкова много левги през пампасите. Метнали украсените си със сребро седла на гърбовете им и след по-малко от миг изчезнали от погледа на армигера и дъщеря му, както и на другарите си, защото единият потеглил на север към джунглите, вторият — към планините на изток, а най-младият — към неуморното море.

Онзи, който тръгнал на север, яздил няколко дни и стигнал до една река, която била прекалено бурна, за да се преплува. Тръгнал покрай брега ѝ, заслушан в песента на птиците, обитаващи в този край, и накрая стигнал брод. Там се натъкнал на кафяв конник с кафяв боен кон. Лицето му било скрито от кафява превръзка, плащът, шапката и цялото му облекло били кафяви. На десния му кафяв ботуш имало златен пръстен.

— Кой си ти? — попитал кандидатът.

Кафявата фигура не проговорила нито дума.

— В дома на армигера сред нас имаше един младеж, който изчезна в деня преди решаващия момент — казал кандидатът. — Мисля, че това си ти. Научил си по някакъв начин за задачата ми и сега искаш да ми попречиш. Е, махни се от пътя ми или умри.

И извадил сабята си и пришпорил коня си във водата. Били се дълго време по начина, по който се сражават мъжете в моя край — със сабя в дясната ръка и дълъг кинжал в лявата. Кандидатът бил храбър и силен, а кафявият конник — бърз и изкусен фехтувач. Но накрая той паднал и кръвта му обагрила реката.

— Няма да ти взема коня — казал кандидатът. — Ако са ти останали сили, ще успееш да се качиш на седлото. Аз съм милостив.

И продължил напред.

Онзи, който тръгнал към планините на изток, също яздил няколко дни и стигнал до един мост от онзи вид, който строят планинците — тясно съоръжение от въже и бамбук, прехвърлено над пропастта като паяжина. Само глупак би тръгнал да язди по такъв мост, затова той слязъл от коня си и го повел за поводите.

Когато тръгнал, му се сторило, че мостът пред него е празен, но не успял да мине и четвърт от дължината му, когато забелязал в средата му някаква фигура. На външен вид приличала на човешка, но била цялата кафява, с изключение на едно-единствено бяло петно, и сякаш имала кафяви сгънати криле. Когато кандидатът приближил, видял, че фигурата носи златен пръстен на глезена си, а кафявите криле не били нищо друго, освен плащ със същия цвят.

Тогава той начертал във въздуха Знак, за да се предпази от духовете, които са се отрекли от своя Създател.

— Кой си ти? — извикал той. — Кажи си името!

— Ти ме виждаш — отговорила фигурата. — Изречи истинското ми име и всяко твое желание ще стане и мое.

— Ти си духът на чучулигата, пратен от дъщерята на армигера — казал кандидатът. — Можеш да променяш облика си, но пръстенът те издава.

При тези думи фигурата в кафяво извадила сабята си и я подала на кандидата с дръжката към него.

— Ти ме позна — казала тя. — Какво искаш да сторя за теб?

— Искам да се върнеш с мен в дома на армигера — отговорил кандидатът. — За да те покажа на дъщеря му и така да я спечеля.

— Ако това е желанието ти, с радост ще го изпълня — казала кафявата фигура. — Но те предупреждавам, че тя няма да види в мен онова, което виждаш ти.

— Няма значение, идваш с мен — отвърнал кандидатът, тъй като не знаел какво друго да каже.

На мостовете, строени от планинците, човек може да се обърне без особено затруднение, но това е невъзможно за четириногото животно. Ето защо трябвало да продължат до отсрещния край на пропастта, където кандидатът да може да обърне коня си към дома на армигера. „Колко досадно е това — помислил си той, докато вървял по моста. — И същевременно опасно и трудно. Не мога ли да го използвам в моя полза?“ Накрая взел решение и се обърнал към спътника си:

— Ще ми се наложи да прекося този мост два пъти. Но защо трябва да го правиш и ти? Не можеш ли да отлетиш на отсрещната страна и да ме изчакаш?

При тези думи кафявата фигура се засмяла с птичи трели.

— Не виждаш ли, че едното ми крило е превързано? Прелетях прекалено близко до един от съперниците ти и той ме нарани със сабята си.

— Значи не можеш да летиш далеч, така ли?

— Не мога. Когато ти дойде, аз седях тук и си почивах, а като те чух да се приближаваш, няхах сили да отлети.

— Разбирам — казал кандидатът и на глас не добавил нищо повече, но си помислил: „Ако прережа моста, чучулигата ще бъде принудена да приеме отново птичия си облик, но тъй като няма да може да отлети далеч, ще успея да я убия, ще я отнеса при дъщерята на армигера и тя ще я познае.“

Когато стигнали отсрещната страна на пропастта, кандидатът потупал коня си по шията и го обърнал, като си помислил, че дори животното да умре, и най-доброто животно не е прекалено висока цена за възможността да станеш собственик на огромни стада.

— Последвай ни — обърнал се той към кафявата фигура и повел отново коня си през моста над ветровитата ревяща пропаст. Кандидатът вървял отпред, бойният му кон го следвал, а кафявата

фигура била последна. „Когато мостът започне да пада, животното ще се дръпне назад — помислил си той, — и духът на чучулигата няма да може да се промъкне покрай него, затова или ще трябва да приеме отново облика на птица, или да умре.“ Разбирате ли, планове му били оформени от вярванията в моя край — онези, които вярват в способността някои същества да променят облика си, ще ви кажат, че подобно на мислите, те няма да се променят, ако са заловени.

Тримата отново минали по дългия мост и щом кандидатът стъпил на твърда земя, извадил сабята си — толкова остра, колкото можел да я направи само той. Мостът имал две въжета за перила и други две, които да поддържат самия път. Кандидатът първо трябвало да пререже тях, но се захванал за миг с перилата и фигурата в кафяво скочила върху коня отзад, забила шпори в хълбоците му и препуснала напред. Така кандидатът загинал под копитата на собствения си кон.

Най-младият, който бил тръгнал към морето, също пътувал няколко дни и стигнал до брега. Там срещнал някакъв човек в кафяв плащ, с кафява шапка, кафява кърпа на устата и златен пръстен около кафявия си ботуш.

— Ти ме виждаш — казал човекът в кафяво. — Изречи истинското ми име и всяко твое желание ще стане и мое.

— Ти си ангел, изпратен да ме заведе при чучулигата, която търся — отговорил най-младият кандидат.

При тези думи кафявият ангел извадил сабята си и я протегнал към кандидата с дръжката към него.

— Ти ме позна — казал той. — Какво искаш да сторя за теб?

— Никога не бих дръзнал да тръгна против волята на Господаря на ангелите — отвърнал младежът. — И щом си изпратен да ме заведеш при чучулигата, единственото ми желание е да го направиш.

— Ще го направя — казал ангелът. — Но по кой път ще тръгнеш? По най-краткия или по най-добрия?

„Тук сигурно има някаква уловка — помислил си най-младият кандидат. — Небесните сили винаги укоряват хората за нетърпеливостта им — нали са безсмъртни и лесно могат да си го позволят. Несъмнено най-краткият път минава през ужасите на подземни пещери или нещо подобно.“

— Избирам най-добрия път — казал той. — Нима бих си позволил да накърня честта на онази, за която ще се ожения, като поема по някой друг?

— Някои казват едно, други — друго — отговорил ангелът. — А сега нека да седна на коня зад теб. Недалеч оттук има голямо пристанище, където преди малко продадох два коня — също толкова добри, колкото и твоят, а може би и по-добри. Ще продадем и твоя кон, както и златния пръстен на ботуша ми.

Така и сторили, когато отишли на пристанището, а с парите купили кораб — малък, но бърз и устойчив — и наели трима опитни моряци.

На третия ден в морето кандидатът сънувал един от онези сънища, които се присънват на младите мъже. Когато се събудил, докоснал възглавницата до себе си и открил, че е топла. Когато отново легнал и заспал, усетил дъх на парфюм — подобен на мириса на полски цветя, които жените в моя край сушат през пролетта, за да ги вплетат в косите си.

Стигнали един безлюден остров и най-младият кандидат слязъл на сушата да търси чучулигата. Не я открил, а когато слънцето започнало да клони към залез, съблякъл дрехите си и решил да се разхлади в бурното море. Там, когато звездите станали ярки, към него се присъединил някой друг. Двамата плували заедно, след което легнали на брега и започнали да си разказват истории.

Един ден, когато се взирали от носа към един друг кораб (тъй като понякога търгували и понякога им се налагало да се бият), се надигнал силен вятър, който вдигнал кафявата шапка на ангела и я запратил в морето. Не след дълго я последвала и кафявата кърпа, която скривала лицето му.

Накрая се отегчили от неспокойното море и си спомнили за моя край, в който лъвовете яздят добитъка ни през есента, когато тревата се подпали, мъжете са храбри като бикове, а жените — свирепи като соколи. Били нарекли кораба си „Чучулига“ и сега „Чучулига“ летяла през сините води и всяка сутрин червеното слънце кацало на бушприта ѝ. Продали я в същото пристанище, където я купили, на тройно по-висока цена, тъй като корабът станал прочут и го възпявали в разкази и песни. А всеки, който отивал в пристанището, се учудвал колко малък е корабът, тъй като бил дълъг едва двадесет крачки от носа до руля.

Продали също и спечеленото в битките и полученото от търговията. Хората от моя край оставят най-добрите коне за себе си, а най-хубавите от останалите продават именно на онова пристанище. Младият кандидат и ангелът си купили коне, напълнили дисагите си със скъпоценни камъни и злато и поели към къщата на армигера, която била толкова отдалечена, че никой не ходел там.

През много опасности минали по пътя си и неведнъж обагряли с кръв сабите си, които преди тъй често били измивани в морето и избърсвани в платната или пясъка. Най-сетне пристигнали. Тогава армигерът приел с отворени обятия ангела, жена му плачела от радост, а слугите го приветствали. И тогава ангелът захвърлил кафявите си дрехи и отново станал дъщерята на армигера.

Направили голяма сватба. В моя край подобни събития продължават много дни, и трябва да се изкопаят нови клозети, да се заколи добитък и да се изпратят вестоносци, които да яздят с дни, за да поканят гостите, които също трябва да пътуват с дни. На третия ден, докато чакали, дъщерята на армигера изпратила един слуга при жениха. „Господарката ми няма да ловува днес — предал той. — Кани те в спалнята си, за да си поговорите за времето, което сте прекарвали заедно по море и на суша.“

Женихът облякъл най-хубавите си дрехи, които купил при завръщането си в пристанището, и отишъл в стаята ѝ.

Открил я да седи до прозореца и да разгръща страниците на една стара книга, донесена от майка ѝ, и да слуша песента на чучулигата в клетката. Отишъл до клетката и видял, че на крачето на чучулигата има мъничък златен пръстен. Погледнал учудено дъщерята на армигера.

— Нима ангелът, който срещна на брега на морето, не ти обеща да те заведе при чучулигата? — казала тя. — При това по най-добрия път? Всяка сутрин отварям клетката и я пускам на свобода, за да разкърши крилете си. Но скоро тя се връща там, където я чака храна, чиста вода и спокойствие.

Казват, че сватбата на най-младият кандидат и дъщерята на армигера била най-хубавата, която били виждали.

14.

МАНЕА

Вечерта всички обсъждаха разказа на Фойла и този път аз предложих да отложат решението си. Всъщност у мен се беше изградил един особен ужас от произнасянето на присъди — може би това бе остатък от обучението ми от палачи, които учат чираците си още от деца, че трябва да изпълняват точно нарежданията на съдиите, които (за разлика от тях самите) са назначени от властите на Общността.

Освен това, едно друго нещо не ми даваше мира. Надявах се вечерята да бъде донесена от Ава, но когато това не стана, все пак станах от леглото, облякох се и се измъкнах в сгъстяващия се здрач.

Изненадах се — много приятно, — когато открих, че краката ми са възстановили силата си. Треската бе отшумяла, но въпреки това бях свикнал да мисля за себе си като за болен (по същия начин, както преди се мислех за здрав) и лежах, без да се оплаквам. Няма съмнение, че мнозина от онези, които ходят нагоре-надолу и вършат работата си, умират, но са в неведение за това, а много други, които по цял ден не стават от леглата, са всъщност по-здрави от онези, които им носят храната и ги мият.

Докато крачех по криволиещата пътека между палатките, се мъчех да си припомня кога друг път съм се чувствал толкова добре. Не беше в планините или при езерото — трудностите, които преживях там, постепенно ме бяха отслабвали, докато накрая не се бях разболял. Не и по време на бягството ми от Тракс — тогава бях изтощен от задълженията си на ликтор. Не и когато пристигнах там — двамата с Доркас бяхме преминали през лишения в дивата провинция, които бяха почти толкова сурови, колкото и онези, с които трябваше да се справям самичък в планините. Дори не и когато бях в Дома на Абсолюта (този период ми се струваше толкова отдалечен, колкото и времето на управлението на Имар), защото тогава още страдах от последствията от алзабото и поглъщането на мъртвите спомени на Текла.

Най-накрая се сетих. Чувствах се така, както в онази незабравима сутрин, когато двамата с Аджиа тръгнахме към Ботаническите градини — първата сутрин, след като напуснах Цитаделата. Именно тогава се бях сдобил с Нокътя, макар и да не го знаех. За първи път се замислих дали той не е и проклетие, също както и благословия. Или може би всички тези изминали месеци са ми били нужни, за да се възстановя напълно от раната от аверна, която получих вечерта на същия онзи ден. Извадих Нокътя и се загледах в сребристите му проблясъци. Когато вдигнах очи, видях алените светлини на параклиса на Пелерините.

Чувах монотонното припяване и разбрах, че ще мине известно време преди параклисът да се опразни. Въпреки това продължих напред и най-сетне се промъкнах през вратата и се настаних на едно място в дъното. Няма да ви разкажа нищо за литургията на Пелерините. Подобни неща не могат да се опишат, а дори и да могат, изобщо не е редно да се прави. Гилдията, наречена орден на Търсещите истина и покаяние, към която едно време принадлежах и аз, има свои собствени церемонии, една от които описах с известни подробности на друго място. Разбира се, тези церемонии са специфични, както може би и церемониите на Пелерините, макар да не е изключено навремето всички да са били едни и същи.

Като страничен наблюдател мога да отбележа, че техните са по-хубави от нашите, но не са така театрални и затова в крайна сметка не са тъй въздействащи. Костюмите на участниците бяха древни — сигурен съм в това — и поразителни. В припяванията имаше странна привлекателност, каквато не бях срещал в друга музика. Нашите церемонии целяха предимно да възвеличат ролята на гилдията в очите на младите ѝ членове. Може би церемониите на Пелерините имаха сходна функция. Ако ли не, тогава се стремяха да привлекат специалното внимание на Всевиждащия — а дали успяват, не мога да кажа. Във всеки случай орденът не се ползваше със специално покровителство.

Когато церемонията свърши и облечените в алено жрици започнаха да излизат, склоних глава и се престорих на потънал в дълбока молитва. Много скоро открих, че преструвката ми се превръща в нещо истинско. Продължавах да усещам коленичилото си тяло, но само като някакъв второстепенен товар. Умът ми бродеше в

звездната пустош, далеч от Ърт и далеч от архипелага от световите му. Имах чувството, че онова, към което се обръщам, се намира още по-далеч — сякаш бях стигнал до края на вселената и сега крещях през стените ѝ към някой, който чака от другата страна.

Казах „крещя“, но може би думата не е подходяща. По-скоро шепнех, може би както Барнох, зазидан в дома си, е шепнел през някоя пукнатина на минувачите. Разказвах за това какъв бях, когато носех дрипава риза и гледах животните и птиците през тесния прозорец на мавзолея, и какъв станах после. Говорех също не за Водалус и борбата му срещу Самодържеца, а за мотивите, които му приписвах поради глупостта си. Не се заблуждавах с мисълта, че ми е съдено да водя милиони след себе си. Молах само да мога да водя самия себе си. И докато го правех, сякаш виждах все по-ясно през цепнатината на вселената, че зад нея има друга вселена, къпеща се в златна светлина, където моят слушател стоеше на колене и ме слушаше. Онова, което изглеждаше като пукнатина в света, се разшири и различих лице, скръстени ръце и отвор, подобен на тунел, продължаващ дълбоко в човешката глава, която за миг изглеждаше по-голяма от главата на Тифон, издялана в планината. Шепнех в собственото си ухо и когато разбрах това, полетях в него като пчела и се изправих.

Вече нямаше никой и във въздуха, пропит с миризмата на тамян, увисна пълна тишина. Пред мен се извисяваше олтарът — скромен в сравнение с онзи, който унищожихме двамата с Аджиа, но чудно красив със своите светлини, с изчистените си линии и панелите от слънчев камък и лазулит.

Пристъпих напред и коленичих пред него. Нямах нужда от книжници, които да ми кажат, че и сега не се съм се приближил към Теологуменона. Но въпреки това ми се струваше, че е наблизо, и успях да извадя Нокътя — нещо, което се страхувах, че няма да е по силите ми. Избирайки думите само в ума си, се обърнах към него. „Носих те през множество планини, през реки и пампаси. Ти даде живот на Текла вътре в мен. Ти възкреси Доркас и върна в света Йонас. Не се оплаквам от теб, но ти със сигурност имаш много оплаквания от мен. Но едно от тях не съм заслужил. Никой не може да каже за мен, че не съм направил всичко по силите си, за да премахна бедата, която причиних.“

Знаех, че Нокътя просто ще се затрие, ако го оставя върху олтара. Качих се на подиума и затърсих в облицовката му място, където да мога да го скрия сигурно и за дълго. Накрая открих, че олтарният камък се държи отдолу с помощта на четири скоби, които сигурно никой не бе докосвал, откакто са го съградили, и които изглеждаха така, сякаш ще останат там, докато съществува самият олтар. Ръцете ми са силни и успях да освободя скобите, а не вярвам повечето мъже да се справят с подобна задача. Под камъка дървото бе издълбано с длето, така че олтарът да се крепи само на четирите си краища и да не се клати — това беше повече, отколкото се надявах. С помощта на бръснача на Йонас изрязвах малко квадратно парче от края на износения си плащ на гилдията. Завих Нокътя в него, поставих го под камъка и затегнах отново скобите, като си разкървах пръстите от усилията си да се уверя, че няма отново да се разхлабят поради някаква случайност.

Докато се отдалечавах от олтара, изпитах дълбока тъга, но не бях успял да измина и половината път към изхода, когато ме обхвана дива радост. Бях свободен от бремето на живота и смъртта. Сега отново бях просто човек и това ме побъркваше от удоволствие. Чувствах се така, както се чувствах като дете, когато дългите уроци при учителя Малрубиус най-сетне свършваха и бях свободен да си играя в Стария двор или да пропълзя през дупката в стената и да тичам сред дърветата и мавзолеите на нашия некропол. Бях изпаднал в немилост, изгонен и бездомен, без приятели и пари, а току-що се бях отказал и от най-ценния предмет на света, който в крайна сметка може би е и единственият наистина ценен предмет. Но въпреки всичко знаех, че всичко ще е наред. Бях се спуснал до самото дъно на съществуването, бях го почувствал с ръцете си и знаех, че това е дъното и че оттук нататък мога да вървя единствено нагоре. Загърнах се в плаща си, както го правех, когато бях актьор — защото знаех, че съм актьор, а не палач, макар и да съм бил палач. Подскачах весело като планинска коза, защото знаех, че съм дете и че никой човек не може да бъде човек, ако не е дете.

Навън ми се стори, че прохладният свеж въздух е създаден специално за мен — нещо ново, различно от древната атмосфера на

Ърт. Къпех се в него, като отначало разтворих плаща си, след това вдигнах ръце към звездите и напълних дробовете си с него, сякаш бях новородено, което за малко не се е удавило в околплодните си води.

Всичко това отне много по-малко време, отколкото го описвам тук, и вече се готвех да тръгна обратно към палатката си, когато забелязах една мълчалива фигура — наблюдаваше ме от сянката на една палатка малко по-нататък. Откакто двамата с момчето се измъкнахме от сляпо търсещото чудовище, което бе унищожило селото на магьосниците, непрекъснато се страхувах, че някой от слугите на Хетор отново ще тръгне по следите ми. Тъкмо щях да побягна, когато фигурата пристъпи напред и в лунната светлина видях, че е Пелерина.

— Почакай — каза ми тя. — Опасявам се, че май те изплаших.

Лицето ѝ бе гладко и овално и изглеждаше почти безполово. Беше млада, макар и не колкото Ава, и с цели две глави по-висока от нея — истинска ликуваща, същата като Текла.

— Когато дълго се натъкваш на опасности... — започнах аз.

— Разбирам. Нищо не зная за войната, но съм виждала мнозина мъже и жени, които са се сблъскали с нея.

— Какво мога да направя за теб, шателена?

— Първо трябва да разбера дали си се оправил. Как си?

— Добре съм — казах аз. — Утре си тръгвам.

— Значи си влязъл в параклиса, за да благодариш за оздравяването си.

Поколебах се.

— Имах много причини, шателена. Тази беше една от тях.

— Мога ли да те изпратя?

— Разбира се, шателена.

Чувал съм да казват, че високата жена изглежда по-висока от всеки мъж. Може би е вярно. Тази жена бе много по-ниска от Баландерс, но докато крачех до нея, се чувствах почти джудже. Спомних си също как Текла се навеждаше, когато се прегръцахме, и как целувах гърдите ѝ.

Повървахме известно време и Пелерината първа наруши мълчанието.

— Много добре крачиш. Краката ти са дълги и мисля, че са изминали доста левги. Не си ли кавалерист?

— Яздил съм, но не в кавалерията. Дойдох през планините пеша, ако имаш предвид това, шателена.

— Това е добре, защото не разполагам с кон за теб. Но май не се представих. Аз съм Манеа, наставница на послушниците на нашия орден. Домницелата ни отсъства, затова временно аз отговарям за хората тук.

— Аз съм Севериън от Несус, странник. Бих искал да мога да ти дам хиляда хрисоза, за да ти помогна да продължиш благородното си дело, но мога единствено да ти благодаря за добротата, която намерих тук.

— Когато споменах кон, Севериън от Несус, аз нито смятах да ти го продам, нито да ти го подаря в надеждата, че така ще заслужи своята благодарност. Ако досега не сме я заслужили, няма кога друг път.

— Както казах, благодарен съм ви — отговорих аз. — Казах също, че няма да се задържа тук и да злоупотребявам с нея.

— Не съм си и помисляла, че ще го направиш — каза Манеа. — Тази сутрин една от послушниците ми каза, че един от болните е ходил заедно с нея в параклиса преди две вечери, и ми го описа. Тази вечер, когато ти остана след другите, разбрах, че ти си този човек. Разбираш ли, имам една задача, но няма кой да я изпълни. В по-спокойни времена бих изпратила роби, но те са обучени да се грижат за болните, а ние и така се нуждаем от още помощници. Но нали е казано „Той праща на просяка тояга, а на ловеца — копие“.

— Не искам да те засегна, шателена, но предполагам, че ако ми се доверяваш само затова, че съм влязъл в параклиса ви, може и да си сгрешила в преценката си. Откъде знаеш, че не съм влязъл, за да открадна някой скъпоценен камък от олтара?

— Искаш да кажеш, че крадците и лъжците се молят често. С благословията на Помирителя, така е. Повярвай ми, Севериън, страннико от Несус, никой друг не прави така — нито от хората в ордена, нито извън него. Но ти в никакъв случай не си ме засегнал. Ние не разполагаме и с половината от властта, за която предполагат невежите. Но все пак онези, които ни смятат за съвсем безсилни, са още по-невежи. Ще изпълниш ли заръката ми? Ще ти дам открит лист, за да не те арестуват като дезертъор.

— Стига тази заръка да е по силите ми, шателена.

Тя постави ръка на рамото ми. Това бе първото ѝ докосване до мен и почувствах слаб шок, сякаш неочаквано ме бе закачило крило на птица.

— На двадесет левги оттук живее един мъдър и свят отшелник. Досега той бе в безопасност, но цялото лято Самодържецът е принуден да отстъпва и скоро ужасът на войната ще се стовари и върху онова място. Някой трябва да отиде при него и да го убеди да дойде при нас — или ако не успее да го убеди, да го докара насила. Вярвам, че Помирителя сам те е посочил като подходящ пратеник. Можеш ли да се справиш?

— Не съм дипломат — отвърнах аз. — Но колкото до останалата работа, чистосърдечно мога да призная, че съм преминал продължително обучение.

15. ПОСЛЕДЕН ДОМ

Манеа ми даде една груба карта, показваща убежището на отшелника, и подчерта, че ако се отклоня дори малко от начертания маршрут, е почти сигурно, че няма да успее да го открие.

Не мога да кажа в каква посока от лазарета се намираше килията. Разстоянията, отбелязани на картата, бяха в съответствие с трудността на пътя, а завоите бяха нагласени според големината на хартията. Отначало тръгнах на изток, но скоро забелязах, че пътят завива на север, а после — на запад през тесен каньон, прорязан от буен поток, и накрая — на юг.

В началото на пътуването срещях много войници — веднъж попаднах на две колони от двете страни на пътя, а между тях мулета носеха ранените. Спираха ме на два пъти, но всеки път продължавах нататък с помощта на открития лист. Беше написан на кремав пергамент — един от най-добрите, които съм виждал, подпечатан със златния печат на ордена, изобразяващ нартекс. На него пишеше:

„До онези, които са на служба.

Приносителят на това писмо е нашият служител Севериън от Несус, млад мъж с тъмни коси и очи, бледо лице и ръст значително над средния. Тъй като почитате паметта, която охраняваме, и като се има предвид, че вие самите бихте могли в някой момент да имате нужда от помощ или от почетно погребение, ние ви молим да не пречите на споменатия Севериън да изпълнява задачата, която сме му възложили, а да му оказвате всякаква поддръжка, каквато е във възможностите ви.

От името на ордена на Странстващите мониали на Помирителя, наричани Пелерини:

Шателена Манеа, наставница и директор.“

Щом обаче навлязох в тесния каньон, сякаш всички армии на света изчезнаха. Вече не срещях войници, а бурният поток заглушаваше далечните гърмежи на сакарите и кулверините на Самодържеца — ако изобщо можеха да се чуят на това място.

Бях изслушал описанието на дома на отшелника, а то на свой ред бе подсилено със скица върху картата, която носех. Освен това ми бяха казали, че ще са ми необходими два дни, за да го стигна. Ето защо бях доста учуден, когато при залез-слънце вдигнах поглед и видях постройката, кацнала на върха на скалата, извисяваща се над главата ми.

Не можеше да има никаква грешка. Скицата на Манеа беше предала съвършено високия островърх покрив, лек като въздуха и същевременно солиден. В един малък прозорец вече светеше лампа.

В планините се бях катерил по много скали. Някои бяха много по-високи от тази, други (поне на пръв поглед) — много по-стръмни. Нямах никакво намерение да лагерувам сред камъните и още щом зърнах къщата на отшелника, реших, че тази нощ ще преспя в нея.

Първата третина от изкачването бе лесна. Катерех се по скалата като котка и бях изминал повече от половината път преди слънцето да залезе.

Винаги съм имал добро нощно зрение. Казах си, че луната скоро ще изгрее, и продължих. Тук обаче грешах. Старата луна беше изчезнала, докато бях лежал в лазарета, а новата щеше да се роди след няколко дни. Звездите осигуряваха малко светлина, макар че от време на време биваха закривани от забързани облаци. Но тази светлина беше по-измамна и изглежда, щеше да е по-добре, ако изобщо я нямаше. Спомних си как Аджиа и убийците ѝ ме очакваха да се появя от подземията на маймуночовеците. Кожата на гърба ми настръхна в очакване на святкащите стрели на арбалетите.

Скоро се изправих пред още по-голяма неприятност — изгубих усещането си за равновесие. Не искам да кажа, че главата ми се замая напълно. Най-общо имах представа, че „долу“ е натам, където се намират краката ми, а „горе“ — там, където са звездите, но по-точен не можех да бъда и затова можех да преценя само приблизително колко мога да се протегна, за да напипам поредната опора.

Точно когато нещата изглеждаха най-зле, забързаните облаци затегнаха редиците си и се оказах в пълна тъмнина. Понякога ми се струваше, че скалата е станала по-полегата и почти мога да застана изправен и да ходя по нея. Друг път изпитвах чувството, че наклонът ѝ става обратен и трябваше да се притискам в нея с всички сили, за да не падна. Често бях съвсем сигурен, че изобщо не се катеря, а само изминавам дълги разстояния наляво и надясно. А веднъж открих, че почти съм успял да се озова с главата надолу.

Най-накрая се добрах до една издатина и реших да остана там, докато отново не стане светло. Увих се в плаща си, легнах и преместих тялото си така, че гърбът ми плътно да се опира в скалата. Не усетих никакво съпротивление. Преместих се още малко и пак не усетих нищо. Уплаших се при мисълта, че чувството ми за посока ме е напуснало също както чувството за равновесие и по някакъв начин съм се обърнал така, че се приближавам към края на издатината. След като напипах скалата и от двете страни на тялото си, се превъртах по гръб и разперих ръце.

Тогава избухна жълто-зелена светлина, която освети облациите отдолу. Някъде недалеч бомбарда бе изстреляла смъртоносния си товар и на това болезнено ярко осветление открих, че се намирам на върха на скалата, но къщата, която бях видял отдолу, я нямаше никаква. Лежах на голата скала и усетих как по лицето ми падат първите капки на приближаващия дъжд.

На сутринта, замръзнал и окаян, изядох част от храната, която бях взел със себе си от лазарета, и продължих надолу по другата страна на високия хълм, част от който беше и скалата. Склонът тук бе по-полегат и възнамерявах да заобиколя хълма, докато не изляза отново в тясната долина, отбелязана на картата ми.

Не успях. Не че пътят пред мен бе блокиран, но след дълго ходене, когато уж се озовах на мястото, което си бях набелязал, открих, че се намирам на съвсем друго място — долината тук не бе така дълбока, а потокът бе станал по-широк. След няколко стражи, прекарани в мъчение да се ориентирам, най-после открих мястото, от което (както ми се бе сторило) бях забелязал къщата на отшелника.

Няма смисъл да казвам, че къщата я нямаше, а скалата изглеждаше съвсем не толкова висока и стръмна, колкото си я спомнях.

Извадих отново картата и докато я изучавах, за пръв път забелязах, че под скицата на къщата Манеа бе написала „Последен дом“. Буквите бяха толкова изящни, че не можех да повярвам, че са написани от същата писалка, която бях видял в ръката ѝ. Поради някаква причина думите и къщата на върха на скалата ми напомняха за онази къща, която двамата с Аджиа бяхме открили в Градината на джунглата и където видяхме двама съпрузи, които седяха и слушаха един гол мъж на име Исангома. Аджиа, която доста добре се ориентираше в Ботаническите градини, тогава ми беше обяснила, че ако се обърна по пътеката и се опитам да се върна при колибата, няма да успея да я намеря. Докато си мислех за онзи случай, открих, че сега не ѝ вярвам, макар че тогава приех думите ѝ за чиста монета. Разбира се, може би моята недоверчивост бе само реакция срещу коварството ѝ, примери, за което бях срещал много пъти оттогава. Или може би по онова време бях просто по-наивен — беше минал по-малко от ден, откакто бях напуснал Цитаделата и майчинските грижи на гилдията. Но сега ми се струваше, че може би тогава съм ѝ повярвал, защото го бях видял със собствените си очи, а личният поглед и запознаването ми с онези хора сами по себе си бяха достатъчно убедителни.

Смята се, че Ботаническите градини са дело на отец Инир. Може би част от онова знание, което му е било достъпно, бе достояние и на отшелника? Отец Инир бе построил също така една тайна стая в Дома на Абсолюта, която изглеждаше като картина. Бях я открил съвсем случайно, просто защото следвах указанията на стария чистач на картините, който явно бе искал да я открия. А сега не следвах инструкциите на Манеа.

Върнах се по целия път нагоре по полегатия склон на хълма. Стръмната скала се спускаше надолу пред мен, а в подножието ѝ течеше бурният поток и изпълваше тясната клисура с песента си. Положението на слънцето ми показваше, че разполагам най-много с две стражи светлина, но много по-лесно беше да се спускаш от скалата на светло, отколкото да се катериш по нея през нощта. Бях долу за по-малко от стража и стоях в тясната клисура, която бях напуснал предишната вечер. Не виждах никаква лампа от никой прозорец, но Последния дом си стоеше пак там, където беше и преди, там, където

бях стигнал със собствените си крака. Поклатих глава, обърнах му гръб и използвах оставащата светлина, за да разчета картата, която ми бе начертала Манеа.

Преди да продължа нататък бих желал да заявя съвсем ясно, че в никакъв случай не бях сигурен, че в онова, което описах, има нещо свръхестествено. Видях Последния дом два пъти, но и в двата случая на сходно осветление — първо в края на здрача, а после — в началото му. Напълно възможно бе видяното от мен да е просто игра на струпаните скали и на сенките, а осветеният прозорец — някоя самотна звезда.

Що се касае до изчезването на тясната клисура, когато се опитвах да отида до нея от другата страна, няма нито едно географско явление, което да се изгубва по-лесно от погледа, отколкото подобен тесен склон. Тя може да се скрие и в най-малката неравност на релефа. За да се предпазят от мародерите, някои от автохтонните жители на пампасите строят селата си по същия начин — отначало изкопават яма, дъното на която може да се достигне по рампа, а след това изкопават жилищата и оборите си в стените ѝ. Веднага щом изкопаната пръст се покрие с трева — а това става много бързо след зимните дъждове, — човек може да мине на десетина крачки от подобно място, без изобщо да заподозре за съществуването му.

Но макар и да бе възможно да съм се заблудил толкова, не ми се вярва особено. Учителят Палемон обичаше да казва, че свръхестественото съществува, за да не се чувстваме унизени, че се страхуваме от нощния вятър. Но все пак предпочитам да си мисля, че около онази къща имаше нещо наистина необикновено. Сега вярвам в това по-силно, отколкото тогава.

Както и да е, нататък следвах стриктно картата и по-малко от две стражи, след като бе паднала нощта, се озовах на пътеката, която се изкачваше към вратата на Последния дом, който стоеше на ръба на точно такава скала, каквато си спомнях. Както бе казала Манеа, пътуването ми отне точно два дни.

16.

ОТШЕЛНИКЪТ

Имаше веранда. Беше не по-висока от камъка, върху който стоеше, но обикаляше къщата подобно на онези дълги веранди, които понякога могат да се видят в селските къщи, където всичко е спокойно и собствениците обичат да седят на тях в хладните вечери и да наблюдават как Ърт се гмурка под Луната. Почуках на вратата и когато никой не ми отговори, тръгнах по верандата — първо надясно, след това наляво — като надничах през прозорците.

Вътре бе твърде тъмно, за да различа нещо, но открих, че верандата обкръжава къщата до самия ръб на скалата и там свършва без перила. Почуках отново — също толкова безрезултатно, колкото и преди — и вече се приготвих да прекарам нощта на самата веранда (поне имах покрив на главата си — едва ли бих могъл да разчитам на нещо по-добро сред скалите наоколо), когато чух тихи стъпки.

Някъде горе в тази висока къща някой ходеше. Отначало стъпките бяха бавни и си помислих, че сигурно принадлежат на някой старец или болник. Но с приближаването си към вратата ставаха все по-твърди и бързи, докато накрая се превърнаха в нормална походка на целеустремен мъж, каквато би могъл да има например командир на манипула или на кавалерийска ила.

Вече бях станал, изтупах праха от плаща си и се опитах да си придам колкото се може по-представителен вид. Но все пак не бях подготвен за гледката, която ми се откри при отварянето на вратата. Появи се свещ, дебела колкото китката ми, и на светлината ѝ видях лице, приличащо на лицата на хиеродулите, които бях срещнал в замъка на Баландерс. Но въпреки това бе човешко — всъщност почувствах, че ако лицата на статуите в градините на Дома на Абсолютата наподобяват същества като Фамулимус, Барбатус и Осипаго, то техните по някакъв чужд за нас начин са имитации на лица като това, което виждах пред себе си. Често повтарям на тези страници, че си спомням всичко. Това наистина е така. Но когато се опитам да

скицирам лицето в полето на листа, откривам, че не съм в състояние да го направя. Нито една от рисунките ми дори отдалечено не напомня оригинала. Мога само да кажа, че веждите му бяха гъсти и прави, а очите — дълбоки и тъмносини, като очите на Текла. Кожата му също бе нежна като на жена, но в него нямаше нищо женствено. Брадата, която се спускаше до гърдите му, бе мастиленочерна. Робата му изглеждаше бяла, но на местата, където падаше светлината на свещта, блестяха всички цветове на дъгата.

Поклоних се, както ме бяха учили в кулата Матачин и казах името си и кой ме изпраща.

— А вие, сир, сте отшелникът от Последния дом, така ли?

Той кимна.

— Аз съм последният тук. Можеш да ме наричаш Аш.

Отстъпи встрани, с което ми даде знак, че мога да вляза, след което ме въведе в една стая в задната част на къщата, където от един прозорец се разкриваше гледка към клисурата, от която вчера вечерта бях предприел изкачването си. В стаята имаше дървена маса и дървени столове. Метални сандъци в ъглите глухо отразяваха светлината на свещта.

— Извинявай, че е тъй неугледно. По принцип тук приемам посетители, но те идват толкова рядко, че започнах да използвам стаята като склад.

— Когато някой живее сам на такова самотно място, по-добре е да изглежда беден, учителю Аш. Тази стая обаче не изглежда такава.

Мислех, че лицето му е неспособно да се усмихва, но се бях лъгал.

— Искаш да видиш съкровищата ми, така ли? Гледай тогава.

Той отвори един от сандъците и поднесе свещта по-близо, за да освети съдържанието му. То се състоеше от квадратни самуни корав хляб и пакети със сушени смокини.

— Гладен ли си? — добави той, като видя изражението ми. — Храната не е омагьосана, ако се страхуваш от подобни неща.

Засрамах се, защото си носех храна за из път и все още ми оставаше достатъчно за връщане. Но все пак приех.

— Не бих се отказал от парче хляб, ако нямаш нищо против.

Той ми даде половин самун, от който вече бе рязано (при това с много остър нож), сирене, увито в сребърна хартия, и сухо жълто вино

и каза:

— Манеа е добра жена. Мисля, че и ти си добър — от онези, които сами не го осъзнават. Някои предполагат, че добрите хора могат да бъдат само от този тип. Да не би тя да мисли, че мога да ти помогна?

— Всъщност тя смята, че аз бих могъл да ти помогна, учителю Аш. Армиите на Общността отстъпват и скоро войната ще дойде в този край, а заедно с нея — и асцианите.

Той отново се усмихна.

— Хората без сенки. Едно от многото им прозвища — погрешни и в същото време абсолютно верни. Какво би си помислил, ако някой асцианин ти каже, че наистина не хвърля сянка?

— Не зная. Никога не съм чувал за подобно нещо.

— Това е стара история. Обичаш ли старите истории? Ясно, виждам пламък в очите ти. Ще ми се да мога да я разкажа по-добре. Вие наричате враговете си асциани — разбира се, това не е името, което те използват за себе си — защото бащите ви са вярвали, че произлизат от кръста на Ърт, където слънцето по пладне застава точно над главата ти. Всъщност страната им се намира много по-далеч на север. И все пак те са асциани. Според една легенда от зората на нашата раса един човек продал сянката си и започнали да го гонят отвсякъде, където отивал. Никой не вярвал, че той е човешко същество.

Отпих от виното си и си помислих за асцианина, който ми бе съсед по легло.

— И този човек възвърнал ли си е сянката, учителю Аш?

— Не. Но известно време пътувал с друг човек, който пък нямал отражение. — Учителят Аш помълча, след което продължи: — Манеа е добра жена. Бих искал да ти угодя. Но не мога да тръгна. Войната никога няма да ме настигне тук, независимо как точно се придвижват колоните й.

— Може би ще е по-добре да дойдеш с мен и сам да убедиш шателената?

— Това също не мога да направя.

Тогава ми стана ясно, че ще трябва да го принудя със сила, но не виждах причини да започвам още сега. Щях да имам достатъчно време

и утре сутринта. Свих рамене, сякаш се отказвах от по-нататъшни опити.

— Мога ли в такъв случай да пренощувам тук? Ще трябва да се върна и да докладвам за решението ти, но разстоянието е петнадесет левги или повече, а точно сега не бих могъл да извървя толкова.

Отново на лицето му се появи слаба усмивка — подобно на усмивките на изображенията, изрязани върху слонова кост, когато факелът хвърля сенки върху устните им.

— Надявах се да ми разкажеш какво ново става по света. Но виждам, че си изтощен. Ще ти покажа леглото ти.

— Нямам светски маниери, учителю, но не съм чак толкова невъзпитан, че да легна да спя, когато домакинът ми все още иска да си поговорим. Макар че се страхувам, че няма много за казване. От онова, което чух от съседите си в лазарета, войната продължава и с всеки ден става все по-ожесточена. Ние получаваме подкрепления от легиони и полулегиони, а те — от цели армии, пращани от север. Разполагат също с много артилерия и затова трябва да разчитаме на уланите, които са по-маневрени и встъпват в близък бой с врага преди той да успее да приготви тежките си оръдия. Имат повече флайери от броя, с който се перчеха миналата година, макар че сме свалили доста от тях. Лично Самодържецът е поел командването в свои ръце и е довел голяма част от личната си гвардия от Дома на Абсолюта. Но... — Отново свих рамене и отхапах залък от хляба и сиренето.

— От цялата история, военната винаги ми се е струвала най-безинтересна. Но и тук има определени закономерности. Когато при продължителна война една от страните внезапно стане по-силна, обикновено е поради една от три възможни причини. Първата е, ако е сключила нов военен съюз. Войниците от новите армии отличават ли се от войниците на старите?

— Да — отговорих аз. — Чувал съм, че са по-млади и по-слаби като цяло. И че жените са повече.

— А някаква разлика в езика или облеклото им?

Поклатих глава.

— Значи поне засега вариантът със съюза отпада. Втората възможност е приключването на друга война, водена на друг фронт. Ако беше така обаче, подкрепленията щяха да се състоят от ветерани. Ти казваш, че не са такива. Значи остава третата причина. Поради

някаква причина вашите противници се нуждаят от незабавна победа и затова напругат всичките си сили.

Бях приключил с хляба, но любопитството ми вече се бе разгоряло.

— Това пък защо?

— Не мога да кажа, без да зная повече от това, с което разполагам. Може би управляващите се страхуват от народа си, на който войната е дошла до гуша. Може би всички асциани са само слуги и господарите им сега заплашват да поемат нещата в свои ръце.

— В един момент даваш лъч надежда, а в другия го угасяваш.

— Не аз. Историята. Ти самият стъпвал ли си на фронта?

Поклатих глава.

— Това е добре. По мое мнение, колкото повече война вижда човек, толкова по-малко разбира от нея. Как се държат народите на твоята Общност? Обединени ли са зад своя Самодържец? Или войната ги е изтощила дотолкова, че настояват за мир?

При тези думи се разсмях и цялата горчилка, която ми помогна да се сближа с Водалус, се върна със страшна сила.

— Обединени? Настояват? Зная, че си се изолирал от външния свят, за да съсредоточиш ума си върху по-висши неща, учителю, но никога не съм си помислял, че човек може да знае толкова малко за страната, в която живее. Във войната участват кариеристи, наемници и млади търсачи на приключения. На сто левги на юг извън Дома на Абсолюта войната не е нищо повече от слух.

Учителят Аш сви устни.

— В такъв случай вашата Общност е по-силна, отколкото си мислех. Нищо чудно, че врагът ви се е отчаял.

— Ако това е сила, моля се на Всемиловичия да ни предпазва от слабостта. Учителю Аш, фронтът може да се разпадне всеки момент. За вас би било най-мъдро да дойдете с мен на по-безопасно място.

Той сякаш не ме чу.

— Ако Еребус, Абая и останалите излязат на бойното поле, битката ще бъде различна. Ако и когато. Интересно. Но ти си изморен. Ела. Ще ти покажа леглото и високите материи, върху които, както сам се изрази, съсредоточавам ума си.

Изкачихме два етажа и влязохме в стаята, в чиито прозорци по всяка вероятност бях видял светлините предишната вечер.

Помещението беше просторно, с много прозорци, и заемаше целия етаж. Имаше машини, но по-малки и малобройни от онези, които бях забелязал в замъка на Баландерс. Видях също маси, листа и множество книги, а недалеч от центъра — тясно легло.

— Подремвам тук, когато работата не ми позволява да се откъсна — обясни ми учителят Аш. — Не е много подходящо за мъж с твоите размери, но мисля, че ще ти е удобно.

Предишната нощ бях спал върху камък. Наистина, леглото ми изглеждаше много примамливо.

Той си тръгна, като преди това ми показва къде мога да се облекча и да се измия. Когато го зърнах за последен път, преди светлината да угасне, на лицето му бе изписана същата усмивка, която бях видял и преди.

Минута по-късно, когато очите ми свикнаха с тъмното, бях престанал да се чудя за това, защото всички тези прозорци светеха отвън с непрекъснато перлено сияние. „Намираме се над облаците — казах си аз (и също се усмихнах), — или пък върху върха са се спуснали ниски облаци. Аз не ги забелязвам, но той знае за тях. И сега виждам върховете на тези облаци — наистина високи материи, — както ги видях от очите на Тифон.“ И се унесох в сън.

17.

РАГНАРОК — ПОСЛЕДНАТА ЗИМА

Стори ми се странно да се събудя без оръжие. Не зная защо, това бе първата сутрин, когато се почувствах така. След унищожаването на Терминус Ест аз спях по време на разграбването на замъка на Баландерс без никакъв страх, а после тръгнах на север отново без никакви опасения. Предишната нощ също спях без оръжие на върха на скалата и (може би само защото бях много уморен) също не се страхувах. Сега си мисля, че по време на всички онези дни, а всъщност още по-рано, откакто напуснах Тракс, аз все повече се отдалечавах от гилдията си и започвах да мисля за себе си, че съм именно такъв, за какъвто ме смятат хората, с който се срещам — нещо като търсач на приключения, както споменах предната вечер в разговора си с учителя Аш. Като палач гледах на мечата си не толкова като на оръжие, а по-скоро като на инструмент и символ на поста си. Сега, като се вглеждам в миналото, той бе станал за мен оръжие. А в онзи момент няхах оръжие.

Тези мисли минаваха през главата ми, докато лежах с ръце под главата в удобната постеля на учителя Аш. Ако смятах да оставам в разорените от войната краища, трябваше да си набавя оръжие, а и би било разумно да имам такова дори и да реша отново да тръгна на юг. Въпросът бе дали да тръгвам на юг, или не. Ако останех тук, рискувах да попадна в някое сражение, където можеха да ме убият. Но връщането на юг би било дори още по-опасно. Абдиесус, архонтът на Тракс, сигурно бе обявил награда за залавянето ми. А и от гилдията несъмнено щяха да се погрижат за смъртта ми, ако разберяха, че съм някъде в околностите на Несус.

След като известно време се колебах какво да предприема, както обикновено става, когато не си се събудил напълно, си спомних Винок и онова, което ми бе разказал за робите на Пелерините. Тъй като е голямо безчестие, ако някой от клиентите ни умре по време на мъчения или след тях, в гилдията доста старателно ни обучават по медицина.

Когато излекувах онова момиче в колибата, внезапно се бях почувствал извисен. Шателена Манеа вече имаше добро мнение за мен и то щеше да стане още по-добро, когато се върнех заедно с учителя Аш.

За известно време бях объркан поради липсата на оръжие. Сега разбрах, че разполагам с такова — решимостта и планът в главата са по-добри от меч, защото върху тях човек наточва собствените си ръбове. Отметнах одеялата, като май едва тогава забелязах колко са меки. Голямата стая бе студена, но изпълнена със светлина. Сякаш и от четирите страни светеха слънца, или пък и четирите стени бяха източни. Отидох гол до най-близкия прозорец и видях вълнистото бяло поле, което смътно усетих още снощи.

Това не бяха облаци, а поле от лед. Прозорецът или бе твърдо застопорен, или аз не успях да се справя с механизма на отварянето му, затова залепих лице на стъклото и погледнах колкото се може по-надолу. Както бях забелязал и преди, Последният дом се издигаше на върха на висока скала. Сега над леда стърчеше само върхът. Минавах от прозорец на прозорец, но отвсякъде гледката бе една и съща. Върнах се при леглото си, навлякох панталоните и ботушите си и наметнах плаща през раменете си, почти без да забелязвам какво правя.

Точно когато приключих с обличането, пристигна учителят Аш.

— Надявам се, че не преча — каза той. — Чух, че си станал.

Поклатих глава.

— Не исках да те притеснявам.

Съвсем неволно прокарах ръце по лицето си. Сега пък някаква идиотска част от мен осъзна, че съм брадясал.

— Смятах да се избърсна, преди да сложа плаща си. Ама че съм глупак. Не съм се бърснал, откакто тръгнах от лазарета... — Умът ми сякаш уморено се мъknеше през леда, оставяйки езика и устата ми да се справят сами, както намерят за добре.

— Има гореща вода и сапун.

— Чудесно — казах аз. И добавих: — Ако сляза надолу...

Пак онази усмивка.

— Дали ще бъде същото? Ледът? Не. Ти си първият, който се сети. Мога ли да попитам как?

— Преди много време — не, всъщност само преди няколко месеца, но ми се струва, сякаш е било преди цяла вечност — ходих в

Ботаническите градини в Несус. Там има едно място, наречено Езерото на птиците, където трупите остават свежи завинаги. Обясних ми, че това било някакво свойство на водата, но още тогава се чудех що за сила притежава тя. Има и едно друго място, наричат го Градината на джунглата, където листата са по-зелени, отколкото съм вярвал, че могат да бъдат — не яркозелени, а тъмни от зеленина, сякаш растенията никога не успяват да използват цялата енергия, която излива върху тях слънцето. Хората там сякаш не са от нашето време, макар и да не мога да кажа дали са от миналото, от бъдещето или от нещо друго, което не е нито минало, нито бъдеще. Те имаха малка къща. Беше много по-малка от тази, но някак си приличат. Откакто ги напуснах, често си мисля за Ботаническите градини и понякога съм се чудел дали тайната им не е състои в това, че времето сякаш е спряло при Езерото на птиците и се движи напред или назад — накъдето и да е, — когато ходиш по пътеката в Градината на джунглата. Може би наприказвах прекалено много неща?

Учителят Аш поклати глава.

— Когато идвах насам, видях къщата ти на върха на тази скала. Но когато се изкатерих, тя бе изчезнала, а клисурата долу не изглеждаше по начина, по който я помнех. — Не знаех какво още да кажа и замълчах.

— Прав си — каза учителят Аш. — Поставен съм тук да наблюдавам това, което виждаш сега. По-ниските нива на дома ми обаче достигат до по-стари периоди, а твоят е най-древният от тях.

— Това ми прилича на чудо.

Той поклати глава.

— По-голямо чудо е, че тази скала е пощадена от ледниците. Много по-високи върхове са погребани. Тази се е запазила благодарение на географска характеристика, която е толкова неясна, че може да бъде плод единствено на случайността.

— Но в крайна сметка и тя ще бъде погребана, нали?

— Да.

— И тогава какво?

— Тогава ще се махна. Всъщност ще се махна малко преди да се случи.

Обзе ме необясним гняв — същото чувство изпитвах понякога като момче, когато учителят Малрубиус не можеше да разбере

въпросите ми.

— Искам да кажа, какво ще стане с Ърт?

— Нищо. Това, което виждаш, е последният ледников период. Сега повърхността на слънцето е тъмна. Скоро обаче ще стане ярка и гореща, но самото слънце ще се свие и ще отдава по-малко енергия на планетите си. Накрая, ако някой дойде тук и се изправи върху леда, ще го вижда само като ярка звезда. А ледът под краката му ще бъде не този, който виждаш сега, а атмосферата на този свят. И положението ще остане такова много дълго време. Може би до последния ден на вселената.

Отидох до един от прозорците и отново погледнах обширните ледове.

— Това скоро ли ще се случи?

— Това, което виждаш, е на много хилядолетия в твоето бъдеще.

— Но преди това ледът трябва да започне да се придвижва от юг. Учителят Аш кимна.

— И да се спуска от планините. Ела.

Спуснахме се на второто ниво на къщата, което едва бях зърнал снощи, докато се качвах нагоре. Прозорците тук бяха много по-малко, но учителят Аш постави два стола пред един от тях и ми направи знак да седна до него и да погледна навън. Беше точно както бе казал — ледът, прекрасен с чистотата си, пълзеше надолу по планинските склонове и водеше битка с боровете. Попитах го дали и тази гледка е от далечното бъдеще. Той отново кимна.

— Няма да доживееш да го видиш отново.

— Но е достатъчно близко, за да стигне един човешки живот?

Той сви рамене и се усмихна под мустак.

— Да кажем, че е въпрос на гледна точка. Ти няма да видиш това. Нито пък твоите деца или внуци. Но процесът вече е започнал. И то много преди да се родиш.

Не знаех нищо за юга, но открих, че мисля за хората на острова от разказа на Халвард, за скъпоценните малки закътани места, където земята може да се обработва, за ловците на тюлени. Тези острови нямаше да приютяват мъжете и техните семейства още много време. Лодките щяха да бъдат избутани по каменистите им брегове с едно последно „Моята жена, моите деца, моите деца, моята жена“.

— До това време мнозина от твоя народ няма да са вече тук — продължи учителят Аш. — Онези, които наричате какогени, великодушно ще ги отведат до по-добри светове. Още повече ще заминат преди окончателната победа на леда. Разбираш ли, аз самият съм потомък на тези бегълци.

Попитах го дали всички ще се спасят.

— Не, не всички — поклати глава той. — Някои няма да поискат да тръгнат, други няма да бъдат намерени. За трети няма да се намери дом.

Известно време седях и гледах обсадената долина и се опитвах да подредя мислите си.

— Винаги съм си мислел, че хората на религията говорят утешителни неща, които не са верни, а хората на науката разказват отвратителни истини — казах накрая. — Шателена Манеа те нарече свят човек, но очевидно си човек на науката, и казваш, че твоите хора са те пратили на нашата мъртва Ърт да изучаваш леда.

— Различието, за което спомена, вече не върши работа. Религията и науката винаги са били въпрос на вярване в нещо. В едно и също нещо. Ти самият си от онези, които наричаш хора на науката, и затова говоря с теб за наука. Ако тук беше Манеа със своите жрици, щях да говоря по друг начин.

Спомените ми са толкова много, че често се губя в тях. Тогава, докато гледах боровете, люлеещи се на вятър, който не можех да усетя, ми се стори, че чувам удари на барабан.

— Веднъж срещнах човек, който твърдеше, че е от бъдещето — казах аз. — Беше зелен — почти като онези дървета — и ми каза, че в неговото време слънцето е по-ярко.

Учителят Аш кимна.

— Няма съмнение, че е казвал истината.

— Но ти ми казваш, че онова, което е сега пред очите ми, е само на няколко човешки живота от мен, че е част от процес, който вече е започнал, и че това е последното заледяване. Или ти си лъжлив пророк, или той.

— Не съм никакъв пророк — отговори учителят Аш. — Нито пък той. Никой от нас не може да узнае бъдещето. Ние говорим за миналото.

Отново изпитах гняв.

— Каза ми, че това е само на няколко живота време.

— Да, така казах. Но за мен ти и тази гледка сте част от миналото.

— Изобщо не съм част от миналото! Аз живея в настоящето.

— От своя гледна точка си прав. Но забравяш, че аз не мога да те гледам от твоята гледна точка. Това е моят дом. Ти гледаш през неговите прозорци. Корените на дома ми потъват надолу в миналото. Без това бих полудял. Така аз чета изминалите векове като книги. Чувам гласовете на отдавна умрели хора, сред които е и твоят глас. Ти мислиш, че времето е една-единствена нишка. А то е всъщност като гоблен, който се простира безкрайно във всички посоки. Аз гледам една-единствена нишка. Ти ще начертаеш някаква цветна линия в бъдещето си, но аз не знам какъв цвят ще бъде тя. Белият може да те доведе до мен, а зеленият — при твоя зелен човек.

Не знаех какво да кажа и само промърморих, че в моите разбирания времето винаги е било нещо като река.

— Да, ти си от Несус, нали? А той е бил град, построен до река. Но някога е бил на брега на морето, така че по-добре да мислиш за времето като за море. Вълните настъпват и се отдръпват, а под тях минават морски течения.

— Бих искал да сляза долу — казах аз. — И да се върна в моето време.

— Разбирам — каза учителят Аш.

— Чудно, че ме разбираш. Ако съм те разбрал правилно, твоето време е най-горното ниво на къщата. Там е леглото ти и другите неща, от които се нуждаеш. Но все пак, според онова, което каза, слизах да спиш тук, когато не си затрупан с работа. И в същото време казваш, че това време е по-близо до моето, отколкото до твоето собствено.

Той стана.

— Искан да кажа, че аз също бягам от леда. Ще тръгваме ли? Ще ти трябва храна, докато се върнеш при Манеа.

— Ще трябва и на двама ни — казах аз.

Той се обърна да ме погледне, преди да тръгне надолу по стълбата.

— Казах ти, че няма да дойда с теб. Ти сам се увери колко добре е скрита къщата. За всеки, който не извърви пътя съвсем точно, дори и най-ниските етажи ще си останат в бъдещето.

Хванах и двете му ръце с двоен захват зад гърба му и със свободната си ръка го претърсих за оръжие. Нямаше, и въпреки че изглеждаше силен, не бе толкова, колкото се опасявах.

— Искаш да ме заведеш при Манеа. Така ли е?

— Да, учителю, и ще си имаме много по-малко неприятности, ако тръгнеш доброволно. Кажи ми къде да намеря въже. Не искам да те завързвам с колана ти.

— Нямам въже — каза той.

Завързах го с пояса, както и бях намислил.

— Когато се отдалечим, ще те развържа, стига да ми дадеш дума, че ще се държиш разумно.

— Приех те в дома си като гост. Нараних ли те с нещо?

— Само малко, но няма значение. Харесваш ми, учителю Аш, и те уважавам. Надявам се да не възразяваш срещу онова, което правя с теб, така както аз не възразих срещу онова, което ти стори на мен. Но Пелерините ме изпратиха да те взема и откривам, че съм човек, на когото може да се разчита, ако разбираш какво имам предвид. А сега слез бавно по стълбата. Ако паднеш, няма да можеш да се спреш.

Отведох го в стаята, където ме бе поканил вчера вечерта, и взех малко от твърдия хляб и пакет сушени смокини.

— Вече не мисля за себе си като за един човек — продължих аз. — Но бях възпитан като... — На езика ми бе да кажа „палач“, но разбрах (може би за първи път), че този термин не е най-точният за онова, с което се занимава гилдията, и затова реших да използвам официалното название. — Като Търсец истина и покаяние. Ние държим на думата си и изпълняваме онова, което сме казали, че ще изпълним.

— И аз имам свои задължения. На горния етаж, там, където прекара нощта.

— Страхувам се, че ще трябва да останат неизпълнени.

Докато излизахме от къщата и се спускахме надолу, той мълчеше. После каза:

— Ако мога, ще дойда с теб. Често ми се е искало да прекрача през тази врата и никога да не спра.

Казах му, че ако се закълне в честта си, ще го развържа още сега. Той поклати глава.

— Може да си помислиш, че съм те предал.

Не разбрах какво иска да каже.

— Може би някъде съществува една жена, която наричах Вайн. Но твоят свят си е твой свят. Мога да съществувам в него само ако вероятността за съществуването ми е висока.

— Но аз съществувах в твой дом, нали?

— Да, но защото твоята вероятност беше пълна. Ти си част от миналото, от което произлизаме и аз, и домът ми. Въпросът е дали аз съм бъдещето, към което вървиш ти.

Спомних си зеления човек в Салтус, който си беше съвсем истински.

— Значи ще се спускаш като сапунен мехур? — попитах аз. — Или ще изчезнеш като дим?

— Не зная — отговори той. — Не зная какво ще стане с мен. Нито пък къде ще отида, когато това се случи. Затова не съм тръгвал по свое желание.

Хванах го за ръката (може би защото си помислих, че така ще успея да го задържа при себе си) и продължихме. Придържах се към начертания от Манеа маршрут и Последният дом се извисяваше зад мен толкова истински, колкото и всяка друга постройка. Умът ми беше зает с всички онези неща, които ми беше казал и показал, така че за известно време, може би двадесет-тридесет крачки, не поглеждах към него. Накрая забележката му за гоблена ми напомни за Валерия. Стаята, в която ние двамата ядахме сладкиши, беше цялата в гоблени и онова, което беше споменал за нишките, ми напомняше за лабиринта от тунели, през които бягах, преди да се натъкна на нея. Понечих да му разкажа, но той бе изчезнал. Ръката ми хвана въздуха. За миг Последният дом сякаш се клатеше като кораб върху океана си от лед, след което се сля с тъмната скала, върху която бе кацнал. Ледът се превърна в онова, което преди си мислех, че е — облаци.

18.

МОЛБАТА НА ФОЙЛА

През следващите стотина крачки ми се струваше, че учителят Аш не е изчезнал съвсем. Усещах присъствието му и от време на време го зървах да върви до мен и на половин крачка отзад, когато не се опитвах да гледам право в него. Как го виждах, как можеше в известен смисъл да бъде с мен и същевременно да го няма — не зная. Нашите очи приемат дъжд от фотони без маса и заряд от безбройните частици, приличащи на милиарди слънца — така ме бе учил почти слепият майстор Палемон. И именно този дъжд ни кара да вярваме, че виждаме. А понякога човекът, когото сме убедени, че виждаме до нас, може да бъде илюзорен като учителя Аш, че и повече.

Усещах със себе си и мъдростта му. Тя бе меланхолична, но истинска. Открих, че желая да не може да ме придружава, макар и да разбирах, че това би могло да означава и сигурното идване на ледовете.

— Самотен съм, учителю Аш — казах, без да смея да погледна назад. — До този момент не знаех колко съм самотен. Мисля, че ти също бе самотен. Коя е онази жена, която си наричал Вайн?

„Първата“ — може би просто си въобразих гласа му.

— Месхиана? Да, познавам я, тя е много хубава. Моята месхиана бе Доркас и тъгувам по нея, но и по другите също. Когато Текла стана част от мен, си помислих, че никога повече няма да бъда самотен. Но сега тя до такава степен се е сляла с мен, че сме една-единствена личност и отново мога да тъгувам по останалите. По Доркас, по островното момиче Пиа, по малкия Севериън, по Дрот и Рош. Ако Еата бе тук, щях да го прегърна. Най-много от всички искам да видя Валерия. Йолента бе най-красивата жена, която съм виждал, но лицето на Валерия направо ми къса сърцето. Предполагам, че тогава съм бил още момче, макар и да не се смятах за момче. Изпълзах от тъмното и се озовах на едно място, наречено Атриум на времето. От всичките му страни се издигаха кули — кулите на семейството на Валерия. В центъра имаше обелиск, покрит със слънчеви часовници, и макар да

помня сянката му върху снега, там надали е светело слънце за повече от две-три стражи на ден — кулите би трябвало да го скриват през повечето време. Твоите знания са по-големи от моите, учителю Аш. Можеш ли да ми кажеш защо им е трябвало да го строят по този начин?

Вятърът, който си играеше между скалите, сграбчи плаща ми и го развя. Подхванах го и си сложих качулката.

— Вървах след едно куче. Наричах го Трискъл и твърдах — дори пред себе си, — че е мое, макар че нямах право да гледам куче. Намерих го в един зимен ден. Тогава перяхме спалното бельо на клиентите и каналът се запуши от парцали и бинтове. Клиничех от работа и Дрот ми каза да изляза и да го отпуска. Вятърът беше ужасно студен. Сякаш идваше твоят ледников период, макар че тогава не знаех за него — всяка следваща зима бе малко по-студена от предишната. И разбира се, когато отпуших канала, цялата мръсна вода щеше да потече и да ме измокри. Бях много ядосан, защото бях най-големият след Дрот и Рош и смятах, че работата трябва да я свърши някой от най-малките чираци. Ровичках с пръчката, когато го видях в другия край на Стария двор. Предполагам, че началниците на Мечата кула бяха организирали предишната вечер таен бой и пред вратата им лежаха мъртви животни в очакване на накер. Имаше арсинойтер, смилодон и няколко ужасни вълка. Предположих, че е умряло последно, и по раните реших, че го е довършил някой от вълците. Разбира се, всъщност не бе мъртво, но изглеждаше като мъртво.

— Отидох да го разгледам — продължих аз, — подходящо извинение да се измъкна от работата за малко и да стопля пръстите си. То беше вкочанено като... ами, дотогава не бях виждал подобно нещо. Веднъж бях убил бик с меч си и докато лежеше мъртъв в собствената си кръв, той изглеждаше по-жив от Трискъл. Както и да е, протегнах се и го погалих по главата. Беше голяма като на мечка и бяха отрязали ушите му, така че от тях бяха останали съвсем малки израстъци. Когато го докоснах, отвори очи. Избягах на другия край на двора и така здраво започнах да ръчкам с пръчката, че веднага отпуших канала. Страхувах се, че Дрот ще изпрати Рош да види какво става... Сега, когато се сецам за това, сякаш Нокътя още тогава е бил у мен. Не мога да ти опиша как изглеждаше, когато извъртя очи, за да ме види. Трогна ме. Когато Нокътя бе у мен, никога не съм съживявал животно, но и

никога не съм се опитвал. Когато се намирах сред животни, обикновено ми се искаше да убия някое, за да се нахраня. Сега вече не съм сигурен, че убиването на животни за храна е нещо, което би трябвало да правим. Забелязах, че сред твоите запаси нямаше месо — само хляб, сирене, вино и сушени смокини. Да не би твоите хора на твоя свят и твоето време да споделят същото мнение?

Замълчах с надеждата да получа отговор, но отговор нямаше. Вече всички планински върхове тъмнееха и не бях сигурен дали крехкото присъствие на учителя Аш продължава да ме следва, или това е само сянката ми.

— Когато се сдобих с Нокътя, открих, че не съживява онези, които са умрели от ръцете на човек — продължих аз. — Макар че излекува маймуночовека, чиято ръка бях отсякъл. Доркас мислеше, че това стана, защото го бях направил аз самият. Не мога да кажа. Никога не съм си мислил, че Нокътя е знаел кой го държи. Но може и да е така.

Тогава се чу глас — не на учителя Аш, а друг, който не бях чувал дотогава.

— Честита ти Нова година!

Вдигнах поглед и видях на около четиридесет крачки пред мен улан — също като онзи, който нотюлите на Хетор бяха убили на зеления път към Дома на Абсолюта. Не знаех как да постъпя, затова помахих с ръка и извиках:

— Значи сега е Нова година?

Той пришпори бойния си кон и се озова до мен.

— Днес е средата на лятото, началото на новата година. Славен ден за нашия Самодържец.

— Чието сърце е светилище за неговите поданици — опитах се да си спомня една от фразите, по които Йолента толкова много си падаше.

— Добре казано! Аз съм Ибар от Седемдесет и осма ксенагия. Охранявам този път до вечерта. Лош късмет.

— Нали не е незаконно да се върви по пътя?

— Напълно законно си е. Разбира се, ако си готов да се идентифицираш.

— Да. Разбира се — отговорих аз. Съвсем бях забравил за открития лист, който ми бе написала Манеа. Извадих документа и му

го подадох.

Когато ме спираха на отиване към Последния дом, не бях сигурен, че войниците, които ме разпитваха, могат да четат. Всички гледаха мъдро пергамента, но може би не различаваха нищо повече от печата на ордена и равния и енергичен, макар и малко ексцентричен почерк на Манеа. Уланът несъмнено бе грамотен. Виждах как погледът му пробягва по редовете и дори забелязах как спира за миг върху израза „почетно погребение“.

Сгъна внимателно пергамента, но го задържа.

— Значи си слуга на Пелерините?

— Да, имам тази чест.

— Значи си се молел. А аз като те видях, реших, че си говориш сам. Не си падам по разни религиозни глупости. Знамето на ксенагията е близко, ръката на Самодържеца — далеч. Повече светини и тайнства не ми трябват. Чувал съм обаче, че те са добри жени.

Кимнах.

— Вярвам, че не е само това. Но наистина са добри.

— И са те пратили със задача. Преди колко дни?

— Преди три.

— И сега се връщаш в лазарета при Медиа Парс?

Отново кимнах.

— Надявам се да стигна дотам преди мръкване.

Той поклати глава.

— Няма да успееш. Но да не ти пука, такъв съвет ще ти дам.

Той ми подаде пергамента.

— С мен пътуваше още един човек, но бяхме разделени. Дали не си го виждал? — Описах му учителя Аш.

Уланът поклати глава.

— Не. Но ако го видя, ще му кажа по кой път си тръгнал. А сега мога ли да те попитам нещо? Съвсем лично е и ако искаш, спокойно можеш да ми кажеш да си гледам работата.

— Стига да мога, ще ти отговоря.

— Какво ще правиш, след като напуснеш Пелерините?

Това донякъде ме изненада.

— Засега не съм и помислял да ги напускам. Някой ден — може би.

— Е, имай предвид леката кавалерия. Изглеждаш ми оправен човек, а за такива място винаги ще се намери. Ще живееш два пъти по-кратко в сравнение с пехотата, но затова пък и два пъти по-весело.

Той препусна, а аз останах да се мая над думите му. Не се съмнявах, че съвсем сериозно ми бе казал, че ще ми се наложи да спя на пътя. Но тази сериозност само ме накара да закрача по-бързо. Надарен съм с дълги крака и когато се наложи, мога да ходя толкова бързо, колкото биха се движели други мъже, ако подтичвах. Така че наблегнах на крачката, изхвърляйки всички мисли за учителя Аш и собственото си изпълнено с перипетии минало. Може би по някакъв неуловим начин учителят Аш продължаваше да ме следва, а може би не. Както и да е, повече не го усещах.

Търт още не бе извърнал лице от слънцето, когато излязох на тесния път, по който само малко преди седмица вървахме с мъртвия войник. По пътя все още имаше кръв — при това много повече, отколкото по-рано. От думите на улана се бях опасявал, че Пелерините са били обвинени в някакво престъпление. Сега пък бях почти сигурен, че в лазарета е имало голям наплив ранени и уланът бе решил, че заслужавам една нощ почивка, преди да започна да се грижа за тях. При тази мисъл се почувствах по-добре. По-големият брой ранени ми даваше възможност да покажа лечителските си умения много по-убедително, така че Манеа да се съгласи, когато ѝ предложи да се продам на ордена. Стига да успея да скалъпя някаква история за провала си в Последния дом.

Когато обаче направих последния завой, пред очите ми се разкри съвсем друга картина.

Мястото, където се намираше лазаретът, сякаш бе разорано от тълпа луди. Разорано и разкопано — на дъното му вече се бе образувало малко плитко езеро. Обкръжаваха го заскрежени дървета.

До падането на нощта обикалях наоколо. Търсех някаква следа от приятелите си и от олтара, под който бях скрил Нокътя. Открих човешка ръка — ръка на мъж, откъсната при китката. Би могла да е на Мелито, на Халвард, на асцианина или на Винок — не можех да определя.

Спах край пътя. На сутринта продължих търсенията си и привечер открих оцелелите на пет-шест левги от първоначалното място. Минавах от легло на легло, но повечето бяха в безсъзнание или

главите им бяха така омотани в бинтове, че не можех да ги разпозная. Нищо чудно Ава, Манеа и Пелерината, която бе донесла табуретката до леглото ми, да бяха някъде сред тях, но не успях да открия никого.

Единствената жена, която познах, бе Фойла — и то само защото тя ме видя.

— Севериън! — повика ме тя, докато крачех сред ранените и умиращите. Отидох при нея и се опитах да я разпитам, но тя бе много слаба и не можеше да ми разкаже много. Нападението било внезапно и разтърсило лазарета като гръм. Помнеше писъците и виковете за помощ, които дълго останали без отговор. Последният ѝ спомен бе за някакви войници, които почти нищо не разбирали от медицина и я мъкнали нанякъде. Целунах я и ѝ обещах отново да я навестя — мисля, че и двамата знаехме, че няма да мога да спазя това обещание.

— Спомняш ли си как си разказвахме историите? — попита тя. — Мислех си за това.

Казах, че помня.

— Искам да кажа, мислех си за това, докато ме носеха насам. Мисля, че Мелито, Халвард и останалите са мъртви. Ти си единственият, който ще си спомня, Севериън.

Казах ѝ, че никога няма да ги забравя.

— Искам да ги разкажеш на другите хора. Някой зимен ден или вечер, когато няма какво друго да се прави. Спомняш ли си ги?

— „Моята страна е страна на далечни хоризонти и широко небе.“

— Да — каза тя и сякаш заспа.

Спазих второто си обещание — първо записах всички разкази на чистите страници в края на кафявата книга, а след това и тук — точно във вида, в който ги бях слушал в онези дълги дни.

19.

ГУАСАХТ

През следващите два дни скитах. Няма много за разказване. Предполагам, че бих могъл да се запиша в няколко подразделения, но не бях сигурен, че го желая. Искаше ми се да се завърна в Последния дом, но бях прекалено горд, за да се оставя на милосърдието на учителя Аш — стига той все още да се намираше там. Казах си, че с радост бих приел отново поста ликтор на Тракс, но дори да имах тази възможност, едва ли бих се възползвал от нея. Спях като животно в гората и се хранех, с каквото ми попадне, тоест почти с нищо.

На третия ден открих една ръждива сабя — както изглежда, изпусната по време на някоя кампания от миналата година. Извадих малката бутилка с масло и счупеното си точило (бях ги запазил заедно с ръкохватката, когато изхвърлих остатъците от Терминус Ест във водата) и прекарах една щастлива стража в чистене и точене. Когато приключих, продължих и скоро попаднах на някакъв път.

След доста ефективното анулиране на открития ми лист станах по-предпазлив, отколкото по време на връщането си от учителя Аш, и гледах да не се показвам много-много. Но ми изглеждаше твърде вероятно мъртвият войник, съживен от Нокътя, когато нарекох Милес, макар че част от него бе Йонас, вече да се е присъединил към някоя част. Ако бе така, може би се намираше на път или в някой лагер недалеч от пътя, стига вече да не участваше в сражения. Искях да говоря с него. Подобно на Доркас, той също бе прекарал известно време в света на мъртвите. Тя бе останала там по-дълго, но се надявах, че ако успея да го разпитам преди спомените му да се изтрият, може и да науча нещо, което да ми помогне да се примиря със загубата ѝ, ако не успея да си я върна.

Защото сега открих, че я обичам повече от всякога, дори от времето, когато бродехме през пущинака към Тракс. Тогава мислите ми бяха заети с Текла и непрекъснато трябваше да се вглеждам в себе си, за да я открия. Сега изглеждаше, че поради дългото си пребиваване

като част от мен я бях хванал наистина, в по-решителна прегръдка от всякакво съвкупление — или по-скоро, както мъжкото семе прониква в тялото на жената, за да създаде (ако такава е волята на Апейрон^[1]) ново човешко същество, така и тя, влизайки през устата ми, по мое желание се бе сляла със Севериън и бе станала нов човек — аз, който все още наричам себе си Севериън, но напълно съзнавам за двойствеността си.

Не знаех дали щях да науча от Милес — Йонас онова, което исках. Така и не го открих, въпреки че и до днес не съм престанал да го търся. През втората половина на деня навлязох сред повалени дървета и от време на време се натъквах на трупове в различен стадий на разложение. Отначало се опитах да ги ограбя, както бях сторил с тялото на Милес — Йонас, но други бяха сторили това преди мен. И наистина, през нощта дойдоха лисици, които загризаха плътта с малките си остри зъби.

Някъде по-късно, когато силите ми започнаха да ме напускат, спрях до димящите останки на празен продоволствен фургон. Животните, които го бяха теглили, явно не бяха умрели преди много време и лежаха на пътя, а кочияшът се бе строполил по лице между тях. Помислих си, че мога да отрежа от хълбоците им колкото си поискам месо и да го отнеса на някое закътано място, където да си запалия огън. Бях забил сабята в едно от животните, когато чух тропот на копита. Реших, че са на конник от някой ескадрон, и се отдръпнах в края на пътя, за да може да мине.

Вместо това се появи нисък набит мъж с енергичен вид, възседнал висока, лошо гледана кобила. Видях ме и дръпна поводите, но нещо в израза му ми подсказа, че няма да се стигне до бой. (В противен случай щях да се бия. Кобилата му не би могла да му бъде от особена полза сред пъновете и повалените дървета и въпреки, че човекът носеше ризница и обшит с мед шлем от биволска кожа, чувствах, че мога да се справя с него.)

— Кой си ти? — викна той.

Казах му.

— Севериън от Несус значи? Тогава си цивилизован или полуцивилизован. Но по външния ти вид не личи да си се хранил особено добре.

— Напротив — отговорих му аз. — Напоследък даже ям повече, отколкото обикновено — не исках да си мисли, че съм слаб.

— А би могъл и повече. Това по меча ти не е асцианска кръв. Да не си шиавони? Нередовен?

— Животът ми напоследък определено не е редовен.

— Не се ли числиш към някоя част? — Той неочаквано пъргаво скочи от седлото, хвърли поводите на земята и тръгна към мен. Краката му бяха малко криви, а лицето му сякаш бе моделирано от глина и сплескано отгоре и отдолу, преди да го изпекат — челото и брадичката бяха плоски, но широки, очите — като цепки, а устата — голяма. Въпреки това веднага го харесах заради енергичността му и защото изобщо не си правеше труда да скрие безчестието си.

— Не принадлежа на нищо и на никого — освен на спомените си.

— А-а! — Той въздъхна. — Зная, зная. Всеки си има своите проблеми. При теб какво е — жената или законът?

Никога не бях разглеждал проблемите си от този ъгъл, но като се замислих, трябваше да призная, че има замесено по малко и от двете.

— Е, значи си попаднал на подходящото място при подходящия човек. Какво ще кажеш за добра вечеря, цяла тълпа нови приятели и шепа оричоци на сутринта? Как ти звучи? Добре!

Върна се при кобилата, ръката му се стрелна бързо като шпагата на фехтовчик и хвана юздите, преди животното да се дръпне уплашено назад. Когато поводите отново бяха в ръцете му, той се метна на седлото също толкова пъргаво, колкото бе слязъл.

— Качвай се отзад! — викна ми той. — Не е далеч и кобилата ще се справи.

Направих каквото ми каза, но доста по-тромаво, тъй като нямаше стремена, чиято помощ да използвам. Веднага щом се настанех, кобилата стрелна зъби към крака ми като отровна змия. Господарят ѝ обаче сякаш бе предвидил реакцията ѝ и я удари с дръжката на меча си по главата толкова силно, че тя се спъна и едва не падна.

— Не ѝ обръщай внимание — викна ми той. Късият му врат не му позволяваше да обърне главата си към мен. — Чудесно животно е, добър боец, и просто иска да разбереш цената ѝ. Нещо като инициация, нали разбираш. Знаеш ли какво означава инициация?

Отговорих, че терминът ми е познат.

— Ще видиш, че за всяко нещо, което си струва, е необходима инициация. Лично се уверих в това. Никога не съм попадал на такава, която един храбър момък да не може да премине и после да не се посмее над преживяното.

И с тези многозначителни думи така сръга кобилата с грамадните си шпори, сякаш искаше да я изкорми на място. Полетяхме по пътя, оставяйки зад себе си облак прах.

От времето, когато отмъкнах коня на Водалус от Салтус, поради невежеството си мислех, че всички коне могат да се разделят на два вида — расови и бързи и нечистокръвни и бавни. По-добрите, мислех си, тичат с грация и лекота, почти като котка, преследваща жертвата си. По-лошите се влачат толкова бавно, че едва ли си струва да се сравняват с нещо. Един от учителите на Текла често повтаряше максимата, че всички крайно дуалистични системи са погрешни. По време на това пътуване се убедих в правотата му за пореден път. Кобилата на моя благодетел спадаше към онзи трети клас (той впоследствие се оказа удивително обширен), включващ животни, способни да изпреварят летяща птица, но същевременно сякаш тичаше с железни крака върху скала. Мъжете имат безброй преимущества пред жените и заради това имат пълното право да ги защитават; има обаче едно съществено превъзходство, с което жените могат да се похвалят — нито една жена не би могла да размаже детеродните си органи между собствения си таз и костеливия гръб на някое галопиращо добиче. Това ми се случи двадесет или тридесет пъти, преди да намалим ход и когато най-сетне слязох от задницата на кобилата и отскочих, за да избегна къча й, не бях в особено добро разположение на духа.

Бяхме спрели на една от онези малки затънтени поляни, широки не повече от стотина крачки, които могат да се открият между хълмовете. В центъра се издигаше палатка, пред която се развяваше избеляло знаме на черни и зелени ивици. На поляната пасяха трийсетина спънати коня, а приблизително също толкова на брой окъсани мъже и рошави жени чистеха доспехи, спяха или играеха хазарт.

— Ей, я вижте! — изкрещя благодетелят ми, скочи от коня и застана до мен. — Доведох ви новобранец! Севериън от Несус — обърна се той към мен, — намираш се пред Осемнадесета бацела на

Нередовните контарии. Всеки от нас е неустрашим боец, стига да има шанса да изкара пари.

Опърпаните мъже и жени тръгнаха към нас. Мнозина открито ми се хилеха. Водеше ги някакъв висок и много слаб мъж.

— Другари, предавам ви Севериън от Несус! Севериън — продължи благодетелят ми, — аз съм твойт кондотиер. Наричай ме Гуасахт. Онази върлина, дето е по-дълга и от теб, е заместникът ми Ерблон. Сигурен съм, че останалите ще се представят сами. Ерблон, трябва да поговорим. Утре ще изпратим патрули — той хвана високия мъж за ръката и го поведе към палатката, като ме остави на войниците, които вече бяха успели плътно да ме наобиколят.

Един от най-едрите — мъж с телосложение на мечка, висок почти колкото мен и сигурно два пъти по-тежък — посочи към сабята ми.

— А ножница за това нещо имаш ли си? Дай да я видя.

Подадох му я без възражения. Каквото и да се случеше след това, бях сигурен, че няма да стане повод за убийство.

— Значи си ездач, така ли?

— Не — отговорих. — Яздил съм малко, но не съм добър ездач.

— Но знаеш как да се справиш, нали?

— По-добре зная как да се оправям с хората.

Всички се засмяха.

— Е, това е направо идеално — каза здравенякът. — Защото по всяка вероятност няма да ти се наложи да яздиш много, но доброто разбиране от жени — и коне — ще ти е от полза.

Докато говореше, дочух тропот на копита. Двама мъже водеха петнист мускулест жребец с диви очи, като опъваха поводите му от двете му страни. В седлото с лекота седеше една повлекана с насмешливо лице — държеше във всяка ръка по един бич вместо юзди. Войниците и жените радостно завикаха и заръкопляскаха. От шума жребецът се изправи на задните си крака и размаха предните, показвайки на всеки от тях по три рогови израстъка, които наричаме копита — нокти, еднакво годни за борба и за ровене на земята. Движенията им бяха толкова бързи, че очите ми не успяха да ги проследят.

Здравенякът ме потупа по гърба.

— Не е върхът, но е достатъчно добър и лично съм го обучавал. Месроп и Лактан ще ти дадат поводите и всичко, което трябва да направиш, е да го възседнеш. Ако го направиш, без да събориш Дариа, можеш да я имаш, докато те настигнем.

После изкрещя:

— *Добре, пускайте!*

Очаквах онези двамата да ми подадат поводите. Вместо това те ги хвърлиха в лицето ми и при опита си да ги хвана ги пропуснах. Някой сръга жребеца отзад, а здравеният рязко подсвирна. Жребецът бе обучен да се бие, подобно на бойните коне в Мечата кула, и макар че дългите му зъби не бяха подсилени с метал, дори в естествения си вид стърчаха от устата му като ножове.

Избегнах удар с предния крак и се опитах да хвана юздата. Камшичен удар опари лицето ми и жребецът ме блъсна така, че паднах възнак.

Войниците сигурно го бяха задържали, в противен случай щях да бъда стъпкан. Може би ми помогнаха и да се изправа, не зная точно. По лицето ми беше полепнал прах, а от челото ми течеше кръв и ме заслепяваше.

Отново се хвърлих напред, като този път заобиколих отдясно, за да избегна копитата, но жребецът се обърна по-бързо от мен, а Дариа изплющя с бичовете пред лицето ми, за да ме накара да отстъпя. Сграбчих единия — повече от гняв, отколкото с някакъв конкретен план. Бичът се държеше за ръката ѝ с примка и когато го дръпнах, момичето падна право в ръцете ми. Ухапа ме за ухото, но успях да я хвана отзад за врата, обърнах я, впих пръсти в стегнатия ѝ задник и я повдигнах. Тя зарита и това сякаш стресна жребеца. Накарах го да отстъпи от мен назад през тълпата, докато един от мъчителите му не го смушка напред и тогава настъпих поводите.

След това беше лесно. Пуснах момичето, хванах юздите, извих главата на жребеца и изритах предните му крака, както ни бяха учили да правим с клиентите си. Жребецът изцвили и рухна. Скочих в седлото, преди да успее да се изправи, шибнах го с поводите и препуснах през тълпата, след което се обърнах и отново препуснах.

Цял живот бях слушал, че подобни представления са страшно вълнуващи, но никога не бях участвал в такова. Сега открих, че всичко това е вярно. Войниците и жените викаха и бягаха, а неколцина

размахаха мечове. С повече успех биха уплашили буря — съборих на земята поне петима-шестима. Червената коса на момичето се вееше като вятър, докато се опитваше да избяга. Но никакви човешки крака не бяха в състояние да се сравняват с тези на жребеца. За миг я настигнахме, сграбчих я за пламтящия флаг и я прехвърлих през седлото пред себе си.

Лъкатушещата пътека водеше в тъмна клисура, а от нея попаднахме в друга. Пред нас побягна елен. С три скока настигнахме животното с кадифена кожа и го изблъскахме от пътя. Като ликтор на Тракс бях чувал, че понякога по време на лов еклектиците скачат от конете си, за да хванат дивеча и да го промушат. Чак сега повярвах на тези приказки — спокойно можех да прережа гърлото на елена с нож.

Оставихме го далеч зад нас, прехвърлихме следващия хълм и се понесохме през една тиха гориста долина. Когато жребецът остана без сили, го оставих сам да си избира пътя между дърветата — по-големи не бях виждал, откакто напуснах Салтус. Когато жребецът спря, за да откъсне от рядката, крехка трева, растяща между корените, хвърлих поводите на земята, както бе направил Гуасахт, скочих на тревата и помогнах на червенокосото момиче да слезе.

— Благодаря — каза тя и след малко добави: — Справи се. Не вярвах, че ще успееш.

— Иначе нямаше да се съгласиш да участваш, така ли? Помислих, че са те накарали.

— Не трябваше да те удриям с бича. Сега ще поискаш да ми го върнеш, нали? С поводите, предполагам.

— Какво те кара да мислиш така? — Бях уморен и седнах. В тревата растяха жълти цветя, не по-големи от дъждовни капки. Откъснах няколко. Миришеха на каламбак.

— На такъв ми приличаш. Освен това ме понесе със задника нагоре, а мъжете, които го правят, винаги искат да го напляскат.

— Не знаех. Интересна идея.

— Пълна съм с подобни. — Тя бързо и грациозно седна до мен и постави ръка на коляното ми. — Виж какво, това е само инициация. Редуваме се. Днес беше мой ред и трябваше да те ударя. Сега всичко свърши.

— Разбирам.

— Значи няма да ме биеш? Чудесно. Можем да си прекараме страхотно тук. Каквото поискаш и колкото поискаш. Няма да се върнем, докато не стане време за храна.

— Не съм казвал, че няма да те бия.

Лицето ѝ, на което бе изписана изкуствена усмивка, помръкна и тя сведе очи. Помислих си, че ще побегне.

— Ако това би ти доставило повече удоволствие, вече щеше да си го направил. — Докато говореше, ръката ѝ пълзеше по бедрото ми. — Знаеш ли, изглеждаш добре. И си толкова дълъг... — Както седеше, тя се наведе, притисна лице в скута ми, дари ме с една целувка, от която изтръпнах, и се изправи. — Ще бъде хубаво. Обещавам.

— Или пък можеш да се самоубиеш. Имаш ли нож?

За миг устата ѝ се превърна в съвършен малък кръг.

— Ти да не си луд? Трябваше да се сетя. — И скочи.

Хванах я за глезена и я повалих на мекия горски килим. Дрехата ѝ беше захабена от дългото носене — едно дръпване и я нямаше.

— Каза, че няма да бягаш.

Тя ме погледна през рамо с големите си очи.

— Нямах власт над мен — казах аз. — Нито пък другите. Не се страхувам нито от болката, нито от смъртта. Има само една жена, която желая. И нито един мъж, освен самия мен.

[1] Безкрайния. — Б.пр. ↑

20.

ПАТРУЛ

Държахме периметър, широк не повече от двеста крачки. В по-голямата си част противникът ни бе въоръжен с ножове и брадви (брадвите и парцаливото им облекло ми напомняха за наемниците, срещу които бях помогнал на Водалус в нашия некропол), но затова пък бяха стотици и идваха все нови и нови подкрепления.

Бацелата се качи по седлата и напусна лагера преди разсъмване. Сенките все още бяха дълги и на места се простираха по дължината на променящия се фронт. Един разузнавач показа на Гуасахт дълбока следа от карета, водеща на север. Следвахме я в продължение на три стражи.

Асцианите, които я бяха заловили, си бяха свършили работата добре — за да ни заблудят, завиваха на юг, после на запад и накрая — отново на север, точно като извиваща се змия. Но винаги оставяха след себе си следа от убити, попаднали под нашия огън или под огъня на пазачите, които стреляха през амбразуриите на каретата. Чак накрая, когато асцианите вече не можеха да бягат, открихме, че има и други преследвачи.

Към средата на деня малката долина бе обкръжена. Проблясващата стоманена карета с мъртвия си или умиращ екипаж бе затънала в калта до осите. Пленените асциани клечаха пред нея, пазени от нашите ранени. Офицерът им говореше нашия език. Една стража по-рано Гуасахт му бе наредил да освободи каретата и застреля няколко асциани, когато той не изпълни заповедта. Сега оставаха около тридесетина от тях — почти голи, безразлични, с празни погледи. Оръжията им бяха натрупани на купчина малко по-нататък, недалеч от мястото, където бяхме вързали конете си.

Сега Гуасахт правеше обиколка и видях как се спря при пъна, служещ за прикритие на войника до мен. Една жена от противниците подаде глава от храстите малко по-нагоре по склона. Моят контус я удари с огнена мълния. Тя инстинктивно се метна настрана, после се

сви като паяк, когато някой го хвърли върху въглени. Под червената кърпа лицето ѝ бе съвсем бяло и изведнъж разбрах, че е била накарана да надникне — зад онези храсти имаше и други, които не я харесваха или най-малкото не ценяха живота ѝ и затова я бяха накарали да се подаде. Стрелях отново, мълнията разреже зеленината и вдигна облаче лют дим, който се понесе към мен, сякаш бе духът на жената.

— Пести зарядите — чу се гласът на Гуасахт някъде до лакътя ми. Беше се хвърлил на земята до мен — мисля, че по-скоро по навик, отколкото от страх.

Попитах дали зарядите ще стигнат до настъпването на нощта, ако стрелям по шест пъти на стража.

Той сви рамене и поклати глава.

— Доколкото мога да преценя по слънцето, така стрелям. Но когато се стъмни...

Погледнах го, но той отново само сви рамене.

— Когато се стъмни — продължих аз, — няма да можем да ги виждаме, докато не ни приближат само на няколко крачки. Ще стреляме повече или по-малко напосоки, ще убием няколко десетки от тях. После ще извадим мечовете си, ще застанем гръб до гръб и те ще ни избият.

— Подкреплението ще дойде преди това — каза той и когато видя, че не му вярвам, изръмжа: — По-добре да не бях виждал тая проклета следа. По-добре изобщо да не бях чувал за нея.

Беше мой ред да свия рамене.

— Върни я на асцианите и ще успеем да пробием обръча.

— Вътре има пари, казвам ти! Злато, заплатите на нашите войници. Прекалено е тежка, за да е нещо друго.

— Доспехите също тежат доста.

— Не чак толкова. Виждал съм такива карети. Това е злато от Несус или от Дома на Абсолюта. Но онези неща вътре в нея... кой е виждал подобни създания?

— Аз.

Гуасахт ме изглежда.

— Когато минавах през Портата на плача в Стената на Несус. Това са хора — зверове, плод на онези изгубени знания, които са направили бойните ни коне по-бързи от машините за придвижване в старите времена.

Опитах се да си спомня какво още ми бе разказвал Йонас за тях, но не успях и завърших доста неубедително:

— Самодържецът ги използва за работи, които са прекалено тежки или за които не може да се довери на хората.

— Е, това си е съвсем в реда на нещата. Не могат ей така да откраднат парите. Къде ще се дянат... Виж какво, наблюдавах те.

— Зная — казах аз. — Усетих го.

— Казвам, че те наблюдавах. Особено след като накара жребеца да се нахвърли върху човека, който го е обучавал. Тук в Орития виждаме много силни и храбри мъже — предимно когато прекрачваме трупите им. Има също и много умници, но деветнадесет от двадесет от тях са прекалено умни, за да бъдат от полза на някого, в това число и на себе си. Онези, които са наистина ценни, са мъжете — а понякога и жените, — които имат дара да карат хората да искат да правят онова, което им кажат. Не искам да се фукам, но аз имам този дар. Ти също.

— До този момент не се е проявявал кой знае колко.

— Понякога е нужна война, за да излезе наяве. Това е едно от преимуществата на войната. И тъй като добрите й страни не са кой знае колко, трябва да оценяваме съществуващите. Севериън, искам да отидеш при каретата и да поговориш с хората — зверове. Казваш, че знаеш нещичко за тях. Накарай ги да излязат и да ни помогнат в боя. В края на краищата и те, и ние сме от една и съща страна.

Кимнах.

— И ако успея да ги накарам да отворят вратата, ще можем да си поделим парите. В края на краищата някои от нас може и да се измъкнат.

Гуасахт поклати глава, отвратен.

— Какво ти споменах само преди малко за прекаления ум? Ако наистина си умен, не би го подминал тъй лесно. Не, дори да са само трима или четирима, ще им кажеш, че сега ни е нужен всеки боец. Освен това има някакъв шанс само видът им да накара онези проклети мародери да побегнат. Остави ми контуса — ще остана на позицията ти, докато се върнеш.

Подадох му дългото си оръжие.

— А всъщност кои са тези хора?

— Тези ли? Ходят из лагерите. Шмекери и курви — както мъже, така и жени. Дезертъори. Понякога Самодържецът или някой генерал

ги излавя и ги праща да работят, но скоро отново се измъкват. Специалисти са по измъкване. Трябва да бъдат очистени.

— Имам ли пълномощието ти да преговарям с пленниците в каретата? Ще ме прикриваш ли?

Погледнах го, като се мъчех да определя дали говори искрено. Подобно на повечето мъже на средна възраст, той вече имаше някои от чертите на човека, който ще стане след време — кисел старец, вече мърморещ оплакванията и възраженията, които ще говори в последния бой.

— Имаш думата ми. Върви.

— Добре.

Изправих се. Бронираната карета напомняше онези, които се използват, за да се докарат важни клиенти в нашата кула на Цитаделата. Прозорците бяха тесни и с решетки, а задните колела — с височината на човек. Гладките стоманени страни напомняха за онова загубено знание, за което споменах на Гуасахт. Знаех, че хората — зверове вътре имат по-добри оръжия от нашите. Протегнах ръце, за да покажа, че не съм въоръжен, и тръгнах колкото се може по-спокойно напред. Накрая зад решетките на единия прозорец се показва лице.

Когато само е чувал за подобни създания, човек си ги представя като нещо стабилно, средно между човек и звяр. Но когато ги види с очите си — както аз видях този човек — звяр сега, или маймуночовеците в мината до Салтус — се оказва, че действителността е съвсем друга. Най-доброто сравнение, което мога да направя, е треперенето на листата на сребриста бреза на вятъра. В един момент ти се струва, че пред теб е най-обикновено дърво, а в следващия, когато видиш долната страна на листата, то ти заприличва на някакво свръхестествено същество.

Същото е и с хората — зверове. Отначало си помислих, че през решетките ме гледа мастиф; след това пък видях човек — благородно грозен, с жълтеникавокафяво лице и кехлибарени очи. Вдигнах ръцете си към решетката, за да може да ме подуши. Мислех си за Трискъл.

— Какво искаш? — Гласът бе груб, но не неприятен.

— Да ви спася живота — казах аз. Неподходящи думи, усетих го още в мига, когато излизаха от устата ми.

— Ние искаме да спасим честта си.

Кимнах.

— Честта е по-важна от живота.

— Ако можеш да ни кажеш как да спасим честта си, говори. Ще те изслушаме. Но никога няма да предадем онова, което са ни поверили.

— Вече сте го направили — казах аз.

Вятърът спря. Мастифът за миг се отдръпна от решетката, като се зъбеше и святкаше с очи.

— Сложили са ви в каретата не да пазите златото от асцианите, а от хора от Общността, които биха го откраднали. Асцианите са победени — сам можеш да видиш. Ние сме верноподаници на Самодържеца. Онези, от които трябва да пазите товара си, скоро ще ви победят.

— Преди да се доберат до златото, първо трябва да убият мен и другарите ми.

Значи *наистина* беше злато.

— Скоро ще го направят. Излезте и ни помогнете в боя, докато все още има шанс за победа.

Той се поколеба и вече не бях сигурен дали чак толкова съм сгрешил, когато отначало споменах за спасяването на живота му.

— Не можем. Не зная, може да говориш и истината. Но нашият закон не е закон на истината. Нашият закон е на честта и послушанието. Оставаме тук.

— Но сега поне знаеш, че не сме ваши врагове.

— Всеки, който се домогва до онова, което пазим, е наш враг.

— Ние също пазим. Ако дезертъорите и мародерите се окажат в обсега на оръжията ви, ще стреляте ли?

— Да, разбира се.

Отидох до групичката апатични асциани и поисках да говоря с командира им. Мъжът, който се изправи, бе малко по-висок от останалите. Интелигентността в очите му беше от онзи вид, която виждаш в очите на хитрите луди. Казах му, че Гуасахт ме е изпратил да преговарям вместо него, защото често ми се е случвало да разговарям с асциански военнопленници и имам известен опит с тях. Както и очаквах, тези думи бяха чути и от тримата ранени стражи, които забелязаха, че Гуасахт е заел моята позиция.

— Поздрави от името на Групата на седемнадесетте — каза асцианинът.

— В името на Групата на седемнадесетте.

Асцианинът като че ли се стресна, но кимна.

— Обкръжени сме от нелоялни поданици на нашия Самодържец, които са следователно врагове както на него, така и на Групата на седемнадесетте. Нашият командир Гуасахт измисли план, който ще помогне на всички нас да се измъкнем живи.

— Слугите на Групата на седемнадесетте не трябва да се жертват безпричинно.

— Именно. Ето какъв е планът. Ще впрегнем някои от бойните си коне в стоманената карета — само колкото да я измъкнем от калта. Ти и твоите хора трябва също да помогнете. Когато освободим каретата, ще ви върнем оръжията и ще ви помогнем да си пробиете път през блокадата. После заедно ще тръгнем на север. Можеш да задържиш каретата и да я предадеш на началниците си, както си смятал да направиш, когато си я заловил.

— Светлината на Правилната мисъл побеждава всяка тъмнина.

— Не, не сме преминали на страната на Групата на седемнадесетте. Искаме вашата помощ в замяна. Първо, да измъкнете каретата. Второ, да ни помогнете да се измъкнем. Трето — да ни осигурите ескорт, с чиято помощ да се върнем на своите позиции.

Асцианският офицер хвърли поглед към проблясващата карета.

— Никое поражение не е окончателно. Но неизбежният успех може да изисква нови планове и по-голяма сила.

— Значи си съгласен с плана ми? — Не бях забелязал, че се потя, но сега потта стигна чак до очите ми. Избърсах чело с края на плаща си — както обикновено правеше учителят Гурлойс.

Асцианинът кимна.

— Изучаването на Правилната мисъл разкрива пътя към успеха.

— Да — казах аз. — Вярно е. Нека зад нашите усилия се намерят нашите усилия.

Когато се върнах при каретата, до прозореца се доближи същият човек — звяр, с когото бях разговарял. Този път не изглеждаше толкова враждебен.

— Асцианите се съгласиха да се опитат още веднъж да измъкнат това нещо. Ще се наложи да разтоварим.

— Невъзможно.

— Ако не го направим, златото ще изчезне заедно със слънцето. Не те моля да го предавате — просто го извадете и оставете при него стража. Оръжието ще си остане у вас и ако някой въоръжен човек ви доближи, можете да го убиете. Аз съм невъоръжен и ще остана с вас. Можете да убиете и мен.

Наложи се да поговорим още доста, но накрая се съгласиха. Накарах ранените, които охраняваха асцианите, да оставят контусите си на земята и да впрегнат осем от конете в каретата, а асцианите — да се приготвят да бутат колелата и да дърпат конете. След това страничната врата на стоманената карета се отвори и хората — зверове изнесоха навън малки метални ковчезета — двама работеха, а онзи, с когото преговарях, остана на стража. Бяха по-високи, отколкото очаквах, въоръжени с фусили и пистолети, затъкнати в коланите — първите пистолети, които виждах, откакто наблюдавах как хиеродулите ги използват, за да отбият нападенията на Баландерс в градините на Дома на Абсолюта.

Когато целият товар бе изнесен и тримата хора — зверове застанаха около него с готово за стрелба оръжие, извиках. Ранените войници удариха с камшици впрегнатите коне, асцианите задърпаха, докато очите им сякаш щяха да изскочат от напрегнатите им лица... и точно когато вече си помислихме, че няма да се получи нищо, стоманената карета се измъкна от калта и тежко измина три-четири крачки преди ранените да успеят да я спрат. Гуасахт за малко да убие и двама ни — скочи от позицията си и се затича към нас, размахвайки моя контус. За щастие, хората — зверове бяха достатъчно схватливи, за да се сетят, че е просто възбуден и не представлява заплаха.

Той се развълнува много повече, когато видя как хората — зверове товарят ковчезетата и чу какво съм обещал на асцианите. Напомних му, че ми е разрешил да действам от негово име.

— Когато действам аз — изръмжа той, — това е с идеята за победа.

Признах, че ми липсва военен опит, но отбелязах, че според мен в някои ситуации победата е именно в това да се измъкнеш от безизходна ситуация.

— И все пак се надявах, че ще измислиш нещо по-добро.

Слънцето вече залязваше. Посочих го.

Гуасахт се усмихна.

— В края на краищата това са същите асциани, които вече победихме.

Повика асцианския офицер и му каза, че нашите конници ще водят атаката, а неговите войници трябва да следват стоманената карета пеша. Асцианинът се съгласи, но когато войниците му си върнаха оръжията, настоя половин дузина от хората му да се покатерят върху каретата, а той самият да поведе атаката с останалите. Гуасахт се съгласи с видима неохота, която обаче ми се видя пълно преструване. Поставихме по един въоръжен войник върху всички осем впрегнати коня. Забелязах, че Гуасахт оживено разговаря с техния корнет.

Бях обещал на асцианите, че ще пробием кордона от дезертъори на север, но земята там беше твърде мека за стоманената карета и накрая се споразумяхме да тръгнем на северозапад. Асцианските пехотинци вървяха бързо, едва ли не на бегом, и стреляха. Каретата ги следваше. Тесните лъчи на контусите се врязаха в тълпата дрипльовци, които се мъчеха да ни приближат; асцианските аркебузи изстрелваха от покрива на каретата заряди от виолетова енергия, които се взривяваха сред тях. Хората — зверове стреляха със своите фусили през прозорците и поваляха с един залп по петима-шестима противници.

Останалите от нашите войници (в това число и аз) следваха каретата, като задържаха периметъра. За да спестят ценните заряди, мнозина оставиха контусите си, извадиха мечове и се нахвърлиха срещу разпръснатите групи, останали след огъня на асцианите и каретата.

Врагът изостана зад нас, а почвата стана по-здрава. И тогава войниците, които яздеха впрегнатите коне, забиха шпори в хълбоците им, а Гуасахт, Ерблон и неколцина други, които яздеха точно зад тях, пометоха асцианите на покрива и ги превърнаха в облак ален пламък и зловонен дим. Пехотата им се разпръсна, след което отговори на огъня.

Това бе битка, в която не можех да участвам. Дръпнах рязко поводите и видях — сигурен съм, че преди всички останали — как от обагрените от залязващото слънце облаци падна първият анпиел, също като ангела от разказа на Мелито. Бяха невероятно красиви, голи, със стройните тела на млади жени; но дъгоцветните им криле бяха пошироки от крилете на тераторнис, и всеки от тях държеше по два пистолета.

Късно вечерта, когато се върнахме в лагера и се погрижиха за ранените, попитах Гуасахт дали би постъпил отново по същия начин.

Той се замисли, после каза:

— Нямах представа, че ще се появят онези летящи момичета. Сега всичко ми се струва съвсем естествено — в каретата сигурно е имало достатъчно пари да се плати на половината армия. Затова не биха се поколебали да изпратят елитни части да я търсят. Но ти би ли се сетил преди това?

Поклатих глава.

— Виж, Севериън, не би трябвало да ти говоря такива неща, но ти направи каквото можа и си най-добрият кръвопиец, когото съм срещал. Както и да е, в крайна сметка всичко свърши добре, нали? Видя колко приятелски бе настроена серафимката им. И как иначе при подобна гледка? Смели момчета, които се опитват да спасят каретата от асцианите. Мисля, че ще получим благодарност. А може би и награда.

— Можеше да убиеш хората — зверове и асцианите, когато златото беше навън — казах аз. — Но не го направи, защото и аз щях да умра с тях. Мисля, че заслужаваш благодарност. Поне от мен.

Той разтърка сплесканото си лице с двете си ръце.

— Е, все пак съм щастлив. Това можеше да бъде краят на Осемнадесета. Една стража по-късно щяхме да се избиваме помежду си за пари.

21.

РАЗГРЪЩАНЕТО

Преди битката имаше дни на патрулиране и дни на безделие. Много често не срещяхме никакви асциани или пък се натъквахме на трупове им. Наша задача бе да арестуваме дезертъорите и да гоним от нашия район разните амбулантни търговци и шмекери, които се уговяваха на гърба на армията. Но ако ни приличаха на онези, които бяха обкръжили каретата, тогава ги убивахме — не ги екзекутирахме, а без никакви формалности ги посичахме направо от конете си.

Луната отново бе нараснала и висеше в небето като зелена ябълка. Опитните войници ми казаха, че най-тежките сражения винаги стават при пълнолуние, тъй като се смята, че луната подсилва лудостта. Аз лично съм на мнение, че сиянието ѝ просто позволява на генералите през нощта да докарват подкрепления.

В деня на битката бяхме изкарани изпод одеялата си от пронизителен сигнал точно на разсъмване. Строихме се в две неравни колони. Начело застана Гуасахт, следван от Ерблон със знамето. Мислех, че жените ще останат отзад — както правеха, когато отивахме да патрулираме — но повече от половината от тях взеха контуси и застанаха в строя. Забелязах, че онези с шлемове на главите, са скрили косите си под тях, и много носеха ризници, които сплескваха и скриваха гърдите им. Споменах за това на Месроп, който яздеше до мен.

— Може да има неприятности при плащането — обясни ми той. — Някой със зорко зрение задължително ще ни преброи, а договорите обикновено са за мъже.

— Гуасахт каза, че днес ще паднат повечко пари — напомних му аз.

Той се закашля и се изхрачи. Бялата хрчка изчезна в студения въздух, сякаш погълната от самата Ърт.

— Няма да ни платят, докато всичко не свърши. Винаги правят така.

Гуасахт извика и размаха ръка, Ерблон вдигна знамето и потеглихме. Тропотът на копитата приличаше на ударите на стотици приглушени барабани.

— Така си спестяват заплатите на убитите — казах аз.

— Плащат ти на три пъти — веднъж, защото си участвал в боя, веднъж кръвни пари и веднъж при приключване на всичко.

Месроп се изхрачи отново.

Спряхме на едно място, което не изглеждаше по-различно от всяко друго. Дочух от околните хълмове шум и неясен говор. Армията, разсредоточена несъмнено по санитарни причини и за да не е ясна мишена за асцианския враг, сега се събираше отново — точно както пращинките в каменния град се събираха, за да образуват телата на възкръсналите танцьори.

Не останахме незабелязани. Както навремето ни съпровождаха хищните птици, когато пътувахме към онзи град, така сега над разкъсаните облаци, които избледняваха и изчезваха под лъчите на изгряващото слънце, ни следяха някакви петоъгълни форми. Въртяха се като колела. Отначало, когато бяха далеч, изглеждаха просто сиви, но докато ги гледахме как се спускат към нас, разбрах, че са в някакъв оттенък, за който не можех да намеря название — нещо ахроматично, също както златото се нарича жълто, а среброто — бяло. Въздухът свистеше от въртенето им.

Едно подобно нещо, което досега не бяхме забелязали, профуча малко над върховете на дърветата. Всяка негова спица бе с дължината на кула, цялата надупчена от амбразури и отвори. Макар че лежеше хоризонтално, то сякаш крачеше. Вятърът, който предизвикваше, сякаш всеки миг щеше да изтръгне дърветата с корен. Моят петнист жребец изцвили и препусна, както направиха и много други бойни коне. Някои дори паднаха под напора на този странен вятър.

Миг по-късно всичко свърши. Листата, които кръжаха над нас като снежинки, паднаха на земята. Гуасахт извика, Ерблон изсвири и размаха знамето. Укротих жребеца и препуснах в лек галоп от един кон към друг, като ги хващах за ноздрите, докато ездачите им успяваха отново да ги овладеят.

По този начин спасих и Дариа. Не знаех, че тя също е в колоната. В доспехи, с контус и с по една тънка сабя от двете страни на седлото си, тя изглеждаше почти като момче. Не можех да не си представя как биха изглеждали другите познати ми жени в подобна ситуация. Теа — като театрален воин, прекрасна, но всъщност само бутафорна украса. Текла, сега част от самия мен — като отмъстителна вакханка, размахваща отровно оръжие. Аджиа — на бързоног дорест кон, с кираса, моделирана по тялото ѝ и развяваща се на вятъра коса, сплетена с тетиви на лък. Йолента — прекрасна кралица в доспехи с шипове, големите ѝ гърди и закръглените ѝ бедра биха изглеждали абсурдно, ако конят ѝ преминеше в нещо друго от спокоен ход; как се усмихва замечтано при всяко спиране и през цялото време се мъчи да се излегне в седлото. Доркас — стремително яздеща наяда, приличаща на фонтан, искрящ от слънчевите лъчи. Валерия — може би аристократичен вариант на Дариа.

Като видях как са се разпръснали хората, реших, че ще е невъзможно колоната да се събере отново. Но изминаха само няколко минути, откакто над главите ни премина носещия се по въздуха пентадактил, и отново всички бяхме на едно място. Галопирахме една левга или повече — най-вече за да изразходваме част от нервната възбуда, обхванала конете ни — след това спряхме до един поток и им дадохме само да си намокрят устата — в противен случай щяха да станат трудноподвижни. Излязох на една малка полянка, от която можех да наблюдавам небето. Скоро дойде Гуасахт и иронично ме попита:

— Да не чакаш още един?

Кимнах и признах, че преди не съм виждал подобни устройства.

— Нямаше и да видиш, освен ако не отидеш на самия фронт. Никога нямаше да се върнат, ако бяха продължили още на юг.

— Войници като нас не биха могли да ги спрат.

Той изведнъж стана сериозен. Очите му се превърнаха в цепки върху почернялата от слънцето кожа.

— Така е. Но храбрите бойци могат да спрат конните им части. А оръдията и противовъздушната артилерия не могат да се справят с това.

Жребецът ми се завъртя нетърпеливо и заудря с копито.

— Аз съм от онази част от града, за която сигурно никога не си чувал — от Цитаделата. Там има оръдия, които могат да пометат цял квартал. Но доколкото знам, са стреляли само при някои церемонии. — Все още загледан в небето, аз си представих въртящите се пентадактили над Несус и хиляди изстрели, носещи се не само от Барбикан и Великия страж, но и от всички кули. Чудех се с какви ли оръжия биха им отвърнали пентадактилите.

— Да тръгваме — каза Гуасахт. — Знам, че е голямо изкушение да ги следиш, но няма особена полза.

Последвах го до потока. Ерблон строяваше колоната.

— Те даже не стреляха по нас. Със сигурност имат оръжия на тези флайери.

— Ние сме прекалено дребни риби. — Усещах, че Гуасахт иска да вляза в строя, но не смее да ми нареди открито.

Аз пък усещах как страхът ме сграбчва като призрак за краката и пипалата му започват да пълзят нагоре в корема ми и докосват сърцето ми. Искях да премълча, но не можех да се сдържа.

— Когато стигнем бойното поле... — Мисля, че си го представях като окосена поляна, като Кървавото поле, където се сражавах с Аджилус.

Гуасахт се разсмя.

— Когато влезем в бой, нашите артилеристи ще се радват да ги видят, че са тръгнали срещу нас. — И преди да усетя какво ще направи, удари с плоското на меча си жребеца ми и той препусна.

Страхът е като онези болести, които оставят белези по лицето. Човек повече се страхува от белезите, отколкото от причината за тях, и се чувства не само отрицателен, но и осквернен. Когато жребецът започна да забавя ход, го стиснах с колене и застанах в строя в края на колоната.

Преди съвсем малко бях на крачка да изместя Ерблон, а сега бях разжалван до най-ниското ниво — при това не от Гуасахт, а от самия себе си. Но когато помагах при събирането на пръснатите войници, нещото, от което се страхувах, вече бе отминало. Следователно цялата драма на моето повишение бе приключила след унизителния й край. Също както да видиш някой младеж, прободен с нож в гърба, да се разхожда безцелно в парка. После в пълно неведение случайно се запознава с прелъстителната жена на своя убиец и накрая, след като уж

се е уверил, че съпругът ѝ е в другия край на града, я притиска до себе си, а тя изкрещява от болка, убодена от върха на кинжала, стърчащ от гърдите му.

Когато колоната потегли, Дариа излезе от нея и изчака, за да се пристрои до мен.

— Страх те е. — Това не беше въпрос, а констатация. Но в нея нямаше упрек, а по-скоро приличаше на парола, подобно на онези нелепи фрази, които бях научил на пира на Водалус.

— Да. Сега сигурно ще ми припомниш как съм се фукал пред теб в гората. Мога само да кажа, че тогава не знаех колко празни са думите ми. Веднъж един мъдрец се опитваше да ми втълпи, че след като клиентът е издържал едно мъчение, той го е махнал от ума си, дори след писъци и гърчове. Следващото мъчение от съвсем различен вид обаче лесно може да пречупи волята му, сякаш е малодушно дете. Бях се научил да обяснявам тази мъдрост на изпитите, но никога досега не съм я прилагал върху себе си — а би трябвало. Но ако аз съм клиентът, кой е моят палач?

— Всички ни е страх — каза тя. — Точно затова Гуасахт те прати назад — да, видях го. Направи го, за да не ти позволи да го накараш да се чувства така и самият той. Иначе не би могъл да командва. Когато му дойде времето, ще направиш онова, което трябва — както и всички останали.

— Не е ли по-добре да тръгваме? — Краят на колоната се отдалечаваше, извиваше се като опашката на ужасно дълга змия.

— Ако тръгнем сега, повечето ще разберат, че сме най-отзад, защото ни е страх. Ако изчакаме още малко, онези, които са те видели да говориш с Гуасахт, ще решат, че те е изпратил назад да подкараш изоставащите, а аз просто съм поискала да дойда с теб.

— Добре.

Ръката ѝ, мокра от пот и също толкова тънка, колкото бе ръката на Доркас, се пхна в моята.

До този момент не знаех дали е участвала в сражение.

— И на теб ли ти е за първи път?

— Мога да се бия по-добре от повечето от тях — заяви тя. — И ми писна да ме наричат курва.

Тръгнахме след колоната.

22.

БИТКАТА

Отначало ги забелязах като разпилени цветни точки в отсрещния край на широката долина — бойци, които се движеха и се смесваха хаотично, като мехурчета, танцуващи на повърхността на халба със сайдер. Препускахме през една горичка, чиито бели клони без листа приличаха на живи кости, счупени при ставите. Колоната ни бе станала много по-голяма — към нея се бяха присъединили и останалите нередовни контарии. Попаднахме под противников огън, който повече или по-малко целеше да ни забави — и успя за около половин стража. Имаше ранени (един, недалеч от мен, доста тежко), паднаха няколко убити. Ранените сами се грижеха за себе си и си помагаха — дори и да имахме медицинска помощ, тя беше прекалено назад, за да си помисля за нея.

От време на време минавахме покрай трупове сред дърветата. Обикновено бяха на групи от по двама-трима, но се срещаха и отделни тела. Видях един, който се беше изхитрил, докато умира, да закачи яката на куртката си за шрапнел, стърчащ от едно разбито стебло. Порази ме ужасът на неговото положение — беше мъртъв, но не можеше да получи покой. Тогава си помислих, че такава е и участта на всички тези хиляди дървета, които са били убити, но не са успели да паднат.

Приблизително в същото време, когато забелязах врага, осъзнах, че от двете ни страни се придвижват още наши части. Отдясно имаше кавалерия, смесена с пехота — конниците бяха без шлемове и голи до кръста, само с навити синьо-червени одеяла през бронзовите гърди. Помислих си, че конете им са по-добри от нашите. Носеха пики, не много по-дълги от дължината на човек; повечето ги държаха напърно на седлата си. Всеки носеше малък меден щит, висящ над лакътя на лявата му ръка. Нямах представа от коя част на Общността са тези хора, но по някаква причина — може би само заради дългите им коси и голите гърди — бях сигурен, че са диваци.

Дори и така да беше, пехотинците, които ги придружаваха, стояха на още по-ниско стъпало — тъмнокожи, приведени и космати. Само ги зървах през дърветата, но ми се стори, че от време на време се отпускат на четири крака. Понякога някой се хващаше за стремето на конника до себе си, както понякога правех аз, когато Йонас яздеше мерихипа си. Когато това се случваше, конниците удряха ръцете на пешаците с дръжките на оръжието си.

Пътят минаваше през един по-нисък участък от лявата ни страна. По него и от двете му страни се придвижваше войска, много помногобройна от нашата колона, конниците диваци и техните спътници, взети заедно — батальони пелтасти с блестящи копия и големи прозрачни щитове, хобилери на буйни коне с лъкове и колчани, праметнати на гърбовете, и лековъоръжени черкаджи, чиито формации бяха същински морета от пера и знамена.

Нищо не можех да кажа за храбростта на тези странни воители, които внезапно бяха станали мои другари, но подсъзнателно реших, че тя едва ли е по-голяма от моята собствена. Огънят, на който бяхме подложени, се засили. Ответен, доколкото можех да преценя, май нямаше.

Само няколко седмици по-рано (макар че в момента ми се струваше, че е минала поне година) бих се ужасил само при мисълта, че по мен могат да стрелят с оръжие, подобно на онова, което Водалус бе използвал в онази мъглива нощ в нашия некропол, с която започнах този разказ. Мълниите, които се сипеха навсякъде около нас, караха онзи прост лъч да изглежда като детска играчка, като блестящите метални парчета, излитащи от двойния лък на стрелеца на хетмана.

Нямах представа що за устройство изстрелва тези мълнии, нито пък знаех дали те са чиста енергия, или някакви снаряди. Но когато падаха сред нас, се получаваха експлозии, удължена в нещо като жезъл. И макар че не можеха да се видят, преди да ударят, те издаваха писък във въздуха и по този звук, който продължаваше не повече от едно мигване на окото, бързо се научих да определя къде ще ударят и колко силна ще бъде детонацията. Ако не се променяше и напомняше на звука от камертон на корифей, попадението бе далеч. Но ако се усиляваше бързо и звучеше като мъжки глас, преминаващ в женски, значи щеше да удари някъде съвсем наблизо. И макар че опасни бяха

само най-силните звуци, при всеки взрив се разнасяха писъци, означаващи смъртта на един от нас, а понякога и на неколцина.

Препускането напред изглеждаше пълно безумие. Трябваше да се разпръснем или да се спешим и да намерим убежище между дърветата. Мисля, че дори само един от нас да го бе направил, останалите щяха да го последват. При всеки следващ удар аз самият бях готов да дам тон. Но всеки път споменът за страха, който бях показал малко по-рано, ме удържаше в седлото — сякаш умът ми бе завързан в някакъв тесен кръг. Ако останалите побегнеха, щях да ги последвам. Но никога нямаше да побягна пръв.

Неизбежното се случи и една от мълните удари успоредно на нашата колона. Шестима войници бяха разкъсани на парчета, сякаш в телата им имаше по една малка бомба. Главата на първия се пръсна на алени парчета, същото стана с врата и раменете на втория, с гръдния кош на третия, коремите на четвъртия и петия и слабините на шестия (или може би само седлото и гърба на коня му) преди мълнията да удари земята и да вдигне гейзер от прах и камъни. Хората и животните до разкъсаните също бяха убити от силата на експлозията и летящите крайници и парчета от доспехи.

Най-трудно ми бе да сдържам жребеца си да тича в тръс, а често и по-бавно; щом не можех да избягам, искаше ми се да се втурна напред, да се включа в боя и щом ще се умира — да умра. Попадението ми даде някаква възможност да успокоя емоциите си. Махнах на Дариа да ме последва, пуснах жребеца да препусне покрай малката група оцелели, които язدهа между нас и последния войник от убитите, и се пристроих в колоната там, където бяха жертвите. Месроп вече бе там и ми се ухили.

— Добре съобразяваш. Малко вероятно е скоро отново да удари тук. — Не се опитах да го разубеждавам.

За известно време обаче той се оказа прав. След като ни удариха, вражеските артилеристи пренесоха огъня си върху диваците отдясно. Тромавите им пехотинци закрепяха и заломотиха, когато мълните започнаха да се взривяват сред тях, а реакцията на конниците бе такава, сякаш призоваваха някакви магически сили, които да ги защитават. Често припяванията им звучаха толкова ясно, че започнах да различавам отделните думи, макар да бяха на език, който никога не бях чувал. Един дори застана прав на седлото си, като панаирен ездач

по време на представление, вдигна едната си ръка към слънцето, а другата насочи напред към асцианите. Изглежда, всеки конник имаше свое собствено заклинание. И докато гледах как броят им намалява под сипещите се удари, ясно разбрах до каква степен примитивните им умове вярват в техните магии, защото оцелелите нямаха друг избор, освен да повярват, че именно те са ги спасили. Останалите пък нямаха възможност да се оплачат, че заклинанията им са ги подвели.

Макар че през повечето време напредвахме в тръс, не влязохме в боя първи. Долу в ниското черкаджите вече бяха прелетели през откритото пространство и подобно на вълна от огън се стоварваха върху едно каре пехотинци.

Смътно предполагах, че противникът разполага с много мощни оръжия от тези, които имахме в контариите — може би пистолети и фусили, подобни на онези на хората — зверове — и че стотина бойци с подобно въоръжение лесно биха избили всякакъв брой кавалеристи. Не се случи нищо подобно. Няколко редици на карето отстъпиха. Бях достатъчно близко, за да чуя бойните викове на конниците, далечни, но ясни, и да видя как пехотинците бягат. Някои захвърляха на земята огромни щитове, по-големи дори от щитовете на пелтастите, но блестящи с блясъка на метал. Като настъпателни оръжия имаха само някакви скосени при върховете копия с дължина не повече от три кубита — можеха да изстрелват широки ленти разсичащ пламък, но обхватът им бе малък.

Зад първото каре се появи второ, след това още едно и още едно нататък по долината.

Точно когато вече бях сигурен, че ще се притечем на помощ на черкаджите, дойде заповед да спрем. Обърнах се и видях, че диваците вече са спрели и подгонват косматите си спътници към някаква позиция по-далеч от нас.

— Блокираме! — извика Гуасахт. — Спокойно, момчета!

Погледнах Дариа, която ми отвърна със също толкова объркан поглед. Месроп посочи източния край на долината.

— Прикриваме фланга. Ако не се появи никой, днес ще си изкараме добре.

— С изключение на онези, които вече умряха — казах аз. Бомбардировката, която преди беше отслабнала, сега сякаш съвсем

спря. Обгърна ни тишина, която бе почти по-страшна от пищящите снаряди.

— Така е. — Той сви рамене. Бяхме загубили една-две дузини от стотици.

Черкаджите отстъпиха под прикритието на хобилерите, които изпратиха град от стрели към предния край на шахматно подредените асциански части. Повечето сякаш отскачаха от щитовете, но някои явно се забиваха в метала, който пое пламъка от тях и се разгоря ярко, изпускайки талази бял дим.

Когато облаците стрели станаха по-редки, квадратчетата на шахматната дъска отново тръгнаха напред, като някакво механично създание. Черкаджите продължиха да отстъпват и сега се намираха зад редицата пелтасти, съвсем малко пред нас. Можех да видя съвсем ясно тъмните им лица. Бяха предимно мъже — около две хиляди, всички с бради. Но сред тях забелязах и десетина украсени със скъпоценности млади жени, седнали на позлатени седла на гърбовете на арсинойтери с великолепни сбруи.

Тези жени бяха с тъмни очи и лица като мъжете, но със сладострастните си форми и прелъстителния си вид ми напомняха за Йолента. Посочих ги на Дариа и я попитах дали знае как са въоръжени — не можех да видя никакви оръжия в ръцете им.

— Искат ли се някоя от тях, а? Или може би две? Обзалагам се, че са ти хвърлили око дори от това разстояние.

— Аз също не бих се отказал от двечки — намигна ми Месроп.

Дариа се засмя.

— Ще се бият като алрауни, ако някой от вас се опита да ги доближи. Те са свещени и неприкосновени, Дъщери на войната. Някога да си виждал отблизо животните, които яздят?

Поклатих глава.

— Лесно е да ги накараш да атакуват и нищо не може да ги спре, но винаги правят едно и също — право срещу онова, което ги е раздразнило, след това още известно разстояние нататък. Чак тогава спират и се връщат обратно.

Продължих да наблюдавам. Арсинойтерите имат два големи рога — не поставени широко като при бикове, а раздалечаващи се под същия ъгъл, който образуват показалецът и средния пръст на човек. Както не след дълго забелязах, те нападат с наведена глава, отпускат

роговете си почти до земята — точно по начина, за който спомена Дариа. Черкаджите спряха и отново атакуваха с тънките си копия и раздвоените си мечове. Далеч зад тази светкавична вълна тежко потеглиха арсинойтерите, навели сиво-черните си глави и с щръкнали опашки. Едрогърдите тъмнолики девиси стояха изправени под балдахините си, стиснали здраво позлатени прътове. По начина, по който се държаха, можеше да се види, че бедрата им са пищни като вимето на дойна крава и заоблени като стволове на дървета.

Атаката им ги пренесе през вихъра на битката дълбоко — но не чак толкова — в сърцето на шахматната дъска. Асцианските пехотинци стреляха по зверовете, опитваха се да се покатерят по сивите им хълбоци и да яхнат главите им, но биваха хвърляни във въздуха. Черкаджите се хвърлиха да помагат, шахматната дъска се размеси, отстъпи и изгуби едно квадратче.

Загледан от такова разстояние, се сетих, че мисля за битката като за шахматна партия и изпитах чувството, че някъде някой се забавлява със същите мисли и несъзнателно им позволява да оформят собствения му план.

— Много са хубави — продължи да ме дразни Дариа. — Избират ги на дванадесетгодишна възраст и ги хранят само с мед и пречистени масла. Чувала съм, че са толкова нежни, че не могат да легнат на земята, без да се натъртят. Винаги ги съпровождат чували с пера, върху които спят. Ако ги изгубят, момичетата трябва да легнат в кал, която се оформя по тялото им. Евнусите, които се грижат за тях, добавят в калта греяно вино, за да спят, без да им е студено.

— Трябва да се спешим — обади се Месроп. — Животните трябва да запазят силите си.

Аз обаче исках да наблюдавам битката и затова не сляхох от жребеца, макар че не след дълго двамата с Гуасахт бяхме единствените, останали в седлата.

Черкаджите отново бяха отблъснати и сега попаднаха под ударите на невидимата артилерия. Пелтастите залягаха и се закриваха с щитовете си. Нови асциански карета се появиха от гората в северния край на долината. Сякаш нямаха край. Имах чувството, че сме се изправили пред неизтощим противник.

Това усещане се засили, когато черкаджите атакуваха за трети път. Мълния удари един от арсинойтерите и го превърна заедно с

красивата му ездачка в кървава каша. Сега пехотинците стреляха по жените. Сгърчи се още една, а седлото и балдахинът изчезнаха в пламъци. Каретата пехотинци напредваха, газейки тела в ярки одежди и мъртви ездитни животни.

Във войната печелещият губи с всяка следваща крачка. След като завладя позициите, шахматната дъска оголи фланга на водещото си каре към нас. За мое най-голямо учудване ни наредиха да яхнем конете, да се строим в редица и да атакуваме. Отначало тръгнахме в тръс, но след това се хвърлихме в такъв галоп под медните гърла на бойните тръби, че сякаш кожата ми щеше да се отлепи от лицето ми.

Черкаджите бяха леко въоръжени, но нашето оръжие бе още по-леко. В атаката ни обаче имаше някаква магия, по-силна и от припяванията на съюзните ни диваци. Бясната стрелба на нашите оръжия косеше редиците на противника като пшеничени класове. Ударих с камшик жребеца, за да не позволя на конника зад мен да ме задмине, и въпреки това Дариа се стрелна покрай мен. Огнените й коси се развяваха, в едната си ръка държеше контус, в другата — сабя, а бузите й бяха по-бели и от покритите с пяна хълбоци на коня й. Сега разбрах как е започнал обичаят на черкаджите и препуснах напред колкото се може по-бързо, за да не й позволя да умре, макар че Текла се смееше на тази мисъл през моите устни.

Бойните коне бягат различно от обикновените — те летят по земята, подобно на стрелите във въздуха. Само за миг огънят на асцианската пехота на половин левга разстояние израсна пред нас като стена. Миг по-късно бяхме сред тях и конете ни газеха до колене в кръв. Карето, което изглеждаше стабилно като гранит, се превърна в тълпа обезумели войници с големи щитове и остригани коси, които в желанието си да повалят някой от нас често съсичаха собствените си другари.

Сражението в най-добрия случай е глупаво нещо. Но за него трябва да се знаят някои неща и на първо място сред тях стои фактът, че числеността има значение само до време. Непосредствената схватка винаги се свежда до един човек срещу един или двама противници. Така нашите бойни коне ни даваха превъзходство — те не само бяха по-високи и по-тежки, но и хапеха и ритяха с предните си крака, а ударите на копитата им бяха по-силни, отколкото всеки човек — с изключение на Баландерс — би могъл да нанесе с боздуган.

Един изстрел удари контуса ми. Изпуснах го, но продължих да убивам — сечах наляво и надясно със сабята си и едва осъзнавах, че съм ранен в крака.

Мисля, че избих поне няколко асциани, преди да забележа, че всички изглеждат еднакво — нямаха едни и същи лица (както хората в някои наши съединения, връзките, между които в действителност са си по-близки и от тези между братя), но всяка разлика помежду им изглеждаше по-скоро случайна и съвсем дребна. Забелязах това сред пленниците, когато освободихме стоманената карета, но тогава то не се запечати в ума ми. Направи ми впечатление едва сега, в безумието на битката, и то, защото изглеждаше неразделна част от това безумие. Бясно мятащите се фигури бяха и мъжки, и женски — жените имаха малки, но провиснали гърди и бяха с половин глава по-ниски от мъжете, но друга разлика нямаше. Всички имаха огромни блестящи очи, бяха остригани почти до кожа, с измършавели от глад лица, отворени в див крясък уста и издадени зъби.

Биехме се не по-зле, но и не по-добре от черкаджите. Карето беше засегнато, но не и унищожено. Докато дадохме почивка на конете си, то се пренареди и леките полирани щитове затвориха редиците. Един копиеносец развали строя и се хвърли срещу нас, размахвайки оръжието си. Отначало си помислих, че това е просто за да ни сплаши; когато приближи (обикновеният човек тича много по-бавно от боен кон), реших, че иска да се предаде. Накрая, когато почти стигна до редиците ни, той откри огън, но бе застрелян от един от войниците. В конвулсиите пред смъртта той запрати блестящото си копие във въздуха. Помня как се премятеше в тъмносиньото небе.

— Ранен си — каза Гуасахт. — Ще можеш ли да яздиш при следващата атака?

Чувствах се силен и му го казах.

— И въпреки това по-добре го превържи този крак.

Обгорената плът се беше напукала. Течеше и кръв. Дариа, която бе без драскотина, ме превърза.

Атаката, която очаквах, така и не се състоя. Най-неочаквано (поне за мен) дойде заповед да обърнем кръгом и потеглихме на североизток през откритата местност, покрита с груба шептяща трева.

Диваците сякаш бяха изчезнали. На тяхно място, на фланга, който сега стана наш фронт, се намираше друга войска част.

Отначало ги взех за конници, яхнали кентаври — бях срещал изображения на тези същества на страниците на кафявата книга. Виждах главите и раменете на ездачите над човешките глави на животните под тях и сякаш и едните, и другите носеха оръжие. Когато приближиха, картината се оказа съвсем не толкова романтична — просто малки мъже (всъщност истински джуджета) седяха на раменете на други, много по-високи от тях.

Движихме се почти успоредно, но бавно се доближавахме. Джуджетата ни гледаха с изражение, което можеше да се определи като враждебно. Високите хора изобщо не обръщаха глави към нас. Накрая, когато колоната ни се намираще на не повече от два чейна от тяхната, спряхме и се обърнахме към тях. С ужас, какъвто не бях изпитвал дотогава, разбрах, че тези странни ездачи са асциани. Нашата маневра целеше да им попречи да ударят фланговете на пелтастите ни. Бяхме успели — сега, ако искаха да ги атакуват, трябваше първо да минат през нас. Те обаче наброяваха около пет хиляди — много повече, отколкото бихме могли да спрем.

И въпреки това не ни атакуваха. Бяхме спрели и оформихме гъста редица, стреме до стреме. Въпреки броя си, те нервно пристъпваха пред нас, сякаш се чудеха дали да не ни заобиколят отляво, после отдясно. Беше ясно обаче, че няма да могат да минат покрай нас, без част от тях да не излезе срещу ни, за да ни попречи да ги атакуваме в гръб. Ние не стреляхме, сякаш се надявахме по този начин да отложим битката.

Сега видяхме повторения на поведението на онзи копиеносец, който бе напуснал карето си. Един от високите мъже се стрелна напред. В едната си ръка държеше тънка тояга, която по-скоро приличаше на вейка, а в другата — меч от вида, който наричат „шотел“ — двуостър и много дълъг, а предната му част е извита в полукръг. Когато ни наближи, той забави ход. Забелязах, че погледът му е някак си нефокусиран. Оказа се, че всъщност е сляп. Джуджето на раменете му държеше къс извит лък с поставена върху тетивата стрела.

Когато двамата се озоваха на половин чейн от нас, Ерблон нареди на двама от нашите да ги прогонят. Преди обаче да успеят да приближат, слепецът се понесе към нас със скорост, която не отстъпваше на скоростта на боен кон, с тази разлика, че бе неестествено тих. Десетина войници стреляха и тогава видях колко

трудно е да се уцели такава бързо движеща се мишена. Стрелата излетя и избухна в оранжев пламък. Един от нашите се опита да парира тоягата на слепеца, но шотелът проблесна надолу и разцепи черепа му на две.

След това от редиците им се отдели група от трима слепци с трима ездачи. Преди да ни достигнат, ги последваха още пет или шест групи. В далечния край на редицата нашият хипарх вдигна ръка. Гуасахт посочи напред, Ерблон даде сигнал за атака и звукът се поде наляво и надясно — бушуващ вик, сякаш едновременно бяха ударили огромни камбани.

Макар и да не го знаех дотогава, очевидно бе, че при сблъсък между кавалерийски части сражението бързо деградира до отделни двубои. Така стана и сега. Хвърлихме се срещу тях и макар че изгубихме двадесет или тридесет души, пробихме линията им. Обърнахме веднага, за да ги нападнем отново — и за да им попречим да атакуват пелтастите, и за да не се откъснем прекалено далеч от собствената си армия. Разбира се, те също се обърнаха срещу нас. След малко нямаше никакъв боен ред, нито пък някаква по-стройна тактика от тази всеки боец да се сражава както намери за добре.

Моята тактика се заключаваше в това да избягвам всяко джудже, което изглежда готово за стрелба, и да се опитвам да поваля онези, които са се оказали с фланг или с гръб към мен. Вършеше доста добра работа, когато имах възможност да я прилагам, но скоро открих, че макар джуджетата да бяха напълно безпомощни, ако носачите им бъдеха убити, самите слепци побесняваха без ездачите си и атакуваха всичко по пътя си с бясна енергия, така че ставаха още по-опасни.

Скоро стрелите на джуджетата и нашите контуси подпалиха тревата на много места. Задушаваният дим направи бъркотията още по-голяма. Малко преди това бях изгубил от поглед Дариа и Гуасахт, а и всички други, които познавах. През лютата сива мъгла зърнах някой на изправен на задните си крака кон да отблъсква атаките на четирима асциани. Тръгнах натам и макар че едно джудже успя да се обърне и да прати една стрела към мен (тя изсвири покрай ухото ми), налетях върху тях и чух как костите на слепеца изхрущяха под копитата на жребеца. От димящата трева зад другите двама се надигна една космата фигура и ги съсече, както пеон сече дърва — два-три удара с брадвата и слепецът рухна.

Конникът, на когото се бях притекъл на помощ, не бе от нашите войници, а един от диваците, които по-рано заемаха позиция от дясната ни страна. Беше ранен и когато видях кръвта, се сетих, че аз също имам рана. Кракът ми бе изтръпнал и силите ми почти ме бяха напуснали. Ако знаех посоката, щях да тръгна към нашите части в южния край на долината. Отпуснах поводите и шибнах коня — бях чувал, че тази животни често се връщат на мястото, където за последен път са почивали и са пили вода. Жребецът се затича и скоро галопираше. Веднъж подскочи и едва не ме изхвърли от седлото. Погледнах надолу и успях да зърна трупа на кон и мъртвия Ерблон до него; тръбата и черно-зеленото знаме лежаха на обгорената трева. Щях да обърна и да ги взема, но докато успея да спра жребеца, вече ги бях отминал и не можех да определя къде са. Отдясно през дима видях конници, тъмни и почти безформени. Далеч зад тях се тътреше някаква машина, която мятеше огън. Заприлича ми на ходеща кула.

В един момент едва ги виждах. В следващия се носеха към мен като буен порой. Не зная кои бяха тези ездачи, нито какви животни яздеха — не защото съм забравил (защото никога нищо не забравям), просто ги виждах размазано. Не ставаше дума за бой, а само за начин да остана жив. Отбих удар от някакво извито оръжие, което не бе нито меч, нито брадва; жребецът се изправи на задните си крака и видях от гърдите му, като някакъв огнен рог, да стърчи стрела. След това върху нас налетя ездач и потънахме в мрак.

23.

МОРСКИЯТ ВЪЛК ВИЖДА ЗЕМЯ

Първото, което усетих, щом дойдох в съзнание, бе острата болка в крака. Беше притиснат от трупа на жребеца и започнах отчаяни опити да го освободя още преди да съобразя кой съм и как съм попаднал на това място. Ръцете ми, лицето ми и самата земя, на която лежах, бяха пропити от кръв.

Освен това беше тихо — страшно тихо. Ослушвах се за тропот на копита — онзи барабанен звук, който кара самата Ърт да прилича на един огромен барабан. Нищо. Не се чуваха виковете на черкаджите, нито пронизителните, безумни писъци, които се носеха от шахматната дъска на асцианските пехотинци. Опитах се да се обърна, за да се отблъсна от седлото, но не успях.

Някъде много далеч, несъмнено отвъд хребетите, които ограждаха долината, един вълк зави към луната. Този нечовешки вой, който Текла бе чувала веднъж или два пъти по-рано, когато дворът се отправяше на лов недалеч от Силва, ме накара да разбера, че замъглената гледка не се дължи на пушека от подпалената трева, нито от някакво нараняване на главата ми, както се опасявах. Беше здрач, макар че не можех да определя дали слънцето е залязло, или скоро щеше да изгрее.

Починах си и може би малко дремнах, след което се надигнах при звука на стъпки. Бе станало по-тъмно отпреди. Стъпките бяха бавни, меки и тежки. Не приличаха на конски тропот, нито пък на отмерената крачка на пехотата — бяха по-тежки и по-бавни от стъпките на Баландерс. Отворих уста да повикам за помощ, но я затворих при мисълта, че мога да привлека вниманието на нещо още по-ужасно от онова, което бях събудил в мината на маймуночовеците. Правех отчаяни опити да се освободя и в един момент имах чувството, че ще откъсна крака си. Втори ужасен вой, този път по-наблизо, се понесе към зеления остров горе в небето.

Като момче често ми повтаряха, че ми липсва въображение. Ако бе тъй, значи Текла беше допринесла нещичко в нашия съюз. Представях си как вълците — черни безшумни силуети, всеки с размерите на онигер — се спускат по склоновете в долината, чувах как ребрата на мъртвите хрущят между зъбите им. Разкресях се с пълно гърло, после отново, преди да осъзная какво съм направил.

Тежките стъпки спряха, после се чува пак. Независимо накъде вървяха преди, вече определено се отправиха право към мен. Нещо в тревата изшумоля и един малък фенокот, нашарен като пъпеш, се стрелна надалеч, подплашен от нещо, което все още оставаше невидимо за мен. След миг го нямаше.

Вече споменах, че тръбата на Ерблон бе замлъкнала. Сега засвири друга — по-дълбока, по-продължителна и по-дива от всяка друга. После стихна и миг по-късно видях свирача — куполообразна космата глава, която закриваше блестящата луна и бе три пъти по-високо, отколкото би следвало да се намира шлемът на конник.

Звярът затръби отново — нисък звук, подобен на шума на водопад — и този път го видях как се издига, следван от двете страни от бели извити бивни. Разбрах, че лежа на пътя на самия символ на върховната власт, на един звяр, наречен мамонт.

Гуасахт ми бе казал, че притежавам някаква власт над животните дори и без Нокътя. Сега жадувах да я използвам, шептах нещо нечленоразделно и така съсредоточих мисълта си, че слепоочията ми всеки момент щяха да се пръснат. Хоботът на мамонта затърси земята към мен, бе почти цял лакът в диаметър. После докосна лицето ми леко, почти като детска ръка, и ме обгърна влажният му горещ дъх, примесен със сладникавата миризма на сено. Трупът на жребеца бе махнат. Опитах се да стана, но паднах. Мамонтът ме задържа, обвил хобота си около кръста ми, и ме вдигна над главата си.

Първото нещо, което видях, бе дулото на трилхоен с тъмна изпъкнала леща с размерите на паница. Беше закрепен на седалката на оператора, но в нея не седеше никой. Стрелецът бе слязъл и стоеше на врата на мамонта, като моряк, застанал на палубата на кораба и опрял ръка на дулото на оръдието. В лицето ми блесна светлина, която ме ослепи.

— Ти. Навсякъде само чудеса. — Гласът не бе нито мъжки, нито женски. Съвсем спокойно би могъл да принадлежи на момче. Бях

положен в краката на говорещия. — Ранен си. Можеш ли да станеш?

Успях да кажа, че не мога.

— Мястото не е подходящо за лежане, но е идеално за падане. По-назад има гондола, но Мамилиан не може да стигне до нея с хобота си. Ще трябва да седнеш и да се облегнеш на шарнира.

Усетих ръцете му под мишниците си — малки, меки и влажни. Вероятно именно това докосване ми помогна да разбера кой е той — хермафродитът, когото веднъж бях срещнал в Лазурния дом, а по-късно — в изкусно смалената стая, която приличаше на картина, висяща в един коридор в Дома на Абсолюта.

Аутархът.

В спомените на Текла го виждах облечен в скъпоценности. Въпреки че каза, че ме е познал, не можех да повярвам. Затова произнесох кодовата фраза, която веднъж бях чул от собствените му уста.

— Морският вълк вижда земя.

— Вижда. Наистина вижда. Но ако сега паднеш зад борда, страхувам се, че Мамилиан няма да успее да те хване... въпреки несъмнената му мъдрост. Помогни му както можеш. Не съм толкова силен, колкото изглеждам.

Хванах се с една ръка за установката на трилхоена и успях да се издърпам по миришещия на мухъл килим, който всъщност бе кожата на мамонта.

— Ако трябва да съм откровен, никога не си ми изглеждал особено силен.

— Ти би трябвало да знаеш — имаш око на професионалист. Но аз съм дори по-слаб, отколкото изглеждам. Затова пък ти винаги си ми приличал на конструкция от рог и варена кожа. Сигурно си точно такъв, иначе вече щеше да си мъртъв. Какво ти е на крака?

— Мисля, че е изгорен.

— Ще измислим нещо. — Той леко повиши глас. — Хайде вкъщи, Мамилиан!

— Мога ли да попитам какво правиш тук?

— Оглеждам бойното поле. Доколкото схващам, ти си се сражавал тук.

Кимнах, макар да ми се стори, че главата ми всеки миг ще се търкулне от раменете ми.

— Аз пък не... всъщност да, но не лично. Пратих няколко леки части да помогнат на легион пелтасти. Мисля, че ти си бил в някоя от тези спомагателни части. Има ли убити сред приятелите ти?

— Имах само един приятел. Когато я видях за последен път, беше жива.

Зъбите му проблеснаха на лунната светлина.

— Запазил си интереса към жените. За Доркас ли става дума?

— Не. Няма значение — не зная по какъв начин да кажа това, което искам. (Най-лошият от всички лоши маниери е да заявиш открито на някой, който е инкогнито, че тайната му е разкрита.) Накрая успях да намеря подходящите думи: — Ти заемаш високо положение в нашата Общност. Ако заради дързостта ми не ме бутнат от това животно, можеш ли да ми кажеш какво прави един командващ легиони в онова място в Алгедонския квартал?

Докато говорех, бързо се стъмваше. В небето една след друга заблещукаха звезди като свещи в зала, когато балът е свършил и лакеят още не е тръгнал да обикаля с щипците за гасене. Гласът на хермафродита прозвуча сякаш някъде много отдалече.

— Знаеш кои сме ние. Ние сме самото нещо, единственият владетел, Самодържецът. Ние знаем повече. Знаем кой си ти.

Сега разбирам, че преди смъртта си учителят Малрубиус е бил много болен. По онова време не го знаех, тъй като самата мисъл за болести ми бе чужда. Най-малко половината от чираците, ако не и повече, измираха още преди да бъдат издигнати до калфи. Никога обаче не ми е идвало в главата, че нашата кула може да бъде нездравословно място или че долните части на Гиол, където толкова често отивахме да плуваме, са съвсем малко по-чисти от клоака. Чираците често умираха и когато останалите живи копаехме гробовете им, изравяхме от земята малки тазови кости и черепи, които ние, следващото поколение, препогребвахме отново и отново, докато накрая не се разрушаваха напълно и не се изгубваха в подобната на катран почва. Аз обаче никога не съм страдал от нещо по-сериозно от леки болки в гърлото или течащ нос — залъгалки, чиято единствена цел е да измамат здравите, че знаят в какво се състои болестта.

Учителят Малрубиус страдаше от истинска болест и в сянката ѝ можеше да се види смъртта.

Когато седеше на малката си маса, човек имаше чувството, че той знае, че някой се спотайва зад гърба му. Гледаше право напред, никога не обръщаше глава и много рядко движеше раменете си. А когато говореше, той се обръщаше не само към нас, но и към този невидим слушател.

— Направих всичко по силите си, момчета, за да посея във вас семената на знанието. Това са семената на дървета, които трябва да израснат и да разцъфтят в умовете ви. Севериън, виж как си написал буквата О. Тя трябва да е кръгла и пълна като лицето на щастливо момче, а едната от бузите ѝ е хлътнала навътре като твоята. Всички вие, момчета, сте виждали как гръбначният мозък се издига до най-високата си точка, разширява се и разцъфтява с милиарди пътечки в главния мозък. А тук едната буза е кръгла, а другата — повехнала и сбръчкана.

Треперещата му ръка посегна към писеца, но той избяга от пръстите му, търкулна се към ръба на масата и падна на пода. Той не се наведе да го вдигне — мисля, че се страхуваше да не би да зърнем невидимото присъствие зад него.

— Голяма част от живота ми, момчета, мина в засяване на тези семена в чираците на нашата гилдия. Имах някои успехи, но не много. Имаше едно момче, но то...

Отиде до амбразурата и плю навън. Намирах се съвсем наблизо и видях извиващите се нишки на кръвта. Тогава разбрах причината, поради която не виждах съпровождащата го тъмна фигура (защото смъртта е по-черна и от саждите) — тя беше вътре в него.

Както бях открил, че смъртта в образа на войната може да ме уплаши, след като вече бе безсилна в старите си форми, така и научих, че слабостта на тялото ми може да ме изпълни с онзи ужас и отчаяние, което може би бе изпитвал старият ми учител. Отново изгубих съзнание.

Съзнанието идваше и ме напускаше, подобно на блуждаещите криле на пролетните ветрове, и аз, който толкова често не можех да заспя сред обсаждащите ме сенки на спомените, сега се борех да

остана буден, както някое дете отчаяно се мъчи да издигне несигурното хвърчило във въздуха. В някои моменти не осъзнавах нищо друго, освен нараненото си тяло. Раната на крака ми, която едва забелязах, когато я получих, и болката, от която толкова лесно бе пропъдена от превръзката на Дариа, сега пулсираше със сила, която избути на заден план всички останали мисли, подобно на буботенето от Барабанната кула по време на слънцестоене. Въртях се от една страна на друга и непрекъснато ми се струваше, че лежа на ранения си крак.

Чувах, но не виждах, а понякога виждах, без да чувам. Надигнах буза от сплъстената козина на Мамилиан и отново я отпуснах върху възглавница, натъпкана с пера на колибри.

Веднъж видях факли с танцуващи алени и златни огньове, носени от тържествено изглеждащи маймуни. Някакъв човек с рога и подобно на муцуна на телец лице се наведе над мен — истинско оживяло съзвездие. Говорих с него и осъзнах, че му казвам, че не съм сигурен в точната дата на раждането си, че ако неговият милостив дух и неподправената му сила са управлявали живота ми, съм му благодарен за това. След това се сетих, че зная датата — бях роден под знака на Лебеда и баща ми ми подаряваше по една топка на тази дата, всяка година до смъртта си. Той ме слушаше внимателно, вперил кафявото си око в мен.

24. ФЛАЙЕРЪТ

Слънчеви лъчи по лицето ми.

Опитах да седна, но всъщност успях да се подпра на лакът. Около мен блещукаше цветна сфера — пурпур и циан, рубин и лазур, а лимоненожълтият слънчев лъч пронизваше тези вълшебни цветове като меч и падаше върху очите ми. След това угасна и едва тогава различих заобикалящото ме великолепиe — лежах в куполообразна шатра от разноцветна коприна. Входът беше отворен.

Ездачът на мамонта вървеше към мен. Бе облечен в шафран, както го бях виждал винаги, и носеше абаносов жезъл — прекалено лек, за да бъде оръжие.

— Възстанови се — отбеляза той.

— Бих опитал да кажа да, но се страхувам, че усилието да говоря ще ме довърши.

Той се усмихна, макар че усмивката му не беше нищо повече от слабо изкривяване на устата.

— Знаеш по-добре от всеки друг, че страданията, които изживяваме в този живот, правят възможни всички онези щастливи престъпления и приятни мерзости, които ще извършим в следващия... не бързаш ли да си направиш извода?

Поклатих глава и отново я отпуснах върху възглавницата. Тя слабо миришеше на мускус.

— Това не е зле, защото ще ти трябва малко време.

— Така ли казват твоите лекари?

— Аз сам съм си лекар и аз самият се грижих за теб. Основният проблем бе в шока... Звучи като старческа болест, както несъмнено си мислиш. Но той убива повечето ранени. Ако всички умрели от шока бяха живи, с готовност бих приел смъртта на онези, които са получили удар от меч в сърцето.

— Като свой собствен лекар — и мой, — казваш ли истината?

Усмивката му стана по-широка.

— Винаги казвам истината. В моето положение трябва да говоря прекалено много, за да поддържам ред в кълбото лъжи. Разбира се, трябва да разбереш, че истината... малките, обикновените истини, за които говорят жените на селяните, не върховната и универсална Истина, която не съм по-способен да изрека от теб... истината е по-измамна.

— Преди да изгубя съзнание те чух да казваш, че си Самодържецът.

Той се метна до мен като дете и при съприкосновението с натрупаните килими тялото му ясно шляпна.

— Казах. Вярно е. Впечатлен ли си?

— Щях да бъда по-впечатлен, ако не те помнех толкова добре от срещата ни в Лазурния дом.

(Онази веранда, покрита със сняг, засипана със сняг, който заглушаваше стъпките ни, стоеше в копринената шатра като призрак. Когато сините очи на Самодържеца срещнаха моите, почувствах, че Рош стои до мен в снега и двамата сме облечени в непознати дрехи, които не ни стават много добре. Вътре някаква жена, която не беше Текла, се превръщаше в Текла — както аз по-късно изиграх Месхия, първия човек. Кой може да каже до каква степен актьорът приема духа на човека, когото играе? Когато играх Чирака, това бе нищо, защото ролята много приличаше на онова, което бях в действителност — или най-малкото вярвах, че съм. Но в ролята на Месхия понякога ме навестяваха мисли, които никога не биха се породили у мен в друга ситуация — мисли, еднакво чужди и за Севериън, и за Текла, за началото на всички неща и за зората на света.)

— Ще си спомниш, че никога не съм казвал, че съм *само* Самодържецът.

— Когато те срещнах в Дома на Абсолюта, ти ми заприлича на дребен дворецов служител. Принавам, че никога не си ми го казвал, но всъщност знаех кой си. Но нали именно ти беше онзи, който даде парите на доктор Талос?

— Мога да си призная, без да се изчервявам. Това е самата истина. Всъщност аз съм неколцина дребни дворецови служители... Защо пък не? Имам властта да ги назначавам, значи мога да назнача и самия себе си. Разбираш ли, понякога заповедта на Самодържеца е прекалено тежък инструмент. Ти никога не би опитал да отрежеш нос с

онзи огромен меч за обезглавяване, който мъknеше. Понякога е нужен декрет на Самодържеца, а понякога — писмо от третия ковчезник. Аз съм и единият, и другият. И не само тях.

— А в онази къща в Алгедонския квартал...

— Освен това съм и престъпник... също като теб.

Глупостта няма край. Казват, че дори космосът е затворен в собствената си сфера, но глупостта продължава и отвъд безкрая. Винаги съм мислел себе си ако не за наистина интелигентен, то най-малкото за човек, който е достатъчно схватлив и бързо схваща основните неща, за практичен и предвидлив, когато пътувах с Йонас или Доркас. Но никога не бях предполагал, че от положението си на самия връх Самодържецът ще знае, че съм проникнал в Дома на Абсолюта като емисар на Водалус. Ако можех, щях да скоча и да избягам от шатрата, но краката ми бяха като от мека глина.

— Всички ние сме престъпници — всички, които сме длъжни да въдворяваме ред, трябва да бъдем такива. Мислиш ли, че твоите събратя от гилдията биха се отнесли с теб толкова жестоко — агентът ми докладва, че мнозина от тях са искали да те убият — ако те самите не бяха виновни в нещо подобно? Ти беше опасен за тях, докато не бъдеш ужасно наказан, защото в противен случай те могат да бъдат изкушени. Съдията или надзирателят, който не е извършил престъпление, е чудовище, който или дава опрощение, принадлежащо единствено на Несътворения, или смърт, която не във властта на никого и нищо.

— Затова станах престъпник — продължи той. — Престъпленията, свързани с насилие, обиждаха моята човечност, а нямах бързината на ума и ръката, необходима на един крадец. След като известно време безуспешно опитах това-онова... мисля, че това е било някъде в годината на твоето раждане... открих истинската си професия. Тя се грижи за определени мои емоционални потребности, които не мога да задоволя по друг начин... освен това наистина добре съм запознат с човешката същност. Зная кога да предложи подкуп и колко да дам — и, което е по-важно, кога да не давам. Зная как да карам момичетата, работещи при мен, да са достатъчно щастливи от кариерата си, за да останат, а в същото време да не са доволни от съдбите си... Разбира се, те са хайбити, създадени от клетките на ликуващи, за да може смяната на кръвта да продължи младостта на

ликуващите. Зная как да накарам клиентите си да чувстват, че срещите, които организирам, са нещо уникално, а не нещо средно между блудкава сладникавост и порок. Ти самият изживя нещо уникално, нали?

— Ние също ги наричаме така — казах аз. — Клиенти.

Слушах с еднакво внимание както думите му, така и начина, по който ги изговаря. Беше щастлив, за разлика от предишните ни срещи. Да го слушам бе като да слушам пеенето на дрозд. Той сякаш също го усещаше по този начин, защото вдигаше глава и изпъваше шия, а „р“-тата в думите му се носеха като трели в слънчевите лъчи.

— Полезно е. Държи ме в контакт с най-ниските слоеве и зная дали данъците наистина се събират, дали се смятат за справедливи, какви елементи в обществото се издигат и какви пропадат.

Чувствах, че иска да ми каже нещо, но нямах представа какво.

— Онези жени от двора. Защо не си взел за свои помощници истински? Една от тях твърдеше, че е Текла, а истинската Текла в същото време бе заключена под нашата кула.

Изглежда ме така, сякаш бях казал нещо особено тъпо. Не се съмнявах, че беше точно така.

— Защото не мога да им се доверя, естествено. Подобни неща трябва да си останат тайна... Само си помисли за възможностите за убийство. Да не би да вярваш, че онези префърцунени персонажи от древни родове са ми верни, само защото ми се кланят до земята, усмихват се, шепнат дискретни закачки и малки непристойни предложения? Ще се убедиш в обратното, можеш да си сигурен. В двора има съвсем малко хора, на които да се доверя. И нито един от тях не е ликуващ.

— Казваш, че ще се убедя в обратното. Това означава ли, че няма да наредиш да ме екзекутират? — Можех да усетя пулса в гърлото си и да видя алените потоци кръв.

— Защото сега знаеш тайната ми? Не. Имаме други планове за теб, както ти казах, когато разговаряхме в стаята зад картината.

— Защото се заклех на Водалус.

Тук той не издържа. Отметна глава и се разсмя — пухкаво щастливо дете, което току-що е разкрило тайната на някаква хитроумна играчка. Когато най-сетне смехът утихна до весело

клокочене, той плесна с ръце. Макар и да изглеждаха меки, звукът бе забележително силен.

Влязоха две същества с тела на жени и глави на котки. Очите им бяха раздалечени и големи като сливи. Стъпваха на пръсти, както понякога правят танцьорките, но много по-грациозно и нещо в движенията им ми подсказа, че това е нормалната им походка. Споменах, че телата им са тела на жени, но това не бе съвсем вярно — видях, че във върховете на меките къси пръсти, които ме обличаха, са скрити нокти. Учудено хванах едната ръка и я стиснах, както понякога стисках лапата на моята любима котка. Ноктите изскочиха. При вида им очите ми се напълниха със сълзи. Ноктите приличаха на онзи Нокът, който навремето бе затворен в скъпоценния камък и който в невежеството си наричах Нокътя на Помирителя. Самодържецът видя, че плача, и каза на жените котки, че ми причиняват болка и трябва да ме оставят. Чувствах се като дете, което току-що е научило, че никога повече няма да види майка си.

— Не му причиняваме болка, Легион — възрази едната. Никога не бях чувал подобен глас.

— Казах да го оставите!

— Дори не са ме одраскали, сир — казах аз.

С помощта на жените котки можех да ходя. Беше утрин и сенките се разбягваха пред лика на слънцето. Светлината, която ме бе събудила, бе първата на новия ден. Неговата свежест изпълни дробовете ми, а грубата трева, по която стъпвахме, напояваше с росата си изпокъсаните ми стари ботуши. Полъх на вятъра, лек като изгасващите звезди, разроши косата ми.

Шатрата на Самодържеца се намираше на върха на един хълм. Навсякъде около него се намираше лагерът на армията му — палатки в сиво-черни тонове или с цвета на есенни листа, покрити с чимове колиби и проходи към подземни скривалища, от които сега изпълзяваха потоци войници, приличащи на сребърни мравки.

— Нали разбираш, трябва да сме внимателни — каза той. — Макар че не се намираме на самата линия на фронта, ако мястото беше по-открито, биха могли да ни атакуват от въздуха.

— Винаги съм се чудил защо твоят Дом на Абсолюта се намира под собствените си градини.

— Необходимостта от подобна мярка отдавна вече е отминала, но е имало време, когато са опустошавали всичко.

Под нас и навсякъде наоколо зазвучаха сребърни тропнети.

— Само една нощ ли е минала? — попитах аз. — Или съм проспал цяло денонощие?

— Не. Само една нощ. Дадох ти лекарства, които да облекчат болката ти и да не позволят на раната ти да се инфектира. Нямах да те будя тази сутрин, но когато дойдох, видях, че вече си се събудил... а и няма време.

Не бях сигурен какво иска да каже. Но преди да го попитам видях шестима почти голи мъже — дърпаха някакво въже. Отначало ми се стори, че свалят надолу някакъв огромен балон, но това се оказа флайер. Черният му корпус събуди ярки спомени за двора на Самодържеца.

— Очаквах да видя... как се казваше? Мамилиан.

— Днес — никакви домашни любимци. Мамилиан е прекрасен другар, мълчалив и мъдър, може сам да взема решения по време на битка, но когато всичко е казано и свършено, аз го яздя просто за удоволствие. Днес ще откраднем тетивата от асцианския лък и за целта ще използваме механизъм. Те самите много крадат от нас.

— Вярно ли е, че консумира енергията им, когато каца? Мисля, че един от аеронавтите ти ми спомена нещо подобно.

— Искаш да кажеш, когато беше шателена Текла. Само Текла.

— Да, разбира се. Нетактично ли ще е, ако те попитам, Самодържецо, защо не заповяда да ме убият? И как ме позна?

— Познах те, защото виждам лицето ти в лицето на един мой млад приятел и чувам гласа ти в неговия глас. Твоите болногледачки също те познават. Погледни ги.

Погледнах ги и видях как лицата на жените — котки се изкривиха от страх и изумление.

— Що се касае до причината за смъртта ти, ще говоря за това — с него — на борда на флайера... стига да имаме време. Сега се връщай. Лесно ти е да се показваш, защото той е слаб и болен, но сега ми трябва той, а не ти. Ако не се махнеш, ще намеря начин да се справя с теб.

— Сир...

— Да, Севериън? Страх ли те е? Качвал ли си се на такива неща?

— Не — казах аз. — Но не ме е страх.

— Помниш ли въпроса си за енергията? В известен смисъл това е вярно. Излитането им се осигурява от антиматериалния еквивалент на желязото, задържан на място от магнитни полета. Тъй като антижелязото има обратна магнитна структура, промагнетизмът го отблъсква. Конструкторите на този флайер са го оградили с магнити, така че когато той се понесе настрани от позицията си в центъра, се оказва в по-силно поле и бива отблъснат назад. В антиматериалния свят това желязо би тежало колкото канара, но на Ърт то противодейства на теглото на проматерията, използвана за построяването на флайера. Разбираш ли ме?

— Мисля, че да, сир.

— Бедата е, че нашата технология не е в състояние да затвори камерата херметично. Някаква атмосфера — само малко молекули — винаги успяват да проникнат вътре през порите в шевовите или през изолацията на магнитните проводници. Всяка такава молекула неутрализира своя еквивалент на антижелязото и отделя топлина. Всеки път, когато това става, флайерът губи безкрайно малка част от подемната си сила. Единственото решение, открито досега, е флайерите да се държат колкото се може по-високо, където почти няма въздушно налягане.

Сега флайерът накланяше носа си надолу и беше достатъчно близко, за да оценя красотата на плавните му линии. Формата му бе точно съответствие на черешов лист.

— Не разбрах всичко. Но бих помислил, че тези въжета трябва да са невероятно дълги, за да може флайерите да летят достатъчно високо, за да има полза от тях. А асцианските пентодактили биха могли през нощта да ги прережат и флайерите да бъдат отнесени незнайно къде.

Жените — котки се усмихнаха едва-едва на думите ми.

— Въжето е необходимо само за кацането. Без него на флайера ще му трябва известно разстояние, за да може скоростта му да го спусне надолу. Сега, като знае, че сме долу, той пуска въжето си също

както удавник, който се протяга да хване ръката на спасителя. Разбираш ли, той е надарен със свой ум. Но не като на Мамилиан, а създаден от нас и достатъчен, за да му позволи да стои настрана от трудностите и да слиза, когато му се подаде съответният сигнал.

Долната половина на флайера беше изработена, от непроницаем черен метал, а горната представляваше толкова прозрачен купол, че бе почти невидим — предполагам, от същия материал, от който е направен и покривът на Ботаническите градини. От кърмата стърчеше оръдие като онова върху мамонта, а от носа — друго, два пъти по-голямо.

Самодържецът вдигна ръка и прошепна нещо в дланта си. В купола се отвори проход (сякаш дупка в сапунен мехур) и към нас полетяха сребристи стъпала; изглеждаха толкова тънки и ефирни, сякаш бяха направени от паяжина.

— Ще успееш ли да се покатериш? — попита ме Самодържецът.

— Стига да мога да използвам ръцете си.

Той тръгна напред и аз позорно запълзах след него, като влачех ранения си крак. Седалките — дълги пейки, следващи цялата извивка на корпуса — бяха тапицирани с вълна, но дори те ми се сториха постудени от всеки лед. Отворът зад мен се смали и изчезна.

— Тук налягането ще остане същото като на повърхността, независимо колко високо летим. Не се страхувай от задушаване.

— Страхувам се, че съм прекалено невеж, за да се страхувам, сир.

— Искаш ли да видиш старата си бацела? Те са далеч вдясно, но ще се опитам да ги открия.

Самодържецът седна пред уредите за управление. Единствените машини, които бях виждал дотогава, бяха у Тифон и Баландерс, както и онази, която учителят Гурлойс контролираше в кулата Матачин. Боях се не от задушаването, а от машините. Все пак успях да потисна страха си.

— Когато вчера вечерта ме спаси, ти показва, че не си знаел, че се сражавам в армията ти.

— Направих някои справки, докато спеше.

— И ти ли нареди да настъпим?

— В известен смисъл... Дадох заповед, която доведе до вашето придвижване, но не съм имал предвид нищо конкретно по отношение

на твоята бацела. Да не би да се възмущаваш от постъпката ми? Нима не знаеше, когато се записа, че ще ти се наложи и да се биеш?

Издигахме се нагоре. Падахме към небето, както се бях страхувал веднъж. Но си спомних дима и медния звук на тръбата, войниците, превърнати от ревящите мълнии в кървава каша. Ужасът се превърна в гняв.

— Нищо не знаех за войната. Ти колко знаеш? Някога влизал ли си в сражение?

Той ме погледна през рамо. Очите му светнаха.

— В хиляди. Ти си двама, както обикновено броят хората. Колко мислиш, че съм аз?

Измина много време преди да му отговоря.

25.

МИЛОСЪРДИЕТО НА АДЖИА

Отначало си помислих, че нищо не може да бъде по-странно от това да видя армията, простряла се върху повърхността на Ърт — виеше се под нас като гирлянда, искряща с оръжията и доспехите си в различни оттенъци. Крилатите анпиели се виеха над нея на почти същата височина като нашата и се издигаха и спускаха по въздушните течения.

След това видях нещо още по-странно. Това бе асцианската армия, цялата във воднистобяло и сиво-черно, толкова неподвижна, колкото нашата приличаше на вода, но простираща се чак до хоризонта на север. Наведох се и я загледах с интерес.

— Мога да ти я покажа и по-отблизо — каза Самодържецът. — Но тогава ще виждаш само човешки лица.

Разбрах, че ме изпитва, но не знаех как.

— Добре.

Когато яздех с шиавоните и гледах как нашите войници влизаха в боя, аз бях поразен от това колко слаби изглеждаха на фона на цялата маса — кавалерията настъпваше като морска вълна, която се блъска в брега с огромна сила и след това отстъпва назад, прекалено слаба, за да може да отнесе дори мишка или шепата боклуци, загребани в дланите на някое дете. Дори пелтастите с техните стегнати редове и кристални щитове изглеждаха не по-страховити от оловни войничета, подредени на някоя маса. Сега видях колко мощни изглеждат неподвижните съединения на нашия противник, правоъгълници, които съдържаха машини с големината на крепости и стотици хиляди войници, стоящи рамо до рамо.

Но на екрана на пулта за управление можех да погледна зад визьорите на шлемовете им и цялата тяхна твърдост и смелост се стопиха в някакъв вид ужас. В редовете на пехотата стояха старци и деца, както и някои, които ми заприличаха на идиоти. Почти всички имаха безумните и гладни лица, които вече бях виждал, и си спомних

човека, който излезе от карето си и хвърли копието си в небето, докато умираше. Извърнах се.

Самодържецът се разсмя. Но в смеха му нямаше радост. Това бе кух звук, подобен на плющенето на знаме под напора на вятъра.

— Виждал ли си самоубийци?

— Не.

— Щастливец. А аз често виждам такива сред тях. Оръжията им се раздават непосредствено преди да ни нападнат и мнозина се възползват от изпадналата възможност. Обикновено копиеносците забиват дръжките на оръжията си в меката почва и си отнасят главите. Веднъж видях двама мечоносци — мъж и жена, — които явно се бяха споразумели. Наръгаха се един друг в коремите и ги наблюдавах как отначало брояха, размахвайки левите си ръце... едно... две... три, после се строполиха мъртви.

— Що за хора са те?

Той ми хвърли поглед, който не успях да разгадая.

— Какво каза?

— Попитах що за хора са, сир. Зная, че са наши врагове, че живеят на север в горещите страни и че се говори, че са поробени от Еребус. Но що за хора са?

— Досега се съмнявах, че знаеш за собственото си незнание. Вярно ли е?

Гърлото ми пресъхна, макар и да не знаех защо.

— Предполагам, че не. Не ги бях виждал, преди да попадна в лазарета на Пелерините. На юг войната изглежда безкрайно далечна.

Той кимна.

— Ние, самодържците, ги отблъснахме толкова на север, колкото навремето те ни бяха отблъснали на юг. Когато му дойде времето, ще разбереш що за хора са... Важното е, че искаш да знаеш. — Той помълча известно време. — И двете биха могли да са наши. И двете армии, не само южната... Би ли ме посъветвал да взема и двете?

Докато говореше, той се пресегна към контролното табло и флайерът се понесе напред с вдигната кърма и насочил нос надолу, сякаш искаше да ни изхвърли на спорната земя.

— Не разбирам какво искаш да кажеш.

— Половината от онова, което каза за тях, е невярно. Дошли са не от горещите страни на севера, а от континента, който лежи на

екватора. Но беше прав, когато ги нарече роби на Еребус. Смятат се за съюзници на онези, които чакат долу в дълбокото. Всъщност Еребус и съюзниците му биха ми ги дали, ако аз им дам нашия юг. Ако им дам теб и всички останали.

Трябваше да се хвана за облегалката на пейката, за да не падна към него.

— Защо ми казваш всичко това?

Флайерът се изправи и се разклати.

— Защото скоро ще трябва да разбереш, че другите вече са чувствали онова, което ти предстои да почувстваш.

Не можех да оформя въпроса, който исках да задам. Най-накрая се престраших.

— Спомена, че тук ще ми кажеш защо уби Текла.

— Нима тя не живее в Севериън?

Сляпата стена в съзнанието ми рухна.

— Аз *умрях* — изкресях, без да разбирам какво казвам, докато думите не излетяха от устата ми.

Самодържецът извади пистолет зад панела, постави го в скута си и се обърна към мен.

— Няма да ти е необходим, сир — казах аз. — Прекалено съм слаб.

— Имаш забележителна дарба да се възстановяваш... вече я наблюдавах лично. Да, шателена Текла я няма, ако изключим това, че продължава да съществува в теб. И макар двамата винаги да сте заедно, и двамата сте самотни. Още ли те влече Доркас? Помниш ли, ти ми разказа за нея по време на срещата ни в Тайната стая.

— Защо уби Текла?

— Не съм. Грешката ти е там, че мислиш, че аз съм на дъното на всичко. Никой не е... Нито аз, нито Еребус, нито някой друг. Що се касае до шателената, ти си тя. Открито ли те арестуваха?

Спомените бяха толкова живи, че не можех да повярвам, че подобно нещо е възможно. Вървя по коридор, по чиито стени са окачени тъжни сребърни маски. Влизам в една изоставена стая с висок таван и плесенянали древни завеси. Куриера, с когото трябва да се срещна, още го няма. Зная, че прашните дивани ще изцапат роклята ми, и затова взимам стол — стройна изработка от слонова кост и позлата. От стената зад мен пада гоблен. Помня как вдигам очи и

виждам как към мен се спускат Съдбата с нейните вериги и Недоволството с жезъла и огледалото, изработени от цветна вълна.

— Арестуваха те определени офицери — каза Самодържецът. — Знаеха, че ще предадеш информация на любовника на сестра си. Арестуваха те тайно, защото семейството ти има голямо влияние на север, и те отведоха в един почти забравен затвор. Когато научих, ти вече бе мъртва. Трябва ли да накажа офицерите, защото са действали в мое отсъствие? Те са патриоти, а ти беше предателка.

— Аз, Севериън, също съм предател — признах аз и за първи път подробно му разказах за това как спасих Водалус и за пира, на който после бяхме заедно.

Когато завърших, той кимна.

— По-голямата част от верността ти към Водалус идва, разбира се, от шателената. Част от нея си възприел, когато е била жива, но по-голямата — след смъртта ѝ. Сигурен съм, че въпреки цялата ти наивност по онова време едва ли си помислил, че трупоядците са ти предложили нейната плът съвсем случайно.

— Дори и да е знаел за връзката ми с нея, той просто не би имал време да пренесе тялото ѝ от Несус — протестирах аз.

Самодържецът се усмихна.

— Нима забрави, че преди малко ми разказа как, когато си го спасил, той избягал с флайер като този? От онази гора, която е на не повече от дванадесет левги от Градската стена, той би могъл да отлети до центъра на Несус, да изрови тялото, което е останало непокътнато в ледената почва на ранната пролет, и да се върне за не повече от стража. Всъщност дори не се налага да знае и да бърза толкова много. Докато си стоял затворен от собствената си гилдия, той може да е научил, че шателена Текла, която му е била вярна до смърт, вече не е жива. Като поднесе плътта ѝ на последователите си, той би могъл да укрепи вярата им в своята кауза. Не му е трябвал допълнителен довод, за да вземе тялото ѝ. Несъмнено я е препогребал в сняг в някое мазе или я е скрил в някоя от изоставените мини, които са толкова много в онзи район. Пристигнал си ти, и за да те спечели на своя страна, е наредил да я извадят.

Нещо прелетя прекалено бързо, за да се проследи с поглед. Миг по-късно флайерът се разтресе. По екрана пробягаха искри.

Преди Самодържецът да успее отново да поеме управлението, и двамата бяхме отхвърлени назад. Взривът бе толкова силен, че сякаш ме парализира, и небето избухна в жълт пламък. Веднъж бях видял едно врабче, ударено от камък, пуснат от прашката на Еата — въртеше се във въздуха и падаше, точно като нас, на едната си страна.

Събудих се в тъмнина, сред остър дим и миризмата на свежа земя. За миг или за цяла стража забравих за спасението си и бях убеден, че лежа на бойното поле, където заедно с Дариа, Гуасахт, Ерблон и останалите се бяхме сражавали с асцианите.

Някой лежеше до мен. Чувах дишането му и скърцането и драскането, издаващи движението му. Отначало не им обърнах никакво внимание, а после реших, че това са някакви лешоядни животни, и се изплаших. Още по-късно си спомних какво бе станало и разбрах, че звуците издава Самодържецът, който явно също бе оцелял след катастрофата. Повиках го.

— А, още си жив. — Гласът му бе много слаб. — Страхувах се, че ще умреш... макар че трябваше да се досетя. Не можех да те съживя, а и пулсът ти бе съвсем слаб.

— Забравих! Помниш ли как летяхме над армиите? За известно време го бях забравил! Сега знам какво е да забравяш.

В гласа му се долавяше скрита насмешка.

— Нещо, което ще запомниш завинаги.

— Надявам се, но още докато разговаряме, то избледнява. Изчезва като мъгла, което по същество би трябвало и да е самото забравяне. Какво беше оръжието, което ни свали?

— Не зная. Слушай. Това са най-важните думи в живота ми. Слушай. Ти си служил на Водалус и на мечтата му за обновена империя. Все още желаш човечеството отново да полети към звездите, нали?

Спомних си нещо, което Водалус ми бе казал в гората.

— Хора от Ърт, плаващи сред звездите, прескачащи от галактика на галактика, господари на дъщерите на слънцето.

— Някога са били такива... и са донесли със себе си на Ърт всички древни войни, и подпалили на младите слънца нови. Дори и те — не можех да го видя, но по интонацията му разбрах, че има предвид

асцианите — разбират, че това не трябва да се повтаря. Те желаят човечеството да се превърне в една-единствена личност... една и съща, възпроизведена безброй пъти. Ние искаме всеки да носи в себе си човечеството и всичките му копнежи и желания. Виждал ли си стъкленницата, която нося на врата си?

— Да, много пъти.

— В нея има настойка от рода на алзабото, вече разбъркана и поставена в състояние на суспензия. Вече съм студен от кръста надолу. Скоро ще умра. Но преди това... ти трябва да я използваш.

— Не те виждам. И едва мога да помръдна.

— И въпреки това ще намериш начин. Нищо не забравяш и затова трябва да си спомняш онази нощ, когато дойде в моя Лазурен дом. Тогава имах и друг посетител. Някога бях служител в Дома на Абсолюта... Затова ме мразят. Ще мразят и теб заради онова, което си бил. Пеонът, който ме обучи, е бил петдесет години пчелар. Знаех какъв е в действителност, защото го бях срещал и по-рано. Той ми каза, че ти си избраният... следващият. Не вярвах, че ще стане толкова скоро...

Гласът му затихна и аз запълзях пипнешком към него. Ръката ми напипа неговата.

— Използвай ножа — прошепна той. — Намираме се в тила на асцианите, но вече повиках Водалус да те спаси... чувам тропота на конниците му.

Думите бяха толкова тихи, че едва ги чувах, макар че ухото ми бе на педя от устата му.

— Почивай — казах му аз. Помислих, че бълнува — знаех, че Водалус го мрази и иска да го унищожи.

— Аз съм негов шпионин. Това е едно от задълженията ми. Той привлича предателите... Аз научавам кои са те, какво правят и какво мислят. Аз съм един от неговите хора. Сега му казах, че Самодържецът е в капан в собствения си флайер и му казах къде се намираме. Преди това... той беше... мой телохранител.

Сега и аз чух звука на приближаващи стъпки. Вдигнах ръка, като се мъчех по този начин да дам сигнал. Ръката ми напипа нещо меко и разбрах, че флайерът се е преобърнал и ни е скрил под себе си като някакви жаби.

Разнесе се трясък и скърцане на разкъсван метал. Корпусът поддаде и през отвора нахлу лунна светлина, ярка като дневната, но зелена като листата на върба. Видях Самодържеца. Рядката му бяла коса бе потъмняла от засъхналата кръв.

Над него имаше някакви силуети — зелени сенки, гледащи надолу към нас. Лицата им бяха невидими, но знаех, че тези проблясващи очи и тесни глави не принадлежат на последователи на Водалус. Трескаво затърсих пистолета на Самодържеца. Хванаха ръцете ми, вдигнаха ме и когато ме изнесоха навън, не можех да не се сетя за мъртвата жена, която видях как измъкват от гроба ѝ в некропола — флайерът беше паднал на мека почва и наполовина се бе забил в земята. Там, където бе уцелила асцианската мълния, корпусът бе пробит и се виждаше кълбо разкъсани жици. Металът бе изкривен и обгорен.

Нямах много време за гледане. Онези, които ме бяха заловили, ме преобръщаха и един по един опипваха лицето ми с ръце. Опипваха с пръсти плаща ми, сякаш никога не бяха виждали дреха. С големите си очи и хлътналите си бузи, тези евзони много приличаха на пехотата, срещу която се сражавахме, но макар че между тях имаше жени, не забелязах старци и деца. Вместо броня носеха сребристи шапки и ризи, а в ръцете си държаха жезли със странна форма, които бяха толкова дълги, че, подпрени на земята, дулата им стърчаха над главите на носещите ги.

Видях, че измъкват и Самодържеца.

— Засекли са съобщението ти, сир.

— Няма значение, стигнало е, където трябва — беше прекалено слаб, за да посочи, но проследих погледа му и миг по-късно различих на фона на луната някакви летящи обекти.

Стигнаха до нас толкова бързо, сякаш летяха със скоростта на лъчи. Главите им приличаха на черепи на жени, заоблени и бели, покрити с митри от кост и с удължени като клюнове челюсти с остри зъби. Имаха криле и перата им бяха толкова огромни, че сякаш изобщо нямаха тела. Размахът им бе най-малко двадесет лакътя. Когато ги размахваха, не издаваха никакъв звук, но далеч отдолу усетих поривите на вятър.

(Веднъж си бях представял как подобни създания унищожават горите на Ърт и изравняват градовете ѝ. Дали моите мисли не ги бяха

породили?)

Сякаш измина много време преди асцианските евзони да ги забележат. Тогава двама или трима стреляха едновременно, мълниите се пресякоха в едно от съществата и го разкъсаха на парчета, след това още едно и още едно. За миг светлината изчезна, нещо студено и меко удари лицето ми и ме събори.

Когато отново можех да виждам, около половин дузина асциани бяха мъртви, а останалите стреляха нагоре по цели, които почти не можех да забележа. От тях падна нещо белезникаво. Помислих, че може да експлодира, и захрих глава, но вместо това корпусът на разбития флайер зазвъня като цимбал. Тяло — човешко тяло, счупено като кукла — го удари, но нямаше никаква кръв.

Един от евзоните опря оръжието си в гърба ми и ме блъсна напред. Други двама подкрепяха Самодържеца, както неотдавна ме бяха подкрепяли жените — котки. Открих, че съм изгубил всякакво чувство за ориентация. Макар че луната продължаваше да свети, облаците бяха скрили почти всички звезди. Напразно се мъчех да намеря съзвездieto, състоящо се от кръст и три звезди, което неизвестно защо се наричаше „Осмицата“ и беше завинаги увиснало над южния лед. Някои от евзоните продължаваха да стрелят, когато между нас удари ярка стрела или копие и избухна в ослепително бели искри.

— Това е всичко — прошепна Самодържецът.

Търках очи и се препъвах, но успях да го попитам какво иска да каже.

— Не виждаш ли? Нищо повече не могат да направят. Нашите приятели отгоре... приятелите на Водалус, мисля... не са знаели, че противникът ще е толкова добре въоръжен. Вече няма да има точни изстрели, а след като онзи облак закрие лунния диск...

Стана ми студено, сякаш леденият планински вятър измести топлия въздух около нас. Преди малко бях в отчаяние от мисълта, че се намирам сред тези измършавели войници. Сега бих дал всичко, ако някой можеше да ми гарантира, че ще остана с тях.

Самодържецът се намираше от лявата ми страна, отпуснал се върху двамата евзони, които бяха преметнали дългите си жезли на гръб. Докато гледах, главата му увисна на една страна и разбрах, че е изгубил съзнание или е мъртъв. Жените — котки го бяха нарекли

„Легион“ и нямаше нужда от особен интелект, за да се свърже титлата му с онова, което ми бе казал в разбития флайер. Както Текла и Севериън се бяха съединили в мен, така сигурно в него се бяха обединили множество личности. Още от вечерта, когато го видях за първи път, когато Рош ме бе завел в Лазурния дом (чието странно име може би започвах да разбирам едва сега), аз чувствах колко сложна е мисълта му — по същия начин, по който усещаме дори на лошо осветление сложността на мозайката, милиардите безкрайно малки частици, които се комбинират, за да изобразят светещото лице и широко отворените очи на Новото слънце.

Беше казал, че аз съм онзи, който ще го наследи, но колко дълго щеше да бъде управлението ми? Бях изпълнен от амбиция, колкото и абсурдна да бе тя за един пленник, който бе толкова ранен и слаб, че една стража почивка на твърдата трева би му се сторила същински рай. Каза, че трябва да ям от плътта му и да погълна настойката, докато е още жив. И обичайки го, аз бих изтръгнал собствената си плът от ръцете на противниците си, стига да имах силата за това, за да изискам разкоша, великолепието и властта. Бях Севериън и Текла едновременно, и може би и окъсаният чирак на палачите, без сам да знае, страстно бе желал тези неща повече от младата ликуваща, държана в плен в двора. Знаех какво е чувствала бедната Кириака в градините на архонта; и все пак ако чувстваше онова, което сега чувствах аз, сърцето ѝ сигурно би се пръснало.

Миг по-късно не желаех нищо. Някаква част от мен ревниво пазеше уединението, в което не бе допусната дори Доркас. Дълбоко вътре в въглчетата на мозъка ми, в съединяването на молекулите се бяхме съединили аз и Текла. Проникването на другите — на десетките или може би хиляди други, съставлящи личността на Самодържеца — щеше да прилича на тълпата от градския пазар, нахлула в будоар. Прегърнах сърдечната си приятелка и почувствах, че и мен ме прегръщат.

Луната започна да изчезва, сякаш някой постепенно дърпаше невидима ръчка и стесняваше прозорчето ѝ, след което изчезна съвсем. Асцианите изстреляха със своите жезли решетки от люляк и хелиотроп, лъчите се понесоха високо в небето и пробиха облаците като цветни топлийки, но без резултат. Задуха вятър — внезапен и горещ, и след това стана нещо, което бих могъл да нарека единствено

проблясък на черното. Самодържецът изчезна и нещо огромно се спусна към мен. Хвърлих се на земята.

Може би съм паднал, но не го помня. За миг ми се стори, че се нося във въздуха, завъртам се, издигам се нагоре и светът под мен е само една тъмна нощ. Някаква съсухрена ръка, твърда като камък и три пъти по-голяма от човешка, ме беше хванала през кръста.

Плъзгахме се настрани, обръцахме се, накланяхме се, спускахме се по наклонена плоскост във въздуха, след това уловихме издигащ се въздушен поток и се заизкачвахме, докато кожата ми не започна да пари от студ. Когато извърнах шия, за да погледна нагоре, видях белите, нечовешки челюсти на създанието, което ме носеше. Беше кошмарът, който сънувах няколко месеца по-рано, когато споделях леглото на Баландерс, макар че в съня си яздех чудовището. Защо бе тази разлика между съня и действителността, не мога да кажа. Изкресях (не зная какво), нещото над мен отвори приличащия си на ятаган клон и изсъска.

Някъде също отгоре се разнесе женски глас.

— Сега сме квит — все още си жив.

26.

НАД ДЖУНГЛАТА

Кацнахме на светлината на звездите. Беше като пробуждане. Имах чувството, че над мен е останало не небе, а страна на кошмари. Подобно на падащ лист, огромното същество започна да се спуска по стесняващи се кръгове през райони с все по-топъл въздух, докато не усетих миризмата на Градината на джунглата — смесица от зеленина и гниещо дърво с парфюма на големи безименни цветя.

Тъмната глава на зикурата се издигаше над дърветата, които бяха прорасли от рушащите се стени, подобно на гъби от мъртво дърво. Кацнахме отгоре съвсем леко и веднага се появиха факли и се чуха развълнувани гласове. Още не бях на себе си от редкия леден въздух, който дишах само преди малко.

Ноктите, които ме държаха толкова дълго, се смениха с човешка ръка. Тръгнахме надолу по тераси и стълби от разбити камъни, докато най-сетне не се озовах пред огън. От другата му страна видях красивото не усмихващо се лице на Водалус и сърцевидното лице на съпругата му Теа, нашата половин сестра.

— Кой е този? — попита Водалус.

Опитах се да вдигна ръце, но ме държаха.

— Господарю, трябва да ме познаваш.

— Това е ценен човек, убиецът на брат ми — разнесе се зад гърба ми гласът, който бях чул, докато се носех във въздуха. — Заради него аз и слугата ми Хетор работехме за теб.

— Тогава защо ми го водиш? — попита Водалус. — Твой е. Да не си мислила, че ако го видя, ще се отметна от уговорката ни?

Може би бях по-силен, отколкото ми се струваше. Може би просто използвах момента, че човекът от дясната ми страна изгуби равновесие. Както и да е, успях да се извъртя и да го бутна в огъня. Краката му изпратиха във въздуха червени горящи искри.

Аджиа стоеше зад мен, гола до кръста. До нея беше Хетор, поставил ръце на гърдите ѝ и показващ всичките си гнили зъби. Мъчех

се да избягам. Тя ме удари с отворена длан — бузата ми се разкъса, усетих ужасна болка, след което потече топла кръв.

Оттогава научих, че оръжието се нарича „луцива“ и че Аджиа го носеше, защото Водалус бе забранил на всички, с изключение на собствения си телохранител да носят оръжие в негово присъствие. Не представлява нищо особено — малка пръчка с халки за палеца и безимения пръст и четири или пет извити остриета, които могат да се скрият в дланта. Малцина обаче оцеляват от удара му.

Аз бях един от тези малцина и след два дни станах на крака и открих, че съм затворен в някаква гола стая. Може би за всеки човек съществува стая, която той познава най-добре от всички други — за затворниците тази стая е винаги килията. Аз, който работих толкова време от другата страна, разнасяйки подноси с храна на обезобразените и полудели клиенти, сега познах собствената си килия. Никога не разбрах какво е представлявал зикуратът навремето. Може би наистина е бил затвор. Или пък храм или ателие на някакво забравено изкуство. Килията ми беше два пъти по-голяма от онази, в която бях под кулата на палачите — шест крачки широка и десет дълга. Вратата от някаква древна блестяща сплав бе опряна на стената — безполезна за надзирателите на Водалус, защото не можеха да я заключат. Входът бе затворен от нова врата, грубо скована от някакво подобно на желязо дърво. Никога не бе мислено за прозорец. Ролята му се изпълняваше от един кръгъл отвор в стената, не по-голям от ръката ми. През него в килията влизаше малко светлина.

Изминаха още три дни, преди да събера достатъчно сили да скоча, да се изтегля нагоре и да погледна навън. Когато този ден настъпи, видях зелен хълмист пейзаж, осеян с пеперуди. Гледката бе толкова изненадваща, че реших, че съм полудял, и изгубих опора. Както разбрах по-късно, това били върховете на дърветата, които разстилаха на височина десет чейна поляните си от листа, достъпни единствено за птиците.

Някакъв старец с умно и зло лице ми бе превързал бузата и бе сменил бинтовете на крака ми. По-късно доведе едно тринадесетинагодишно хлапе, свърза неговата кръвоносна система с моята и започна да ми прелива кръв, докато устните на момчето не

станаха с цвят на олово. Попитах стария лекар откъде е. Той очевидно реши, че съм тукашен.

— От един голям град на юг, в долината на една река, събираща водите си от студените земи. Казва се Гиол и е по-дълга от вашата, макар че течението ѝ не е толкова буйно.

— Много си умел — казах аз. — Никога не съм чувал за лекар, който да може да прави такива неща. Вече се чувствам добре и бих искал да спреш преди момчето да умре.

Старецът го оципа по бузата.

— Ще се оправи бързо. Тъкмо навреме, за да стопли леглото ми. На неговата възраст винаги става така. Не, не е, каквото си мислиш. Аз само спя до него, защото нощното дишане на младежите действа възстановяващо на хора на моята възраст. Разбираш ли, възрастта е болест и можем да се надяваме да я преболедуваме по-леко. Как е раната ти?

Нищо не можеше да ме убеди толкова пълно, колкото отрицанието му — дори признанието, което би могло да се корени в някакво по-перверзно желание поне външно да се изкара потентен. Казах му истината — че не си чувствам дясната буза, ако не се брои слабото, но дразнещо като сърбеж парене. Чудех се кое ли от задълженията си това нещастно момче мрази най-много.

Старецът свали превръзката и ми наложи втори компрес от смърдящия кафяв мехлем, който бе използвал и преди.

— Ще мина отново утре — каза той. — Макар че не мисля, че отново ще имаш нужда от помощта на Мамас. Оправяш се добре. Нейна ликуваща милост — той кимна, за да покаже, че тази иронична титла се отнася до Аджиа, — ще е изключително доволна.

Колкото се може по-небрежно казах, че се надявам другите му пациенти да се справят също тъй добре.

— Имаш предвид доносчика, когото доведоха с теб ли? Той е толкова добре, колкото можеше да се очаква. — Докато говореше, се извърна, за да не видя изплашеното му изражение.

С надеждата да му повлияя и по този начин да успея някак да помогна на Самодържеца, започнах гръмко да възхвалявам неговите умения, като завърших с признанието, че не мога да разбера защо един толкова добър лечител работи за недостойни хора.

Той ме изглежда втренчено и лицето му стана сериозно.

— Заради знанието. Човек с моята професия не може да научи никъде другаде толкова много.

— Имаш предвид яденето на мъртъвци ли? Аз също съм участвал в това, макар че сигурно не са ти го казали.

— Не, не. Учените хора — особено тези с професия като моята — практикуват това навсякъде и обикновено с по-добър ефект, тъй като по-добре познаваме нашите субекти и се ограничаваме с тъканите, в които спомените се запазват най-добре. Знанието, които търся, не може да се постигне по този начин, тъй като никой от наскоро умрелите не го е притежавал. А може би никой никога не го е притежавал...

Той се облегна на стената и сякаш освен на мен говореше и на някой друг, но този някой оставаше невидим.

— Стерилната наука на миналото не е довела до нищо друго, освен до изтощаването на планетата и унищожаването на расите ѝ. Тя била основана на желанието да се експлоатират грубите енергии и материалните субстанции на вселената, без оглед на техните предпочитания, антипатии и крайното им предназначение. Виж! — Той посочи слънчевия лъч, който проникваше през високия кръгъл прозорец. — Ето я светлината. Ти ще кажеш, че тя не е живо същество, но пропускаш, че тя е нещо повече, а не по-малко. Тя изпълва вселената, без да заема пространство. Тя храни всичко, макар че сама тя се храни от разрушението. Ние твърдим, че имаме власт над нея, но това не е ли само защото тя ни отглежда като източник на храна? Не е ли възможно дърветата да растат, за да бъдат подпалени, а мъжете и жените да съществуват само за да палят огньове? Не е ли възможно нашите твърдения, че владеем светлината, да са толкова абсурдни, колкото и на пшеницата, ако заяви, че владее нас, защото заради нея орем земята и ѝ помагаме да се сноши с Ърт?

— Добре казано — признах аз. — Но не е по темата. Защо служиш на Водалус?

— Такова знание не се постига без експерименти. — Той се усмихна и докосна рамото на момчето. Привидяха ми се деца в пламъци. Надявам се да не съм прав.

Срещата ни стана два дни преди да се набера и да погледна през прозореца. Старецът не се появи повече. Не знаей дали бе изпаднал в немилост, пратен някъде другаде или просто бе решил, че нямам нужда от услугите му.

Веднъж дойде Аджиа и застанала между две въоръжени жени на Водалус, плю в лицето ми и описа мъченията, които са ми подготвили двамата с Хетор. Само чакали да се възстановя напълно, за да ги издържа. Когато приключи, съвсем чистосърдечно й обясних, че съм прекарал по-голямата част от живота си в асистирание на доста поужасяващи операции и я посъветвах да си осигури опитни помощници. Тя си тръгна.

След това няколко дни бях оставен на мира. Всеки път, когато се събуждах, се усещах почти друг човек — в самотата тъмните интервали на съня бяха почти достатъчни, за да ме лишат от чувството за индивидуалност. Но всички Севериъновци и Текли жадуваха за свобода.

Оттеглянето в спомените бе лесно. Правехме го често, като изживяхме отново онези идилични дни, когато двамата с Доркас пътувахме към Тракс, игрите, които играехме в лабиринта със стени от храсти зад вилата на баща ми и в Стария двор, дългия път надолу по Адамнийската стълба заедно с Аджиа, преди да стане мой враг.

Но също така често оставях спомените и се принуждавах да мисля — понякога куцуках напред-назад, а понякога просто седях в очакване на някакво насекомо да влезе през отвора и да го уловя за удоволствие във въздуха. Планирах бягство, макар че при тези обстоятелства то изглеждаше невъзможно. Прехвърлях в ума си части от кафявата книга и се опитвах да ги съпоставя със собствения си опит, за да изобретя, доколкото е възможно, някаква обща теория на човешкото поведение, която да ми е от полза, ако някога успея да се измъкна оттук.

Щом учителят, който бе възрастен човек, все още търсеше знанието, независимо от това, че бе сигурен в скорошната си смърт, не бих ли могъл и аз, чиято смърт изглеждаше още по-скорошна, да търся малко комфорт в увереността, че тя не е чак толкова сигурна?

Така че размишлявах върху поведението на магьосниците, на стареца, който ме заговори пред колибата на болното момиче, на

другите мъже и жени, които познавах, и търсех ключа, който да може да отвори сърцата на всички тях.

Не открих нищо, което да може да се изрази с думите „Мъжете и жените постъпват по този начин, защото...“ Не подхождаше никое парче нащърбен метал — нито жаждата за власт, нито любовният копнеж, нито необходимостта от себеутвърждаване, нито желанието да подправиш живота си с малко романтика. Но все пак открих един принцип, който нарекох Примитивност. Вярвам, че се среща често и дори да не предизвиква действието, най-малкото оформя вида му. Този принцип може да се изрази по следния начин: „Тъй като праисторическите култури са оцелели в продължение на толкова много неизброими хилядолетия, те са оформили нашето наследство по такъв начин, че да ни карат да постъпваме така, сякаш условията за нашите действия съществуват и днес.“

Например технологията, която позволяваше на Баландерс да следи всяка стъпка на хетмана на езерното село, се бе превърнала на прах преди много хилядолетия. Но през еоните на своето съществуване тя сякаш го е омагьосала и така е останала ефективна, макар и да не съществуваше.

По същия начин, всички ние крием в себе си духовете на отдавна изчезнали неща, на погребани градове и изумителни машини. Историята, която веднъж прочетох на Йонас, когато бяхме затворени (с много по-малко страхове и в много по-приятна компания), ясно показваше това. Сега я прочетох отново тук, в зикурата. Авторът е имал нужда от някакво родено в морето чудовище като Еребус или Абая, но в митична рамка, и му дал глава с формата на кораб — единствената видима част от тялото, всичко останало било под водата. Така чудовището било махнато от протоплазмената реалност и се превърнало в машина, както изисквал и ритъмът на мислите на автора.

Докато се забавлявах с подобни спекулации, постепенно разбирах, че Водалус само временно се е настанил в тази древна постройка. Макар че, както казах, лекарят не се появи повече, често чувах забързани стъпки в коридора отвън, а понякога — и една-две извикани думи.

Всеки път в такива случаи долепвах ухо към дъските. Всъщност често ги очаквах и дълго седях до стената с надеждата да дочуя част от някакъв разговор, който да ми даде някаква информация за плановете

на Водалус. Докато налягах напразно слух, не можех да не си мисля за стотиците затворници в нашата тъмница, които сигурно по същия начин са слушали мен, когато носех храната им на Дрот и как трябва да са се мъчили да уловят части от разговорите ни с Текла, понесли се от килията ѝ в коридора и достигнали до ушите им.

А мъртвите? От време на време мислех за себе си почти като за мъртвец. Нима милиони и милиони от тях не са затворени под земята в камери, по-малки и от моята? Не съществува категория в човешката дейност, в която мъртвите да не са многократно повече от живите. Повечето красиви деца са мъртви. Повечето войници, повечето страхливци. Най-красивите жени и най-учените мъже — всички те са мъртви. Телата им почиват в ковчези, в саркофази, под сводове от груб камък, навсякъде под земята. Духовете им витаят в нашите умове, ушите им са притиснати от вътрешната страна на челата ни. Кой знае колко внимателно слушат те нашите разговори и каква дума чакат?

27.

ПРЕД ВОДАЛУС

На сутринта на шестия ден дойдоха да ме вземат две жени. През изминалата нощ бях спал съвсем малко. Един от прилепите-кръвопийци, които се срещат често по тези места, беше влязъл в килията ми. Макар че успях да го изгоня и спрях кръвта, той се връщаше отново и отново, привлечен, предполагам, от миризмата от раните ми. И до днес не мога да видя разсеяната зеленикава лунна светлина, без да си представя прилеп, който пълзи, подобно на някакъв огромен паяк, след което рязко излита във въздуха.

Жените се изненадаха, като ме видяха буден — аз също се изненадах, когато ги видях. Слънцето тъкмо изгряваше. Накараха ме да стана. Едната завърза ръцете ми, а другата стоеше с опрян в гърлото ми кинжал. Все пак ме попита дали бузата ми се оправя и добави, че са й казали, че съм бил доста хубав в деня, когато са ме донесли.

— Тогава бях почти толкова близко до смъртта, колкото съм и сега — отговорих ѝ аз. Истината беше, че макар контузията, която получих при катастрофата, вече да бе отшумяла, кракът и лицето продължаваха да ме болят.

Жените ме отведоха при Водалус. Но не някъде в зикурата или на някоя тераса, където, както очаквах, щеше да седи редом до Теа, а на една полянка, оградена от три страни от бавнотечаща зеленикава вода. Изминаха един-два мига (стоях и чаках да свършат някаква друга работа) преди да разбере, че реката тече на североизток. Никога преди не бях виждал реки, течащи в тази посока. По личните ми наблюдения всички реки текат на юг или на югозапад и се вливат в Гиол, който също тече на югозапад.

Накрая Водалус кимна към мен и ме изведоха напред. Когато видя, че едва се държа на крака, той нареди на стражите да ме положат да седна в краката му и ги отпрати на разстояние, от което да не могат да ни чуят.

— Появата ти не бе толкова впечатляваща както онази в гората до Несус.

Съгласих се.

— Но, господарю, аз и сега идвам като твой слуга. Също като първия път, когато спасих врата ти от брадвата. Ако се появявам пред теб в кървави дрипи и със завързани ръце, това е, защото ти така се отнасяш със слугите си.

— Наистина съм съгласен, че при твоето положение връзването на ръцете ти е малко преувеличено. — Той едва забележимо се усмихна. — Боли ли?

— Не. Вече ми мина.

— И все пак от въздетата няма нужда. — Водалус стана, извади една тънка сабя, наведе се и срязва вървите с върха ѝ.

Размърдах рамене и се освободих. Сякаш в ръцете ми се впиха хиляди иглички.

Водалус отново се настани на мястото си и попита дали няма да му благодаря.

— Ти никога не си ми благодарил, господарю. Вместо това ми даде монета. Мисля, че още я пазя някъде. — Започнах да ровя в паласката си за парите, които ми плати Гуасахт.

— Можеш да си я задържиш. Ще искам от теб много повече. Готов ли си да ми кажеш кой си?

— Винаги съм бил готов, господарю. Аз съм Севериън, бивш калфа от гилдията на палачите.

— Значи си само бивш калфа на гилдията и нищо повече?

— Нищо повече.

Водалус въздъхна и се усмихна, след това се облегна назад и отново въздъхна.

— Моят слуга Хилдегрин винаги настояваше, че си важен. Когато го питах защо, той винаги ме затрупваше с умозаключения, нито едно от които не ми се струваше убедително. Мислех си, че се мъчи да измъкне от мен сребро за едно малко и лесно шпиониране. Но все пак се оказа прав.

— Бил съм важен за теб само веднъж, господарю.

— При всяка наша среща ми напомняш, че навремето си ми спасил живота. Знаеш ли, че веднъж Хилдегрин спаси твоя? Именно

той извика „Бягай!“ на противника ти, с когото се дуелирахте в града. Беше паднал и онзи щеше да те наръга.

— Аджиа тук ли е? — попитах аз. — Ако чуе това, ще се опита да те убие.

— Никой не може да те чуе, освен мен. Ако искаш, можеш да ѝ го разкажеш по-късно. Тя няма да ти повярва.

— Не можеш да бъдеш сигурен в това.

Усмихна се, този път по-широко.

— Добре, тогава ще те предам на нея. Така ще можеш да провериш теорията си.

— Както желаш.

Той реагира на примирението ми с изящно махване с ръка.

— Мислиш си, че можеш да ме вкараш в задънена улица с готовността си да умреш. А всъщност ми предлагаш лесен изход от една дилема. Твоята Аджиа дойде при мен заедно с един много ценен чудотворец и поиска като награда за службата си само едно — ти, Севериън от ордена на Търсеците истина и покаяние, да ѝ бъдеш предаден лично. Сега казваш, че си Севериън Палача и никой друг. Много трудно бих могъл да отхвърля претенциите ѝ.

— А кой би искал да бъда? — попитах аз.

— Имам, по-скоро имах, един великолепен служител в Дома на Абсолюта. Разбира се, ти го познаваш, защото именно на него предаде посланието ми. — Водалус замълча и отново се усмихна. — Преди около седмица получихме вест от него. Разбира се, то не бе пряко адресирано до мен, но направих необходимото да научи къде се намираме и да не бъдем много далеч от него. Знаеш ли какво ни съобщи той?

Поклатих глава.

— Странно, защото по това време трябва да си бил с него. Каза, че се намира в катастрофирал флайер... и че заедно с него е и Самодържецът. Би трябвало да е пълен идиот да съобщи подобно нещо при обичайно стечение на обстоятелствата, защото ще издаде местоположението си — а както е знаел, той се е намирал в тила ни.

— Значи си част от асцианската армия?

— Да, извършваме някои разузнавателни операции за тях. Виждам, че си смутен от факта, че Аджиа и чудотворецът убиха някои от войниците им, за да те заловят. Не би трябвало да се смущаваш.

Господарите им ги ценят дори по-малко и от мен, а и нямаше време за преговори.

— Но не заловихте Самодържеца.

Не съм добър лъжец, но мисля, че бях прекалено изтощен, за да може Водалус лесно да прочете нещо в лицето ми.

Той се наведе напред и за миг очите му светнаха, сякаш някой запали свещи зад тях.

— Значи е бил там. Чудесно. Видял си го. Летял си заедно с него във флайера му.

Кимнах отново.

— Разбираш ли, колкото и нелепо да звучи, се опасявах, че той — това си ти. Никога не се знае. Самодържецът умира и на негово място застава друг, който може да управлява половин столетие или само две седмици. Значи сте били трима? Само трима?

— Да, само трима.

— Как изглежда Самодържецът? Опиши ми го до най-малката подробност.

Подчиних се и описах доктор Талос във вида, когато изпълняваше ролята му.

— Успя ли да избяга от създанията на чудотвореца и от асцианите? Или асцианите са го заловили? Или може би жената и любовникът ѝ са го задържали за себе си?

— Казах ти, че асцианите не го хванаха.

Водалус отново се усмихна, но зад горящите му очи и изкривената уста се четеше само болка.

— Разбираш ли — повтори той, — за известно време си мислех, че той — това си ти. Нашият служител е тук, но той е наранен в главата и идва в съзнание само за по няколко мига. Страхувам се, че много скоро ще умре. Но той никога не ме е лъгал, а Аджиа твърди, че заедно с него си бил само ти.

— Мислиш, че аз съм Самодържецът? Грешиш.

— Различаваш се от човека, когото срещнах преди време.

— Ти самият ми даде алзавата и живота на шателена Текла. Обичах я. Да не би да мислиш, че след като вкуся от нея, ще остана непроменен? Тя е винаги с мен, така че съм двама души в едно тяло. Но въпреки това не съм Самодържецът, в чието тяло са хиляди.

Водалус не отговори, но наполовина закри очи, сякаш се страхуваше да не забележа пламъка в тях. Не се раздаваше нито звук, освен ромона на реката и приглушените гласове на малката групичка въоръжени мъже и жени, които тихо разговаряха на стотина крачки от нас и от време на време ни поглеждаха. Една ара изкрещя и прелетя от едно дърво на съседното.

— Ще продължа да ти служа — казах на Водалус, — стига да ми позволиш.

Не бях сигурен дали това не е лъжа до момента, когато думите излязоха от устата ми. След това се обърках и се зачудих как е станало така, че думите, които са били истина за Текла и за Севериън, са лъжа за мен.

— „Самодържецът, в чието тяло са хиляди“ — повтори думите ми Водалус. — Вярно е, но колко малко от нас го знаят.

28. ПРЕХОДЪТ

Днес участвах в последната тържествена религиозна церемония, преди да напусна Дома на Абсолюта. Подобни ритуали се делят на седем степени според тяхната важност, или, както казват хептарсите — „трансцендентност“ — нещо, за което бях напълно невеж по онова време. На най-ниската, или Аспирацията, стоят проявите на лична набожност, в които влизат молитвите в уединение, поставяне на камък върху пирамида от други и така нататък. Събранията и публичните молитви, които като момче свързвах с цялата организирана религия, са част от друга степен, наречена Интеграция. Днешната церемония спада към седмата и най-висша степен — тази на Асимилацията.

В съответствие с принципа на кръговрата сега се освобождаваме от по-голямата част от нещата, натрупани при преминаването през първите шест степени. Нямаше никаква музика и богатите одежди на Убеждението се смениха с колосани роби, чиито твърди гънки ни караха да приличаме на нещо като статуи. Вече бе невъзможно да провеждаме церемонията като някога, обвити от сияещия пояс на галактиката, но за да се достигне максимален ефект, притегателното поле на Ърт бе премахнато от базиликата. За мен усещането бе съвсем ново и макар че изобщо не се страхувах, си припомних нощта в планината, когато имах чувството, че се намирам на ръба и ще падна от света — нещо, което ще изпитам наяве утре. От време на време таванът ми се струваше под или пък стената (което ми се видя много по-объркващо) се превръщаше в таван; ако погледнеш нагоре през отворените прозорци, виждаш тревист планински склон, издигнал се завинаги нагоре към небето. Колкото и да бе стряскаща, тази гледка бе не по-малко истинска от онази, която виждаме обикновено.

Всеки от нас се превърна в слънце. Обикалящите черепи от слонова кост бяха нашите планети. Казах, че нямаше музика, но това не бе съвсем вярно, тъй като при въртенето си черепите издаваха приятен тих звук от преминаването на въздуха през очните кухни и

зъбите. Онези с кръгли очни кухни държаха един почти стабилен тон, със съвсем малки отклонения при въртенето около собствената си ос. Песните на черепите с елипсовидни кухни се засилваха и отслабваха в зависимост от промяната на разстоянието им от мен.

Колко сме глупави, за да виждаме в тези празни очни кухни и мраморни калоти единствено смъртта. Колко много приятели са сред тях! Кафявата книга, която носех със себе си чак дотук, единственото нещо от кулата Матачин, което е с мен и до днес, е била съшита, отпечатана и измислена от мъже и жени с такива костеливи лица. А ние, погълнати от водовъртежа на техните гласове, от името на онези, които вече са минало, предлагаме себе си и настоящето на ярките лъчи на Новото слънце.

И все пак в този момент, обкръжен от най-съдържателен и величествен символизъм, не можех да не се замисля за това колко различна бе действителността, когато напуснахме зикурата на следващия ден след разговора ми с Водалус и вървахме (аз — под охраната на шест жени, които понякога бяха принудени да ме носят) през убийствената джунгла цяла седмица, а може би и по-дълго. Не знаех (и все още не зная) дали бягахме от армиите на Общността, или от асцианите, които бяха съюзници на Водалус. Може би просто се опитвахме да достигнем основните части на метежниците. Моите стражи се оплакваха от влагата, която капеше от дърветата и разяждаше като киселина оръжията и доспехите им, както и от задушавашката горещина. Аз не усещах нито влагата, нито горещината. Спомням си как веднъж погледнах надолу към бедрото си и с изненада открих, че кожата е паднала и е оголила мускулите ми, подобно на стегнати върви. Можех да видя движението на колянната си става, както човек гледа колелата и предавките на някоя мелница.

Старият лекар вървеше с нас и ме посещаваше по два или три пъти на ден. Отначало се опита да поддържа превръзката на лицето ми суха. Когато видя, че усилията му са безполезни, я махна и се задоволи да намаже раните по лицето с мехлема си. След това някои от моите пазачки престанаха да поглеждат към мен, а ако трябваше да ми кажат нещо, го правеха със сведени очи. Други сякаш се гордееха със способността си да издържат гледката на обезобразеното ми лице, заставаха пред мен с разкрячени крака (явно считаха подобна поза за

войнствена) и с нарочна небрежност поставяха лявата си ръка на дръжката на оръжието си.

Разговарях с тях всеки път, когато можех. Не защото ги желаех — болестта, която дойде заедно с раните ми, ме лиши от всякаква похот — а защото наред движещата се колона изпитвах някаква особена самота. Не съм бил толкова сам нито в разкъсвания от войната север, нито дори когато бях заключен в килията на древния зикурат. Освен това в едно закътано ъгълче на мозъка ми продължаваше да витае абсурдната мисъл за бягство. Питам ги за всякакви неща, за които биха могли да покажат някакви знания, и непрекъснато се учудвах колко рядко съвпадаха възгледите ни. Никоя от шестте не се бе присъединила към Водалус, защото разбираше разликата между възстановяването на прогреса, който той се опитваше да олицетворява, и стагнацията на Общността. Три просто бяха тръгнали след мъже от хората му; две бяха дошли с надеждата да получат отмъщение за някакви лични обиди, а една бягаше от омразния си втори баща. Всички, освен последната съжаляваха за постъпката си. Никоя нямаше ясна представа къде се намираме и накъде вървим.

Водачи на колоната бяха трима диваци — двама младежи, които може би бяха братя или дори близнаци, и един по-възрастен мъж, чието лице, изкривено както от възрастта, така и, предполагам, от някакво уродство, бе непрекъснато скрито зад гротескна маска. Въпреки различната си възраст, те всички ми напомняха за голия мъж, когото навремето бях видял в Градината на джунглата. Бяха голи като него, със същата тъмна кожа с метален оттенък и със същите прави коси. Двамата млади носеха церботани, по-дълги от разперените им ръце, както и торби със стрелички, изплетени ръчно от див памук и украсени с горена умбра, получена несъмнено от сока на някакво растение. Възрастният имаше палица, на която се подпираше, украсена отгоре с изсушена маймунска глава.

В една закрыта носилка далеч напред в колоната носеха Самодържеца, за когото така и не успях да разбера от лекаря дали е жив. Една нощ, когато пазачките ми бърбреха помежду си, а аз седях свит до малкия ни огън, видях как старият водач (не можех да го объркам с никой друг заради прегърбената му фигура и впечатлението за несъразмерно голяма глава, създадено от маската) доближава носилката и се вмъква под покривалото. След известно време излезе и

бързо се отдалечи. Казваха, че старецът е „утурунку“ — шаман, който може да се превръща в тигър.

Няколко дни след като бяхме напуснали зикурата, без да срещнем нищо, което да прилича на път или пътека, се натъкнахме на купища тела. Бяха асциани, разсъблечени и без никакво снаряжение, сякаш мършавите им тела бяха паднали тук направо от небето. Сториха ми се мъртви от цяла седмица. Но несъмнено разлагането бе ускорено от влагата и горещината, така че изминалото време сигурно бе много по-малко. Само в някои случаи можеше да се определи причината за смъртта им.

Дотогава почти не бяхме срещали животни, по-едри от гротескните бръмбари, които бръмчаха през нощта около огньовете ни. Птиците, които чувахме високо в дърветата, си оставаха невидими, а ако прилепите-кръвопийци ни навестяваха, то черните им криле не се виждаха в обгръщащата ни тъмнина. Сега сякаш се движехме през цяла армия от най-различни животни, които се събираха покрай пътеката от тела, подобно на мухи върху тялото на умряло добиче. Рядко минаваше стража, без да чуем хрущенето на кости, строшавани от нечии могъщи челюсти. Нощем тъмнината, обкръжаваща малките ни огньове, се нарушаваше от светенето на зелени и червени очи, някои от които се намираха на цели две педи едно от друго. Макар и да изглеждаше невероятно тези хищници, преяли с мърша, да се опитат да ни безпокоят, моите пазачки удвоиха постовете си, а онези, които лягаха да спят, оставаха в броните си и с куртелаксите в ръце.

С всеки изминат ден трупове ставаха все по-свежи, докато накрая започнахме да срещаме и живи хора. Някаква обезумяла жена с остригана коса и горящи очи с препъване доближи колоната точно пред нас, изкрещя нещо, което никой не разбра, и побягна сред дърветата. Чувахме викове за помощ, писъци и несвързани бълнувания, но Водалус не позволи на никого да се отклонява и следобеда на същия ден потънахме в асцианската орда — по същия начин, по който преди бяхме потънали в джунглата.

Колоната ни се състоеше от жените и провизии, самият Водалус и неговото домочадие, както и от неколцината му помощници със своите хора. Като цяло със сигурност не бяхме повече от една пета от

силите му. Но дори тук да бяха всички бунтовници, които можеше да събере под знамето си, и всеки воин да се умножеше по сто, на фона на това множество те все така щяха да представляват просто капка вода във водите на Гиол.

Онези, които срещнахме отначало, бяха пехотинци. Спомних си, че Самодържецът ми бе казал, че оръжията им се раздават непосредствено преди сражението. Но ако това бе вярно, явно офицерите им бяха решили, че в момента се води сражение, или ще започне всеки момент. Видях хиляди хора, въоръжени с рансиери, и отначало си помислих, че цялата им пехота е въоръжена по този начин. Привечер обаче настигнахме други хиляди, които носеха демилуни.

Тъй като се придвижвахме по-бързо от тях, навлязохме дълбоко в армията им. Обаче се установихме на лагер преди тях и през цялата нощ, докато най-после не заспах, чувах дрезгавите им викове и шума от стъпките им. На сутринта отново се намирахме сред мъртъвци и умиращи и измина цяла стража или повече, докато настигнем първите нестройни редици.

Асцианските войници демонстрираха твърдост и сляпо подчинение на реда — нещо, което не съм виждал другаде и ми се струва, че се корени не в духа или дисциплината такива, каквито ги приемах аз. Те сякаш се подчиняваха просто защото не можеха да си представят някакъв друг възможен начин на поведение. Нашите войници почти винаги носят по няколко оръжия — най-малкото енергийно оръжие и дълъг нож (сред шиавоните аз единствен няхах такъв нож като допълнение към сабята). Ни никога не видях асцианин с повече от едно оръжие. Повечето от офицерите им пък не носеха абсолютно нищо, сякаш се гнусяха от самата идея, че могат лично да влязат в сражение.

29.

САМОДЪРЖЕЦЪТ НА ОБЩНОСТТА

Към средата на деня отново изпреварихме всички, които бяхме изпреварили и предишния ден, и стигнахме някакъв обоз. Мисля, че всички бяха поразени при откритието, че тази огромна войска, която бяхме видели, не е нищо повече от ариергард на армия, която е невъобразимо по-голяма.

Като впрегатни животни асцианите използваха уйнитатери и платибелодонти. Сред тях крачеха и шесткраки машини, очевидно, построени със същата цел. Доколкото можех да видя, водачите не правеха разлика между машините и животните. Ако животното се строполяваше и не можеше да бъде накарано да се изправи, или пък някоя машина се счупеше, товарът се прехвърляше върху най-близките наоколо. Асцианите, изглежда, не си правеха труда да заколят животните заради месото им или да поправят машините, за да ги разглобят и да вземат здравите им части.

Късно следобед колоната ни изведнъж силно се развълнува, макар че нито аз, нито стражите ми не разбраха каква е причината. Самият Водалус забързано мина покрай нас, съпроводен от няколко свои лейтенанти, а след това между началото и края на колоната засноваха хора. Когато дойде вечерта, не си устроихме лагер, а продължихме да се тътрим напред заедно с асцианите. Раздадоха факли и тъй като няхах оръжие и вече бях малко укрепнал, взех по една в ръка и се почувствах едва ли не началник на шестте меча, които ме съпровождаха.

Спряхме някъде към полунощ. Стражите ми събраха дърва и запалихме огъня с една от факлите. Тъкмо се канехме да легнем да спим, когато видях как един вестоносец нареди на носачите на покритата носилка пред нас да станат и ги прати да продължат да се спъват напред. Скоро след като се скриха от погледите ни, вестоносецът се върна и бързо размени шепнешком няколко думи с пазачките ми. Моментално ми завързаха ръцете (което не се бе

случвало, откакто Водалус преряза вървите) и забързахме след носилката. Подминахме началото на колоната, отбелязано с малката шатра на шателена Теа, без да се спираме, и скоро се загубихме сред милиардите асциани от основните им части.

Главният им щаб представляваше метален купол. Предполагам, че сигурно можеше да се сгъва и да се прибира като палатка, но изглеждаше солиден като сграда. Отвън бе черен, но когато една от страните му се отвори, за да ни пропусне, отвътре бе осветен от бледа светлина, която ми се стори магьосническа. Водалус бе там, изпънат и почтителен. До него се намираше носилката и през вдигнатите ѝ завеси се виждаше неподвижното тяло на Самодържеца. В центъра на купола около ниска маса седяха три жени. Никоя от тях не гледаше нито Водалус, нито носилката, нито мен, ако се изключеха един-два случайни погледа. Пред себе си имаха купища листа, но не гледаха дори тях, а седяха, без да откъсват очи една от друга. На външен вид много приличаха на останалите асциани, с тази разлика, че погледите им не бяха чак толкова безумни и изглеждаха малко по-охранени.

— Ето го — каза Водалус. — Сега и двамата са пред вас.

Една от асцианките каза нещо на останалите на техния език. Двете кимнаха и тя каза:

— Само онзи, който действа против народа, е принуден да крие лицето си.

Настъпи продължителна пауза, след което Водалус ми изсъска:

— Отговори й!

— Какво? Това не беше въпрос.

— Кой е приятел на народа? Онзи, който помага на народа. Кой е враг на народа?

И бързо прибави:

— Отговори дали един от двамата — ти или човекът в безсъзнание — е лидерът на народите от южната част на това полукълбо?

— Не — отговорих аз. Лъжата бе лесна, тъй като от онова, което бях видял, Самодържецът бе всъщност лидер на много малка част от хората в Общността. Тихо прошепнах на Водалус: — Що за глупост е това? Да не би да вярват, че ако бях Самодържецът, щях да им го кажа?

— Всичко, което казваме, се предава на север.

Една от асцианките, която досега бе мълчала, заговори и ни посочи. Когато приключи, трите останаха да седят абсолютно неподвижно. Имах впечатлението, че слушат нечий глас, който не мога да чуя, и че не смеят да помръднат, докато той им говори. Но това може би беше просто игра на въображението ми. Водалус се размърда, аз също промених позата си, за да сваля тежестта от ранения си крак, тесните гърди на Самодържеца равномерно се издигаха и спускаха. Но трите жени оставаха неподвижни, сякаш се бяха превърнали в статуи.

Накрая онази, която бе заговорила първа, каза:

— Всички хора принадлежат на народа.

При тези думи останалите като че ли се отпуснаха.

— Този човек е болен — каза Водалус, като гледаше към Самодържеца. — Той бе мой предан слуга, макар да се опасявам, че това е вече минало. Другият съм обещал на една от последователките си.

— Наградата за жертвата пада върху онзи, който без да мисли за собствената си изгода, предлага на народа онова, което има.

Тонът на асцианката ясно показваше, че по-нататъшните спорове са невъзможни.

Водалус ме погледна и сви рамене, след което се обърна и излезе от купола. Почти веднага влязоха неколцина асциански офицери с камшици.

Бяхме затворени в асцианска палатка, която бе почти два пъти по-голяма от килията в зикурата. Имаше огън, но не и легла и офицерите, които донесоха Самодържеца, просто го хвърлиха на пода. След като успях да развържа ръцете си, се опитах да го наглася малко по-удобно — обърнах го по гръб и изпънах ръцете му покрай тялото му.

Армията около нас бе тиха, или поне толкова тиха, колкото би могла да бъде армия от асциани. От време на време някой изкрещяваше — явно насън, — но през повечето време единственият шум идваше от бавните стъпки на часовите отвън. Не мога да изразя ужаса, който изпитах при мисълта, че ще ме пратят на север към Асция. Да виждам единствено подивелите гладувачи лица на асцианите и до края на дните си да изпитвам на собствения си гръб

онова, което ги бе довело до подобно състояние ми струваше поужасна участ дори от най-страшните изтезания, които някой от клиентите ни е понесъл в кулата Матачин. Опитах се да повдигна платнището на палатката с мисълта, че часовете не могат да ми направят нищо по-лошо от това да ми отнемат живота, но то бе запоено за земята по някакъв непонятен за мен начин. Всичките четири стени бяха от някакъв подобен на коприна материал, който не можех да разкъсам. Бръснарят на Милес ми бе отнет от моите пазачки преди няколко дни. Вече се канех да се втурна към вратата, когато добре познатият глас на Самодържеца прошепна:

— Чакай.

Отпуснах се на колене пред него, внезапно уплашен, че ни подслушват.

— Мислех, че... спиш.

— Предполагам, че през повечето време съм бил в кома. През останалото се преструвах, за да не може Водалус да ме разпитва. Смяташ да бягаши ли?

— Не и без теб, сир. Сега не. Вече си бях помислил, че си мъртъв.

— Няма да ти се наложи да чакаш дълго... със сигурност не повече от ден. Да, мисля, че това е най-доброто, трябва да избягаш. Отец Инир е заедно с бунтовниците. Той трябваше да ти осигури всичко необходимо и да ти помогне да се измъкнеш. Но ние вече не сме там... нали? Може и да не бъде в състояние да ти помогне. Разтвори робата ми. Първото нещо, което трябва да направиш, е да претърсиш пояса ми.

Направих каквото поиска. Плътта, която докосвах пръстите ми, бе студена като на мъртвец. До левия му хълбок видях дръжка от сребрист метал, не по-дебела от женски пръст. Извадих оръжието. Острието бе не по-дълго от половин педя, но бе дебело, здраво, а подобна острота не бях срещал от времето, когато боздуганът на Баландерс разби на парчета Терминус Ест.

— Още не трябва да тръгваш — прошепна Самодържецът.

— Няма да тръгна, докато си жив — отговорих аз. — Не ми ли вярваш?

— И двамата ще бъдем живи, и двамата ще се махнем оттук. Познаваш мерзостта... — Ръката му хвана моята. — Яденето на

мъртъвците, поглъщането на живота им. Но има и още един начин, който не познаваш, и един друг наркотик. Трябва да го вземеш и да погълнеш живите клетки на предния ми мозък.

Сигурно съм се отдръпнал, защото ме стисна малко по-силно.

— Когато лягаш с жена, ти вкарваш своя живот в нейния, така че евентуално да създадете нов. Когато направиш това, което ти заповядвам, моят живот и животът на другите в мен ще продължи да съществува в теб. Клетките ще влязат в твоята нервна система и ще се размножат там. Наркотикът е в стъкленицата на шията ми, а този нож ще разреже черепа ми като шишарка. Имал съм възможност да го изпитам на практика, така че ти го гарантирам. Помниш ли как се закле да ми служиш, когато затворих книгата? Използвай ножа сега и се махай оттук по възможно най-бързия начин.

Кимнах и обещах, че ще го послушам.

— Наркотикът е по-силен от всички останали, които познаваш, и въпреки че другите, освен мен ще бъдат слаби, ще има стотици личности... Ние сме много хора.

— Разбирам — казах аз.

— Асцианите тръгват на разсъмване. Възможно ли е от тази нощ да е останала само една стража?

— Надявам се да преживееш тази нощ, сир, както и още много други. Ще се справиш.

— Трябва да ме убиеш сега, преди Ърт да завърти лицето си към слънцето. Тогава ще живея в теб... никога няма да умра. Сега съм жив само благодарение на волята си. Силите ме напускат с всяка моя дума.

За мое най-голямо учудване от очите ми бликнаха сълзи.

— Мразех те още от дете, сир. Не съм ти сторил никакво зло, но щях да го направя, ако имах възможност. Сега съжалявам.

Гласът му отслабваше, докато не стана не по-силен от песента на щурец.

— Имал си право да ме мразиш, Севериън. Аз поддържах... също както и ти ще поддържах... прекалено много неща, които не бяха добри.

— Защо? — попитах аз. — Защо?

Отново се отпуснах на колене.

— Защото всичко останало е още по-лошо. Докато не дойде Новото слънце, ние можем да избираме единствено между злини.

Всички са се опитвали и всички са се провалили. Благата да бъдат общи, властта да бъде у народа... всичко. Стремиш се към прогрес? Асцианите го имат. Те са оглушени от него, дотолкова са полудели от смъртта на Природата, че са готови да приемат Еребус и останалите за богове. Ние държим човечеството неизменно... във варварство. Самодържецът пази народа от ликуващите, а ликуващите... пазят народа от Самодържеца. Религията дава на народа утешение. Затворихме пътищата, за да парализираме обществения ред...

Очите му се затвориха. Поставих ръка на гърдите му и едва усетих ударите на сърцето му.

— Докато не се появи Новото слънце...

От това се мъчех да избягам, а не от Аджиа, от Водалус или от асцианите. Колкото се може по-внимателно свалих верижката от врата му, отворих стъкленицата и изпих наркотика. След това с късото твърдо острие направих онова, което трябваше.

Когато всичко приключи, го покрих от главата до петите със собствената му шафранена роба и окачих празната стъкленица на врата си. Действието на наркотика бе точно толкова силно, колкото ме бе предупредил. Ти, който четеш това, сигурно никога не си имал повече от едно съзнание и не можеш да разбереш какво е да имаш две или три, да не говорим за стотици. Мъртвият Самодържец, чието лице бях превърнал в алена каша, отново бе жив. Моите очи и ръце бяха и негови, разбрах работата на пчелните кошери в Дома на Абсолюта и светостта на онези, които се ориентират по слънцето и извличат злато от плодородието на Ърт. Научих за неговия път до Трона на Феникс, до звездите и обратно. Неговият ум се вля в моя и го изпълни с учения, за чието съществуване дори не бях подозирал, със знанията, които му бяха предали другите. Феноменалният свят изглеждаше неясен и смътен, подобно на бегло нахвърлена картина върху пясък, над който се носи и стене вятърът. Не бих могъл да се съсредоточа върху нея, дори и да исках, но и нямах никакво желание да го правя.

Черната тъкан на нашата палатка — затвор стана синьо-сива и горните ѝ ъгли се завъртяха, подобно на призмите на калейдоскоп. Бях паднал, без да забележа, и сега лежах до трупа на своя предшественик,

а опитите ми да се изправа се свеждаха единствено до това да удрям с длани земята.

Не зная колко дълго лежах така. Изтрих ножа — вече *моя* нож — и го прибрах по начина, по който го бе направил той. Ясно си се представях като десетки наложени един върху друг образи, разрязващи палатката и измъкващи се навън в тъмното. Севериън, Текла и още милиарди други бягаха. Видението бе толкова истинско, че понякога ми се струваше, че съм го направил наистина. Но всеки път, когато трябваше да тичам между дърветата, избягвайки изтощените спящи асциани, откривах, че лежа в палатката до покритото с дрехата тяло.

Някой ме хвана за ръката. Реших, че офицерите с камшиците са се върнали, и се опитах да ги видя и да стана, за да избегна ударите. Но в съзнанието ми нахлула хиляди най-различни спомени, подобно на картините, които собственикът на някоя евтина галерия сменя една след друга пред очите ти — надбягване, издигащи се тръби на орган, чертеж с надписани ъгли, жена в каруца.

— Добре ли си? — попита ме нечий глас. — Какво ти е?

Почувствах, че от устните ми капе слюнка, но не можех да произнеса нито дума.

30.

КОРИДОРИТЕ НА ВРЕМЕТО

Някой така ме удари, че ушите ми писнаха.

— Какво става? Той е мъртъв. Да не си дрогиран?

— *Да. Дрогиран.* — Думите произнесе някой друг и след миг го познах — Севериън, младият палач.

Но аз кой съм?

— Ставай. Трябва да се махаме оттук.

— *Часовият.*

— Часовите — поправи ни гласът. — Трима са. Убихме ги.

Слизах надолу по някаква стълба, бяла като сол, надолу към водни лилии и застояла вода. До мен вървеше почерняло от слънцето момиче с издължени, леко скосени очи. Зад рамото ѝ надзърташе скулптираното лице на един от епонимите. Скулпторът го бе изработил от нефрит и ефектът бе сякаш виждам лице от трева.

— Умира ли?

— Вече ни вижда. Погледни очите му.

Знаех къде съм. Скоро амбулантният търговец щеше да пъхне глава в палатката и да ми каже да се махам.

— Над земята — казах аз. — Каза ми, че ще я видя над земята. Но това бе лесно. Тя е тук.

— Трябва да тръгваме. — Зеленият мъж хвана лявата ми ръка, Аджиа — дясната, и двамата ме изведоха навън.

Изминахме дълъг път, точно както онзи в съня ми за бягството. От време на време прекрочвахме през спящи асциани.

— Стражата им е винаги малобройна — прошепна Аджиа. — Водалус ми каза, че командирите им толкова сляпо изпълняват заповеди, че едва ли могат да си представят едно предателско нападение. По време на война нашите войници често ги изненадват.

Не разбрах и повторих думите ѝ като някое дете:

— Нашите войници...

— Двамата с Хетор няма да се бием повече за тях. И как бихме могли, след като ги видяхме какво представляват? Сега съм с теб.

Отново започнах да откривам себе си. Мислите, които съставяха моя ум, една по една заставаха на местата си. Сега внезапно се досетих за причината за възникването на титлата „самодържец“.

— Искаше да ме убиеш. А сега ме освобождаваш. Би трябвало да ме заколиш. — Пред очите ми мина образа на извития кинжал от Тракс, треперещ в капака на къщата на Каздое.

— Бих могла да те убия много по-лесно. Огледалата на Хетор ми дадоха един червей — не по-дълъг от дланта ти, свети с бял пламък. Трябваше само да го метна и той щеше да те убие и да пропълзи обратно при мен. Така един по един елиминирах стражите ти. Но този зелен човек не би ми го позволил, а и аз не искам. Водалус ми обеща, че агонията ти ще продължи седмици. А на по-малко не съм съгласна.

— Значи ме връщаш при него?

Тя поклати глава и на слабите сиви проблясъци на утрото, проникващи през листата, видях кестенявите ѝ къдри да се разсипват по раменете ѝ — също както в онзи ден, когато вдигаше решетките на прозорците на магазинчето.

— Водалус е мъртъв. Да не би да си мислиш, че бих му позволила да ме излъже и да остане жив? С този червей? Щяха да те отведат. Сега ще те пусна — имам представа накъде ще тръгнеш, а след време пак ще ми паднеш в ръцете. Както вече стана, когато птериопите те отмъкнаха от евзоните.

— Значи ме спасяваш, защото ме мразиш — казах аз и Аджиа кимна. Предполагам, че по същия начин Водалус е мразел онази част от мен, която доскоро беше Самодържец.

Или мразеше представата си за Самодържеца, тъй като беше верен — доколкото бе по силите му — на истинския Самодържец, когото смяташе за свой служител. Като момче работех в кухните на Дома на Абсолюта. Там имаше един готвач, който до такава степен презираше армигерите и ликуващите, за които готвеше, че приготвяше гозбите си с трескаво съвършенство само за да не му се наложи да търпи униженията от оскърбителните им упреци. В крайна сметка стана главен готвач в онова крило. Докато си мислех за него, докосването на Аджиа, което и без това бе съвсем слабо, докато

бягахме, съвсем изчезна. Вгледах се, но я нямаше. Бях останал самичък със зеления човек.

— Ти пък какво правиш тук? — попитах го. — За малко да изгубиш живота си в това време. А и нали не ти понася нашето слънце?

Той се усмихна. Макар че устните му бяха зелени, зъбите му белееха и сякаш слабо светеха.

— Ние сме твои деца и сме не по-малко почтени от теб, макар и да не убиваме, за да се нахраним. Ти ми даде половината от своя камък, камъкът, който изгриза желязото и ме освободи. Какво мислиш, че би трябвало да сторя, след като веригата вече не ме държеше?

— Предполагам, че ще се върнеш в своето време — казах аз. Действието на наркотика беше отслабнало достатъчно, за да започна да се опасявам, че разговорът ни ще разбуди асцианските войници. Но засега не виждах никой от тях — само тъмните дървета на джунглата се издигаха към небето.

— Ние се отплащаме на благодетелите си. Тичах напред-назад по коридорите на Времето, за да намеря момент, в който ти също да си затворен, за да мога да те освободя.

Отначало не знаех какво да му отговоря.

— Не можеш да си представиш колко странно се чувствам. Да знам, че някой рови в бъдещето ми, за да намери възможност да ми направи добро. Но сега вече сме квит. Разбира се, даваш си сметка, че не съм ти помогнал с идеята да ми върнеш услугата някой ден.

— Направи го — ти поиска да ти помогна да намериш жената, която преди малко ни остави. Жената, която оттогава си намирал на няколко пъти. Трябва обаче да знаеш, че не бях сам. Има и други търсачи. Ще ти изпратя двама. Освен това все още не сме квит — въпреки че те намерих затворен тук, жената го бе направила също и щеше да те освободи и без моята помощ. Така че ще се видим отново.

С тези думи той пусна ръката ми и пристъпи в онази посока, която така и не видях, докато наблюдавах изчезването на кораба от върха на замъка на Баландерс. Изглежда, можех да видя това място, само ако там има нещо. Той моментално се обърна и се затича. Въпреки тъмнината дълго наблюдавах бягащата му фигура, осветена от равномерно пулсиращи проблясъци. Накрая той се превърна в малка точка тъмнина. И точно когато очаквах, че точката също ще изчезне, тя

започна да се уголемява и у мен се създаде усещането за нещо огромно, носещо се право към мен по странно извития тунел.

Не беше корабът, който бях виждал, а друг, много по-малък. И все пак бе достатъчно голям и когато най-накрая се премести изцяло в полето на нашето съзнание, събори с планширите си няколко големи дървета. Корпусът се разтвори и една рампа, много по-къса от стълбата на флайера на Самодържеца, се спусна надолу и докосна земята.

По нея слязоха учителят Малрубиус и кучето ми Трискъл.

В този миг възвърнах контрола над личността си, която в действителност не управлявах, откакто пих алзабото с Водалус и ядох от плътта на Текла. Това не означаваше, че Текла е изчезнала (а и не можех да искам да изчезне, въпреки че разбирах, че в доста отношения тя бе жестока и глуповата жена), нито пък че е изчезнал моят предшественик и хилядите умове, които се съдържаха в него. Старата, проста структура на моята личност вече не съществуваше — просто новата, сложна структура престана да ме обърква и смущава. Тя бе истински лабиринт, но аз бях стопанинът и дори създателят на този лабиринт и моят отпечатък съществуваше във всяко негово разклонение. Малрубиус ме докосна, после пое дланта ми и леко я постави върху студената си буза.

— Значи си истински — казах аз.

— Не. Ние сме почти онова, за което ни мислиш — силите над сцената. Но не сме съвсем божества. А ти, предполагам, си актьор.

Поклатих глава.

— Не ме ли позна, учителю? Ти ме обучаваше, когато бях момче. А после станах калфа на гилдията.

— И освен това си и актьор. Имаш еднакви основания да се смяташ и за двете. Когато разговаряхме с теб в полето до Стената, ти играеше. Следващия път, когато те срещнахме в Дома на Абсолюта, играеше също. Представлението беше хубаво. Искаше ми се да видя края му.

— Значи си бил сред публиката?

Учителят Малрубиус кимна.

— Като актьор, Севериън, сигурно си разбрал намека, който направих преди малко. Той се отнася за свръхестествената сила, която се персонифицира и излиза на сцената в последното действие, за да осигури щастливия край на пиесата. Казват, че никой не използва този

похват, освен лошите драматурзи. Но онези, които твърдят това, забравят, че е по-добре да съществува сила, която да се спусне по въжето и да осигури добрия край, вместо да няма и всичко да свърши зле. Ето ти нашето въже — много въжета, а също и един здрав кораб към него. Качваш ли се на борда?

— Но защо тогава сте в този образ? За да ви се доверя ли?

— Да, ако искаш.

Учителят Малрубиус кимна. Трискъл, който дотогава седеше в краката ми и ме гледаше право в лицето, скочи, пробяга на трите си крака половината разстояние до кораба, спря, размаха остатъка от опашката си и ме погледна с онзи умоляващ поглед, който имат единствено кучетата.

— Зная, че не можеш да бъдеш онова, на което приличаш. Трискъл — може би, но аз гледах погребението ти, учителю. Лицето ти не е маска, но все пак някъде има маска. И под нея ти си онова, което обикновените хора наричат какоген, макар навремето доктор Талос да ми обясни, че предпочитате да се наричате хиеродули.

Малрубиус отново постави ръката си върху моята.

— Нямаше да те заблуждаваме, ако можехме. Но се надявам ти сам да се заблудиш, за свое добро и за доброто на Ърт. Сега умът ти е замъглен от някакъв наркотик — повече, отколкото си представяш — също както беше под властта на съня, когато разговаряхме на онази поляна при Стената. Ако не бе упоен, може би нямаше да имаш смелост да дойдеш с нас, дори и да ни виждаше, дори и здравият ти разум да ти подсказеше, че трябва да постъпиш така.

— Засега здравият ми разум не ме е убедил в това, нито пък в нещо друго. Къде искаш да ме отведеш? И защо? Кой си ти — учителят Малрубиус или хиеродул? — Докато говорех, започвах все по-ясно да забелязвам дърветата, стоящи като войници, които чакат щабните офицери да обсъдят някакъв стратегически въпрос. Все още бе нощ, но мракът изсветляваше, дори и тук.

— Знаеш ли какво означава думата „хиеродул“? Аз съм Малрубиус и не съм хиеродул. По-скоро служа на онези, на които служат и те. „Хиеродул“ означава „свещен роб“. Мислиш ли, че може да има роби без господари?

— И ти ще ме отведеш...

— При Океан, за да запазя живота ти. — Той сякаш прочете мислите ми и затова продължи: — Не, няма да те отведем при любовниците на Абая, които те пазеха и ти помагаха, защото си бил палач и ще станеш Самодържец. Трябва да се страхуваш от нещо много по-лошо. Скоро робите на Еребус, които те държаха затворен, ще разберат, че си избягал. И тогава Еребус ще хвърли тази армия и още много други като нея в самата бездна, за да те хване. Ела.

И ме помъкна по стълбата.

31.

ПЯСЪЧНАТА ГРАДИНА

Корабът се управляваше от ръце, които не виждах. Очаквах, че ще се издигнем плавно като флайера или ще изчезнем като зеления човек в някакъв коридор във времето. Вместо това излетяхме нагоре толкова бързо, че ми призля. Някъде наоколо се чуваше звук от чупенето на дебели клони.

— Сега си Самодържец. Знаеш ли го? — Гласът на Малрубиус сякаш се преливаше в свиренето на вятъра.

— Да. Предшественикът ми, чийто разум сега е част от моя, е заел поста по същия начин. Зная тайните пароли, думите на властта, но не съм имал време, за да помисля върху тях. В Дома на Абсолюта ли ме връщаш?

Той поклати глава.

— Не, не си готов. Значи вярваш, че сега знаеш всичко, което е знаел старият Самодържец. Прав си, но това знание още не ти е достъпно и когато започнат изпитанията, ще срещнеш мнозина, които ще те убият, ако се поколебаеш дори за миг. Отгледан си в Цитаделата на Несус — каква е паролата за нейния кастелан? Как могат да се командват маймуночовеците от мината със съкровищата? Кой думи отварят подземията на Тайния дом? Няма нужда да ми ги казваш — всички те са от големите тайни на твоята държава, а и без това са ми известни. Но ти самият можеш ли да ги кажеш, без да ти се наложи да се замислиш?

Изразите, които ми трябваха, съществуваха в главата ми, но въпреки това не успях да ги изрека. Изплъзваха се настрани като дребни рибки. Накрая можех само да вдигна рамене.

— А има и още едно нещо, което трябва да направиш. Още едно приключение, до водата.

— Какво по-точно?

— Ако ти кажа, няма да е приключение. Не се тревожи. Не е трудно и ще се справиш на един дъх. Но имам да ти обяснявам много

неща, а времето не достига. Вярваш ли в идването на Новото слънце?

Потърсих вярата в себе си, както преди малко търсех думите на властта, но и този път резултатът бе същият.

— Така съм бил учен цял живот — отвърнах аз. — Но мисля, че самите учители не вярват — истинският Малрубиус бе един от тях. Така че не мога да кажа дали вярвам, или не.

— Кой е Новото слънце? Човек ли е? Ако е човек, как ще стане така, че всяко растение ще стане още по-зелено, а хамбарите ще се напълнят догоре?

Не ми беше приятно да се връщам на въпроси, които слушах с половин ухо като дете — и то точно сега, когато тепърва започвах да осъзнавам, че съм унаследил цялата Общност.

— Той ще бъде второто възплъщение на Помирителя — негов аватар, носещ справедливост и мир. На картините е изобразен с блестящо лице, подобно на слънце. Аз бях чирак на палачи, а не послушник, и това е всичко, което мога да ти кажа.

Завих се в плаща си, за да се скрия от студения вятър. Трискъл се бе свил на кълбо в краката ми.

— А от какво се нуждае повече човечеството? От справедливост и мир? Или от Ново слънце?

Опитах се да се усмихна.

— Струва ми се, че макар и да не е възможно да си старият ми учител, може би съдържаш в себе си личността му, както аз съдържам в себе си личността на шателена Текла. Ако това е така, вече знаеш отговора ми. Когато клиентът е доведен до крайност, той желае единствено топлина, храна и избавяне от болката. Мирът и справедливостта са на второ място. Дъждът символизира благодатта, а слънчевата светлина — милосърдието, но дъждът и слънчевата светлина са по-добри от благодатта и милосърдието. В противен случай биха принизили онова, което символизират.

— В голяма степен си прав. Учителят Малрубиус, когото познаваше, живее в мен, а твоят стар Трискъл — в този Трискъл. Но сега не това е важното. Ако имаме време, ти ще го разбереш, преди да тръгнем. — Малрубиус затвори очи и почеса сивите косми на гърдите си, както правеше навремето, когато бях един от най-младите чираци. — Страхуваше се да се качиш на този малък кораб, дори когато ти казах, че няма да те отнесе далеч от Ърт, нито дори извън твоя

континент. Да предположим — само да предположим, — че ти бях казал, че ще отлетим от Ърт, ще минем орбитата на Фалег, която наричат Вертанди, а също и Бетор и Аратрон, ще излезем във външната тъмнина, ще я прекосим и ще се озовем на някое друго място. Би ли се изплашил, след като вече пътуваш с нас?

— На никой не му е приятно да казва, че се страхува. Но да, бих се изплашил.

— Независимо от страха, би ли тръгнал, ако това може да доведе Новото слънце?

Стори ми се, че някакъв леден призрак от бездната вече е сграбчил сърцето ми. Не бях заблуден, нито пък мисля, че той целеше именно това. Ако отговорех с да, това означаваше да предприема подобно пътешествие. Колебливо мълчах. Тишината се нарушаваше единствено от рева на кръвта в ушите ми.

— Не е необходимо да отговаряш, ако сега не можеш.

Ще те попитаме друг път. Но докато не отговориш, не мога да ти кажа нищо повече.

Дълго стоях на странната палуба, от време на време се разхождах и духах измръзналите си пръсти, а около мен се тълпяха всичките ми мисли. Звездите ни наблюдаваха и по едно време ми се стори, че очите на учителя Малрубиус са също две от тях.

Накрая се върнах при него.

— Отдавна исках... ако това ще доведе Новото слънце, бих тръгнал.

— Не мога да ти дам никакви гаранции. Ако само *може* да доведе Новото слънце, би ли тръгнал? Справедливост и мир, да, но Новото слънце — такъв поток от топлина и енергия върху Ърт, каквото тя не е виждала от времената, преди да се появи първият човек?

И тук настъпи най-странното събитие в моята и без това доста разтеглена история. Но то не бе отбелязано нито със звук, нито с някакво зрелище, нито пък с появата на говорещо чудовище или гигантска жена. Просто докато го слушах, изпитах същото онова притискане върху гърдите си, което почувствах в Тракс, когато разбрах, че трябва да тръгна на север с Нокътя. Спомних си момичето в колибата.

— Да. Ако може да доведе Новото слънце, бих тръгнал.

— Ами ако там те чака изпитание? Ти познаваше онзи, който бе самодържец преди теб, и накрая дори го обичаше. Той живее в теб. Той мъж ли беше?

— Той бе човешко същество — за разлика от теб, учителю.

— Не те питах това, както много добре знаеш. Беше ли мъж като теб? Половината от диадата мъж — жена?

Поклатих глава.

— Ти ще станеш същия, ако не издържиш изпитанието. Пак ли си готов да тръгнеш?

Трискъл положи покритата си с белези глава на коляното ми. Същински посланик на всички сакати създания — на Самодържеца, който носеше подносите в Дома на Абсолюта и лежеше парализиран в носилката, очаквайки да ми предаде шепнещите гласове в главата си; на Текла, гърчеща се под Обръщача, която прерязва вените си и умря под нашата кула — дори аз, който се хваля, че не забравям нищо, почти я бях забравил в този й вид. Може би в крайна сметка именно намирането на Трискъл промени всичко, въпреки че настоявах, че то е без значение. Този път нямаше нужда да говоря. Учителят Малрубиус прочете отговора в очите ми.

— Знаеш за бездните в пространството, наричани от някои „черни дупки“, от които не може да се завърне нито частица материя или светлина. Но досега не си знаел, че тези бездни имат своите противоположности в лицето на „белите фонтани“, през които материята и енергията, отхвърлени от някаква по-висша вселена, изтичат в нашата като безкраен водопад. Ако издържиш изпитанието — ако се реши, че нашата раса е готова отново да навлезе в широките морета на пространството, — такъв бял фонтан ще бъде създаден в самото сърце на нашето слънце.

— А ако се проваля?

— Ако се провалиш, твоята мъжественост ще бъде отнета, за да не можеш да предадеш Трона на Феникс на потомците си. Твоят предшественик също прие предизвикателството.

— И се е провалил. Така излиза според думите ти.

— Да. И въпреки това той е по-храбър от мнозина други, които биват наричани герои. Той първи предприе това пътешествие след много други управления. Последен преди него бе Имар, за когото може би си чувал.

— Но Имар явно също е бил сметнат за негоден. Натам ли отиваме? Зад парапета виждам само звезди.

Учителят Малрубиус поклати глава.

— Не гледаш внимателно. Вече сме близо до целта на пътуването.

Отидох до парапета, като се олюлявах. Мисля, че за нестабилната ми походка вината се дължеше отчасти на движението на кораба; но една друга част несъмнено бе причинена от остатъчното действие на наркотика.

Нощта все още покриваше Ърт, тъй като се движехме бързо в западна посока и разсъмването, което посрещнахме с асцианската армия в джунглата, още не бе стигнало дотук. След малко забелязах, че звездите зад борда започват да се преместват, сякаш без желание и с вълнообразно движение. Имах чувството, че нещо се движи между тях, подобно на вятър в пшеница. Помислих си: „Това е морето...“

— Това е голямото море, наречено Океан — проговори в същия миг учителят Малрубиус.

— Отдавна исках да го видя.

— Скоро ще стоиш на брега му. Попита ме кога ще напуснеш тази планета. Това няма да стане, преди властта ти тук да се затвърди. Когато градът и Домът на Абсолюта ти се подчинят и армиите ти отблъснат нападенията на робите на Еребус. Може би след няколко години. Но може и след десетилетия. Ние двамата ще дойдем да те вземем.

— За тази нощ ти си вторият, който ми обещава бъдещи срещи.

Докато произнасях тези думи, усетих слаб тласък — подобно на лодка, която умело е закарана до кея. Слязох по рампата и стъпих на пясък. Учителят Малрубиус и Трискъл ме последваха. Попитах ги дали няма да останат с мен известно време, за да ми дават съвети.

— Съвсем за малко. Ако имаш още въпроси, задай ги сега.

Сребърният език на рампата вече пълзеше към корпуса. Още не се бе прибрал напълно, когато корабът се издигна и изчезна през онзи пролука в реалността, през която бе избягал и зеленият човек.

— Говореше за мира и справедливостта, които ще донесе Новото слънце. Има ли справедливост в това да бъде викан толкова далеч? Какво е изпитанието, през което трябва да премина?

— Не те вика Новото слънце. Викат те онези, които се надяват да призват Новото слънце при себе си — отвърна учителят Малрубиус, но не го разбрах. След това накратко ми изложи тайната история на Времето, която е най-голямата от всички тайни и която ще изложи тук на подходящото място. Когато завърши, главата ми се завъртя и се уплаших да не забравя разказа му, защото той бе прекалено голям за обикновен човек и защото най-сетне разбрах, че мъглите наближават и мен, както и другите хора.

— Никога няма да го забравиш. На пира на Водалус каза, че си сигурен, че ще забравиш глупавите пароли, които ти казаха като имитация на думите на властта. Но не ги забрави. Ще запомниш всичко. Запомни също, че не трябва да се страхуваш. Може би краят на епическата епитимия на човечеството наближава. Старият Самодържец ти каза истината — ние не ще тръгнем отново сред звездите, преди да станем подобни на богове, но това време може би вече е близко. В теб може би е постигнат синтез на всички разклоняващи се тенденции на нашата раса.

Трискъл се вдигна за миг на задните си лапи, след което се обърна и побягна по обления в звездна светлина бряг, като разпръскваше малките вълнички, вдигнати от ветреца. Отдалечи се на стотина крачки, спря и ме погледна очакващо.

Понечих да тръгна към него, но учителят Малрубиус ме спря.

— Не можеш да отидеш там, където отива той, Севериън. Зная, че мислиш, че сме някакъв вид какогени. По едно време смятах, че не е разумно да те разубеждавам, но сега трябва да го направя. Ние сме аквастори, същества, създадени и поддържани от силата на въображението и концентрацията на мисълта.

— Чувал съм за подобни неща — казах аз. — Но аз те докоснах.

— Това не означава нищо. Ние сме толкова материални, колкото и повечето наистина фалшиви неща — просто танцуващи във въздуха прашинки. Истински са единствено нещата, които никой не може да докосне, както би трябвало вече да знаеш. Веднъж срещна жена на име Кириака, която ти разказа за големите мислеци машини от миналото. Такава машина има на кораба, с който пътувахме. Тя има способността да гледа в ума ти.

— Значи ти си машина? — Започнах да усещам постепенно засилващо се чувство за самота и смътен страх.

— Аз съм учителят Малрубиус, а Трискъл е Трискъл. Машината погледна в спомените ти и ни откри. Нашият живот в съзнанието ти не е толкова пълен като живота на Текла или на стария Самодържец, но все пак съществуваме там и сме живи, докато си жив и ти. Но в материалния свят съществуваме благодарение на енергията на машината, а обхватът ѝ на действие е само едва няколко хиляди години.

Малрубиус още изричаше финалните думи, а плътта му вече започна да изчезва и да се превръща в светъл прах. За миг проблесна на студената светлина на звездите. След това изчезна. Трискъл остана с мен още мъничко и когато жълтият му кожух стана сребрист и започна да се разпилява на лекия вятър, го чух как излая.

Останах на брега на морето, което така често жадувах да видя. Но въпреки че бях сам, се чувствах щастлив. Вдишвах въздуха, който не прилича на никой друг, и се усмихнах на тихата песен на малките вълни. Сушата — Несус, Домът на Абсолюта и всичко останало, лежеше на изток. На запад се простираше морето. Тръгнах на север, защото не исках да го напускам толкова скоро и защото Трискъл бе изтичал натам. Може би там някъде се намираше великият Абая със своите жени, но морето бе много по-старо и по-мъдро от него. Ние, хората, подобно на всички живи същества, сме дошли от морето. И тъй като не сме могли да го завоюваме, то е завинаги наше. Старото червено слънце изгря от дясната ми страна, докосна вълните с увяхващата си красота и чух крясъците на морските птици.

Когато сенките се скъсиха, вече бях уморен. Раните по лицето и крака ме боляха. Не бях ял нищо от обета на предишния ден и не бях спал, като изключим трансa в асцианската палатка. Щях да си почина, ако можех, но слънцето припичаше, а малките скали покрай брега не предлагаха никаква сянка. Накрая тръгнах по следите на някаква двуколка и открих храсти диви рози, растящи на една дюна. Там спрях и се разположих под сянката им, за да изсипя пясъка от ботушите си — бяха се напълнили през разкъсаните шевове.

Един трън се заби под рамото ми и се откъсна от храста. Остана забит в кожата ми, а при върха му се събра мъничка капчица кръв, не по-голяма от връх на топлийка. Извадих го — и паднах на колене.

Това бе Нокътя.

Идеален, черен и блестящ, точно такъв, какъвто го бях оставил под олтарния камък на Пелерините. Всички клонки на този и на останалите храсти бяха покрити с бели цветове и със същите идеални Нокти. Този, който лежеше в дланта ми, ярко проблесна в момента, в който погледнах към него.

Бях предал Нокътя, но запазих малката кожена торбичка, която му бе ушила Доркас. Извадих я от паласката си и отново я окачих на врата си, отново с Нокътя в нея. И едва сега се сетих, че съм виждал точно такъв храст в Ботаническите градини в самото начало на моето пътешествие.

Никой не може да обясни подобни неща. Откакто отидох в Дома на Абсолюта, съм разговарял с хептарха и с различни акарии. Но те не можеха да кажат почти нищо, освен че може би Несътвореният е избрал да ми се яви в образа на тези растения.

По онова време не се замислях върху това, а се чудех дали не са ни откарали в незавършената Пясъчна градина. Тогава носех Нокътя, макар и да не го знаех — Аджиа вече го бе пхнала тайно в паласката ми. Възможно ли е да сме пристигнали в незавършената градина, за да може Нокътя, прелетял срещу вятъра на Времето, да отправи своето сбогом? Идеята е абсурдна. Но тогава всички идеи са такива.

Но онова, което наистина ме зашемети — до такава степен, че се олюлях, сякаш бях получил удар — бе мисълта, че ако Вечният принцип се е таял в онзи извит трън, който бях носил толкова много левги, а сега се таи в новия трън (а може би и в същия), тогава той може да се открие във всичко, а и вероятно наистина съществува — във всеки трън на всеки храст, във всяка капка в морето. Този трън е свещеният Нокът, защото всички тръни са свещени Нокти; пясъкът в ботушите ми е свещен, защото е попаднал там от плажа, засипан със свещен пясък. Сенобитите пазят останките на санясините, защото санясините са се приближили до Всесъздателя. Но всичко е близко до Всесъздателя и дори го е докосвало, защото е произлязло от него. Целият свят е реликва. Свалих ботушите си, които бяха пропътували с мен чак дотук, и ги запратих далеч в морето, защото не можех да стъпвам с обувки върху свещената земя.

32.

„САМРУ“

Вървях напред като някаква могъща армия, защото се чувствах в компанията на всички онези, които вървяха вътре в мен. Бях ограден от многобройна охрана, а и аз самият охранявах личността на монарха. В редиците ми имаше жени, весели и мрачни, и деца, които тичаха, смееха се и хвърляха раковини в морето, дразнейки Еребус и Абая.

След половин ден стигнах до устието на Гиол — толкова широко, че отсрещният бряг се губеше в далечината. Между триъгълните острови плаваха кораби с издути платна, подобно на облаци сред планински върхове. Извиках към един, който минаваше недалеч, и помолих да ме откарат до Несус. Сигурно съм изглеждал странно с покритото си с белези лице, разкъсан плащ и толкова мършав, че ребрата ми се четяха.

Независимо от това капитанът изпрати лодка — добрина, която не съм забравил. В очите на гребците ѝ забелязах страх и благоговение. Може би причината бе във вида на наполовина заздравелите ми рани. Но те бяха мъже, виждали множество рани. Тогава се сетих какво почувствах аз, когато за първи път видях лицето на Самодържеца в Лазурния дом — въпреки че не беше висок мъж, а всъщност не бе дори и мъж.

Двадесет дни и двадесет нощи „Самру“ плаваше нагоре по Гиол. Когато имахме възможност, използвахме платната, а в дните без вятър гребяхме — по дванадесет гребла от всяка страна. Този преход бе много тежък за моряците — въпреки че течението е почти незабележимо бавно, то не спира нито за миг, а меандрите на устието са толкова дълги, че понякога често се случва вечерта, когато барабанныят бой известява началото на първата вахта, гребецът все още да вижда мястото, от което е тръгнал на сутринта.

За мен пътуването бе приятно като увеселително плаване. Макар че предлагам да работя с платната или да гребам с останалите, моряците ми отказваха. Тогава казах на капитана — човек с хитро лице, което

подказваше, че освен плаването не би имал нищо против да направи някоя и друга сделка — че ще му се отплатя много добре, когато стигнем Несус. Той обаче не пожела и дума да се каже на тази тема и твърдеше (подръпвайки мустаците си — жест, който винаги използваше, когато искаше да демонстрира върховна искреност), че присъствието ми само по себе си е достатъчна награда за него и екипажа му. Не вярвам, че са познали, че аз съм техният Самодържец, и поради страх да не попаднем на хора като Водалус внимавах да не давам никакви намеци за това. Но по очите ми и поведението ми сякаш усещаха, че съм адепт.

Случаят с меч на капитана вероятно само засили подозренията им. Беше кракемарт — най-тежкото ръчно оръжие на моряците, с острие, широко колкото дланта ми, силно извито и с гравирани по него звезди, слънца и други знаци, които капитанът не разбираше. Носеше го, когато минавахме покрай някое крайбрежно село или при среща с други кораби — в случаите, когато му се струваше, че трябва да се държи с подобаващо достойнство — а през останалото време го оставяше на малкия кварталдек. Намерих го именно там и понеже нямах друга работа, освен да зяпам мачтите и зелената река, извадих половината си точило и започнах да го остря. Скоро капитанът ме видя да проверявам острието с пръст и започна да се хвали с уменията си на фехтувач. Тъй като мечът не достигаше и две трети от тежестта на Терминус Ест и бе с къса дръжка, аз се развеселих от думите му и с удоволствие го слушах в продължение на около половин стража. Случи се тъй, че недалеч от нас имаше навито въже, дебело колкото китката ми. Когато капитанът започна да губи интерес към собствените си приказки, го помолих заедно с помощник-капитана да отмерят около три лакътя и да го задържат разпънато между тях. Мечът премина през въжето, като през косъм. И преди още двамата да си поемат дъх, аз го подхвърлих високо нагоре и го улових за дръжката.

Този случай показваше доста ясно, че силите ми започваха да се завръщат. Едва ли безделието, свежият въздух и простата храна са интересна тема за читателя, но вършат истински чудеса срещу раните и изтощението.

Ако бях поискал, капитанът щеше да ми отстъпи каютата си, но аз предпочетох да спя на палубата, завит в плаща си, а в дъждовните нощи намирах убежище под лодката, която лежеше нагоре с кила в

средата на кораба. Тогава научих, че морският бриз утихва, когато Ърт извързва лице от слънцето. Повечето вечери лягах да спя под припвяванията на гребците и сутрин се будех от дрънченето на веригата, когато вдигаха котва.

Някои сутрини се будех преди разсъмване. Обикновено се намирахме недалеч от брега и на палубата сънено се мотаете единствено морякът на вахта. А понякога се събуждах от лунната светлина и гледах как се носим със свити наполовина платна, с помощник-капитана зад руля. В една такава нощ, скоро след като минахме Стената, отидох на кърмата и видях фосфоресциращата следа зад нас, подобна на студен огън в тъмната вода. За миг си помислих, че маймуночовеците от мината идват, за да бъдат излекувани от Нокътят или да потърсят отмъщение. Това, разбира се, не бе особено странно — просто глупава грешка на сънението ми мозък. Онова, което се случи на следващата сутрин, също не бе странно, но дълбоко ме впечатли.

Гребците работеха равномерно с веслата, за да ни изведат от дългия няколко левги завой, след който имаше надежда да уловим попътен вятър. Бавният барабанен ритъм и плясъкът на водата действат хипнотично — предполагам, защото приличат на биенето на сърцето на спящ човек и на шума на кръвта, когато преминава покрай вътрешното ухо към мозъка.

Стоях при перилата и гледах брега, все още блатист на местата, където полетата от миналото са били заливани от тинестия Гиол. Стори ми се, че в хълмчетата и могиликите забелязвам някакви очертания, сякаш целият огромен пуццинак имаше някаква геометрична душа (подобно на някои картини), която се забелязваше единствено когато не гледах право към нея, а с периферното си зрение. При мен дойде капитанът. Казах му, че съм чувал, че покрай реката има развалини на град, и го попитах кога ще минем покрай тях. Той се разсмя и ми обясни, че вече втори ден плаваме покрай тях, след което ми подаде далекогледа си. Тогава видях, че онова, което отначало бях сметнал за дънер, е всъщност счупена и паднала колона, покрита с мъх.

Изведнъж всичко — стени, улици, паметници — изскочи пред очите ми, също като каменният град, който се възстанови пред очите ми, докато наблюдавах заедно с двете вещици от покрива на гробницата. Нищо не се бе променило извън собствения ми ум, но

изведнъж бях пренесен — много по-бързо, отколкото с кораба на учителя Малрубиус — от пустата местност в самия център на древен град, лежащ сега в руини.

Добре сега продължавам да се чудя колко от нас виждат онова, което е пред очите им. В продължение на седмици виждах в приятеля си Йонас само мъж с изкуствена ръка, а когато бях с Баландерс и доктор Талос, бях пропуснал хиляди дребни следи, които би трябвало да ми покажат, че именно Баландерс е господарят. Колко бях учуден, когато Баландерс не избяга от доктора, след като излязохме от Портата на плача и имаше възможност да го направи.

Когато денят започна да отминава, руините започваха да се виждат все по-ясно. При всеки нов завой на реката зелените стени се издигаха по-високо, а почвата под тях ставаше по-твърда. Когато на следващата сутрин се събудих, видях сгради, на които се бяха запазили и горните етажи. Скоро след това видях една малка лодка, завързана за древен кей. Посочих я на капитана. Той се усмихна на наивността ми.

— Има семейства, които от поколения живеят от претърсването на тези развалини.

— И аз съм чувал това, но тази лодка не може да е от техните. Много е малка, за да побере достатъчно плячка.

— Скъпоценности или монети. Никой друг не спира тук. Закони няма — мародерите се избиват помежду си и убиват всеки, който се осмели да стъпи на територията им.

— Трябва да ида там. Ще ме изчакаш ли?

Той ме изгледа така, сякаш съм луд.

— Колко време?

— До обед. Не повече.

— Виж — посочи той. — Онова там е последният голям завой. Слез тук и ще се срещнем зад него. Ще стигнем там следобед.

Съгласих се и той заповяда на четирима моряци да спуснат лодката и да ме закарат до брега. Преди да се спуснем, капитанът свали от колана си кракемарт и ми го подаде.

— Служил ми е в много отчаяни битки — тържествено произнесе той. — Удряй главите им, но внимавай да не го нащърбиш в коланите им.

Приех меча с благодарност и отбелязах, че винаги съм предпочитал шиите.

— Става, стига наоколо да няма някой от твоите хора, който да пострада — каза той и подръпна мустака си.

Седях на кърмата и имах възможност да наблюдавам лицата на гребците. Видях, че брегът ги плаши също толкова, колкото и аз. Пристанаха до малката лодка, след което така се разбързаха да се махнат, че едва не се преобърнаха. Убедих се, че не съм сбъркал на борда — онова, което лежеше на единствената седалка на малката лодка, бе увехнал кървавочервен мак. Изпратих с очи отдалечаващите се моряци и забелязах, че въпреки лекия вятър „Самру“ е спуснал греблата и барабанът заби доста бързо. Капитанът явно искаше да мине завоя по най-бързия възможен начин. Ако не чаках на мястото на срещата, той щеше да продължи без мен, оправдавайки се пред себе си (а и пред другите, ако възникнат въпроси), че аз съм бил онзи, който не е спазил уговорката. Предполагам, че раздялата с меча още повече бе успокоила съвестта му.

В кея бяха изсечени каменни стъпала, подобни на онези, от които скачах във водата като момче. Площадката горе бе празна, обрасла с трева между камъните и приличаше на истинска поляна. Пред мен мълчаливо лежеше разрушеният град — моят Несус, макар че бе Несус на далечното минало. Над главата ми се рееха няколко птици, но те бяха безмълвни като звездите, изчезнали от слънчевите лъчи. Гиол, който нещо си шепнеше в средата на течението, сякаш вече се бе отказал от мен и от празните грамади на сградите, сред които поех. Веднага щом се отдалечих от водата, той млъкна, подобно на някой неуверен посетител, който спира да говори, когато отидем в съседната стая.

Това едва ли бе кварталът, от който бяха взимани мебели и прибори, както ми бе казала Доркас. Отначало често поглеждах през вратите и прозорците, но вътре не бе останало нищо, освен боклуци и няколко пожълтели листа, откъснати от младите дървета, растящи от разбития калдъръм. Не видях и следи от грабители — само животински изпражнения, няколко пера и малко разпилени кости.

Не зная колко навътре бях навлязъл. Може би на левга, а може и да съм бил много по-близо до Гиол. Загубата на транспортното средство в лицето на „Самру“ не ме безпокоеше особено. Бях изминал

пътя от Несус до планините и фронта пеша и макар че стъпките ми все още бяха несигурни, босите ми крака бяха загрубели на палубата. Тъй като така и не свикнах да нося меч на кръста си, извадих кракемартата и го опрях на рамо, както често носех Терминус Ест. Лъчите на лятното слънце носеха онази особена приятна топлина, която чувстваш след малко мразовита сутрин. Наслаждавах ѝ се и щях да ѝ се наслаждавам още повече, както и на тишината и самотата, ако не ме терзаеше мисълта какво ще кажа на Доркас, ако я открия, и какво ще ми отговори тя.

Ако знаех предварително, можех и да си спестя грижите. Попаднах на нея по-рано, отколкото очаквах, и не казах нищо. Тя също не ми проговори и доколкото мога да преценя, май изобщо не ме забеляза.

Големите здрави сгради покрай брега отдавна бяха отстъпили място на по-малки и разрушени, може би някога къщи и магазини. Не зная какво ме отведе до дома ѝ. Не бях чул плач, но не е изключено да съм доловил някакъв слаб звук — скърцане на врата или тътрене на крак. А може би бе просто уханието на цветя — когато я видях, тя носеше в косите си кала, бяла и свежа, като самата нея. Несъмнено бе донесла цветето именно с тази цел и бе махнала и изхвърлила увехналия мак, когато бе завързвала лодката (но тук избързвам с разказа).

Опитах се да вляза в сградата отпред, но изгнилият под на места бе пропаднал до основите, когато подпорите отдолу се бяха срутили. Складовото помещение отзад бе още по-недостъпно. Тихата сенчеста алея, обрасла в папрат, някога явно беше доста опасна, защото собствениците на магазинчета бяха оставили към нея съвсем малки прозорци, или бяха оставили стените слепи. Все пак успях да открия един тесен вход, скрит от бръшлян. Железните панти бяха проядени от дъждовете като захар, а дъските се разпадаха на прах. Една относително здрава стълба водеше към горния етаж.

Тя стоеше на колене с гръб към мен. Винаги е била слаба. Сега раменете ѝ ми напомняха за дървен стол, върху който е окачена женска наметка. Косата ѝ с цвят на злато бе същата, както в деня, когато я видях за първи път в Градината на Безкрайния сън. На ложето пред нея лежеше тялото на стареца, който бе управлявал лодката. Гърбът му бе така изпънат, а мъртвото лице изглеждаше тъй младо, че едва го

познах. На пода до нея имаше кошница — не много голяма, но не и малка, а до нея — запушена кана.

Не казах нищо и след като я погледах известно време, си тръгнах. Ако беше прекарала там дълго време, щях да я повикам и да я прегърна. Но тя току-що бе пристигнала и разбрах, че не мога да го направя. През цялото време, докато бях пътешествал от Тракс до езерото Дютурна и оттам до фронта, докато бях затворник на Водалус и пътувах нагоре по Гиол, тя се бе връщала у дома, на мястото, където бе живяла преди четиридесет години или повече, независимо че сега то се бе превърнало в развалини.

Аз самият се бях превърнал в същото — същинско изкопаемо, покрито с реликви, подобно на труп с мухи. Не защото съзнанието на Текла, стария Самодържец и стотиците други в мен ме бяха превърнали в старец. Състаряваха ме моите собствени спомени. Мислех си за Доркас, зъзнеща до мен, как премръзнали и мокри отпиваме от манерката на Хилдегрин като две деца — каквито всъщност и бяхме.

Не обърнах внимание накъде тръгнах. Вървах по дълга улица, потънала в тишина, и когато тя най-сетне свърши, свих напосоки. След известно време излязох на Гиол. Погледнах надолу към течението и видях „Самру“, хвърлил котва на мястото на срещата. Дори базилозавър, стигнал дотук чак от открито море, не би ме учудил повече.

Малко по-късно бях обкръжен от тълпа ухилени моряци. Капитанът здраво стисна ръката ми.

— Страхувах се, че ще закъснеем. Представях си как се бориш за живота си на самия бряг, а ние се намираме на половин левга.

Помощникът, който бе толкова глупав, че приемаше капитана за водач, ме удари по гърба.

— И щеше да им даде да се разберат!

33.

ЦИТАДЕЛАТА НА САМОДЪРЖЕЦА

Макар всяка левга, която ме отделяше от Доркас, да късаше сърцето ми, не мога да ви опиша облекчението, което изпитах, когато отново стъпих на борда на „Самру“, след като видях празния, потънал в тишина юг.

Палубите бяха груби, но приятно бели, от наскоро нарязани дъски, и всеки ден ги търкаха с една голяма рогозка, наречена „мечка“, изработена от стари въжета. Върху нея сядаха двамата готвачи и екипажът ги возеше из целия кораб, като внимателно изтъркваше всяка педя преди закуска. Пролуките между дъските бяха запълнени с черна смола и палубите приличаха на площадки, павирани според някакъв дързък фантастичен проект.

Носът бе висок, с извит назад връх. Над зелените води две очи със зеници колкото паници и сини ириси внимателно подбираха пътя на кораба. От лявото око, подобно на сълза, висеше котвата.

На носа, поддържана от триъгълна подпора от гравирано и оцветено дърво, блестеше с позлатата си птицата на безсмъртието. Главата ѝ бе женска, с удължено аристократично лице и малки черни очи. Безизразното ѝ лице великолепно предаваше мрачното спокойствие на онези, които никога не ще познаят смъртта. Изрисувани дървени пера се спускаха от главата и покриваха раменете и двете полукълба на гърдите ѝ; ръцете ѝ представляваха криле, изпънати назад и нагоре над върха на носа, а алените им пера частично закриваха триъгълната подпора. Ако не бях видял анпиелите на Самодържеца, бих сметнал това създание за напълно неправдоподобно — както без съмнение мислеха и моряците.

Дългият бушприт минаваше между двете криле. Фокмачтата, съвсем малко по-дълга от него, се издигаше от бака. Беше слабо наклонена напред, за да освободи място за предното платно, сякаш бе издърпана от истинското си положение от кливера и носовия такелаж. Гротмачтата стоеше изправена като елата, каквато беше някога, а

бизанът се накланяше назад, така че върховете на трите мачти се намираха доста по-далеч един от друг, отколкото основите им. На всяка мачта имаше по една коса рея, направен от свързани помежду си и стесняващи се към края рангоути, които някога са били цели млади дървета. Всяка рея носеше по едно триъгълно платно с ръждив цвят.

Останалата част на корпуса бе боядисана в бяло под ватерлинията и в черно над нея, с изключение на кварталдека, чиито червени перила символизираха както високото положение на капитана, така и кървавото му минало. Кварталдекът заемаше около една шеста от дължината на „Самру“, но там се намираха рулят и нактоузът^[1] и имаше най-добра видимост поради малкото възжета. Единственото сериозно въоръжение бе едно подвижно оръдие, не по-голямо от онова върху гърба на Мамилиан, еднакво готово да стреля и по пирати, и по евентуални метежници на борда. На кърмата имаше два извити като антените на щурец железни пръта, на които висяха два многостенни фенера — единият бледочервен, а другият — зелен като лунната светлина.

Следващата вечер, докато стоях под тези фенери, слушах ударите на барабана, тихия плясък на веслата и монотонното пеене на гребците, забелязах първите светлини покрай брега. Умиращият край на града, мястото, където живееха най-бедните от бедните — но това само означаваше, че тук е живият край на града и тук свършват владенията на смъртта. Хората се готвеха за сън и може би споделяха един с друг трапезата, ознаменуваща края на деня. Видях хиляди добрини в тези светлини и чух хиляди истории, разказани около огъня. В известен смисъл отново се бях завърнал у дома и същата песен, която ме изпращаше през пролетта, сега ме връщаше отново:

*„Гребете, братя, гребете!
Течението е срещу нас.
Гребете, братя, гребете!
Бог обаче е с нас.
Гребете, братя, гребете!
Вятърът е срещу нас.
Гребете, братя, гребете!
Бог обаче е с нас.“*

Нямаше начин да не се запитам кой ли тръгва на път тази нощ.

Във всяка дълга история, ако е разказана правдиво, могат да се намерят всички елементи, допринесли за човешката драма от времето, когато първият примитивен кораб е достигнал брега на Луната — не само благородни дела и нежни чувства, но и гротески, фалшив патос и така нататък. Желаех от сърце да изложа в този разказ неподправената истина, без изобщо да се тревожа, че на теб, моя читател, едни части могат да ти се видят неправдоподобни, а други — блудкави. И ако войната в планините бе сцена, изпълнена с благородни дела и подвизи (извършвани най-вече от другите), пленничеството ми при Водалус и асцианите бе момент на ужас, а пътуването със „Самру“ — спокойна интерлюдия, то сега е време за комедийната част.

Стигнахме онази част, където се издигаше Цитаделата (тоест на юг, но не в най-южния край), през деня и с издути платна. Много внимателно разглеждах позлатения от слънцето източен бряг и казах на капитана да ме остави на хлъзгавите стълби, на които навремето отивах да плувам и да се бия. Смятах да мина през портала на некропола и да вляза в Цитаделата през дупката в стената, която е недалеч от кулата Матачин. Порталът обаче бе затворен и заключен и не пристигна така удобният отряд доброволци, който да ме пусне да вляза. Така че ми се наложи да извървя цялото разстояние около некропола и по-нататък покрай стената до стражевата кула.

Там се натъкнах на многобройна стража и войниците ме отведоха при офицера си. Когато му казах, че съм палач, той ме взе за една от отрепките, които с настъпването на зимата търсят начин да се уредят в гилдията. Накрая реши (и напълно основателно, ако бе прав), че трябва да бъда бичуван. За да не се стигне дотам, ми се наложи да счупя палците на двама от хората му, след което му приложих един захват, наречен „коте и топка“, и настоях да ме заведе при началника си — кастелана.

Признавам, че донякъде изпитвах страхопочитание при мисълта за началника му, когото бях виждал само няколко пъти през всички години, през които бях чирак в подвластната му крепост. Оказа се стар войник с посребрени коси, куц като мен. Офицерът със запъване отправяше разни обвинения по мой адрес: бил съм го нападнал и обидил (лъжа), осакатил съм двама от хората му и така нататък. Когато

свърши, кастеланът премести погледа си от офицера към мен и обратно, освободи го и ми предложи да седна.

— Не си въоръжен — каза той. Гласът му бе дрезгав, но тих, сякаш бе пресипнал от непрекъснатото крещене на команди.

Потвърдих.

— Но си виждал сражения и си бил в джунглите на север от планините, където не е имало битки от времето, когато заобиколиха фланга ни след пресичането на Уроборос.

— Вярно е — казах аз. — Но откъде си го научил?

— Раната на бедрото ти е нанесена от тяхно копие. Виждал съм достатъчно рани, за да ги разпознавам. Лъчът е минал през мускулите и се е отразил в костта. Може би си се покачил на дърво и някой хастарус те е свалил на земята, но по-вероятно е да си бил в кавалерията и да си атакувал пехотата. Не си бил катаракт, иначе не биха се справили с теб толкова лесно. Може би улан?

— Просто от леките нередовни.

— Ще се наложи по-късно да ми разкажеш подробно, защото според акцента си градски човек, а повечето от другите са еклектици и разни подобни. Освен това имаш още един двоен белег на крака си, бял и чист, с разстояние между двете драскотини около половин педя. Това е ухапване от прилеп-кръвопиец, а те не са толкова големи, освен в истинските джунгли в пояса на света. Как си стигнал дотам?

— Флайерът ни катастрофира. Плениха ме.

— И си успял да избягаш?

Миг по-късно щях да бъда принуден да разказвам за Аджиа, за зеления човек и за пътуването ми от джунглата до устието на Гиол, а това бяха въпроси, върху които не исках да се разпростирам особено. Затова вместо отговор изрекох думите на властта, предназначени за Цитаделата и нейния кастелан.

Той беше куц и ако можех, щях да го спра да не става, но той скочи, отдаде чест, след което падна на колене и целуна ръката ми. Така, без самият той да подозира, кастеланът бе първият човек, който ми отдаде дължимата почит и така получи привилегията да се ползва с лична аудиенция веднъж годишно — привилегия, която досега не е използвал и вероятно никога няма да използва.

Вече ми бе невъзможно да продължа в досегашните си дрехи. Ако настоявах, старият кастелан сигурно щеше да умре от удар. Освен

това бе толкова загрижен за личната ми безопасност, че всяко придвижване инкогнито би означавало съпровод от взвод войници с алебарди. Скоро се оказах натъкмен с лазурен язерант, котурни и венец, с жезъл от абанос и широка мантия, обшита с перли. Всички тези неща бяха невероятно древни и бяха извадени от склада, останал от времето, когато Цитаделата е била резиденция на самодържците.

Така че вместо да вляза (както възнамерявах) в нашата кула в същия плащ, в който я напуснах, аз се завърнах като напълно неузнаваемо същество в богато церемониално облекло, мършав като скелет, куц и покрит с отвратителни белези. В този си вид влязох в кабинета на учителя Палемон и съм сигурен, че го изплаших почти до смърт, тъй като само преди малко му бяха съобщили, че Самодържецът се намира в Цитаделата и желае да разговаря с него.

Стори ми се, че е много остарял от времето, когато се магнах оттук. Може би впечатлението се създаваше просто от спомените ми за него не непосредствено преди изгнанието ми, а за учителя Палемон от малката учебна стая на моето детство. Въпреки това ми харесва да мисля, че се е тревожил за мен през цялото време. Може наистина да е било точно така — винаги бях неговият най-добър ученик и любимец; несъмнено именно неговият глас се бе противопоставил на майстор Гурлойс и бе спасил живота ми. И пак той ми бе връчил меча си.

Но независимо дали се бе тревожил много или малко, лицето му изглеждаше покрито с нови и по-дълбоки бръчки, а рядката му коса, навремето сива, сега бе с жълтеникавия цвят на слонова кост. Той коленичи и целуна пръстите ми. Доста се изненада, когато му помогнах да се изправи и му предложих да седне на мястото си зад масата.

— Много си любезен, Самодържецо — каза той и изрече старинната формула: — Твоята милост се простира от слънцата до Слънцето.

— Не ни ли помниш?

— Нима си бил затварян тук? — Той се втренчи в мен през любопитното изобретение от увеличителни стъкла, с чиято помощ едва успяваше да различи предметите. Помислих си, че зрението му, отслабнало още дълго преди раждането ми заради непрекъснатото виждане в летописите на гилдията, се е влошило още повече. —

Доколкото виждам, си бил изтезаван. Но смея да заявя, че подобна груба работа не е характерна за нас.

— Не, не е ваше дело — казах аз и докоснах белега на бузата си. — Но въпреки това прекарахме известно време в подземиято под тази кула.

Той въздъхна — повърхностно старческо вдишване — и сведе поглед към сивата купчина документи пред себе си. Когато заговори, не успях да различа думите му и го помолих да повтори.

— Случи се — каза той. — Знаех, че ще се случи, но се надявах дотогава да съм мъртъв и забравен. Ще ни разпуснете ли, Самодържецо? Или ще промените задачите ни?

— Още не сме решили как да постъпим с теб и с гилдията, на която служиш.

— Няма да помогне. Моля те, ако те обиждам, да го отдадеш на възрастта ми, Самодържецо... но въпреки това няма да помогне. Накрая ще откриеш, че има нужда от хора, които да вършат онова, което вършим ние. Ако желаш, наречи го лечителство. Често е било наричано тъй. Или ритуал. Но ще откриеш, че колкото по-прикрита е външността, толкова по-ужасна е същината. Ще хвърляте в затвора онези, които не заслужават смърт? Скоро ще разполагате с могъща армия в окови. Ще откриете, че разполагате със затворници, чието бягство би означавало катастрофа, и че са ви необходими слуги, за да изпълняват правосъдие над онези, които са заслужили да умрат в агония. Кой друг би се наел?

— Никой друг не би могъл да изпълнява правосъдието по начина, по който го правите вие. Казваш, че нашата милост се простира от слънцата до Слънцето, и се надяваме да е тъй. По нашата милост ще гарантираме дори на най-ужасните престъпници бърза смърт. Не заради съжалението ни към тях, а защото е недопустимо добри хора да бъдат принудени цял живот да причиняват единствено болка.

Той вдигна глава и стъклата му блеснаха. За пръв път през всичките години на нашето познанство видях в него младежа, какъвто е бил някога.

— Това трябва да се върши от добри хора. Дали са ти лош съвет, Самодържецо! Недопустимо е, ако подобна работа се изпълнява от лоши хора.

Усмигнах се. Младежът в него отново извика онези мисли, които изхвърлих от ума си преди няколко месеца. Гилдията бе моето семейство и единственият ми дом завинаги. Не бих могъл да намеря приятел в целия свят, ако не открия приятели тук.

— Казано между нас, учителю, решихме изобщо да се откажем от това.

Той не отговори и по изражението му разбрах, че дори не е чул думите ми. Слушаше не тях, а гласа ми. На изнуреното му старческо лице, подобно на пламъци и сенки, се сменяха радост и съмнение.

— Да — потвърдих аз. — Аз съм Севериън.

И докато той правеше усилия да дойде на себе си, отидох до вратата и взех паласката си — бях наредил на един от офицерите на охраната ми да я вземе със себе си. В нея бях сгънал останките от символа за принадлежността ми към гилдията — плаща, някога черен като въглен, а сега с неопределен ръждив цвят. Разстлах го пред майстор Палемон, отворих паласката и изсипах отгоре му цялото ѝ съдържание.

— Това е всичко, което върнахме със себе си.

Той се усмигна, както обикновено правеше в класната стая, когато ме хващаше да правя някаква дребна пакост.

— Това и трона? Няма ли да ми разкажеш по-подробно?

Така и сторих. Отне доста време и на няколко пъти телохранителите ми чукаха по вратата, за да се уверят, че не ми се е случило нищо, а накрая наредих да ни донесат нещо за ядене. А когато от фазана останаха само костите, питките бяха изядени, а виното — изпито, продължихме да говорим. Именно тогава у мен се роди идеята, която най-после даде плод във формата на това описание на моя живот. Първоначално смятах да започва с момента, когато напуснах нашата кула, и да завърша със завръщането си там. Но скоро разбрах, че макар и подобна композиция наистина да разполага със симетрията, така ценена от хората на изкуството, никой не би могъл да разбере моите приключения, без да има някаква представа за юношеството ми. По същия начин някои моменти от моя разказ щяха да бъдат незавършени, ако не ги продължа (както и възнамерявам да сторя) няколко дни след завръщането си. Може би за някого съм създател на „Златната книга“. Всъщност нищо не пречи всичките ми перипетии да са просто измислица на библиотекарите, целящи да

запълнят празните си лавици. Впрочем, дори това последното може да се окаже твърде самонадеяно.

[1] Наблюдателна кабина на кораб. — Б.пр. ↑

34.

КЛЮЧЪТ КЪМ ВСЕЛЕНАТА

След като чу всичко, учителят Палемон отиде до мъничката купчинка, представляваща моето имущество, и взе дръжката, ефеса и сребърния предпазител — всичко, което бе останало от Терминус Ест.

— Беше добър меч — каза той. — Почти ти подарих смъртта с него, но въпреки това бе добър меч.

— Винаги сме го носили с гордост и никога не сме намирали причина да се оплакваме от него.

Той въздъхна и дъхът му сякаш заседна в гърлото.

— Вече го няма. Острието прави меча, а не добавките му. Гилдията ще ги запази някъде заедно с плаща и паласката, защото са били твои. И векове след смъртта ни други старци като мен ще ги показват на чираците си. Жалко, че острието не се е запазило. Използвах го много години преди идването ти в гилдията и никога не съм си мислил, че ще бъде унищожено в бой с някакво дяволско оръжие. — Той остави дръжката от опал и се намръщи. — Какво те мъчи? Виждал съм хора, които не трепереха така дори когато им избождаха очите.

— Има много видове дяволски — както ги нарече — оръжия, срещу които стоманата не може да издържи. Видяхме някои от тях, когато бяхме в Орития. Десетки хиляди наши войници ги задържат с пики, копия и мечове, които не са така добре калени, колкото бе Терминус Ест. Засега успяват, защото енергийните оръжия на асцианите са малобройни, тъй като им липсват ресурси за производството им. Какво ще стане, ако Ърт се сдобие с Ново слънце? Ами ако асцианите успеят да използват енергията му по-добре от нас?

— Напълно възможно — потвърди учителят Палемон.

— Мислехме заедно със самодръжците, които са поели по пътя преди нас — така да се каже, заедно с братята ни по гилдия. Учителят Малрубиус каза, че в наше време единствено нашият предшественик се е осмелил да се подложи на изпитанието. Когато се докосваме до

умовете на станалите, често откриваме, че повечето от тях са се отказвали, защото са осъзнавали, че нашите врагове, които са запазили толкова много неща от древните науки, ще получат по-голямо предимство. Не е ли възможно да са прави?

Майстор Палемон дълго обмисляше, преди да отговори.

— Не зная. Ти ме смяташ за мъдър, защото съм те учил навремето, но аз не съм бил на север, за разлика от теб. Ти си виждал армиите на асцианите, аз — не. Ласкаеш ме, като питаш за мнението ми. И все пак... от думите ти излиза, че те са заковостенели хора, които не могат да погледнат настрана от начертания им път. Бих допуснал, че много малко от тях изобщо мислят.

— Това е вярно за всяка съвкупност, учителю — свих рамене аз. — Но, както казваш, може би за тях важи особено силно. Онова, което наричаш заковостенялост, е ужасно — бездушие, което просто не може да се опише. Поотделно изглеждат обикновени мъже и жени, но заедно са като машина от дърво и камък.

Учителят Палемон стана, отиде до прозореца и погледна към гората от кули.

— Ние тук сме много заковостенели — каза той. — Прекалено заковостенели в гилдията, прекалено заковостенели в Цитаделата. Това, че ти, който си бил обучен тук, си ги видял в такава светлина, говори много — те са по-малко гъвкави дори и от нас. Мисля, че независимо от тяхната наука, която впрочем може и да не е чак толкова развита, колкото предполагаш, хората от Общността ще бъдат по-способни да извлекат полза от новите обстоятелства.

— Ние не сме нито гъвкави, нито тромави — казах аз. — С изключение на необикновено добрата ни памет, във всичко останало сме един най-обикновен човек.

— Не, не! — Учителят Палемон удари масата и стъклата му отново проблеснаха. — Ти си необикновен човек в обикновено време. Когато беше малък чирак, аз те бих един или два пъти — зная, че помниш. Но дори тогава знаех, че станеш необикновена личност, най-великият майстор, който е имала гилдията. И ти ще станеш майстор и учител. Дори и да унищожиш гилдията, ние ще те изберем!

— Вече ти казахме, че възнамеряваме да реформираме гилдията, а не да я унищожаваме. Не сме сигурни, че сме в правото си да сторим дори това. Ти ни уважавааш, защото сме се изкачили на най-високия

пост. Но знаем, че го получихме случайно. Същото се отнася и за нашия предшественик, а и умовете, които той ни донесе със себе си и към които едва се докосваме от време на време, не принадлежат на гении, освен с едно или две изключения. Повечето от тях са най-обикновени мъже и жени, моряци и занаятчии, съпруги и блудници. По-голямата част от останалите са ексцентрични второстепенни учени, от онези, с които Текла така обичаше да се подиграва.

— Ти не просто си се изкачил на най-високия пост — каза учителят Палемон. — Ти си негово възплъщение. Ти си държавата.

— Не сме. Държавата са всички останали — ти, кастеланът, онези офицери зад вратата. Ние сме народът. Общността. — И сам не знаех това, преди да го изрека на глас.

Взех кафявата книга.

— Ще я задържим. Тя бе едно от добрите неща, също като твоя меч. Писането на книги отново ще бъде насърчавано. Тези дрехи нямат джобове. Може би ще е само от полза, ако ни видят да тръгваме с книга в ръце.

Учителят Палемон повдигна вежда като стар гарван.

— Къде ще я занесеш?

— В Дома на Абсолюта. Ние, или Самодържецът, ако така ти харесва, не сме в течение на събитията вече повече от месец. Трябва да разберем какво става на фронта и може би да изпратим подкрепления. — Помислих си за Ломер, Никарет и другите затворници в преддверието. — Имаме и други неща за вършене.

Учителят Палемон почеса брадичката си.

— Преди да тръгнеш, Севериън... Самодържецо, би ли се съгласил на една обиколка на килиите, в името на доброто старо време? Съмнявам се, че онези приятелчета отвън знаят за вратата към западната стълба.

Това е най-малко използваната стълба в кулата, а може би и най-старата. И със сигурност най-малко променяната от всички. Стъпалата са тесни и стръмни и се вият около една почерняла от корозията централна колона. Вратата на килията, в която аз, бидейки Текла, бях изтезаван чрез устройството, наречено Обръщача, бе наполовина отворена. Макар че не влязохме, все пак успях да забележа древните механизми вътре — страшни, но далеч не толкова отвратителни за мен,

колкото бяха блестящите и много по-древни неща в замъка на Баландерс.

— Ти си блед, Самодържецо — обади се майстор Палемон. — Ръката ти трепери.

(Аз го поддържах за лакътя.)

— Нали знаеш, че спомените ни никога не избледняват. За нас шателена Текла все още се намира в една от онези килии, а в друга е заключен калфата Севериън.

— Бях забравил. Сигурно за теб е ужасно. Смятах да те заведа в старата килия на шателената, но може би е по-добре да не я виждаш.

Аз настоях, но когато пристигнахме, се оказа, че в нея е настанен нов клиент и вратата е заключена. По моя молба майстор Палемон извика дежурния брат да отключи. Известно време стоях и гледах тесния креват и малката масичка. Най-сетне забелязах и клиента, който седеше на единствения стол с широко отворени очи и неописуема смесица между надежда и учудване на лицето. Попитах го дали знае кой съм.

— Не, ликуващи.

— Ние не сме ликуващ. Ние сме твоят Самодържец. Защо си тук?

Той стана, след което падна на колене.

— Невинен съм! Повярвай ми!

— Добре — отговорих аз. — Вярваме ти. Но искаме да ни кажеш в какво си обвинен и как е станало тъй, че са те осъдили.

Той с писклив глас започна да разказва една от най-сложните и заплетени истории, които ми се бе случвало да чуя. Снаха му била заговорничела с майка си срещу него. Твърдели, че биел жена си, че не ѝ обръщал внимание, когато била болна, че откраднал някакви пари, които ѝ били дадени от баща ѝ с определена цел, в същността на която сведенията им се разминавали. Докато обясняваше всичко това (покрай много други неща), не пропускаше да наблегне колко схватлив бил той самият и как заклеявал всички мошеничества, номера и измами на враговете си, които в крайна сметка го довели тук. Твърдеше, че златото, за което ставало дума, никога не било съществувало в действителност, както и че тъща му използвала част от него, за да подкупи съдията. Кълнеше се, че не знаел за болестта на жена си и че е извикал най-добрия лекар, който можел да си позволи.

След като го оставих, отидох в съседната килия, където изслушах историята на следващия клиент, а след него — още един и още един, докато не се насъбраха общо четиринадесет души. Единадесет от тях твърдяха, че са невинни, и доказваха това — някои по-добре от първия, други — още по-лошо. Трима признаха, че са виновни (единият се кълнеше — мисля, съвсем искрено — че макар и наистина да е извършил повечето престъпления, са му лепнали и няколко допълнителни, с които нямал нищо общо). Двама с цялото си сърце обещаха, че никога повече няма да извършат нещо, което да ги върне в тъмницата, ако ги помилвам — което и направих. Третият клиент бе жена, която отвличала деца и ги принуждавала да изпълняват ролята на мебелировка в една специално пригодена за целта стая — един път дори заковала с пирони ръцете на едно малко момиче за капака на масичка за писане, като по този начин направила от детето подставка за крака. Тя съвсем откровено заяви, че ще се върне към онова, което самата наричаше развлечение, защото това било единственото нещо, което наистина пробуждало някакъв интерес у нея. Не молеше за помилване, а само за намаляване на наказанието ѝ до обикновен затвор. Бях сигурен, че е луда, но нищо в начина ѝ на говорене или в сините ѝ очи не издаваше безумието ѝ. Освен това каза, че преди съда са я прегледали и са я признали за нормална. Докоснах челото ѝ с новия Нокът, но той не реагира — също както и старият Нокът, когато се опитвах да го използвам, за да помогна на Йолента и Баландерс.

Не мога да се освободя от мисълта, че силата на двата Нокътя се черпи от мен самия и затова излъчването им, което според другите е топло, на мен винаги ми е изглеждало студено. Тази мисъл е психологически еквивалент на онази бездна в небето, в която толкова се страхувах да не падна през онази нощ в планините. Отричам я и се страхувам от нея, защото трескаво желая да е истина. И чувствам, че ако в нея има поне зрънце истина, щях да го откроя в самия себе си. Не го откривам.

Нещо повече — има и други сериозни доводи против подобна мисъл, освен липсата на вътрешен резонанс. Най-важният от тях е, че въпреки че Нокътя несъмнено възкреси Доркас след множество

десетилетия смърт, той го направи преди аз самият да подозирам за съществуването му.

Този аргумент изглежда решаващ, и въпреки това не съм убеден, че е такъв. Ами ако всъщност съм знаел? Какво изобщо означава да „знаеш“? Предполагах, че съм бил в безсъзнание, когато Аджиа е пъхнала Нокътя в паласката ми. Но може би съм бил просто зашеметен, а и без това мнозина от много време твърдят, че когато са в безсъзнание, хората продължават да възприемат обкръжаващата ги среда и вътрешно реагират на говор и музика. Как иначе могат да се обяснят сънищата, породени от външни шумове? В края на краищата, каква част от мозъка ни се намира в безсъзнание? Със сигурност не целият, защото в такъв случай сърцето ни би спряло да бие, а белите дробове — да се пълнят с въздух. Огромната част от паметта ни е на химическа основа. Всъщност всичко онова, което получих от Текла и от бившия Самодържец, е химия и наркотиците служеха единствено за да помогнат на сложните съединения на мислите да влязат в мозъка ми във формата на информация. Не е ли възможно определена информация, извлечена от външни събития, да се отпечатва химически в нашия мозък дори когато електрическата активност, от която зависи мисленето ни, временно прекъсва?

Освен това, ако тази енергия наистина произлиза от мен, защо непременно ще се нуждая от присъствието на Нокътя, за да я използвам? Също толкова ефективно би могло да бъде и някакво друго силно внушение. Разбира се, нашето устремно нахлуване в свещените за Пелерините територии и фактът, че двамата с Аджиа останахме недокоснати, след като животните бяха убити, само засилват едно подобно внушение. От катедралата ние попаднахме в Ботаническите градини и там, преди да влезем в Градината на Безкрайния сън, аз видях един храст, целият покрит с Нокти. Тогава смятах, че Нокътя е скъпоценен камък, но може би това бе също само едно внушение? Нашето съзнание често ни погажда подобни номера. В жълтата къща бяхме срещнали трима души, които ни сметнаха за свръхестествени същества.

Ако тази свръхестествена сила е моя (и същевременно явно не е), как е станало така, че я притежавам? Измислих две обяснения, но и двете са малко вероятни. Веднъж двамата с Доркас разговаряхме за символичното значение на нещата от реалния свят, които според

теориите на философите са символи на неща от по-висш порядък, а техните собствени символи са разположени на някакво по-ниско ниво. Да вземем един абсурдно прост пример — да си представим един художник в мансардата си, който рисува праскова. Ако поставим бедния художник на мястото на Несътворения, можем да кажем, че картината му символизира прасковата и оттам — плодовете на земята, а блестящата закръгленост на самата праскова — красотата на зрялата жена. Ако една такава жена влезе в мансардата на художника (малко вероятна ситуация, която се налага да използваме само за да онагледим примера), тя несъмнено ще остане в неведение, че закръглените ѝ бедра и твърдото ѝ сърце са намерили своя отглас в кошницата на масата до прозореца, макар че през цялото време художникът си е мислил единствено за това и за нищо друго.

Но ако Несътвореният наистина е на мястото на художника, не е ли възможно подобни взаимни връзки, за голяма част от които хората изобщо не се досещат, да оказват влияние върху структурата на света — също както идеите фикс на художника определят какви цветове да използва в картината си? Ако аз съм онзи, на когото е писано да възвърне младостта на слънцето с помощта на Белия фонтан, за който ми бе разказано, това означава ли, че почти несъзнателно (ако подобно определение е уместно) съм бил дарен с атрибутите на живота и светлината, които ще принадлежат на обновеното слънце?

Другото обяснение, за което споменах, не е нищо повече от празно умозаключение. Да предположим, че онези, които ще ме съдят сред звездите, ми отнемат мъжествеността, ако се проваля — както каза учителят Малрубиус. Но ако издържа, това не означава ли, че като представител на Човечеството ще бъда възнаграден с нещо равностойно на евентуалната загуба? Според мен, справедливостта изисква подобно нещо. В такъв случай може ли дарът им да е способност да пътувам във времето, каквато притежават и самите те? Хиеродулите, които срещнах в замъка на Баландерс, казаха, че се интересуват от мен, защото ще се възкача на трона. Но нима интересът им щеше да е толкова голям, ако се окажа просто поредният владетел на част от този континент, един от многото подобни в дългата история на Ърт?

Като цяло, първото обяснение ми се струва по-възможно. Но това не означава, че второто трябва да се приеме за напълно

неправдоподобно. И в двата случая сякаш излиза, че мисията, която ми предстои, ще бъде успешна. Ще тръгна към нея с чиста съвест.

Съществува обаче и трето обяснение. Нито един човек или близко до човека същество не е в състояние да разбере мисленето на Еребус, Абая и останалите. Тяхната сила е отвъд нашите представи и сега знам, че биха ни унищожили само за един ден, ако смятаха за победа изстреблението, а не поробването. Огромната ундина, която видях, бе тяхно творение и не толкова робиня, колкото играчка. Възможно е силата на Нокътя — Нокътя, който взех от растящото нещо до самото море, да произлиза именно от тях. Те знаеха за моето предназначение не по-зле от Осипаго, Барбатус и Фамулимус, и ме бяха спасили като момче, за да може то да се изпълни. След като напуснах Цитаделата, те отново ме намериха и оттогава нататък моите действия се намираха непрекъснато под влиянието на Нокътя. Може би те се надяват да възтържествуват, издигайки един палач до поста на самодържец, или до нещо още по-висше.

Мисля, че сега е времето да споделя онова, което ми каза учителят Малрубиус. Не мога да гарантирам за истинността на думите му, но смятам, че каза истината. Не знам нищо повече от онова, което пиша в тези редове.

Подобно на цветето, което цъфти, разхвърля семената си и увяхва, за да се появи отново от собствените си семена и да разцъфне, така и познатата ни вселена се разсейва до вакуум в безкрайното пространство, след което събира отделните си фрагменти (които поради изкривяването на пространството в края на краищата се срещат именно там, където са се зародили) и разцъфтява отново от това семе. Всеки цикъл на разцвет и упадък отбелязва една божествена година.

Както новото цвете прилича на онова, от което се е родило, така и новата вселена повтаря онази, чиито останки са послужили за началото ѝ. Това е еднакво вярно както за големите ѝ елементи, така и за малките. Нововъзникналите светове не се различават много от изчезналите и са населени с подобни раси. Но също както цветето се развива от лято на лято, така и всяко друго нещо прави по една малка крачка напред.

В една божествена година (наистина непостижим за разбирането ни период, макар и само една брънка в безкрайната верига) се родила раса, която толкова приличала на нашата, че учителят Малрубиус без никакво колебание я нарече човешка. Тя се разпространила в галактиките на своята вселена по същия начин, по който сме го направили и ние в далечното минало, когато Ърт е станала за известно време център или най-малкото дом и символ на една огромна империя.

Тези хора срещнали много същества на другите светове, които били разумни в една или друга степен, или най-малкото имали изгледи да станат такива. От тях те започнали да създават подобни на себе си същества, тъй като желаели да имат приятели в самотата между галактиките и съюзници там, където световите били един до друг.

Това не станало нито бързо, нито лесно. Неизброими милиарди страдали и умирали под техните управляващи ръце, оставяйки след себе си незабравими спомени за болка и кръв. Когато вселената им остаряла и галактиките се разбягали толкова далеч една от друга, че не се виждали дори като отдалечени звезди, и дори корабите оттам пристигали празни и само благодарение на древни записи, делото било завършено. Резултатът бил по-голям от всички очаквания. Онова, което възникнало, било не нова раса като Човечеството, а нещо, към което Човечеството винаги се е стремяло — обединено, състрадателно и справедливо.

Не ми казаха какво се е случило с Човечеството от онзи цикъл. Може би е продължило да съществува до края му и е загинало заедно с вселената. Може би е еволюирало в нещо, което е отвъд нашите представи. Но съществата, преобразени от него в онова, което то самото винаги е искало да бъде, избягали, като открили път към Йезод — една по-висша вселена от нашата, в която създали светове, които им подходжали.

От вече по-изгодната си позиция те се огледали напред и назад във времето и открили нас. Може би не се различаваме от расата, която ги е създала. Може би ние сме тези, които са ги създали — или пък това са сторили нашите синове или бащи. Малрубиус каза, че не знае, и аз съм склонен да повярвам, че ми е казал истината. Както и да е, сега те оформят нас — така, както са били оформяни самите те. По този начин те едновременно ни благодарят и си отмъщават.

Хиеродулите също са били открити от тях, но са били формирани по-бързо, за да им служат в тази вселена. По техни указания хиеродулите създали кораби като онзи, който ме пренесе от джунглата до морето, така че аквасторите като Малрубиус и Трискъл да могат също да им служат. Всички те са щипци, с помощта на които ни държат в ковашкия огън.

А вместо чук използват способността си да изпращат слугите си назад и напред през коридорите на времето. (Тази способност е всъщност същата, която им е позволила да избегнат смъртта на своята вселена — защото влизането в коридорите на Времето означава излизане от вселената.) И накрая, Ърт е тяхната жизнено необходима наковалня — в тази епоха ние сме принудени да се борим срещу един много по-враждебен свят, използвайки ресурсите на изтощените континенти. Тъй като това е не по-малко жестоко от начина, по който са били оформени самите те, в случая справедливостта се спазва. Появата на Новото слънце ще означава, че най-сетне началните стъпки на нашето оформяне са завършили.

35. ПИСМОТО НА ОТЕЦ ИНИР

Дадох ми покои в най-древната част на Цитаделата. Стаите бяха стояли празни от толкова време, че старият кастелан и отговорният за тях иконом предположиха, че ключовете са изгубени и с хиляди извинения и недомлъвки предложиха да разбият ключалките. Не си позволих удоволствието да погледна лицата им, но чух как ахнаха, когато произнесох простите думи, които контролираха вратите.

През онази вечер бях очарован да видя до каква степен стилът на мебелите от миналото се различава от нашия собствен. Хората от онова време нямали столове във вида, в който ги познаваме ние, а използвали вместо тях доста сложни на вид дивани. Масите им са без чекмеджета и са лишени от онази симетрия, която на нас ни се струва тъй важна. Пак по нашите стандарти, имаше твърде много тъкани и прекалено малко дърво, кожа, камък и кост. Всичко това ми се стори едновременно изтънчено и неудобно.

Въпреки това не можех да се настаня в други покои, освен в отредените за самодържците още от древността. Също толкова невъзможно бе да поискам промени в мебелировката до степен, която ще означава критично отношение към предшествениците ми. И ако мебелировката повече говореше за ума, отколкото за тялото, не по-малко удоволствие бе да открия част от съкровищата, оставени от същите тези предшественици. Имаше документи, отнасящи се до въпроси, които са отдавна забравени и невинаги разбираеми, остроумни и загадъчни механични устройства, микрокосмос, който се събуди от топлината на ръцете ми и мъничките му обитатели сякаш започнаха да растат и да заприличват на хора пред очите ми. Имаше и една лаборатория, в която се намираше прочутата „смарагдова пейка“, и много други неща, най-интересното от които бе една мандрагора в спирт.

Ретортата, в която се намираше мандрагората, бе висока около седем педи и широка около три. Самият хомункулус бе не по-висок от

две педи. Когато почуках по стъклото, той обърна към мен приличащите си на мътни мъниста очи, на вид по-слепи дори и от очите на учителя Палемон. Когато устните му помръднаха, не чух никакъв звук, но веднага разбрах думата, която оформиха — и по някакъв необясним начин почувствах, че светлата течност, в която бе поставена мандрагората, се е превърнала в собствената му урина, примесена с кръв.

„Защо ме извика, Самодържецо, и наруши размишленията ми за твоя свят?“

— Мой ли е наистина? — попитах аз. — Сега зная за съществуването на седем континента, но само част от този се подчинява на свещените фрази.

„Ти си наследникът“ — каза сбръчканата твар и се извърна — не мога да определя дали това бе случайно, или преднамерено.

Отново почуках по стъклото.

— А ти какво си?

„Същество без родители, чийто живот минава, потопен в кръв.“

— Но аз бях същият! Значи двамата с теб можем да бъдем приятели, както обикновено се случва с хора със сходно минало.

„Подиграваш се.“

— Ни най-малко. Изпитвам към теб искрена симпатия и съм сигурен, че си приличаме повече, отколкото предполагаш.

Дребното същество отново обърна малкото си лице към мен.

„Иска ми се да ти повярвам, Самодържецо.“

— Говоря съвсем сериозно. Никой никога не ме е обвинявал в излишна честност и достатъчно често съм изговарял лъжи, когато съм смятал, че ще са ми от полза. Но сега съм съвсем искрен. Готов съм да сторя всичко за теб.

„Счупи стъклото.“

Поколебах се.

— Няма ли да умреш?

„Никога не съм живял. Просто ще престана да мисля. Счупи стъклото.“

— Но ти си жив.

„Аз не раста, не се движа, не отговарям на никакви дразнителни, с изключение на мисли, което не може да се нарече ответна реакция. Не мога да продължа рода си, нито пък нечий друг. Счупи стъклото.“

— Ако наистина си нежив, бих могъл да намеря начин да те събудя за живот.

„Дотук с братската обич. Когато ти, Текла, бе затворена и онова момче ти донесе ножа, защо избра да умреш?“

Кръвта нахлу в лицето ми и замахнах с абаносовия жезъл, но се удържах.

— Жив или мъртъв, умът ти е проникателен. Текла е онази част от мен, която е най-податлива на гнева.

„Ако заедно със спомените ѝ бе наследил и жлезите ѝ, щях да се сдобия с онова, което искам.“

— Значи знаеш и това. Как можеш да знаеш толкова много, когато си спял?

„Действията на недодяланите умове създават миниатюрни вибрации, които вълнуват течността в тази бутилка. Чувам мислите ти.“

— А аз забелязвам, че чувам твоите. Как така чувам само тях, а не и мислите на останалите?

Гледах малкото сбръчкано лице, осветено от последния слънчев лъч, проникнал през тесния прозорец. Вече не бях сигурен, че устните му се мърдат.

„Както винаги, ти чуваш единствено самия себе си. Не можеш да чуеш другите, защото умът ти непрекъснато крещи, също както бебе в кошница. Струва ми се, че си спомняш.“

— Спомням си, че преди много време бях измръзнал и гладен. Лежах по гръб, заобиколен от всички страни от кафяви стени, и чух собствените си вопли. Да, трябва да съм бил бебе. Мисля, че дори не съм бил достатъчно голям, за да мога да пълзя. Много си умен. А за какво мисля сега?

„Мислиш, че аз съм единствено подсъзнателна проява на собствената ти сила, подобно на Нокътя. Разбира се, това е самата истина. Аз бях деформиран, умрях, преди да се родя и оттогава ме държат тук в това бяло бренди. Счупи стъклото.“

— Първо искам да те разпитам.

„Братко, на вратата те очаква старец с писмо.“

Заслушах се. Беше странно, след като бях слушал единствено думите в собствената си глава, да чуя отново истински звуци — пеенето на сънените птици сред кулите и почукването на вратата.

Беше старият Рудезинд, който ме бе насочил към малката стая-картина в Дома на Абсолюта. Махнах му да влезе (за учудване на стражите), защото исках да поговоря с него и знаех, че пред него не е необходимо да се грижа за собственото си достойнство.

— Никога не съм идвал тук — каза той. — С какво мога да ти бъда полезен, Самодържецо?

— Вече си полезен дори само с присъствието си. Знаеш кои сме, нали? Позна ни на миналата ни среща.

— Ако не познавах лицето ти, Самодържецо, щях да зная много по-малко. Често го чувам. Сякаш всички говорят само за това. Как си израснал и си бил възпитан именно тук. Как са те видели тогава и тогава. Как си изглеждал и какво си им казал. Няма нито един готвач, който да не те е гощавал със сладкиши. Всички войници са ти разказвали разни истории. От известно време не съм срещал жена, която да не те е целувала и да не е закърпвала дупка в панталона ти. Имал си куче...

— Това поне е вярно — казах аз. — Наистина имахме.

— И котка, и птичка, и още някакво животинче, което крадяло ябълки. И си изкатерил всяка стена на този дворец, и си скачал от тях, или си се спускал с въже, или пък си се криел и си твърдял, че си скочил. Ти си всяко момче, което някога е стъпвало тук, и за теб разказват истории, случили се в действителност на хора, които бяха старци по времето, когато аз бях момче, както и на самия мен преди седемдесет години.

— Вече разбрахме, че лицето на Самодържеца винаги е скрито зад маската, която му създават хората. Няма съмнение, че това е добро. Не можеш да се възгордееш прекалено много, ако знаеш колко различен си всъщност от нещото, на което те се кланят. Но искаме да ни разкажеш за себе си. Старият Самодържец ни каза, че ти си бдял над него, а сега знаем, че си слуга на отец Инир.

— Така е — каза старецът. — Имам тази чест и нося писмо от него.

И ми подаде един малък и леко изцапан плик.

— А ние сме господар на отец Инир.

Той тронаво се поклони.

— Зная, Самодържецо.

— В такъв случай ти нареждаме да седнеш и да отдъхнеш. Имаме въпроси към теб и не желаем човек на твоята възраст да стои прав. Когато бяхме онова момче, за което всички разказват, или може би малко по-големи, ти ни показва пътя към библиотеката на учителя Ултан. Защо го направи?

— Във всеки случай, не защото съм знаел нещо, което другите не са знаели. Нито пък защото господарят ми бе наредил тъй, ако за това си мислиш. Няма ли да прочетеш писмото?

— По-късно. След като получим честен и кратък отговор.

Старецът наведе глава и дръпна рядката си брада. Видях как на сухата кожа на лицето му се появиха мънички бръчки, които сякаш продължаваха белите косъмчета на брадата му.

— Самодържецо, ти предполагаш, че още тогава съм се досетил нещо. Някои може и да са се досетили наистина. Може би господарят ми, не зная. — Сълзящите му очи се вдигнаха към мен, след което той отново сведе поглед. — Ти беше млад, изглеждаше обещаващо момче и затова исках да разбереш.

— Какво?

— Аз съм стар. Още тогава бях стар. Оттогава ти порасна. Виждам го в лицето ти. Аз едва ли съм остарял повече, защото този срок не е нищо за мен. Ако пресметнеш само времето, което съм прекарал в изкачване и спускане по стълбите, то ще се окаже по-дълго. Искah да разбереш колко други е имало преди теб. Че хиляди и хиляди са живели и умирали много преди твоето раждане, и някои от тях са били по-добри от теб. Искam да кажа — в сравнение с онова, което беше тогава. Би помислил, че всеки, който се е родил и израснал в Цитаделата, знае тази истина едва ли не от раждането си, но това не е така. Те непрекъснато са там, но така и си остават в неведение. Но посещението на библиотеката на учителя Ултан отваря очите на помнните.

— Ти си адвокат на мъртвите.

— Да — кимна старецът. — Хората говорят, че трябва да бъдат справедливи към един или друг, но никога не съм чувал за подобно отношение към тях. Ние вземаме всичко тяхно, в което няма нищо лошо. И най-често плюем на мнението им, което, предполагам, също си е в реда на нещата. Но от време на време трябва да си спомняме колко голяма част от онова, което имаме, е тяхно. Така че докато все

още съм на този свят, трябва да кажа някоя добра дума за мъртвите. А сега, Самодържецо, ако не възразяваш, аз просто ще оставя писмото на тази малка странна маса...

— Рудезинд...

— Да, Самодържецо?

— Смяташ ли да почистваш картините си?

Той отново кимна.

— Това е една от причините, поради които бързам да се оттегля, Самодържецо. Бях в Дома на Абсолюта, докато господарят ми... — той замълча и сякаш преглътна, както се случва понякога с онези, които си мислят, че са казали твърде много — докато господарят ми не тръгна на север. Трябва да почистя Фехин, а вече закъснявам.

— Рудезинд, вече знаем отговорите на въпросите, които смяташ, че ще зададем. Знаем, че твойт господар е онова, което хората наричат какоген, и че по някаква причина той е бил един от малцината, които са избрали да обвържат завинаги съдбата си с човечеството, като остане на Ърт като човешко същество. Друго подобно същество е кюмианката, но може би ти не си знаел за това. Дори ни е известно, че господарят ти е бил с нас в джунглите на север, където до последния момент се е опитвал да спаси моя предшественик. Искаме само да кажем — ако някога отново видиш по твоята стълба да се изкачва младеж с поръчение, прати го при учителя Ултан. Това е нашата заповед.

Когато той се оттегли, отворих плика. Листът бе малък, изписан с дребен почерк, сякаш върху него бяха смачкали рояк новоизлюпени паяци.

„Слуга Инир приветства Жениха на Ърт, Господаря на Несус и на Дома на Абсолюта, Главата на Расата, Златото на народа, Вестителя на зората, Хелиос, Хиперион, Суря, Савитар и Самодържец!

Бързам, за да те настигна след два дни.

Мина повече от ден, откакто научих за станалото. Голяма част от информацията ми е от жена на име Аджиа, която накрая, според собствените ѝ думи, е спомогнала за твоето освобождаване. Разказа ми също за миналите ви

отношения, тъй като, както ти е известно, разполагам със средства да се сдобивам с информация.

От нея знаеш, че ликуващият Водалус е мъртъв от собствената ѝ ръка. Неговата любовница, шателена Теа, първоначално се опитала да овладее мирмидонците, които били около него по време на смъртта му. Но тъй като тя по никакъв начин не става за техен водач, а още по-малко — да контролира останалите на юг, реших да поставя на нейно място Аджиа. От твоята милост, проявена спрямо нея в миналото, смятам, че ще одобриш това решение. Със сигурност е желателно да се поддържа съществуването на движението, което е доказало своята полза в миналото, и докато огледалата на нашия гост Хетор са непокътнати, тя ще бъде достоен водач.

Може би ще намериш — също като мен — кораба, който изпратих на помощ на своя господар, днешен Самодържец, за неподходящ. Но това бе всичко, с което разполагах в момента, и ми се наложи да го използвам. Аз самият съм принуден да пътувам на юг по друг начин, много по-бавно. Скоро може да дойде времето, когато моите братовчеди ще бъдат готови да вземат страната не само на човечеството, но и *нашата*. Но засега те смятат Ърт за по-маловажна от повечето от останалите колонизирани светове, а нас самите поставят наравно с асцианите, и по този начин — с ксантодермите и много други.

Може би вече си получил по-нова и по-точна информация от моята. В случай, че не си: Войната върви с променлив успех. Никой от опитите на противника да ни обкръжи не успя, а специално на юг той понесе толкова големи загуби, че спокойно може да се каже, че бе унищожен. Зная, че смъртта на многобройните роби на Еребус няма да те зарадва, но най-сетне армиите ни имат възможност да си починат.

Тази почивка е крайно необходима. Сред Пелерините започна подривна дейност, която трябва да бъде пресечена. Тарентинците, твоите антрусциони и градските легиони —

трите групи, които понесоха основните сражения — пострадаха не по-малко от врага. Сред тях има кохорти, които не могат да съберат под знамената си и стотина боеспособни войници.

Няма нужда да ти казвам, че трябва да се сдобием с повече леко стрелково оръжие и особено артилерия, ако братовчедите ми могат да бъдат убедени да се разделят с тях на цена, която можем да си позволим. Междувременно, трябва да се направи всичко възможно за събиране на нови войски и обучение на новобранците. В момента най-много се нуждаем от леки подразделения, които са способни да водят сражения, без да се разпръскват. Но ако през следващата година асцианите отново предприемат настъпление, ще ни потрѣбват стотици хиляди пикенери и пилани, а не би било зле поне част от тях вече да са на фронта.

Всички вести, с които разполагаш за действията на Абая, ще бъдат по-нови от моите — не съм получавал такива, откакто заминах на север. Мисля, че Хормиздас е заминал на юг, но Олагуер може би ще може да те информира.

С бързане и почитания:

Инир“

36.

ЗА ФАЛШИВОТО ЗЛАТО И ГОРЕНЕТО

Не остана още много за разказване. Знаех, че след няколко дни трябва да напусна града, затова се надявах да привърша бързо със задълженията си тук. В гилдията нямах други приятели, на които да мога да се доверя, освен учителя Палемон. Той обаче не би могъл да ми бъде от полза в онова, което бях запланувал. Повиках Рош, защото знаех, че няма да може да ме лъже дълго в очите. (Очаквах да видя по-възрастен от мен човек, но червенокосият калфа, който дойде по мое нареждане, бе почти юноша. Когато си тръгна, дълго разглеждах собственото си лице в огледалото — нещо, което не бях правил дотогава.)

Рош ми разказа, че той и още неколцина, които смятах повече или по-малко за приятели, са възразили срещу желанието на мнозинството от гилдията да ме убият. Повярвах му. Освен това призна — доста лесно, — че именно той е предложил да бъда осакатен и прокуден, макар и да твърдеше, че го е направил, защото това му се е сторил единственият начин да ми спаси живота — докато говореше, бузите и челото му, които обикновено бяха червени, побледняха толкова, че луничките на лицето му заприличаха на нарисувани. Гласът му обаче остана спокоен и той не каза нищо, което да го оправдае и да хвърли вината върху някой друг.

Разбира се, аз наистина имах намерение да го накажа заедно с останалите членове на гилдията. И то не защото таях злоба към тях, а просто смятах, че след като прекарат известно време в килиите под кулата, ще станат по-чувствителни към принципа на справедливостта, за който говори учителят Палемон. Освен това подобно наказание щеше да е най-добрият начин да се гарантира, че законът за забрана на изтезанията, който смятах да наложа, ще бъде прилаган. Онези, които прекарат няколко ужасяващи месеца в очакване да изпитат изтезанията на собствения си гръб, едва ли биха възразили против отмяната им.

Аз обаче не казах нищо от това на Рош, а само го помолих вечерта да ми донесе одежди на калфа и да бъде готов да ми помогне на следващия ден заедно с Дрот и Еата.

Той се върна точно по мръкване. Изпитах неописуемо удоволствие, когато смъкнах коравия си костюм и отново облякох черните като сажди дрехи. В тъмното подобно одяние бе най-доброто, което можеше да ме направи почти невидим. Измъкнах се от покоите си през един от тайните изходи и се запромъквах като сянка между кулите, докато не стигнах до дупката в стената.

Денят бе топъл, но вечерта застудя и некрополът бе потънал в мъгла като онзи път, когато се показах иззад паметника, за да спася живота на Водалус. Мавзолеят, където си играех като дете, си беше същият. Вратата му бе притворена.

Влязох и запалих свещта, която носех. Медните надгробни табелки, които бях излъскал навремето, отново бяха позеленели. Навсякъде имаше сухи листа. През решетката на малкия прозорец се протягаше тънка клонка на съседното дърво.

*„Тук остани, където си положен,
нигга взор на странник да не падне върху теб,
за всички остани невидим,
само не за мен.
Тук стой и никога не си отивай,
ако ръка посегне, измами я.
И нека чуждите очи не вярват,
аз вярвам — и това ти стига.“*

Камъкът бе по-малък и по-лек, отколкото си спомнях. Монетата под него бе потъмняла от влагата, но все още бе там. Стиснах я за миг в дланта си и си спомних за треперещото момче, което се връщаше в гъстата мъгла към стената.

Сега трябва да помоля теб, читателю, който така великодушно прости всички останали отклонения от разказа ми, да го направиш още веднъж. За последен път.

Преди няколко дни (тоест много след края на събитията, които описвам тук) ми съобщиха, че тук, в Дома на Абсолюта, е пристигнал

някакъв чудак, който твърдял, че ми дължи пари, и отказвал да ги предаде на някой друг. Досетих се, че това може да е някой от старите ми познати, и казах на камериера си да го пусне да влезе.

Беше доктор Талос. Изглежда, се бе замогнал и за случая бе избрал наметало от червено кадифе и шапчица от същата материя. Както и преди, лицето му все още приличаше на муцуна на препарирана лисица, но сега ми се стори, че от време на време в нея се долавя някакъв намек за живот, сякаш някой наднича зад стъклените очи на чучелото.

— Добре си се уредил — каза той и се поклони толкова дълбоко, че върхът на шапката му почти докосна пода. — Ако помниш, винаги твърдах, че така и ще стане. Честността, почтеността и интелигентността не могат да останат в калта.

— И двамата знаем, че именно те най-лесно могат да бъдат държани там — отговорих аз. — В старата ни гилдия правеха това всеки ден. Но се радваме да те видим отново, дори и да идваш като пратеник на господаря си.

За миг докторът изглеждаше объркан.

— А, имаш предвид Баландерс. Не, той ме уволни. След двубоя. След като се гмурна в езерото.

— Значи смяташ, че е жив.

— О, напълно съм сигурен. Не го познаваш колкото мен, Севериън. Дишането на вода е нищо за него. Нищо! Имаше невероятен ум. Той беше изключителен гений. Съчетаваше в себе си обективността на учения със самовглъбеността на мистик.

— Искаш да кажеш, че е експериментирал върху себе си?

— О, не, в никакъв случай. Точно обратното! Другите експериментират върху себе си, за да изведат някакъв закон, валиден за останалия свят. А Баландерс правеше опити със света и прилагаше, ако мога така да се изразя, резултатите върху себе си. Казват... — той нервно се огледа, за да види да не би някой да ни подслушва — казват, че съм чудовище. Вярно е. Но за Баландерс това се отнася в по-висша степен. В известен смисъл той е мой баща, но е създал и самия себе си. Според законите на природата и на онова, което е по-висше от нея, всяко създание трябва да има свой създател. Но не и Баландерс. Той стоеше зад самия себе си и по този начин е прекъснал връзката, чрез която всички ние сме свързани с Несътворения. Аз обаче се увлякох.

Докторът бръкна в кесията, която висеше на пояса му. Чух звън на метал.

— И сега носиш със себе си пари? — попитах го аз. — Преди даваше всичко на него.

Гласът му стана толкова тих, че едва го чувах:

— А ти как би постъпил на мое място? Сега оставям до водата монети, по няколко аеса и оричоци. В това няма нищо лошо — продължи той по-високо. — Напомня ми за доброто старо време. Но аз съм честен, виждаш! Той винаги искаше от мен да бъда честен. Той също беше честен по свой начин. Както и да е, помниш ли онази сутрин, преди да излезем през портата? Разделях припечеленото през нощта и ни прекъснаха. Остана една монета, която се падаше на теб. Оставих я, за да ти я дам по-късно, но забравих, а после стана онази история в замъка... — Той ме изглежда. — Но както се казва, честността преди всичко. Ето я.

Монетата бе абсолютно същата като онази, която извадих изпод камъка.

— Сега разбираш защо не можех да я дам на твоя човек. Сигурен съм, че щеше да ме помисли за побъркан.

Подхвърлих монетата и я улових. Стори ми се, че е малко мазна на пипане.

— Да си признаем, докторе, не разбираме.

— Защото е фалшива, разбира се. Нали ти казах онази сутрин. Как мога да кажа, че съм дошъл да се издължа на Самодържеца, и да подхвърля фалшива монета? Те треперят от теб и щяха да ме изкормят, за да намерят истинска! Вярно ли е, че имаш експлозив, който се взривява в продължение на няколко дни, и можеш бавно да разкъсваш хората на части?

Гледах двете монети. Блестяха по един и същи начин и сякаш бяха изсечени от един и същи шаблон.

Но този кратък разговор, както казах, се състоя много по-късно. Върнах се в покоите си по същия път и свалих плаща си. Учителят Гурлойс често повтаряше, че едно от най-трудните за изпълнение задължения на гилдията е отказът да се носи риза. Макар че го казваше в ироничен смисъл, в известен смисъл думите му бяха верни. Аз, който

бях пътувал с разголени гърди в планините, за няколко дни се бях изнежил от топлите одежди достатъчно, за да треперя от студ в мъгливата есенна нощ.

Във всяка стая имаше камини, заредени с толкова стари и сухи дърва, че сигурно щяха да се разпаднат на прах, ако решиш да ги докоснеш с машата. Никога не бях палил такава камина, но онази вечер реших да го направя, за да се сгрея. Окачих на един стол донесеното от Рош облекло да се суши. Но когато потърсих огниво, открих, че съм го забравил в мавзолея заедно със свещта. Със смътната надежда, че самодържецът, обитавал тези покои преди мен (владетел, чието име бе далеч отвъд границите на паметта ми), е притежавал някакво средство за палене на огън, започнах да се ровя в шкафчетата.

Те бяха пълни предимно с документите, които така ме бяха впечатлили отначало. Но сега си наложих да не им обръщам внимание и ги отместих, за да огледам навсякъде.

Не намерих нищо подходящо. Но вместо това в най-голямото чекмедже на най-големия шкаф открих малък пистолет, скрит под кутия за писалки.

Бях виждал подобно оръжие и по-рано, за първи път — когато Водалус ми даде фалшивата монета, която току-що бях прибрал. Но никога не бях докосвал такава и сега открих, че да гледаш отстрани и да го държиш в собствените си ръце са две съвсем различни неща. Веднъж, когато двамата с Доркас пътувахме на север към Тракс, попаднахме на керван скитници занаятчии и дребни търговци. Все още имахме по-голямата част от парите, които ни бе дал доктор Талос, когато го срещнахме в гората северно от Дома на Абсолюта, но не знаехме още колко време ще ни стигнат и колко път ни остава. Затова се заех със своя занаят наравно с останалите и във всяко градче питах дали нямат престъпник, който да е осъден на изтезания или обезглавяване. Скитниците ни приеха като свои и въпреки че някои ни приписваха повече или по-малко по-високо положение — защото работех само за властите, — останалите гледаха на нас с презрение, защото виждаха в нас оръдие на тиранията.

Една вечер точиларят, който бе настроен по-дружелюбно към нас и ни бе направил някои дребни услуги, ми предложи да наточи Терминус Ест. Казах му, че го поддържам достатъчно остър, за да мога да си върша работата, и го подканих да изпробва острието му с палец.

Той леко се поряза (както и очаквах) и направо се възхити — не само от острието, но и от меката ножница, украсената дръжка и така нататък. След като ме засипа с безброй въпроси за устройството му, историята и начините на използване, той помоли да го подържи. Предупредих го, че острието е много тежко и че може да го повреди, след което му го подадох. Той се усмихна и стисна дръжката по моите указания. Но когато започна да вдига дългия блестящ инструмент на смъртта, изведнъж пребледня, ръцете му затрепериха и ако не бях изтръгнал меча от ръцете му, сигурно щеше да го изпусне. След това непрекъснато повтаряше едно и също: „Често съм точил войнишки мечове.“

Сега разбрах какво точно бе преживял. Оставих пистолета толкова бързо, че почти го хвърлих. След това обикалях около шкафа, сякаш бе навита на кълбо отровна змия.

Беше по-малък от дланта ми и така добре изработен, че приличаше по-скоро на украшение. Всяка негова линия говореше, че е създаден някъде другаде, далеч от най-близките звезди. Среброто не бе потъмняло и изглеждаше така, сякаш току-що е бил почистен. Бе покрит с шарки, които може би бяха писменост — не мога да кажа точно каква, но очите ми са свикнали със съчетанията на прави и криви линии. Дръжката бе инкрустирана с черни камъни, каквито не бях виждал — приличаха на турмалин, но по-ярки. След малко забелязах, че най-малкият от тях сякаш угасва, ако го гледаш право, а иначе проблясва като диамант. Вгледах се по-отблизо и установих, че всъщност не е камък, а миниатюрна леща, зад която нещо свети. След толкова много столетия пистолетът все още имаше заряд.

Колкото и нелогично да звучи, това откритие ме успокои. Всяко оръжие може да бъде опасно за онзи, който го използва, по два начина — може да го нарани случайно или да го подведе в най-неподходящия момент. Първата опасност оставаше, но когато видях този слаб проблясък, разбрах, че втората може да се изключи.

Под цевта имаше плъзгач, с чиято помощ по всяка вероятност се контролираше силата на изстрела. Първата ми мисъл бе, че който и да е държал пистолета за последен път, най-вероятно го е нагласил на пълна мощност и ако го върна обратно, ще мога да го изпробвам с минимален риск за себе си. Но не беше така — плъзгачът се намираще в централно положение. Накрая реших, че по аналогия с лъка

пистолетът най-вероятно ще е най-безобиден, ако преместя плъзгача напред. Насочих оръжието към камината и дръпнах спусъка.

Звукът на изстрела е най-ужасният звук на света. Той е писък на самата материя. Сега обаче той не бе така оглушителен, но въпреки всичко оставаше плашещ — като далечен гръм. За миг — толкова кратък, че отначало реших, че просто ми се е сторило — между дулото и дървата проблесна тесен виолетов лъч. Той изчезна, но дървата запламтяха, а от задната част на камината със звън, наподобяващ пукната камбана, паднаха парчета обгорен метал. На плочата пред огъня потече сребърно ручейче, което подпали килима и вдигна във въздуха парлив дим.

Прибрах пистолета в паласката, която бе част от новия ми костюм на калфа.

37.

ОТНОВО ПРЕЗ РЕКАТА

Рош се появи заедно с Дрот и Еата още преди разсъмване. Дрот бе най-възрастният от нас, но лицето и блестящите му очи го караха да изглежда по-млад и от Рош. Все още изглеждаше като същинско въплъщение на силата, но не можех да не забележа, че съм станал с два пръста по-висок от него. Може би съм бил по-висок и по времето, когато напуснах Цитаделата, но не съм го осъзнавал. Еата все още си оставаше най-ниският и дори не бе станал още калфа — в края на краищата, бях отсъствал само едно лято. Когато ме поздрави, изглеждаше малко озадачен и предполагам, че му е било трудно да повярва, че сега съм Самодържец, още повече, че отново бях пред него в дрехите на калфа от гилдията.

Бях казал на Рош, че трябва да са въоръжени. Той и Дрот носеха мечове, подобни на Терминус Ест (макар и с много по-лошо качество), а Еата — палица, подобна на онези, които бях виждал на карнавалите. Ако не бях видял сраженията на север, бих си помислил, че са въоръжени достатъчно добре. Сега обаче и тримата приличаха на деца, нарамили пръчки и готови да си играят на войници.

За последен път минахме през процепа в стената и закрачихме по пътеката от кости, която се виеше между кипарисите и гробниците. Смъртните рози, които се колебаех да откъсна за Текла, все още цъфтяха по храстите си. Открих, че мисля за Морвена, единствената жена, чийто живот бях отнел, и за противницата ѝ Евсебия.

Когато минахме портала на некропола и продължихме по калните улици на града, на спътниците ми сякаш им стана по-леко и почти се развеселиха. Мисля, че се опасяваха да не би учителят Гурлойс да ги хване и да ги накаже, защото са се подчинили на Самодържеца.

— Надявам се, че нямаш намерение да отидем да плуваме — каза Дрот. — Тези цепеници ще ни издавят.

Рош се изкиска.

— Еата ще си остане на повърхността.

— Тръгваме далеч на север. Ще ни трябва лодка, но мисля, че ако повървим покрай брега, ще намерим някоя.

— Стига някой да се съгласи да ни я заеме. Ако преди това не ни арестуват. Нали знаеш, Самодържецо...

— Севериън — поправих го аз. — Поне докато съм в тези дрехи.

— ... Севериън, тези неща имаме право да ги носим единствено на ешафода и ще се наложи доста да обясняваме на пелтастите, че за работата са необходими цели трима души. Ще разберат ли кой си ти? Аз не...

Еата го прекъсна и посочи към реката.

— Вижте, там има една лодка!

Рош закрепця, тримата започнаха да махат с ръце, а аз извадих един от хрисозите, които бях взел назаем от кастелана, и го обърнах така, че да заблести на слънцето, което започваше да се издига над кулите зад нас. Човекът на кормилото ни помахаша с шапката си и някакво стройно хлапе скочи, за да се заеме с платната и да обърне лодката към нас.

Беше двумачтова, доста тясна и с нисък борд — несъмнено идеален съд за пренасяне на контрабандна стока покрай патрулните катери, които внезапно бяха станали мои. Старият лодкар имаше доста зловеща външност, а стройното „хлапе“ се оказа момиче със смеещи се очи, които имаха дарбата непрекъснато да се стрелкат към нас.

— Я, очертава се интересен ден — каза лодкарят, като видя костюмите ни. — Аз пък отначало си помислих, че сте в траур, честна дума. Главорези, а? Никога не съм попадал близо до такива като вас.

— Позна — отговорих аз, докато се качвах на борда. Беше ми смешно да открия, че не съм загубил навиците, които бях придобил на „Самру“, и без проблем запазвам равновесие на несигурната палуба. Дрот и Рош сграбчиха платната, когато лодката се разлюля под тежестта им.

— Нещо против да погледна туй жълтичкото? Само да видя дали е златно. После веднага го връщам.

Подхвърлих му монетата. Той я изпробва със зъби, повъртя я между пръстите си и ми я върна, като ме гледаше с уважение.

— За жълтичкото — и цяла нощ, ако искате. И двамата ще се радваме на компанията, както казал гробарят на призрака. Тук по

реката ставаха разни неща, преди да съмне. Затова ли сте решили да се поразходите?

— Потегляй — наредих аз. — Ако искаш, можеш да ми разкажеш за тези неща по пътя.

Макар че сам бе подхванал темата, лодкарят сякаш не бързаше да навлиза в подробности — може би просто защото му бе трудно да подбере нужните думи, с които да опише чувствата си и всичко видяно и чуто. Духаше слаб западен вятър и лодката леко се понесе с изпънати платна срещу течението. Дребната девойка нямаше много работа и затова непрекъснато поглеждаше към Еата. (Може би го бе взела за наш наемен слуга заради мръсните му сиви панталони и риза.) Лодкарят, който каза, че й бил чичо, по време на разговора непрекъснато държеше под око румпела, за да не изпуснем попътния вятър.

— Ще ви кажа каквото видях със собствените си очи, както казал дърводелецът, след като затворил капациите. Намирахме се на осем-девет левги от мястото, където ни спряхте. Товарът ни беше миди, а нали разбирате, те не са товар, който може да почака, ако денят се очертава топъл. Слизаме надолу по реката и ги купуваме от гмуркачите, нали разбирате, после гледаме да ги замъкнем по-бързичко нагоре по течението, преди да са се вмирисали. Ако се скапят, губиш всичко, но можеш и да ги продадеш на двойна и тройна цена, ако са още пресни.

— По тази река съм прекарал повече нощи, отколкото където и да било другаде — продължи той. — Направо може да си се каже, че ми е спалня, а лодката ми е люлката, макар че обикновено не мигвам до сутринта. Но тази нощ... понякога имах чувството, че не плувам по добрия стар Гиол, а по някаква друга река, която тече нагоре към небето, или пък долу под земята... Не вярвам да сте забелязали, освен ако не сте изкарали до късно, но нощта беше тиха и вятърът беше слаб, подухваше само толкова дълго, колкото човек да изпсува, после утихне, после пак подухне. А освен това имаше мъгла, гъста като памук. През повечето време не виждахме светлините на брега, такава мъгла беше. Навремето имах рог, с който предупреждавах онези, които не могат да ни видят, ама миналата година го изпуснах и той потъна, защото беше от мед. Така че крещях с цяло гърло всеки път, когато усещах, че до нас има лодка или нещо друго.

— Та около стража, след като мъглата падна, казах на Максилиндис да върви да спи. Двете платна бяха вдигнати и при всеки порив на вятъра се придвижвах малко напред, после пак хвърлях котвата. Вие, оптимати, сигурно не знаете, но такова е правилото на реката — онези, които вървят нагоре по течението, трябва да се държат покрай бреговете, а другите да плават в средата. Пътувахме нагоре и трябваше да се държим за източния бряг, но кой ще ти види в такава мъгла. По едно време чувам — гребе се. Гледам в мъглата, ама не виждам никакви светлини. И извиках, за да сменят курса. После се наведох до водата да чувам по-добре. Мъглата поглъща шумовете, така че ако искаш да чуеш нещо — наведи се по-ниско, защото шумът се движи точно над водата. Както и да е, така и направих и разбрах, че ни приближава нещо наистина голямо. Ако екипажът е добър, не можеш да преброиш колко са веслата, толкова еднакво гребат. Но големият кораб шумно разсича водата, когато се носи бързо. Този беше голям. Качих се върху кабината, но пак не видях никакви светлини, а знаех, че трябва да е някъде съвсем до нас.

— Тъкмо слязох долу и го гледам — галеон с четири мачти и четири реда гребла, носи се като птица надолу към нас, без никакви светлини. Е, викам си, молете се там долу, както казал волът, докато падал от мачтата. Разбира се, успях само да го зърна и пак изчезна в мъглата, но после го чувах още дълго време. Така си изкарах акъла, че продължих да викам, макар че наблизо нямаше други лодки. Продължихме нагоре още около половин левга, и изведнъж чувам някой също да вика. Ама не ми отговаря, ами също крещи. Извиках отново и този път ми отговори. Познах го, беше Трасон, той има лодка също като моята.

„Ти ли си?“ — вика ми той, а аз му отговорих и го попитах дали всичко е наред. „Акостирай!“ — вика ми той.

Отговарям му, че не мога, нали карам миди и искам да са пресни, нищо че нощта е хладна. А той пак: акостирай и се махай оттук. Че защо ти не се махнеш, викам му. И точно тогава се появи от мъглата. А лодката му натоварена, та чак ще потъне. С пандури, бих казал, но съм виждал пандури и всички те са с тъмни лица, а на неговите бяха бели като мъглата. Имаха скорпиони и вулги — видях им върховете как стърчат над гребените на шлемовете им.

Прекъснах го и го попитах дали не му се е сторило да изглеждат изгладнели и с големи очи.

Той поклати глава и се усмихна с крайчеца на устата си.

— Бяха едри мъже, по-едри даже от теб и от всеки друг в тази лодка, с цяла глава по-високи от Трасон. Както и да е, и те изчезнаха също толкова бързо, колкото и галеонът. Повече кораби не срещнах, докато не се вдигна мъглата. Но...

— Видял си нещо друго. Или пък си чул.

Той кимна.

— Помислих си, че сигурно затова си дошъл тук с хората си. Да, видях и чух всякакви неща. Неща, дето дори аз не съм виждал. Като се събуди и ме изслуша, Максилиндис каза, че били манти. На лунна светлина изглеждат бледи и отдалеч можеш да ги помислиш за хора. Но аз съм виждал манти още от малък и никога не мога да ги объркам. Освен това имаше и женски гласове — не силни, но дълбоки. И в тях имаше още нещо. Не можех да разбера какво говореха, но улових интонацията им. Нали знаете как става, когато слушате хора над водата? Те сякаш казваха „така и така, така и така“. А някакъв друг глас, по-дълбок, но май не беше мъжки, им отговаря нещо като „Вървете и направете това и това“. Чух женските гласове три пъти, а другия — два. Няма да ми повярвате, оптимати, но по едно време ми се струваше, че идват направо от реката.

Лодкарят замълча и се загледа напред към водните лилии. Растяха по-нагъсто от цветята във всяка градина от тази страна на рая.

Оттук цитаделата се виждаше цялата и приличаше на огромен блестящ рояк, кацнал на хълма. Хилядите метални кули сякаш бяха готови да излетят всеки миг във въздуха. Под тях некрополът бе прострял килима си от зелени и бели цветове. Зная, че е модерно да се говори с известно отвращение за „нездравата“ растителност по тези места, но никога не съм забелязвал в нея нещо наистина нездраво. Зеленината умира, за да могат да живеят хората, както и хората умират, за да нахранят тревите и дърветата, и това важи дори и за онзи невеж и невинен нещастник, когото убих преди толкова време със собствената му брадва. Казват, че зеленината на цялата ни растителност става все по-бледа. Няма съмнение, че това наистина е така. Но когато дойде Новото слънце, неговата невеста, Новата Ърт, ще го възхвали с листа, зелени като изумруди. Но и до днес, в дните на старото слънце и

старата Ърт, не съм виждал по-наситена зеленина от тази на огромните борове в некропола, когато вятърът разлюлее могъщите им клони. Те черпят своята сила от поколенията мъртви хора, и дори мачтите на корабите, които са изработени от по няколко дървета, не могат да им съперничат по височина.

Кървавото поле се намира далеч от реката. Докато вървахме натам, малката ни компания привличаше озадачени погледи, но никой не посмя да ни спре. Ханът на Изгубената любов, който винаги бях мислил за най-непостоянната постройка, създадена от човешка ръка, продължаваше да си стои на същото място, където беше и в деня, когато го посетих заедно с Аджиа и Доркас. Когато ни видя, дебелият ханджия едва не падна в несвяст. Заповядах му да извика келнера Оуен.

При предишната ни среща дори не си бях направил труда да го разгледам по-подробно. Сега го направих. Беше оплешивяващ мъж с височината на Дрот, слаб и някак свит. В очертанията на тъмносините му очи и в устата имаше някаква изтънченост, която разпознах на мига.

— Знаеш ли кои сме ние? — попитах го аз.

Той бавно поклати глава.

— Нима никога не си сервирал на палач?

— Веднъж тази пролет, сир — отговори той. — И зная, че тези двама мъже в черно са палачи. Но не и ти, независимо от облеклото ти.

Не му обърнах внимание.

— Никога ли не си ме виждал?

— Не, сир.

— Е, може и да е тъй. — Колко е странно да разбереш до каква степен си се променил. — Оуен, тъй като не ме познаваш, може би няма да е зле, ако аз науча някои неща за теб. Разкажи ми къде си се родил, що за хора са били родителите ти и как е станало така, че си започнал да работиш тук.

— Баща ми държеше малък магазин, сир. Живеехме до Старата порта, на западния бряг. Когато станах на десет, баща ми ме изпрати да работя в един хан. Оттогава съм сменил няколко места.

— Баща ти е бил дребен търговец. А майка ти?

Лицето на Оуен запази характерното за келнерите раболепно изражение, но в очите му се четеше объркване.

— Не я помня, сир. Наричала се е Кае, но е умряла, докато съм бил съвсем малък. По време на раждане, както казваше баща ми.

— Но сигурно знаеш как е изглеждала.

Той кимна.

— Баща ми имаше медальон с портрета ѝ. Когато бях на дванадесет, му отидох на гости и разбрах, че го е заложил. Бях спестил малко пари, като вършех разни дребни услуги на оптиматите — разнасях бележки на дамите, пазех пред вратите им и разни подобни неща. Затова отидох при лихваря, платих му и прибрах медальона. Все още го нося, сир. На място като нашето, където непрекъснато влизат и излизат всякакви хора, най-добре е да държиш ценностите си подръка.

Той бръкна под ризата си и извади медальона, украсен с емайлови нишки. Вътре имаше два портрета на Доркас — в профил и в анфас, не много по-млада от онази Доркас, която познавах.

— Казваш, че си започнал да работиш на десетгодишна възраст. Но можеш да четеш и да пишеш.

— Съвсем малко, сир. — Той изглеждаше смутен. — Често питах хората какво означава този или онзи надпис. Паметта ми е добра.

— Ти написа едно нещо, когато онзи палач през пролетта е бил твой клиент. Помниш ли какво точно?

Той уплашено завъртя глава.

— Само една бележка, за да предупредя момичето.

— Аз обаче помня. В нея пишеше „Жената до теб е идвала тук и преди. Не ѝ се доверявай. Трудно твърди, че мъжът е палач. Ти си моята завърнала се майка.“

Оуен прибра медальона.

— Просто тя много приличаше на нея, сир. Като бях млад, често си мечтаех да срещна жена като нея. Казвах си, че не съм по-лош от баща си, а той в края на краищата беше намерил. Но аз така и не успях, а и вече не съм сигурен, че съм по-добър от него.

— По онова време не си знаел как изглежда един палач — казах аз. — Но приятелят ти, конярят Трудно, е знаел. Той изобщо е познавал по-отблизо палачите и именно затова побърза да избяга.

— Да, сир. Когато чу, че някакъв палач пита за него, моментално побягна.

— Но ти си знаел, че онова момиче е невинно, и си се опитал да го опазиш от палача и другата жена. Може би си се оказал прав в преценката си.

— Както кажеш, сир.

— Знаеш ли, Оуен, приличаш малко на нея.

Дебелият ханджия почти не даваше труд да скрие, че ни подслушва. Като чу думите ми, се изкикоти.

— По-скоро прилича на теб!

Погледнах го изненадано.

— Не искам да те обиждам, сир, но това си е самата истина. Той е малко по-стар, но докато разговаряхте, гледах лицата ви отстрани. Приликата е направо поразителна.

Отново погледнах внимателно Оуен. Косата и очите му не бяха толкова тъмни като моите, но ако не обръщаме внимание на цвета, съвсем спокойно бих предположил, че се гледам в огледало.

— Каза, че така и не си успял да намериш жена като Доркас... като онази от медальона. Но въпреки това се надявам, че си срещнал някоя друга.

Така и не успях да уловя погледа му.

— Няколко, сир.

— И си станал баща.

— Не, сир! — стресна се той. — Никога, сир!

— Интересно. Имал ли си някога неприятности със закона.

— На няколко пъти, сир.

— Не е зле да не крещиш, но не е и нужно да говориш толкова тихо. И ме гледай в очите, когато разговаряш с мен. Една жена, която си обичал... или може би само тя те е обичала... една тъмнокоса, нея са я арестували, нали?

— Има такова нещо, сир. Да, сир. Казваше се Катерина. Казват, че името ѝ било старомодно. — Той замълча и сви рамене. — Стана една беля, както ти сам отбеляза, сир. Тя била избягала от някакъв орден на мониали. Законът я настигна и никога повече не я видях.

Не искаше да идва с нас, но все пак го взехме със себе си, когато тръгнахме обратно към лодката.

Когато „Самру“ пътуваше през нощта нагоре по реката, границата между живия и мъртвия град приличаше на разделителната линия между тъмната крива на света и купола на звездното небе. Сега беше ден и границата бе изчезнала. Покрай бреговете се редяха една след друга порутени постройките, но не можех да определя дали бяха жилища на най-бедните, или просто изоставени коруби на здания. Накрая забелязах опънато въже, на което бяха окачени няколко парцала.

— За гилдията бедността е идеал — обърнах се към Дрот, докато стояхме, облежнати на планшира. — Но тези хора нямат нужда от него. Вече са го постигнали.

— На мен пък ми се струва, че имат нужда точно от него — отговори ми той.

Грешеше. Там беше Несътвореният, по-висш от хиеродулите и онези, на които служеха те. Дори тук, в реката, аз усещах присъствието му, както се усеща присъствието на стопанина на голяма къща, дори и да се е скрил в някоя тъмна стаичка на друг етаж. Когато слязохме на брега, не ме напускаше чувството, че ако пристъпя някой праг, ще изненадам някое блестящо същество. А господарят на всички блестящи същества се намираше навсякъде и бе невидим, но само защото е прекалено огромен, за да бъде обхванат с поглед.

На една от обраслите с трева улици намерихме мъжки сандал — износен, но не стар.

— Чувал съм, че тук се срещат разбойници — казах аз. — Това е една от причините, поради които ви помолих да дойдете. Ако бях замесен само аз, щях да се справя и сам.

Рош кимна и извади меч си.

— Няма никой — обади се Дрот. — Станал си много по-мъдър от нас, Севериън, но все пак мисля, че си свикнал доста добре с неща, които биха хвърлили в ужас обикновените хора.

Попитах го какво иска да каже.

— Ти разбра онова, което се опитваше да ни разкаже лодкарят. Четеше се по лицето ти. Освен това се уплаши, или най-малкото се разтревожи. Но не толкова, колкото се беше уплашил той в лодката си през нощта, нито пък колкото щяхме да бъдем Рош, Оуен или аз, ако се бяхме оказали там и знаехме за какво става дума. Разбойниците, за които говориш, сигурно са били тук и през нощта — нали е трябвало

да следят и патрулните катери. Обзалагам се, че няма да се появят нито днес, нито още два-три дни.

Еата докосна ръката ми.

— Мислиш ли, че онова момиче... Максилиндис... е в опасност на лодката?

— В не по-голяма от опасността, която е надвиснала над теб благодарение на нея — отговорих аз. Той не разбра какво исках да кажа, но аз знаех много добре. Неговата Максилиндис не бе Текла. Неговата история не можеше да бъде еднаква с моята. Но зад лицето ѝ и палавите ѝ очи аз виждах въртящите се коридори на Времето. Любовта е тежък труд за палачите. Но дори да разпусна гилдията, Еата ще стане палач, както и всички мъже, отнасящи се с презрение към богатството и към убеждението, че липсата му те прави нещо по-долно от човек. И ще причинява болка поради самата си същност, независимо от собственото му желание. Беше ми жал за него, но още по-силна мъка изпитвах заради Максилиндис, момичето моряк.

Оставихме Рош, Дрот и Еата на стража и двамата с Оуен тръгнахме към къщата. Спряхме при вратата и чух меките стъпки на Доркас вътре.

— Няма да ти кажем кой си. И не можем да ти разкрием какъв ще станеш. Но ние сме твойт Самодържец и ще ти кажем какво трябва да сториш.

Не разполагах със специални думи за него, но се оказа, че и не се нуждая от тях. Оуен падна на колене, както бе направил и кастеланът.

— Доведохме със себе си палачи, за да знаеш какво може да последва в случай на неподчинение. Но сега, след като те срещнахме, се съмняваме, че присъствието им е било необходимо. В тази къща има една жена. След малко ти ще влезеш вътре. Трябва да ѝ разкажеш историята си, както я разказа на нас, и трябва да останеш с нея и да я защитаваш, дори и да се опита да те изгони.

— Ще направя всичко по силите си, Самодържецо — отговори Оуен.

— Когато настъпи подходящото време, трябва да я убедиш да напусне този град на смъртта. А дотогава ти даваме това — извадих пистолета и му го подадох. — Струва цял товар хрисози, но докато си

тук, ще ти свърши много по-добра работа от всичкото злато на света. Когато ти и жената бъдете в безопасност, ще го откупим от теб, стига да пожелаеш.

Показах му как да използва пистолета и си тръгнах.

И тъй, останах сам. Несъмнено, сред онези, които са прочели краткото описание на това твърде бурно лято, ще се намерят такива, които ще заявят, че обикновено съм бил сам. Йонас, най-добрият ми приятел, бе в собствените си очи само машина. А Доркас, която продължавам да обичам и до днес, се смята за нещо като призрак.

Аз обаче не се чувствам така. Ние сами избираме дали да бъдем самотни, когато решаваме кого да приемем за свой приятел и кого да отхвърлим. Така отшелникът в пещерата има своята компания, защото птиците и зайците — посветените, чиито думи живеят в „горските книги“, както и ветровете, които са вестителите на Несътворения, са негови приятели. А човек, който живее сред милиони други, може да остане самотен, защото има около себе си единствено врагове и жертви.

Аджиа, която бих могъл да обикна, предпочете да стане Водалус в женски облик и да приеме за свой враг всичко най-живо в човечеството. Обичах Доркас с цялото си сърце, но може би не достатъчно силно. И сега бях сам, защото станах част от нейното минало, което тя винаги бе обичала повече, отколкото мен — е, може би с изключение на първите няколко дни.

38.

ВЪЗКРЕСЕНИЕ

За разказване не остана почти нищо. Настъпи утрото и слънцето изгря, червено като налято с кръв око. През прозореца духа студен вятър. Скоро ще се появи слугата с димящия поднос, а несъмнено заедно с него — и старият прегърбен отец Инир, който дори в последните му останали мигове настоява да бъде от помощ. Старият отец Инир, далеч надхвърлил отредения за недълговечния му вид срок. Отец Инир, който, страхувам се, няма да надживее с много червеното слънце. Колко ли ще се разстрои, като открие, че съм прекарал цяла нощ над ръкописа тук, под купола.

Скоро ще трябва да облека сребърната мантия, която е по-чиста и от бялото. Няма значение.

Дните на кораба ще бъдат дълги. Ще чета. Все още има много неща, които трябва да науча. Ще дремя в каютата си и ще слушам как столетията изтичат покрай корпуса. Ще занеса този ръкопис на учителя Ултан. Но на кораба ще го преписвам във времето, когато не мога да спя и да чета. Ще го нарека „Книга на Новото слънце“, тъй като казват, че онази първата, която е изгубена преди много векове, е предрекла идването му. След като го завърша, ще запечатам второто копие и ще го пусна да се носи в моретата на пространството и времето.

Разказах ли ви всичко, което бях обещал? Зная, че на много места в моя разказ най-тържествено обещавах, че тази или онази история ще се изяснят накрая. Помня ги всички, но помня и нещо друго. Преди да помислите, че съм ви измамил, прочетете отново, както аз ще се заема с преписването.

За мен са ясни две неща. На първо място, аз не съм първият Севериън. Онези, които вървят по коридорите на Времето, са го видели да се възкачва на Трона на Феникс. Именно затова Самодържецът се усмихнал в Лазурния дом, когато му съобщили за мен, а ундината ме издигна на повърхността, когато удавянето ми изглеждаше неизбежно.

(И все пак първият Севериън със сигурност не е потънал. Нещо вече е започнало да преправя отново живота ми.) Нека сега се опитам да предположа какъв е бил неговият живот — макар че, повтарям, това е само едно предположение.

Мисля, че той също е бил отгледан от палачи. Също е бил изпратен в Тракс. Също е избягал оттам и макар и да не е носел Нокътя на Помирителя, несъмнено е участвал в битките на север — по всяка вероятност е искал да се скрие в армията от преследването на архонта. Не мога да кажа как е станало така, че се е срещнал със Самодържеца, но срещата се е състояла. Така той, подобно на мен (защото в крайна сметка това съм самият аз), е станал Самодържец и се е отправил на път отвъд нощните светила. След това онези, които крачат по коридорите, са се върнали назад до момента, когато съм бил млад, и така е започнала моята собствена история — във вида, в който я изложих на толкова много страници.

А ето го и второто. Другият Севериън не е бил върнат в своето време, а самият той е започнал да върви по коридорите. Сега зная самоличността на човека, наречен Главата на деня, зная защо загина Хилдегрин, който се намираше съвсем наблизо, загина, когато се срещнахме, както и какво накара вещиците да избягат. Зная също така и чий е мавзолеят, в който се заседяхах като дете, онази малка каменна постройка с изрязаните върху нея изображения на роза, фонтан и летящ кораб. Бях обезпокоил собствения си гроб. И сега ще отида да легна в него.

Когато заедно с Рош, Дрот и Еата се върнахме в Цитаделата, получих спешни вести от отец Инир и от Дома на Абсолюта, но продължих да се бавя. Поисках от кастелана карта. След дълго ровене той откри една — огромна и стара, напукана на много места. На нея бе изобразена цялата стена, но имената на кулите ми бяха съвсем непознати — както и на самия кастелан. Имаше също кули, които днес ги няма, както и такива, които не бяха нанесени.

Тогава заповядах да приготвят един флайер и половин ден се носех над кулите. Несъмнено съм видял търсеното място много пъти, но така и не успях да го разпозная.

Накрая взех един надежден фенер и отново се върнах в тъмницата. Спусках се по надолу по стъпалата, ниво след ниво, докато не стигнах дъното. Чудя се каква ли е онази сила, която позволява на миналото да се задържа толкова здраво в подземията? Една от купичките, в които отначало носех супа на Трискъл, все още си лежеше тук. (Трискъл се върна към живот от докосването на ръката ми две години преди да се сдобия с Нокътя.) Последвах още веднъж следите на Трискъл до забравения отвор, след което продължих по собствените си стъпки през тъмния лабиринт.

Сега, на силната светлина на фенера, видях мястото, където бях изгубил следите му. Прииска ми се да ги последвам, за да разбера откъде беше излязъл и да открия с кого се беше запознал и при кого се прибираще, след като ме поздравяваше от време на време по уличките на Цитаделата. Може би ще го направя, когато се върна на Ърт. И ако се върна.

Но и този път не свих настрани, а продължих по пътя, който бях изминал като момче. Минах по правия коридор, чийто под бе покрит с тиня, а в стените на редки интервали застрашително зееха вентилационни шахти и входи. Онзи Севериън, когото преследвах, носеше неудобни обувки с изтрити токове и пробити подметки. Когато се обърнах и осветих пода зад себе си, открих, че макар Севериън преследвачът да има великолепни обувки, крачките му са с различна дължина, а пръстите на единия му крак леко се влачат. „Единият Севериън има здрави обувки, а другият — здрави крака“ — помислих си. И се засмях, зачуден кой ли ще е следващият, който ще се спусне тук, и дали ще се досети, че две толкова различни следи са оставени от един и същи човек.

Не зная с каква цел са били строени тези тунели. На няколко пъти забелязах стълби, които се спускаха още по-надолу, но всички те водеха към тъмна застояла вода. Натъкнах се на скелета, чиито кости се бяха разпилели под краката на бягащия Севериън, но това бе просто скелет, който нямаше какво толкова да ми каже. На места по стените имаше надписи, нанесени с избледняла оранжева или черна боя, но знаците ми бяха толкова непознати, колкото и заврънкулките на плъховете в библиотеката на учителя Ултан. По стените на някои от стаите, в които влизах, някога бяха тиктакали хиляди часовници от най-различни видове. И въпреки че сега те бяха мъртви, звънците им

— онемели, а стрелките — ръждясали и спрели на часове, които вече никога не ще се върнат, ги сметнах за добър знак за човек, който е тръгнал да търси Атриума на времето.

Най-накрая го открих. Малкото петънце слънчева светлина изглеждаше точно така, както го помнех. Глупаво, разбира се, но изгасих фенера и постоях малко в тъмното, загледан в него. Всичко бе потънало в тишина и неравното квадратче светлина изглеждаше по същия тайнствен начин, както и тогава.

Страхувах се, че няма да мога да се промъкна през тясната цепнатина. Но макар че сегашният Севериън бе с по-едри кокали, той бе и по-слаб. След като проврях раменете си, нататък бе лесно.

Снега, който си спомнях, го нямаше, но хладният въздух подсказваше, че скоро отново ще се появи. Няколко изсъхнали листа, довеяни от вятъра, почиваха сред увяхващите рози. Наклонените циферблати все още хвърляха безумните си сенки, ненужни като мъртвите часовници под тях, макар и не толкова неподвижни. Гравираниите животни все така продължаваха да ги гледат с немигащите си очи.

Отидох до вратата и почуках. Плахата старица, която ни бе посрещнала и миналия път, отвори. Влязох в топлата стая, в която се бях стоплил навремето, и й казах да извика Валерия. Старицата побърза да се отдалечи. Но преди да изчезне от погледа ми, нещо се събуди в тези износени от времето стени и хиляди безплътни гласове гръмко настояха Валерия да се яви пред някаква особа с древна титла, в която изненадано разпознах самия себе си.

Тук, читателю, перото ми спира, но аз продължавам напред. Преведох те от врата до врата — от заключената, обвита с мъгла решетка на некропола на Несус до обвитата с облаци порта, която наричаме небе и която, както се надявам, ще ме отведе отвъд най-близките звезди.

Перото ми спира, но аз продължавам. Читателю, повече няма да ме следваш. Време е всеки да поеме по пътя си.

Под този разказ аз, Севериън Куция, Самодържец, полагам името си в годината, която ще се нарича последна година на Старото слънце.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА САМОДЪРЖЕЦА И КОРАБИТЕ НА ХИЕРОДУЛИТЕ

Никъде ръкописите от „Книгата на Новото слънце“ не са тъй неясни, колкото частите, в които се описват оръжията и военната организация.

Объркването, засягащо въоръжението на Севериън и това на съратниците и враговете му, очевидно има две причини, първата от които е стремежът му да даде наименование на всяко оръжие, отличаващо се с конструкцията или предназначението си, отделно име. При превода ми се наложи да положа много усилия, за да запазя основното значение на използваните термини, както и предполагаемия външен вид и функцията на самите оръжия. Това се отнася за „сабя“, „тризбец“ и много други. В един момент поставих в ръцете на Аджиа „атама“ — меч на магьосник.

Вторият източник на объркване е в наличието на три коренно различаващи се технологични нива. Най-ниското от тях може да се нарече ковашко. Оръжията, които спадат към него, очевидно се състоят от мечове, ножове, бравди и пики, каквито е можел да изкове всеки ковач от, да кажем, петнадесети век. Изглежда, че тези оръжия са били достъпни за всеки гражданин и представляват технологичните възможности на обществото като цяло.

Второто ниво може да се нарече ниво на Търт. Дългите оръжия на кавалерията, които нарекох „контуси“, „ланцети“ и така нататък, несъмнено спадат към тази група, както и „копията“, с които хастариите заплашват Севериън при входа в преддверието, а също и другите оръжия, използвани от пехотата. От текста не става ясно до каква степен е било разпространено. На едно място се споменават „стрели“ и „хетени с дълги дръжки“, които се продавали в Несус.

Изглежда сигурно, че войните на Гуасахт са получавали своите контуси непосредствено преди сражение, след което те са били връщани на съхранение (най-вероятно в шатрата му). Може би трябва да се отбележи, че подобна практика е била прилагана и по отношение на оръжието във флотите през осемнадесети и деветнадесети век, макар че абордажни саби и огнестрелно оръжие са се предлагали без никакви ограничения на сушата. Арбалетите, използвани от наемните убийци на Аджиа при мината, със сигурност също се отнасят към оръжията от категорията на Ърт, но най-вероятно е онези хора да са били дезертьори.

Така оръжията на Ърт очевидно представляват висшата технология на планетата, а може би и в цялата ѝ слънчева система. Трудно е да се каже доколко ефективни са те в сравнение с нашето. Вижда се, че бронята не е съвсем неефективен начин за защита срещу тях, но същото може да се каже и за нашите пушки, карабини и автомати.

Бих нарекъл третото ниво космическо. Пистолетът, даден на Теа от Водалус, както и онзи, който Севериън връчва на Оуен, несъмнено се отнасят към това ниво, но що се касае до много други видове оръжия, споменати в ръкописа, не можем да сме толкова сигурни. Някои, а може би и всички артилерийски оръдия, използвани във войната, биха могли да се отнасят към това ниво. „Фусилите“ и „жезлите“, използвани от специалните части от двете страни, може да принадлежат и към двете нива, макар че аз лично бих ги отнесъл към това.

Съвсем очевидно е, че подобно оръжие не се е произвеждало на Ърт и е било купувано от хиеродулите на много високи цени. Интересен е въпросът (на който аз не мога да намеря отговор) какви стоки са били разменяни срещу тях. Според нашите стандарти Ърт на Старото слънце очевидно е свят, изпаднал в остра нужда от природни ресурси. Когато Севериън говори за мини, той явно има предвид иманярски разкопки, а новите континенти (в пиесата на доктор Талос), които ще се издигнат с появата на Новото слънце, покрай всичко останало привличат със своето „... злато, сребро, *желязо и мед...*“ (курсивът мой). Сред евентуалните възможности трябва да споменем робите (в обществото на Севериън съществуват елементи на робовладелство), кожи, месо и други хранителни продукти, както и

трудоемки изделия, каквито са например ръчно изработените украшения.

Бихме искали да знаем повече за почти всичко, споменато в тези ръкописи. Но разбира се, на първо място трябва да поставим корабите, които пътували между звездите и били управлявани от хиеродули, а понякога екипажът им се състоял от човешки същества. (Двама от най-загадъчните герои на ръкописите — Йонас и Хетор — очевидно някога са били членове на такива екипажи.) Но тук преводачът се сблъска с един от най-влудяващите проблеми — неспособността на Севериън да направи разлика между космически и водни кораби.

Колкото и да е дразнещо, тази неспособност е съвсем естествена с оглед на обстоятелствата. Ако далечният континент е недостижим като луната, тогава и самата луна може да се приеме като далечен континент. Нещо повече, космическите кораби явно се движат благодарение на налягането на слънчевия вятър върху гигантски метални платна, така че мачтите, рейте и платната се срещат както при единия вид кораби, така и при другия. Ако приемем, че много от навиците (и вероятно най-вече способността да се издържат продължителни периоди на изолация) са еднакво важни и за двата типа съдове, то екипажът на корабче, което би могло да предизвика единствено нашето презрение, би могъл спокойно да се вербува на кораб, чиито възможности надхвърлят въображението ни. Може да се посочи, че лодкарят на Севериън и Йонас се изразяват по почти еднакъв начин.

И накрая, една последна бележка. Стараех се в превода на книгите и в приложенията към тях да избягвам всякакви теории. Сега, когато седемгодишният ми труд е към края си, ми се струва, че мога да си позволя една. Според мен способността на тези кораби да пресичат часове и еони може да не е нищо друго, а естествено следствие от способността им да пресичат разстоянията между звезди и дори галактики, както и да избегнат предсмъртните гърчове на вселената. Така пътуването във времето може би не е толкова трудно, колкото предполагахме. Напълно възможно е Севериън още от самото начало да е имал някаква представа за бъдещето, което го очаква.

Дж. У.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.